

Staženo z webu:
eknihy zdarma.cz

Staženo z webu:

eknihy zdarma.cz

EZ Eknihy
zdarma.cz

Městská knihovna v Praze

**Božena
Němcová**

Slovenské
pohádky
a pověsti I

PRAHA 2012

Městská knihovna v Praze

Půjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

Přístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

Pořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Znění tohoto textu vychází z díla Slovenské pohádky a pověsti (Díl 1.) tak, jak bylo vydáno v Československém spisovateli v roce 1952 (NĚMCOVÁ, Božena. *Slovenské pohádky a pověsti. Díl 1.* K vydání připravil František Váhala. 1. vyd. Praha : Československý spisovatel, 1952. 247 s. Knihovna klasiků; Božena Němcová: spisy, sv. 8).

Elektronické publikování díla Boženy Němcové je společným projektem Městské knihovny v Praze a www.digiBooks.cz.

Autorem portrétu Boženy Němcové na obálce e-knihy je Jan Vilímek.

Text díla (Božena Němcová: Slovenské pohádky a pověsti I), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Citační záznam této e-knihy:

NĚMCOVÁ, Božena. *Slovenské pohádky a pověsti I* [online]. V MKP 1. vyd. Praha : Městská knihovna v Praze, 2012 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. Dostupné z WWW:

<<http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/3>

Vydání (obálka, grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte](#)

Verze 1.1 z 30. 8. 2012.

Hvězdičkou poznamenané pohádky jsou ze sbírky p. Rimavského a nebožtíka důstojného p. Sam. Reusa.

SVĚTSKÁ KRÁSA *

Byl jednou bohatý kníže a ten neměl žádných dětí; i modlíval se s svojí ženou každodenně, aby jim Bůh alespoň jednoho syna požehnal. — Vyslyšela Bůh jejich modlitbu a ženě požehnal. — Když čas její vypršel a porodit měla, přišli právě tu noc dva staří, šediví poutníci „nocku pýtat“. — „Veru by som vám vďačně dal,“ pravil kníže, „lebo vidím, že stě velmo ustatí, ale něbudětě mať noci pokojnej!“ — a král povídal jim, co očekává.

Poutníci ale nepřestali prosit, až jim kníže dovolil nocovati pod jeho střechou; když měli lůžko přichystané, uložili se. — Před půlnocí začne žena knížete stonat; poutníci se zbudili. —

„Chod' von a pozri, jaké sa znaky na něbi ukazujú,“ pravil starší poutník mladšímu. — Ten vyšel ven, poďíval se na oblohu, a navráťiv se k staršímu poutníkú, pravil: „Eh, ty znaky sa mi nepáča, samé šibenice sa ukazujú.“ —

„No, nach sa eště něnarodí, lebo by něšťastlivým člověkom bolo“ — řekl starší, a zase lehli a usnuli. — Bylo po půlnoci, žena knížete ještě bolestněji stenala, poutníci se zbudili. „Chod' von a pozri, jaké znaky sa na něbi ukazujú,“ pravil starší mladšímu. — Ten šel ven, poďíval se na oblohu, a když se nazpět vrátil, pravil staršímu druhu: „Veru som viděl samé dobré znaky; keby sa teraz narodilo, veru by šťastlivo bolo.“ — „No, nach sa narodí“ — přisvědčil starší, a kněžna porodila krásného syna se zlatou

hvězdou na čele. Ráno bylo třeba jíti ke křtu. Uradovaný kníže prosil i poutníky, aby mu šli za kmotry. — „Ked' stě boli při porodu, buďte i při krstu,“ řekl jím, a oni přivolivše, šli s druhými do chrámu. — Bylo při křtu mnoho pánů a zemanů, a každý do křižmy zlato, stříbro dával, jen poutníci zlata ani stříbra neměli.

„No,“ ohlásil se starší poutník, „zlata němáme, ale ta my jinak obohatíme, dáme ti my za ženu Svetskú krásu, a tej pod celým širým nebom páru nebudě.“ — Slib ten zapsali do knihy a dítěti zavázali. — Po křtu odešli. — Chlapec rostl jako konopí a byl velice sličný. — Jednou, když v skříni otcově duloval, přišlo mu do rukou ono kmotrovské zavázání. — Když si to přečetl, ptal se otce: „Či to

mně tú Svetskú krásu krstní otcovia do križmy darovali?“ —

„Eh, horká tvoja Svetská krása, to len tak písmo napísano“ — vymlouval se otec, nechtě, aby se mu tím synek splasil. — Ale již se stalo. — Synkovi ta Světská krása v hlavě vrtala, i ptal se ustavičně, kde je, cože je, a když se mu řeklo, že o ní neví nikdo, umínil si do světa jíti a vyhledati si ji. — “Všecko otcovo vymlouvání a prosby byly marné; přichystal se na cestu, rozžehnal se s rodiči z šel hledat Světskou krásu. — I hůtal ustavičně po cestě, kdeže by měl tu Krásu hledati a koho se na ni optati, až mu tu napadlo, že by slunce o ní věděti mělo; a hned také umínil si jíti k němu a zeptati se ho. — Jel dlouho, dlouho, horami, dolinami, přes vrchy a vody, až se

přitoulal k „Sluncovej matěri“. — „Ach, kdě si sa tu vzal, syn muoj drahý, ved' tu ani ptáčka ani letáčka něvídat', něslýchat',“ přivítala ho matka Slunce.

„Ej, paní matka, prišol som sa Slunca zpýtat, či. něvie, kdě Svetská krása býva?“

„No počkaj, Keď muoj syn domov prijdě, zpýtam sa ho. Ale ty tu tažko nabudněš, lebo Keď muoj syn lačný prijdě, lahko by ta aj zedol, — pod, schovám ta!“ — I schovala ho pod koryto, aby ho Slunce nevidělo. — Večer, jak se Slunce domů vrátilo, hned na matku volalo: „Ej marno, marno, smrdí tu človečina, koho tu máš?“ — „Ach, kděže by sa ti tu človečina vzala, ved' ti to eště páchně, čo si cez děň tuho svietil,“ krotila je

matka; ale Slunce jí řeklo: „Len von s ním, matka, kdo je kolvek, nič mu něurobim.“

Na ta slova vylezl knížecí synek zpod koryta ven. — “Co si prišol sem, bračok?” Slunce se ho ptalo. — “Prišol som sa ta zapýtat, či tu dačo něslýchat’ o Svetskej kráse.”

„O Svetskej kráse já nič něviem, ale choď k Vetríkovi, ažda ju ten dakdě vyduchal.“ — Sel tedy synek dále k Větru., a když zase dlouho šel přes vrchy, doly, hory a veliké pustatiny, přišel k jedné veliké jeskyni, kde našel Větrovu matku. — „Kdě si sa tu, synok, vzal, ved’ tu ani ptáčka ani letáčka něvídat’, něslýchat’.“

„Prišol som sa, paní matka, Vetríka zpýtat, či něvie dačo o Svetskej kráse.“

„No čakaj, syn muoj, keď sa vráti; —

ale len že si lahni pod koryto, lebo by sa ti zle mohlo vodit, keby sa Vetrík lačný vrátil.“ — O nedlouho prihnal se Vetrík do jeskyně takovou silou, že div koryto nepřekotil, a hned člověka zavoněl. „Ej marno, marno, voniam tu človečinu, koho tu máš?“

„Ach, kdeže by sa tu vzala, ale sa ti to len tak vidí, že si sa tou duchotou po svetě nabral“ — vymlouvala matka. „Len von s ním, matka, nič mu něurobím“ řekl Vítr a synek zpod koryta vylezl.

„Čo si prišol, bračok?“ — ptal se ho Vítr. — Synek mu povídal, proč přišel. — „O tej Svetskej kráse něviem nič, a veru som dněs všecko zburtal, ale Mesiačok, ten by ažda muohol o něj vediet, Choď sa toho zpýtat.“ — Na tu radu vybral se knížecí synek opět na

cestu k Měsíci. — Opět musel dlouho chodit, než došel k Měsíci. — „Čo si prišol bračok?“ — „Prišol som sa ta zpýtat, či nĕvieš o Svetskej kráse.“

„Ba veru viem o nĕj, predošlej noci som ju vysvietil. Keby si ju vidĕl, i rozum by si potratil; ale býva na druhom svetĕ,“ pravil Měsíc.

„A jako ju dostat?“ — zeptal se mládenec.

„No, keď už len tak chceš, já ta zavediem ku tej diere, kadĕ sa na druhý svet chodí, a tam najdĕš takých lidí, čo ta Balej upravia. — Ale to ti povedám, že jak si sa na dobrý znak nĕnarodil, darmo sa tam ustávaš.“ — Synek na to ale nic nedbal a jen prosil Měsíce, aby ho provodil. Po dlouhé chůzi přišli k mostu, přes nějž se na druhý svět chodilo, — tu radil Měsíc

mládenci, aby s koně slezl, bičíkem ho pošlehl, by přes most napřed běžel. — Mladý kníže se divil sice, ale poslechl; s koně slezl a bičem ho pošlehl. — Kuň se rozběhl na most, a vtom zpod mostu se vyřítíl ohromný šarkan, koně uchytil a s ním zase pod mostem se skryl. Tam ho sežral a jsa nasycen, schoulil se, kníže pak bez úrazu po mostě přešel. — „Hla, tak by sa bolo тебе stalo!“ řekl mu Měsíc, dále ho veda. Tu ale najednou Měsíček se mu ztratil, a on přišed mezi vrchy a grúně (strmé úbočí), brodil se bařinami po pás. Byl by již zahynul, kdyby ho byl Měsíček nedohonil a na pravou cestu ho nevyvedl. —

Poté šli vždy spolu šťastně až k jedné chaloupce v lese, kde byla ta díra do země. — Tam se mu Měsíček ztratil,

ale z chaloupky vyšli dva staří šediví poutníčkové, radostně ho vítajíce: „Vítaj nám, vítaj, náš krstný, dávno ta my už čekáme!“ — Synek se divil, že ho stařečkové znají, když mu ale povídali, že oni jsou jeho kmotři a že oni mu tu Světskou krásu zavázali, tu pln radosti nevěděl, kterak jim děkovati má.

„No, synok, ty musíš d'alej íst', tuto ti cesta!“ — při těch slovích ukázal starší poutník mládenci otvor do země a řekl mu, že ho tam dolů po provaze spustí. Synek byl volen. Dříve ale, než ho starečkové dolů spustili, dal jim bílý šátek a pravil: „No, Keď sa budě ten ručník červenat a krvou premokat', už muožtě vediet, že je so mnou zle, a prijdite mi na pomoc.“ — To mu kmotříčkové slíbili a přikázali mu, by

opatrným byl, a když by se nahoru dostat chtěl, aby jen lanem zatáhl. Pak ho spustili dolů.

Když synek knížecí na zem se dostal a s provazu se vykroutil, odešel dobrý chlp cesty, až přišel k jedné chyži; ta chyže byla zrovna pod Skleněným zámekem. — Vešel do chyže a tam našel starou ženu, sedící za stolem. Byla to Múdra žena.

„Daj Boh šťastia, stará matka,“ pozdravil mladík. — „Pamodaj“ i тебе, synku, kde si sa tu vzal?“ — ptala se ho žena.

„Ba veru som sa k vám prišol dovediet, či to ešte daleko, kde Svetská krása býva?“

„Jojže, Svetská krása?“ — povídala Múdra žena, „tá je tu na Skleněnom zámku, ale sa ty darmo k něj uberáš,

lebo sa k nej nedostaneš.“

„Ej, stará matka, nože mi povedzte, ako by som ja sa k nej dostal,“ prosil mladík ženu. — „Na darmo je, vela mladých ľudí tam už zhynulo, čo sa o Svetskú krásu usilovali, ale darmo. — Na Skleněný zámok ty sa nedostaneš.“

„Nože vás pekne prosím, lenže mi poraďte, budem se vám chciť pekne odslúžiť.“

Múdra žena dala se uprositi a takto mladíku pravila: „Keď si tak zdaleka prišol, tak ti ja všetko vyzradím a poviem. Svetská krása býva tam hore na Skleněnom zámku, a tam sa nevydriapeš. — Ale vieš, ona sa chodí každý piatok so svojimi dvanásti dioučaty do jazera tu bližšie v jednej zahradě kúpať. Ak vieš dobre strielat, ta ict do tej zahrady a pozoruj, keď sa

budě kúpat'. Ona si s hlavy zlatú korunu do trávy složí; ako to spozoruješ, hněď' pomedzi dioučatá strel, a hlad, abys tu najkrajšiu trafil. Svetská krása nad tým sa prelakne a budě nad ňou nariekat. Tu sa ty pomaly prikradni, korunu s trávy uchyť, na hlavu si polož a utěkaj, ako len muožeš, ale že sa něobzri nazpak za všecek svet, lebo by si všecko prehral." — Tak řekla Múdra žena mládencovi, a ten slíbil, že ji ve všem poslechne. — Když se určitého dne, totiž pátku, dočkal, vzal kuši a šel do zahrady k jezeru, aby střehl. O nedlouho přišla Světská krása s dvanácti děvčaty, by se v jezeře koupaly. Ona měla na hlavě korunku; — než do vody stoupila, tu korunku do trávy složila. — Mládenec zpod

křoví na vše se díval, ale jak se na Světskou krásu a na dvanácte sličných děvčat podíval, zapomněl na střelení i na opatrnost a hlavu z křoví vytýčil. Světská krásu, zhledši ho, vodou mu oči zastříkla, a v tom okamžení utíkal synek v jelena přeměněný do lesa.

Kmotříčkové jeho seděli nahoře a bílý šátek měli mezi sebou prostřený; — v tu dobu, když synek stal se jelenem, viděli, že šátek bílý červenem prokvítá. — „No, našemu krstnému zle sa vodi; němeškajme a len pojďme za ním“ — řekli stařečkové a jeden za druhým spustili se dolů. Dole hodili šátek do povětří, a ten je vedl pod Skleněný zámek k Múdré ženě. — Ta dobře znala, co synkovi se přihodilo, a kmotrům jeho vše povídala. „A či by sme mu němohli pomuoct?“ ptali se jí.

„Prečo nie,“ řekla Múdra žena, „on má zlatú hviezdú na čele, dla tej ho poznátě. Kebystě mali tolko zlata, čo bystě z něho uliat mohli gulu ako tá hviezda, a s tou gulou ho do tej hviezdy strelili, stal by sa človekom.“

Kmotrové jeho šli hned, zlato posbírali, ulili kuli a šli do lesa, kde se knížecí syn mezi druhým, též v rozličnou zvěř zakletými mladíky pásl. — Starší kmotr střelil mu do zlaté hvězdy v čele, jelen se překotil, a v tom okamžení skočil mládenec, přeměněn, na nohy a kmotrům za osvobození děkoval. — Kmotříčkové, napomenuvše ho, aby po druhé lépe poslouchal, odebrali se nazpět, on ale k Múdrej ženě pospíchal. — Ta ho nevlídně přivítala: „Ej, už si mi za strelca! Škoda ta, že ani len to vykonat

něvieš, čo ti človek rozhúta!“ — zlobila se.

„Ach, lenže sa něhněvajtě; Keď som na Svetskú krásu pozrel, zabudnul som strielat“ — pravil synek, a Múdrrou ženu jen zase prosil, aby mu poradila, co má dělati. — Poradila mu tedy žena, aby v pátek zase k jezeru šel a za jednu skálu vysokou se schoval, kde Světská krása korunku složí; at’ ji pak uchopí a s ní utíká, ale se neohlíží, byt ho i Světská krása prosila.

Když nastal pátek, pospíchal knížecí synek k jezeru a za vysokou skálu se ukryl. — O nedlouho přijde Světská krása se svými děvčaty, korunku na břehu složí, a jdou se koupati. Tenkrát byl mladík pevnější, včas ještě zpomněl, proč přišel; opatrně ze záskalí vylezl, korunku uchytil a

utíkal, co nohy stačily. — Jak ho Světská krása viděla s korunkou utíkati, vzala se na krídla a letěla za ním i s děvčaty. Jak ho již doháněla, volala sladkým hlasem: „Muoj drahý pán, obzriže sa, jaké krásne líčka mám, pozriže aspoň raz na mňa!“

Mládenec myslel, když korunku drží, že mu ji vzíti nemůže, a nemoha sladkému hlasu odolati, ohlídl se.

— V tom okamžení mu koruna z ruky zmizela a stal se z něho medvěd.

Opět kmotříčkové seděli, majíce bílý šátek mezi sebou prostřený, když jim tu náhle krví se — „Zle je, zle našemu krstnému!“ zvolali oba, pospíchající dolů. Šátek krvavý v povětří před nimi vlající vedl je opět k chyži Moudré ženy. — „Pani matka!“ ptali se jí, „čože sa to zase s krstným naším

synom stalo, akože by sme mu pomohli?“

„Svetská krása zakliala ho na medveda, behá po hore, urobť tak ako predtým“ — radila kmotrům. Ti zase kuli zlatou ulili, pak šli do lesa, medvěda se zlatou hvězdou vyhledali a do čela mu ji střelili, a jako prvé, stal se z něho člověk. — Když ho vysvobodili, začali ho lát, že Múdrou ženu neposlechl. — Mládenec ujišťoval kmotry, že se věru nemohl ztrímat', a prosil je, aby s ním šli k Múdrej ženě a zaň orodovali, by mu ještě jednou poradila, co by dělati měl. — „No, už si mi za parobka, keby som to já bola veděla, či by som sa já s těbou bola do reči dávala!“ Tak hřešila žena sklíčeného mladíka, ale konečně mu přece radu dala.

„No, synku, ešte ti dač poviem; si-li na dobrý znak narodený, šťastia ňeminie t'a. Choď ešte raz tú Svetskú krásu strieť; u jazera leží koňská hlava, až k tej hlave prídeš, zpomeň na mňa, a spravíš sa chrobákom. — Ako chrobák skryj sa do tej hlavy, a Keď Svetská krása korunku složí, ty vylez, zpomeň na mňa, a budě z teba človek. Potom korunku uchyť a utěkaj, ale že sa mi po chlapsky drž! — Ale dajže pozor, keď buděš vyliezať, aby t'a nēzazrela, lebo budě tú hlavu drviť, kým ju nēpodrví a teba nēzabije.“

Mladík ženě poděkoval vděčně a slíbil, že se tenkrát nedá ničím oklamati. — V pátý den šel zase zrána k jezeru, vynašel si koňskou hlavu, zpomněl na Múdrou ženu, a hned z něho stal se brouček, kterému lehko

bylo do hlavy koňské skrýti se. — O nedlouho přišla Světská krása se svými děvčaty se koupati. Složila korunku do trávy, vstoupivši do jezera; mladík chtěl z hlavy vylézt, tu ho ale Světská krása zhlédla, a kdyby nebyl honem zpátky couvl, byla by ho zabila. Ale ona volala děvčata, a všechny tloukly do hlavy a drvily ji, až byla na malé kousky roztrolena; potom, domnívajíce se, že broučka zabily, do jezera se vrhly. Brouček ale přece našel v jedné dutině hlavy skrov, a když děvčata viděl se koupati, vylezl do trávy, přeměnil se v člověka, uchytil korunku a utíkal s ní, jak para stačila. — Ale Světská krása, zahledši utíkajícího; letmo za ním se pustila, a čím rychleji on běžel, tím rychleji ona letěla. — Když byla od něho na

doslech hlasu, začala volati: „Obzriže sa, obzri, drahý muoj sladký šuhaj, — aké pekné hrudky mám!“ — Ale ho darmo vábila, darmo prosila, aby se na ni ohlédl, on se nedal tenkrát klamati. Utíkal jedním letem k otvoru, zatáhl lano, a kmotříčkové vytáhli ho nahoru i s korunkou, kterou nemínil více dáti z rukou. Sotva byl nahoře, přiletěla za ním i Světská krása se všemi dvanácti děvčaty; volky, nevolky musela za svojí korunou. — „Daj mi, daj moju korunu, veď já bez něj vrátit sa němuožem“ prosila Krása mladíka.

„Moja lubá Krása, nětráp sa za to, veď já ta rád vidím; korunku ti nědám, ale buděš moju žena“ — řekl mladý kníže, objímaje a líbaje ji. Když viděla Světská krása, že má mladý kníže

hvězdu na čele, že je krásný, zůstala při něm i se svými děvčaty, on se hned hotovil domů si ji odvésti. — Když se s svými kmotry loučil, starší se nabídl, že je domů provodí, což bylo mladému knížeti velmi vítané. — Vydali se tedy na cestu. — Na noc přišli clo jednoho osamělého dvorce. Pán s paní šli spat do jizby, kmotr zůstal ležet na prahu, a těch dvanácte děvčat přeměnilo se v holoubky a sedly na střechu. — V noci začaly si holubičky mezi sebou takto rozprávět: „Ach, zlá něvola, čo na našeho pána a paniu čaká! Nášho pána pán otěc pošle poňho zlatý koč. — Keď na ten koč sadně, koč hněď s nimi do prepasti ujedě, aby sa na marné kúsky dotrieskali. Tak to urobiť chce zlý šarkan, čo pod zemou býva a našu paniu i pána zmárniť chce. — Ale kto

ty slova prerečie, nach oněmie.“ —

Kmotříček si ta slova dobře pamatoval, ale nezmínil se nikomu. — Druhý den cestovali dále a jako na první noc tak i na druhou přišli do osamotnělého dvorce. Pán s paní šli spat do jizby, kmotr zůstal na prahu, děvčata co holubičky posedaly na střechu. — V noci zase slyší kmotr, jak si povídají: „Ach, zlá něvola na nášho pána i paniu čaká! Nášho pána pán otče pošle paněj pohár vína, ale keď sa z něho napije, mrtva zostaně, lebo ho šarkan otrávil. — Kto ty slova prerečie, nach oněmie.“

Kmotr si to pamatoval, ale neřekl ani slova komu. Třetí den zase bylo tak jako prvnější dva dni; večír, když se zase holubičky usadily, začaly opět rozprávěti takto: „Ach, zlá něvola, čo

nášho pána i paniu čaká! Ak náš pán s paňou prvú noc na svojom zámku nocovat budú, šarkan sa o pol noci do svetlice dobije a pána zabije. Kto ty slova prerečie, nach oněmie.“

Kmotr si vŕecky ty řeči dobre pamatoval, ale neřekl nikomu. — Když nebyli již daleko od rodinného města mladého knížete, poslal kníže otcí poselství, že se vrací domů se svou nevěstou, Světskou krásou. Tu hned otec vyslal družinu četnou jim vstříc, krásné kočáry a pro nevěstu kočár zlatý. — Než kdy ku mladému knížeti došli a on si doň s nevěstou sedati chtěl“ kmotr ho zadržel: „Něsedaj do toho kočá, lebo sa ti zle povodí; sadni do samého ostatného. „Něviem, prečo ty to žiadaš, ale si muoj dobrý priateľ, poslúchnem ta.“ — Poslechl; a zlatý

kočár jako větrem nešen zpátky do zámku letěl, nevěsta ale s ženichem šťastně k zámku přijeli. Tam jim poslal otec zlatý pohár vínem naplněný na přivítanou. Ale kmotr opět prosil mladého knížete, aby se vína nedotýkal, nechce-li být v okamžení mrtev. — Kníže nerad poslechl, ale věda, že kmotr jeho největší dobrodinec, dal si říci, žádaje o jiný pohár vína. Když víno ze zlatého poháru na zem vylil, zem pod tím vínem zpráhla.

Přijeli do zámku, rodiče je s nesmírnou radostí přijali, i všecek lid, a celý zámek se od Svetskej krásy zajasal. I byla hned svatba. Když se pak večír ženich s mladoženkou do ložnice ubírali, přistoupil zase kmotr k ženichovi, prose ho, aby směl u jeho

lože nocovati. Bylo to proti vůli mladému knížeti, než konečně svolil; on se ženou uložili se na lože, ale kmotr s obnaženým mečem stál jim u hlav. Oni usnuli, on bděl. Tu k půlnoci strhne se šum, v světlici objeví se ohavný šarkan a přímo k loži se plazí. Ale břitký meč strážce opatrného počal do něho sekat a nepřestal, dokud jediná hlava na něm byla. — Hlukem tím zbudili se spící, a kníže, vida v ruce přítele krvavý meč, zkřikl a s lože vyskočil; myslel, že mu ženu snad zabil. Kmotr ale mu ukázal na ohavné tělo šarkana a pak je vzal a oknem do propasti dolů vrhl. Tu teprv kníže ho odprošoval a ptal se ho, jak on to vše mohl vědět; ale kmotříček neřekl mu ani slova, jak se všeho dověděl, a věda, že je nebezpečenství zbaven a šťasten.

rozloučil se s ním a odešel ze zámku, nedaje se ob měkčiti prosbami mladých manželů, aby s nimi zůstal — Kníže ale nikdy nezapomněl na kmotřínky, kteří mu Světskou krásu za ženu dali, neboť jí nebylo v světě rovné.

KRÁL ČASU *

I.

Žili jednou v malé dědině dva vlastní bratři. Starší z nich byl velký boháč, ale přitom zlý a bezbožný. Mladšímu nebylo na statečnost páru v celé dědině. ale byl přitom tak chudý, že neměl mnohdykrátě ani on, ani rodina co do úst dáti. Jedenkrátě, když nemohl již hladem vydržeti, šel k svému bohatému bratru prositi ho o kousek chleba — ale s špatnou se potázel. „Ty taký a taký,“ obořil se naň bratr, — „eště aby som takého oplana choval.“ — I ukázal na dveře ven ho vystrčil.

Když ho tak nemilosrdně odbyl, šel

něborák a nevěděl, kam se obrátit. Lačný byl, sotvaže nohy vlekl, nemaje ani dostatečného oděvu, zimou se třásl. Boje se domů jíti, šel do hory (lesa). Našel tam pod hruškou - napadané plánky, a jakkoli byly tak kyselé, že mu od Tich zuby třply, byl rád, že je našel. Než pokrm ten nezahřál mu žaludek, zima jím třásla a ostrý vítr dul po hoře. „Ach, kděže sa já teraz podějem, hriešny človek,“ naříkal si, „doma niet chleba ani ohňa, a brat ma vyhna.“ — I tu mu napadlo, že slýchal, na Skleněném vrchu že na veky oheň hoří. — „Puojděm ta,“ pomyslí si ubožák; „ažda sa mi dajň zohriať, keď už nič inšieho človek nemá.“ — Šel tedy.

Zdaleka viděl už na Skleněném vrchu velkou vatru hořet a okolo vatry

dvanáct mužů. — Jak ty nuže spatřil, strpnul, nevěda, co o nich souditi má.

„Co sa máš bát?“ pomyslil pak; „aj tam pánboh s ťebou.“ — Stoupal přímo k ohni. Přejda k ohni poklonil se, a pozdraviv jich prosil: „Dobří ludie smilujťe sa nado mnou; som člověk chudobný, nik sa o mňa něobozre, ani ohňa němám. Dovoltě sa mi pri tom vašom ohni zohriat.“ —

Všickni se po něm ohlídli, a jeden z nich pravil vážným hlasem: „Synok, sadni medzi nás a zohrej sa o daktorého z nás.“ — Sedl mezi ně, ohřival se o ně; ale an všickni mlčeli, bál se i on promluviti. Pozoroval ale, že si po řadě místa přeměňují; tak obešli oheň dokola, a když zase každý na tom místě se octnul, kde byli seděli, když nebožák k ohni přišel, tu se

zdvihli zprostřed vatry starec s šedivou bradou a hlavou plešivou a takto k chudobnému promluvil: „Člověče nětrat’ tu takto život, ale chod’ domov, usiluj sa a statočně spravuj. Naber si z tohoto uhlia, veď ho beztoho všetko stovíme.“ Po těch slovech stařec zmizel. Těch dvanácte povstalo, nasypali chudobnému do měchu uhlí, zdvihli na plece a kázali mu, aby pospíchal domů — Poděkoval se jim pěkně, ale vrtalo mu to v hlav. jestli to uhlí měch nepropálí a kterak on je domů donese; než necítil pálení, a tak lehkým se mu to břemeno budou zdálo mít býti jako by v chýži samý teplo, když páper nesl. Těšil se, že budou mítv chýži aspn teplo, když nic jiného.

Sotva domů přišel, vysypal měch na

krb, ale div voucí! Z každého uhlíčku, z každé jiskřičky stal se zlatý peníz! — I nevěděl chudobný, co má radostí dělal ani svým očím nevěřil, že ta hromada peňazstva jemu patří. I děkoval v duchu oněm dobrým lidem, kteří ho zbavili všechny bídy.

Už tedy měl peněz dost, až mnoho — že jim ani světu nevěděl — I chtěl si je přece přeměřit, aby věděl, mnoho-li jich má; poslal ženu, aby mu šla k bratrovi měřici vypůjčit. I rozesmál se bratr, řka: „Cože trhan budě v něj merat’?“ — Žena pravila, že jim byl soused trochu žita dlužen, které jim oplatil, že si je chtí přeměřiti. Bratr to nevěřil, a by se přesvědčil, co budou měřiti, namazal měřici na dně smolou, pak ji teprv bratrovi požičal.

Mladší bratr přeměřil peníze a bylo

jich mnoho. Když byl hotov, šel sám bratrovi měřici odvésti, nevšimna si ani, že na smole jeden peníz se přilepil. Jak to starší bratr viděl, tu hned myslil, že je bratr zbojník. Ihned s velkým křikem do něho se pustil, nadával mu a hrozil, jestli mu nepoví, odkud má tolik zlatých peněz, že ho obžaluje ze zbojnictva. — Co si měl nebožák počítí; nechtěl se přece s bratrem zgalibit', tedy všecko raději mu vyrozprávěl, jak a co se mu na Skleněném vrchu stalo. —

Starší bratr měl bohatství dost, on ale přece mladšímu toho štěstí záviděl; když si mladší krásného statku nakoupil, živnost si zřídil, již s rodinou statečně a svorně spravoval, takže si ho všickni lidé vážili, tu staršímu závist ani pospati nedala. — I umínil si jíti

také na Skleněný vrch. „Co sa bratovi zviadlo, muože sa zviest i mně,“ mínil. — Šel tedy.

Přišel také na Skleněný vrch, kde ta vatra hoří, a hned se začal k těm dvanácti, co dokola seděli, prihovárať: „Dobří ludie, dajtě sa mi, chudobnému, pekne vás prosím, pri tom vašom ohni zohriat, lebo ma z celkom zdrobila, takže něvládzem“ — Tu mu odpoví jeden z dvanácti: „Synok, ty si sa v šťastnú hodinu narodil, máš bohatstva dost, ale si skúpy, zlý človek. Pred námi lyhat něsmieš, a že si lyhal, za to ta trest náš něminie.“ Ohromen leknutím zůstal boháč mezi dvanácti státi; bál se jen jediného slova promluviti. — Těch dvanácte začalo zase místa přeměňovat, jeden vstal, sedl na místo

druhého, ten na místo třetího, a tak to šlo, až se vypořádali všickni a každý zase na svém seděl. Tu se zdvihne opět uprostřed ohně onen starec s šedivou bradou a k boháči se obraceje praví mu: „Zle sa vodí ľudom zlým. Tvoj brat je človek dobrý, preto som ho požehnal, ty si človek zlý, preto trestu mojemu nējďeš!“ — Po těch slovech se těch dvanácte zdvihlo, jeden boháče chytil, udeřil a podal druhému, ten udělal též tak, podal třetímu, a tak to v kole šlo, až ten poslední podal ho starci a ten s ním v ohni zmizel.

Druhý den hledali v dědině boháče, ale nikdo ho více nespatrił. Mladší bratr tuřil, kam se asi mohl dít, ale mlčel o tom jako němý. —

II.

Byli jednou muž a žena a ti se velmi líbili. On by ji nebyl dal za všecek svět, a ona mu vše po vůli dělala; tak žili jako dvě zrnka v klásku. Jednou byl on na roli, a ona gazdovala doma; nemohl se ani večera dočkati, by se k ní vrátil. Ale cože, když přišel domu, ženy nebylo: — volá, hledá, pláče, darmo vše, ženu nenašel. — Neborák byl celkem ztrápen. Nic ho netěšilo, jen vždy na ni myslil a kam se mu poděla. Po několika dnech, nemoha žalem obstáti, vybral se na cestu do světa hledat ztracenou ženu.

Nevěda, kam se obrátiti, šel jen tak nazdařbůh, kam ho nohy nesly; smutný chodil tak mnoho dní, až se dostal na břeh velkého jezera, při

němž stála chyže. „Tu si trochu oddýchněm, a muož byt', že sa aj dačoho dočujem,“ myslil sám u sebe a vešel dovnitř. — Ale žena, která v chyži byla, ven ho vyháněla. — „Čo tu hladáš, čo tu chceš, človeče?“ křičela naň, „tu musíš zahynut', ak sa muojmu mužovi na oči ukážeš.“

„A kdože tvoj muž?“ — ptal se pocestný. — „A či něvieš? Muoj muž je král vody, ktorý všetko, čo je mokré, pod svojou mocou má. Utěkaj, pre boha, bo kädě náhle prijdě, tu ta naskutku zje!“ „Ej, veď sa už len smilujtě nado mnou,“ prosil ji muž, „skrytě ma dakdě. Kděže sa mám proti noci pustit. Keď som celkom dokonaný.“

I dala se Vodokrálovna uprosit a skryla ho za pec. Po chvíli přišel král

vody, a ještě ani u dveří nebyl, už křičel: „Žena, človečina smrdí, sem ju naraz vystanov!“ — Něvolnica, darmo by se byla tajila, volky-nevolky musela nešťastníka vydati. Tento se chudák třásl jako osika a bázně začal se vymlouvat, „že on nič zlého něurobil a že sa len chcel zpýtat, či tu dač o jeho ženě něchyrovat’.“ — „No, keď si taký statočný a ženu svoju tak lúbiš, už ti len odpúšťam,“ řekl král vodný, „ale ti spomuoct němuožem, lebo o tvojej ženě něviem, kremä včera som po vodě pár kačíc viděl plávať; hádam medzi tými něbudě. Vieš ty čo, choď k muojmu bratovi, ten je král nad ohňom, ažda on ti budě vedět viac povedať.“ — Neboráček byl rád, že si po toliku strachu smí odpočinouti, poděkoval se králi vody a hned na

druhý den vydal se na cestu ku králi nad ohněm. Ale mu ani ten nevěděl co říci, a jen ho zase dále poslal k bratrovi, co byl králem větrů. Ani ten, ač do každého kouta zadúchal, s jistotou mu o ženě povědět nemohl, ale přece ho natolik potěšil, že mu řekl, takovou ženu že viděl pod Skleněným vrchem.

Jak to milý muž uslyšel, že jeho žena pod Skleněným vrchem, hned se pustil cestou nazpět, neboť jeho chyže byla právě nedaleko Skleněného vrchu. Když tam došel, nepodíval se ani domů, ale dal se hore potokem, který pod Skleněným vrchem tekl. — V potoku koupalo se mnoho kačic a ty volaly na něho: „Dobrý člověk, dobrý člověk, nějdi ta, bo tam musíš zahynút.“ — On se ale nedal odstrašit

a jen šel. Trefil tu na mnoho chyží, které když řadou přešel, do největší z nich vstoupil. Tam ho ale náhle velký dav stryg a strygoňů obstoupil a všickni. naň křičeli, co tam chce.

„Přišiel som si moju ženu hľadať, že je vraj tu dakdď“ odpoveděl muž.

„Ej je tu, ej je tu!“ — křičely strygy obskakující pocestného, „ale ju skuor nĕdostanĕš, len keď si ju medzi dve sto ženami poznáš!“

„Eh, akože by som jej nĕpoznal; — aha, lala, veď je tu!“ vykřiknul, ženu svou zachytil a objal. Aj žena ho objímala a láskala, a těšili se, že zase byli vedno. — Po chvíli mu pošuškala do ucha žena: „Milý muoj, teraz si ma len poznal, ale nĕviem, či ma poznáš zajtra, lebo nás tu budĕ vela rovnako poobliekaných. Ale vieš ty čo? —

Chod' v noci na Skleněný vrch, tam je král nad časom a má dvanástich sluhov. Zpýtaj sa ho, ako by si ma muohol poznat. Ak si dobrý, spomuožú ti, ale ak si zlý, sožerú t'a, že ani kuostky z tēba nēzostanē." —

„Dobre,“ povídá muž, „puojdēm sa zpýtat; ale mi skuor povedz, ženička moja, prečo si mi tak nēnazdajky zutěkala? Ach, veď ta už tak dávno všadē po svetē hladám!“

„Já som,“ poví ona, „nēzutěkala, ale ma jedon lovec von na potuoček vyvábil, a Keď som ta prišla, len čo ma a seba vodou pofrkal, naraz mi aj jemu krídla narástly. On krídlom strepotal, a v tom okamžení sme sa oba na kačice obrátili. — Už som potom volky nēvolky musela za ním ísť, až ma doviedol sem; a tu ma zase ženskou

urobili. — Ale už teraz puojďem s
tėbou, ak si dobrý, lebo ma len tak
buděš muoct poznať.“ —

S tím se rozloučili; ona šla mezi
druhé a on se ubíral na Skleněný vrch.
Na Skleněném vrchu hořela veliká
vatra a okolo ní dvanácte mužů sedělo,
to byli sluhové krále nad časem. K těm
si muž zamířil. Jak k nim přišel, pěkně
krásně je pozdravil. „Čo žiadaš?“ —
ptali se ho. —

„Rád by som zveděl, ako by som
mohol moju ženu medzi dve sto
rovnako poobliekanými poznať?“ —
„Jaj, dobrý človek, my ti v tom poradiť
neznáme, ale počkaj trochu, adaj náš
král budě veděť.“ — O chvíli
vyzdvihne se z plamene starý člověk s
hlavou plešivou, bradou šedivou, a
když mu pocestný svoji žádost

vypověděl, takto mu pravil: „Vnuk muoj, všetky budú rovnako poobliekané, len tvoja žena budě mať na pravej nohe v krpci čiernú nitku!“ — Jak to dopověděl, zmizel. Potěšený muž poděkoval sluhům a pospíchal s vrchu. Na druhý den, když mezi dvěstě ženskými svoji ženu vybíral, nebyl by jistě ji poznal, kdyby nebyl viděl tu černou nit v krpci. Strygy mu jí odtajiti již nemohly. — I vzal si ji, pospíchaje s ní do své chyže, rád, že ji zase má. —

L'ALIJA.

Jedno děvče chodilo k sousedce na priadky. Bylo bílé jako lalie a krásné jako zlatohlav. Ostatní děvčata všechny měly frajery, aniž byly tak krásné, jen ona žádného dostati nemohla, což ji také velmi mrzelo. Družky její se s chlapci zabávaly, hrály si a o ni žádný ani nedurnul. Samotná přišla, přes celý večer předla, a sama zas odešla. — Jednou, když už byla domrzena, pravila k druhým děvčatům: „Už je to do porazenia, vy každá máte frajera, a o mňa sa žiadon ani něobozre; ved' len by už prišiel chocaký, čo by aj čert bol, tak by ma němrzelo.“ —

Na druhý večer přišly děvčata na

priadky, každá si sedla a čekala svého milého. Tu mezi druhými přijde i jakýsi neznámý mládenec v černých po päty šatoch. Každý se naň čudoval, jeden druhého se zpytoval, ale ho nikdo neznal. — Každý si přisedl k své milé a ten neznámý k té krásné, co si frajera žádala. Každý večer přišel, krásně se s ní shováral, ale jak bylo půl noci, nečekal, aby jako ostatní milou domů doprovodil, ale vždy schytil se a odešel. — Děvče i priadky dost za ním lasovaly, ale nemohly vyzkoumat, zkadial idě a kdě (kam) chodí. Dlouho chodil na priadky, nosíval priadkám svíce, maso, medovce a drahé věci, a nikdo ho nepoznal. — Jednou, když se tak hráli, spadlo tomu děvčeti vřeteno a spadlo mládenci neznámému k nohám. Děvce se proň shýblo a tu

pozorovalo, že má její frajer místo nohy koňské kopyto. Neřekla nic, ale si pomyslíla, to musí být čert.

Její máť, jak to slyšela; že k její dceři nějaký bohatý pán chodívá, začala sa vypyťovať, i naprávala dceru, aby sa ho zapýtala, kdo je, co je a zkadě je, ale nemohl o tom nikdo zvěděti, když to byl čert.

Jednou praví matka: „Hla že, moja diovka, takto budě najlepšie: vezmi ty jedno kľbko priadiva, a Keď si k tebe sadně, jedon koniec mu uviaž na šatu a potom keď odídě, lasuj ho za tou nitkou, tak ho istě dopáčiš, Keď aj čert budě.“ —

Děvče udělalo, jak matka kázala. Když měla býti dvanáctá hodina, čert se schytil, a děvče nitku, na které byl ulapený, pomalu popouštělo a

pozďalečí ho sledovalo, až prišlo do cmitěra, k jednej krytbě. „No,“ pomyslí si, už viem, že si zlé, ďalej nějděm, ale preca nakukněm, čo on tam robí!“ — Pozrela dnu a tu viděla, jak začal mrtvolý sem tam šmýkati, jak z nich všeco trhal a je rozdrapoval. Přestrašěná utekla domů, matce všeco vypověděla a od toho času se na priadky zařekla jíti. „No,“ pravila matka, „neboj ty sa nič, len urob kolo okolo domu, aby k nám němuohol pristúpiť, a já dám chyžu posväť.“ — Na smraku chyži dobře zavřely a čekaly, co se bude první noc díti. Před půl noci ukáže se tu čert na obloku a zamumlá: „Cože si viděla, čože si viděla, keď si za mnou do cmitěra běžala?“

A dcera mu odpoví: „Veď som já nič

něviděla, čože by som povedala!“ —

„Keď nepovieš, umre ti otec!“ —

A ona zase odpoví: „Veď, keď umre, to jeho vec.“ —

Do rána jí otec umřel.

Na druhý večer čert přišel zase na okno a jako předešle ptal se:

„Cože si viděla, čože si viděla, keď si za mnou na cmitěř bežala?“ — A ona odpověděla: „Cože by som povedala, Keď som já nič něviděla.“

„Keď nepovieš, umre ti mat’!“ —

„Keď mi umre, umre, jednu umret musí,“ — odpovědělo děvče. — Do rána umřela jí matka.

Třetí večer zase čert přišel, ptal se jí a když nepověděla, řekl jí, že umře brat — a do rána umřel jí bratr. Tak umřeli všickni z domu, až jen ona sama zůstala. Čert dlouho nepřišel a děvče

se již radovalo, že více nepřijde. — Tu po roku, jednou z večera čert se zase ukáže na okně a ptá se děvčete:

„Cože si viděla, čože si viděla, keď si za mnou do cmitěra bežala?“

„Cože by som povedala, kur som já ništ něviděla.“ —

„Povedz, ak něpovieš, umreš i ty“ — hrozil čert. Nuž, keď umrem, ležať budem.“ — Vkrátce ochorela a umřela. Poslední její žádost byla, aby ji lidé na křížné cesty pochovali. Sousedí také s velikou lítostí žádost její vyplnili a na křížné cesty ji pochovali. Ležela tam do jari. Na jar vyrostla na jejím hrobě krásná lalije a velmi utěšeně zakvitla. Tu jednou okolo rovu toho jel mladý kníže, lalije zdaleka padla mu do oka. — „Hej, postoj!“ volá na svého mládence, „Chod’ a utrhni mi tú

krásnu laliu!“ — Mládenec skočí s koně, chce lilii utrhnout, ale se mu ta nedá věru utrhnouti. — „No počkaj, sám si iděm pre ňu,“ praví kníže, a sotva se k ní blížil, lilie se k němu sehnula. Nemohl se kníže s ní dosti natěšit, a doma si ji hned na stůl do poháru postavil v pokoji, kde spal. — Večer ulehl spat. Když bylo o půl noci, lalije se střeše a učiní se pěknou pannou. Potom se procházela okolo stolu a žalostně volala: „Tu jedli, tu pili a mně nič nĕnĕhali!“ — Pak šla k posteli, kde kníže spal, líbala ho, a zase se strásla a stala se lalijí.

Ráno sluha vypravoval knížeti, co v noci viděl, neboť nespál. Kníže nechtěl tomu věriti, dokud by sám se nepřesvědčil. Kázal večer sluhovi více jídel přinést na stůl a nechat je tam

státi. Kníže po večeři chtěl bdít, ale nevolky usnul. O půlnoci se lalije opět strásla, udělala se pannou a začala se okolo stolu procházet, a vidouc jídlo, sedla a jedla. Po jídle přistoupila zase k posteli, pána pobožkala, a konečně, jako předtím, v květinu se přeměnila.

— To všecko sluha ráno pánovi povídal. — Třetí nocn se přemohl a nespál. — Viděl, jak se z ní krásná panna udělala, jak k stolu sedla a jedla, a když pak k posteli přistoupila a líbat ho začala, dal se božkat, jako by spal, když ale od něho odstoupiti chtěla, ulapil ji a více nepustil. Urobila se jaštěricou, hadom, pak lalijou, ale vše darmo, ani prosba jí nepomohla. — „Něpustím t’a,“ pravil kníže, „dokud nebuděš takou pannou, jako predtým.“ — Půlnoc odbila, a lalija

udělala se pannou a zůstala u něho. I zalíbila se mu velice, a umínil si, že si ji za ženu vezme. Dlouho nechtěla na to pristat', ale konečně dala se přehovorit' pod tou výminkou, že ani on ani ona nepůjdou nikdy do kostela. — I tak žili spolu dlouhý čas ve veliké radosti. Ona přišla i do polohu a šťastně synka porodila; ale ani předtím ani potom v kostele nebyla. Tu jí povídá jednou kníže její muž: „Ale ženka, už by si mohla raz srdce k Bohu obrátit a aspoň za toho nášho synka sa pomodlit'. Druhí idú do kostola, a my sme len na veky doma.“

Ona se i hanbila i bála, ale mužově vůli nechtíc odporovati, vybrala se tedy a šli. Jak si v kostele sedne a začne se modliti, tu ukáže se jí prvý její frajer, čert: „He, he, he,“ zarehoce,

„už ťa v sedemdesiatom siedmom kostole hladám; ale si už tu!“

Ona se velmi ulekla, a nedomodlíc se, utekla ven, ale čert ji předešel a před kostelem čekal.

„Cože si viděla, čože si viděla, keď si za mnou do cmitěra bežala? — Ak nepovieš, umre ti syn!“

Dlouho si matka hýtala, co má dělati, či má říci, co viděla, či ne, až pak pomyslela, že raději poví, aby syn neumřel. „Viděla som,“ povídala, „jak si mrtvé drápal, kosti jim na sviece pre nás vylamoval, maso na pečenku trhal.“ — Jak to vyřkla, čert ji schytil do pekla. Její muž ani chýru víc o ní neslyšel.

VALIBUK

Bylo to za blahoslavené paměti Kakoň krále — když v jedné dědině chudá žena, které bylo devadesátšest let, dítě porodila, tak silné a velké, že podobného mu nikdo neviděl. — Sousedé, kde který, chodili na podívanou, ba i do okolních vesnic se ta zvěst roznesla, a lidé přicházeli podívati se na to divotvorné dítě. Nebylo pamětníka, by která z žen takové dítě byla kdy porodila.

„No, moja stará, vieš čo?“ řekl uradovaný otec, „ty toho chlapca musíš za devát rokov nadájat, lebo mož byt, že dač hodného z něho vyrastie.“ — „Nože no, kel len tak chceš, nach že ti budě,“ odpoveděla

žena, a při tom zůstalo. Matka chlapce kojila, a chlapec ode dne ke dnu se měnil, že se rodiče nevěděli od divu kde podět. Po třech letech dovedla ho matka do hory (lesa) k jedné smrčiny, či by s to byl vytrhnouti ji; ale nemohl. Odvedla ho domů a poznovu tři roky kojila.

V šestém roku zase ho clo hory zavedla; to už menší smrčiny vytrhoval jako konopí, ale duby a buky nevládl. „Ej marno, mamó!“ pravil, mateři, „vy stě ma dobre vydojčili, ale sa eště bojím, že by mi to trhanía bukov poškodila. Kedy stě vy mňa chceli eště; za jednie tri zimy nadájat?“

„I keď tak chceš, ved' já to eště urobím,“ slíbila matka. Po devíti letech šel chlapec do lesa a největší

buky i s kořáním vytrhoval a vrchem dolů obracel. — Nazvali ho Valibuk.

V sedmnáctém roku nemohl Valibuk doma již vydržeti. Neměli rodiče pro něho ani dosti práce, ani stravy. I řekl jim jednoho dne: „Počívajteže, milí rodičia! To znáte dobre, kdo za pecom sedá, že o ničom rozprávať nězná; to by mi k poctivosti něslúžilo, keby já kus sveta nězkúsil. Prosím vás, prepust’te ma na rok lebo dva, rád by som sa naučiť, ako ludie na svetě žijú. Něbojtě sa, že na vás zabudněm, ale vás vo vašej starosti chcem statočně opatrit’.“ — Přistali na to i rodiče, v ničem mu překážeti nechtíce.

„Nuž lenže choď s Bohom,“ řekl otec, „my ta vďačně prepúšťame, len, synok, všadě opatrným buď a nikdy ľudom něubližuj.“ —

Valibuk rozloučil se s svými rodiči, odešel a ještě v tu noc do jedné na pustatině vybudované krčmy dorazil. Seděli tam dva pocestní za stolem. — Valibuk přisedl k nim.

„Dobří lidé, zkadě stě?“ zeptal se jich Valibuk. „Zkaděkolvek,“ odpověděli pocestní.

„A akýho že stě remesla?“

„Já som Skalymej,“ odpověděl jeden z nich, „Keď mlynský kameň do ruky chytím, stisnem ho tak, že z něho mlieko tčie.“

„A já,“ povídal druhý pocestný, „já som Železomej, akuokolvek hrubuc železo ulapím, všecko dovedna smiesim.“ — „Nuž, a ty, akýho že si remesla?“

„Já som Valibuk; já najdriečnejšiu horu tak vytrhám, ako najtěnšie

konope,“ řekl Valibuk, a obrátě se k pocestným, dodal: „A keď je tak, bračkovci, budme dobrí priatelia. Já chcem s vami chlieb jest.“ „No veru, dobre budě,“ odpověděl Skalymej i Železomej, „i my chceme s těbou chlieb jest, ani t'a něopustíme.“ — Podali si ruce a věrnost si vespolek slíbili.

Za rána vybrali se všickni tři docesty. Nešli dlouho, an se potkali v bahnitém, velmi strmém závoze s vozmi. Gazdové okolo svých vozů naříkali, nemohše jimi z místa pohnouti.

„Cože vám?“ ptá se jich Valibuk.

„I něvola ho metala!“ pravil jeden, „železo vezieme, a tu sme do hlíny zaviazli. Všeckých osem a tricát koní sme zapriahli k jednemu, a tu s mesta

rušiť němuožeme. Ved' toto človek něslýchal!“ — „Nože, no,“ řekl jim Valibuk, „lenže sa nětráptě; ale by sme vás vyslobodili, keby stě nám dali tolko železa, čo jeden z nás odněsie.“ — Gazdové přivolili.

„Len si nabertě všetci traja, kolko odněsietě, ale nám z tej hlíny pomáhajtě, lebo tu odkapat' musíme“ — pravili.

„No len vypriahnitě statky,“ kázal jim Valibuk. Poslechli. Tu — na velký div začal Valibuk těžké vozy do náručí bráti a jeden po druhém na sucho vynášeti.

„I bystu dadě, čože to budě!“ zkřikli gazdové a s otevřenými ústy na Valibuka hleděli. Ani svým očím nevěřili, vidouce, že Valibuk vsecky vozy i s nákladem povynosil.

„Vykonali sme prácu, teraz nám plácu,“ řekl Valibuk, „ako stě slúbili, tak dajte!“ a hned začal pořádkem s jednoho vozu po druhém železo sbírat, až je dopusta sebral. — Gazdové začali naříkati. „No mně to všecko eště málo,“ řekl jim Valibuk, „ale už i na tomto pristaněm, ale čo týmto dvom dátě, ako stě vraveli, o to sa startě.“ — Gazdům vyvstával studený pot na čela při těchto slovích. — Skalymej vystřel ruce, chtě vozy i koně i lidi pobrat, ale Valibuk mu to zabránil, řka: „Daj pokoj; prestaňme na tomto želiezku!“ Gazdové rádi, že alespoň koně a vozy jim nechati chtějí, nemeškajíce zapřáhli a rychle pryč odjeli.

„Chlapci,“ prohlásil se Železomej po jejich odjezdu, „vietě čo? — Já z tohoto

železka namiesim troje cepov a puojdeme na mlatbu.“

„Naozaj, to ažda dobre budě!“
přisvědčil Valibuk, a sednuv si podle Skalymeje na kládu, přihlížel na práci Železomeje. — Ten začal železo lámati, mísiti, až bylo měkké jako těsto, potom šúlkal z něho cepy a hole, svázal je, a netrvalo to dlouho, byly cepy hotovy. Ty tři cepy vážily dvě stě sedm a devadesát centů. — Potom sebrali se a šli k jednomu pánovi. Ten měl veliké stohy pšenice a nemohl nikde mlatců dostati. Oznámili se mu tedy, a že jestli by jim ty stohy vymlátiti nedal.

„Keby vás aspoň sto bolo, by vám dal tie stohy načat, ale trom moje stohy pobabrit' nědám,“ řekl jim pán.

„Ej, paně, čože bystě mali tak

rozprávät; keď vám jich do večera zajtrajšieho něvymlátime, robtě, čo chcetě, s nami. Trebás nám o hrdla puojdě, my sa podvolujeme, len nám robotu dajtě!“ ozval se Valibuk.

„Nuž a z ktorýhože chcetě mlátit?“ zeptal se pán.

„Kdože vás vie,“ řekl mu Železomej, „my sme ešte nikdy z dielu němlátili, ale ak nám za ustávanie to dátě, čo si sami odněsieme, na to pristaněme, a hoc nás vezmetě i na písmo.“

Pán milerád jim písmo dal, myslelt', že ani patnáct kyl mu neodnesou. — Milí chlapi tedy, sotva se rozbřesklo, vzali tepy a začali mlátit. Nebrali po jednom snopu, ale mlátili do celého stohu takovou silou, že za nedlouhý čas celý stoh na prach zdrobili. Tak šli od stohu k stohu; kouřilo se okolo

nich, jako z milie.

„Chlapci!“ pravil Valibuk, když byli hotovi s mlatbou, „lopaty němáme, vydýchajme tie plevy“ — Dúchali chlapci, až se mryenina široko daleko zanášela; čisté zrno pak zůstávalo na zemi.

Když pán k tomu přišel, hněval se, že mu slámu rozfoukali, ale mu Skalymej pravil: „Cože máte lutovať, nětreba vám ju na role vozit; zo slamy němátě nič, ale z pšenice, len hotujtě diely.“

„Dávno sa tie hotovie; ale vy němátě vrieť na vašu čiastku.“

„Ej, veď nám ažda požičiatě? My vám jich statočně prinavrátíme“ — ozvali se chlapci.

„Já na požičky nědám nič“ — řekl pán.

„Tak tedy to zrno si len do vašej sypárně posnášame?

„Nože, lenže si složtě,“ pravil jim pán.

Chlapci šli a všecku tu vymláčenou pšenici do jedné velké sýpky posypali. Potom pozavírali dobře okna i dveře, a když měli všecko přihotovené, Skalymej objal sýpku, vyložil si ji na plece, pánovi řekli: „Dobre sa majtě!“ a ti tam — odešli.

Pán se tomu náramně podivil, ještě více ho to ale mrzelo. „Ej!“ zvolá po chvíli, „vypustťě toho bujaka za nimi, nach jich roztrká!“

Kravař vypustil býka, a ten prosto za nimi se pustil. —

„Obzritě sa tam, čo to za nami dupajčí?“ pravil Skalymej chlapcům.

„Vera to,“ odpověděl mu Železomej,

ohlídnuv se, „toho velkého bujaka za nami pustili.“ —

„No, nič to preto, len vy choďte!“ kázal jim Valibuk, chytil cep, a když býk k němu doběhl, tak ho po hlavě udeřil, že hned nosem do země zaryl. Potom vzal ho za nohy zadní, přehodil přes plece a šli dále.

„Ej,“ zvolá po chvíli Železomej, „bračekovci, nahajme my to všetko tu, lebo lila, už dvoch divých bravov za nami pustili!“ — Než Valibuk kázal opět chlapcům, aby šli napřed, on sám bravů dočekał, cepem zabil, zabitě přes plece přehodil a teprv šli dále.

Po chvíli praví zase Železomej: „Ej, ale už s vozom o štyroch paripách idú pre nás!“ Sotva to dopověděl, už jim byl vůz v patách; tu se ale Skalymej rychle obrátil a sýpku na vůz hodil,

div že se to všetko nezlámalo. — Valibuk rozprášil lidi cepem a Železomej chytil oboze. Bujaka a bravy naložili také na vŕz a pomalu pohýňali ďalej k domovu. Doma si to na tri častky rozdelili; Valibuk dal svou část rodičům.

Po této práci šli hledati druhou, a poznovu se vybrali do jednoho velkého města. Dle obyčeje ptali se jednoho měšťana, cože tam nového.

„Ach, bodaj by lepšuo bolo slýchat,“ odpověděl jim měšťan, „naše mesto je vo velkom smútku, ale najväčší zármutoě má náš tu obydlený kráľ. Tieto dni jeho tri dcery zěapaly. Chodily sa každý deň na jedno mesto kúpať, a zěadě kto vie, kěď sa poděly. Povedajú ľudie, že jim jedna Ježibaba krásu záviděla a preto jich zakľiala,

aby sa prepadly, a že skutočne traja drakovia preč jich odviedli. To nik neverie, kde sa poděly, len že jich všetky tri do jednej diery pod zem utiahli. Náš kráľ neverie od žialu, čo má robiť. Celuo mesto dal čiernym súknom zastret, a slubuje, že kdokolvek tie tri dcery vynajde a vyslobodí, tomu ktorúkoľvek za ženu dá, i pol kráľovstva.“ — „To je pre nás — poďme ku kráľovi!“ zvolal Valibuk, jak to zaslechl. — Šli. —

„Najjasnejší kráľu,“ promluvil Valibuk, když vstoupili před krále, „my smo ludie cudzí, ale smo vás vo vašom zármutku prišli polutovať. Vy stě, ako nám ludie rozpráváli, tri dcery utratili, ale my vám jich oslobodíme, keď buděť vo vašom kráľovskom slove stát a potom nám jich za ženy

dátě. Pustíme sa za nimi, hoc nás i život stát budě. Kreme toho žiadame, dajte nám jeden povraz na tri tisíce siah ukrútiť, aby sme do akejkolve i hĺbočiny sa spustit mohli. Potom nám dajte prihotoviť dvanásť kyl kaši, dvanásť pecí cheba a dvanásť volov.“

—

„Všecko, čo žiadatě, vám sporiadat dám,“ řekl jim král, „a moje milé děti si za ženy pobertě; len mi jich vyslobodě.“

I kázal král, aby se všecko přichystalo, jak si to chlapci přáli, a když vše přihotovené měli, naložili to na sebe, voly před sebou hnali, a tak se ubírali do hlubokých lesů. — Dlouho chodili po těch lesích, až jednou přišli na jednu louku. „Tu zastaněme,“ pravil Valibuk, „v týchto horách sa

poobzeráme, či tu dákej diery nieto ta dolu do druhýho sveta!“ Ostatní pristali.

Valibuk a Železomej šli díru hľadať a Skalymej mŕľ večeri strojiti. Nakladl ohnŕľ, postavil do kotle kaši, zabil vola a prihotovenŕľho začal opekať. — Jak tu samotný u ohnŕľ sedí, kaše se dováŕľela, vŕľ se dopékal, zaskučí nad ním na vysoké jedli Loktibrada: „Varíš kašu, varíš, ale jej nŕľbudŕľš jest!“ —

„Ej, ozaj ju nŕľbudŕľm, nach len prijdŕľ Valibuk,“ praví Skalymej.

„Valibuka ti nieto doma, a tŕľbe ju horúcu dopusta zjem“ — zaskuhrala Loktibrada, skočila se stromu, Skalymeje pŕľevalila na nátoň, kaši mu do drobtu snŕľdla a vola odnesla.

Sotva se Skalymej Loktibrady zbyl, už Valibuk s vršku volal: „Či navaril's

kaši a vola upiekol's?" — „Ej, horká upiekol; ale čože — jedna Loktibrada mi ju zedla a vola odniesla," žaloval Skalymej a chlapcům vypravoval, co se mu přihodilo.

„No, ved' si ty za chlapa! Či si jej něveděl oči vypieť? — My celý děň hladáme, a ty naničhodník dáš dajakej potvore všecko pohltat'," zlobil se Valibuk.

Druhý den zůstal Źelezomej, by kaši vařil, a Skalymej s Valibukem šli díru hledat. Okolo večera se vrátili si kaši navaril?" volal zdaleka již Valibuk. —

„Ej, ved' som navaril, ale Loktibrada mi ju zedla dopusta!" — odpověděl smutně Źelezomej. — „No, už stě vy len pluháci," rozhněval se Valibuk, „chod'těže vy už hladat', zostaněm pri

vatre já.“ Třetí den šli Železomej se Skalymejem díru hledat, a Valibuk zůstal, by vařil večeri. — Natahal si buků, nakladl hranici a rozdělal oheň; potom nasypal do kotle kaši, vtáhl vola na rožeň a začal péci. Mezitím udělal klepec a postavil ho k dopékajícímu se volu. V tom se ukáže na jedli Loktibrada.

„Varíš kašu, varíš, ale ju něbuděš jest!“ — zaskučela. „Ej, ozaj ju něbuděm, nach len prijdú chlapci s cepami. Pod' len dolu, pod' s toho buka! čo si, kdo si?“ — Loktibrada mžikem dolů se spustila, chtěc vola uchytit, ale klepec ji zaklopil. — „Aha, tu si!“ zasmál se Valibuk, „no ved' já těbe za kašu zaplatím.“ — I vzal svůj cep a Loktibradu v tom klepci bil, co mu síla stačila.

„Jaj,“ naříkala Loktibrada, „len ma už něbi, dám ti zlata a bohatstva, kolko chceš!“ —

“Nětreba mně nič, mám já všeckýho dost; teraz tu buděš, kým moji chlapci nepřijdú.“ — Mezitím Skalymej i Železomej přišli.

„Nuž, akože je?“ ptali se Valibuka.

„Nuž, akože by bolo, dobre; tu je kaša, tamto pečeňa a hen tam Loktibrada,“ řekl jim Valibuk vesele. „Len podťě, zajedzme si, a potom sa jej ešte dač zpýtame.“ — Sedli do trávy a jedli, po jídle z trávy povstávali a Valibuk se ozval: „Chlapci, teraz sa zpýtame Loktibrady, kdě tá diera do pekla, a dotedy vo troje mlátit buděme, kým nám jej něukáže.“

Pobrali cepy, šli ku klepci a tak do Loktibrady mlátili, že by byla musela

hned duši vypustiti, kdyby jakou byla měla. —

„Jaj, už ma len tolko něbitě, už vám poviem, i klik, tá diera, čo ju hladátě, a ukážem vám ju tam pod jednou velikou skalou!“ — prosila Loktibrada. „No dobre,“ pravil Valibuk, „len ju chlapci na ten povraz zaviažtě, a ak něbudě pravda, tam ju rozmlátíme na kolomaž.“

Sebrali se a všickni tři k té skále šli. Skalymej se na ni obořil a kruch za kruchom z ní odlamoval, až se jim poštěstilo díru odkrýti. „Ale kdože puojdě dnu?“

„Já puojdēm!“ ozval se Železomej. — Sotva ho ale na dvě stě sáhů spustili, už potrhoval provazem, aby ho vytáhli. Po něm spustil se Skalymej, ale také nepřišel dále než do polovice.

„Ked' je tak, poručeno pánubohu,“ řekl Valibuk, jen od diery něodcházejtě, tu stojtě, ani mi povraz skorej hore něvytahujtě, kým trirazy ním tuho nězatrasiem. A teraz spúšťajtě!“ — Když byl v polovici, zarazil ho smrad, a ten byl horší a horší, potom ho i pálilo, čím dále dolů, tím více, až po velikých mukách na dno se dostal. — Ohlíží se kolem sebe v tom podzemním světě — všade pusto, tma a palčivost neslýchaná. Dlouho se rozhlížel, až naostatek maličké světýlko daleko před sebou blyštěti se viděl. Za drahný čas proti tomu světýlku šel, a vždy se mu maličké ukazovalo, až tu konečně dojde a před sebou jeden utěšený od zlata a drahého kamení třpytící se zámek vidí. Bez odkladu vešel dovnitř

a tu v světnici viděl samotnu nejstarší královskou dceř.

Kněžna se ulekla, vidouc člověka; avšak se mu přece jen hned mile přihovořila: „Ach, čože tu robíš, čo tu hladáš, muoj drahý priateľko?“ —

„Těba, krásna kňážna,“ řekl Valibuk, „bez meškania pod' so mnou.“

„Nie,“ odpoví kněžna, „aby já s těbou šla, ale ty ztadělo odist musíš; lebo aknáhle muoj muž, drak so šesti hlavami, domov prijdě, hněd' tvojmu životu koniec budě.“

„Toho sa já nělakám“ — odřekl jí Valibuk. Vtom strhl se hluk, drak se domů vracel — a svůj budzogan třicet centů těžký hodil napřed, aby mu ho nebylo třeba nositi. Tu strachem zaujatá kněžna prosila Valibuka: „Ach, muoj drahý priateľ, pod skoro do tejto

tmavej komory, lebo muoj muž hněd' domov prijdě a v okamžení t'a sožerie."

„Sožerie, něsožerie, odpověděl Valibuk, na její prosbu ale byl přece volen jíti, dříve ale zdvihl budzogan a na třicet mil cesty draku vstříc ho opět hodil. — Drak si ho zdvihl a mrmlaje domů si ho nesl. Rozjeděn do světnice vstoupil, a všecky kouty prohlídna zařval: „Fi, človečina smrdí!"

„Ach," praví kněžna, „kděže by sa ti tu vzala. Veď ty vieš, že tu nikdy človek něbol ani něbudě."

„Fi, fi, človečina smrdí! — Sem s ním, kděkolvek je, lebo keď nie, já tento plameň něuhasím, len keď těba sožrem!" — zařval poznovu a plamen mu z úst sršel. „Ach, drahý muži," prosila kněžna, „bud' milostivý

muojmu bratovi, ktorý ma prišol navštívit.“

„Dobre,“ zabručel drak, „odpustím tvojmu bratovi, len nach sem prijdě a so mnou si zajie!“ — V tom okamžení vkročil do světnice Valibuk a drakovi se poklonil. „Či si to ty,“ ptá se ho drak, „čos muoj budzogan nazpak hodil?“

„Já!“ odpověděl Valibuk.

K olovrantu donesl drak olověný chléb a dřevěný nůž, i pobízel Valibuka, aby si ukrojil a zajedl, že potom půjdou svoje síly zkusit.

„Já tvoj chlieb jest něbuděm, ale preto ti moju silu ukážem!“ řekl Valibuk. Zatím mu kněžna od svého jídla dala a on si chutně zajedl. Potom vybrali se do boje na humno, které olovem zalité bylo.

„Švagre, ulap ma a vraz ma, kolko vládzeš, do toho olova!“ – Valibuk se nedal ponoukat, chytil draka a po pas do olova ho vrazil. Drak z olova vyskočil a vrazil Valibuka doň výše pasu. Valibuk z olova vyskočil a vrazil doň draka až po hlavy. Potom uchopil cep a všetch šest hlav mu roztrískal.

Potom odešiel ke kněžně do světnice a pravil jí: „Krásna kňazna, urob so mnou, čo chceš, tvoj muž od mojich rúk umrel.“

„Ach, drahý vítaz, požehnané sú tvoje kroky! Já sa ti neverím čím odmeniť, že si ma oslobodil!“ – I skočila k němu, líbala ho i objímala radostí. „No,“ řekl Valibuk – „buď nahotove, pokiaľ sa vrátim, lebo já i tvoje sestry chcem vyslobodit a odprevadit vás k vášmu drahému

otcovi.“ — Řka to, odešel. — Přišel k druhému, ještě krásnějšímu zámku, a tu zase rovno do světnice vešel. Seděla tam prostřední dceř královská, všecka ztrápená. Jak viděla člověka, ožila radostí, ale srdce jí zabolelo, když pomyslila, co se bude s ním dít. — „Ach, milý člověče, kohože tu hledáš?“ ptala se ho. „Těba, pekná kňážna,“ odpověděl Valibuk.

„Ach, utěkajže, muoj drahý, z tohoto mesta, tu něnabuděš. Ak sa muoj muž, drak s děviatima hlavami, vrátí a tu ta dostihně, naraz ta sožerie.“

Vtom povstal hřmot náramný; drak hodil si domů budzogan šedesáte centů těžký, aby se nemusel s ním nésti. Valibuk vyběhl před práh, budzogan zdvihl a na šedesáte mil hodil ho nazpět.

Drak vida, že se jmu budzogan vrátil, zabručel a domů si ho nesl. Kněžna zatím Valibuka do komory schovala. Jak vkročil drak do světnice, hněvem rozpálen, prohlížel všecky kouty, plamen mu z úst sršel, i zařval: „Fuj, človečina, fuj!“

„Ach, milý muži, kdeže by sa ti tu vzala, veď to vieš, že tu nikda človek nebola ani nebude,“ odpoveděla kněžna.

Ale drak fučel po světnici a poznovu zařval: „Fuj, človečina, fuj! Či ho vydáš, či něvydáš? Keď nie, najprúťeba, potom toho sožeriem!“ — Tu se vrhla přestrašená kněžna před ním na kolena a prosila: „Prijmi ma na milost i muojho brala, ktorý ma prišol navštívit!“

„Na milost vás beriem,“ odpoveděl

drak, „nach len tvoj brat sem prijdě, já sa po priateľsky s ním poshovárat chcem.“

Valibuk prišiel, vítali se, a jeden druhého okom preměřil od hlavy do paty.

„Švagra, či si ty to ten víťaz, čo muoj budzogan nazpak hodil?“ ptal se drak.

„Já som!“ odpověděl Valibuk.

„Nože no, zajedzme si, po večeri puojděme naše sily zkúsit.“ — K večeri přinesl drak železný chléb a olověný nůž. „Zajedz si, švagra, a posilni, — so mnou robotu buděš mať,“ — pobízel drak. — „Já som dost mocný, ani mi mocnějším byt nětřeba. Ale ak ty potrebuješ, najedz sa,“ odpověděl mu smělý šuhaj.

Drak jedl, až mu jiskry od zubů pršely; Valibukovi dala kněžna jíst.

„Nuž, poďme už na priestor a zkusme, kto je mocnejší!“ řekl drak, když se byl najedl.

Vyšli na humno, které bylo železem zapuštěné. „Ulap ma ty najprú, lebo ak ta já skorej ulapím, hádam, že nebuděš mať viac času mňa ulapit“ — řekl drak.

„Ej, keď si tak trúfaš, len ta za to neulapím. Tu som, chyt' ma ty najprú, muoj život ti je na vuolu“ — odpovėděl mu Valibuk.

Vtom drak opáše Valibuka a mrští jím do železa po samé paží. — Valibuk ale tak hbitě ze železa vyskočil, že polovici humna s sebou vytrhl. — Tu drakovi srdce odpadlo. „Nuž ved' ažda dost' budě, mohli sme si pokoj dat',“ pravil.

„Pokoj,“ zvolal Valibuk rozhněván,

„Ozaj pokoj, len skorej vám, pane švagra, musím ukázať, ako sa koly do stromov zabíjajú!“ Vtom ulapiv draka, tak silne ho do zeme zarazil, že sa len na hlavách zastavil. „Nože, pod' von!“ volal naň, ale drak sa pohnouti nemohl. I chytil Valibuk cep a všetky hlavy drakovi roztřepal na prach. Potom vrátil sa ku kněžně: „Milá kňazna,“ pravil jí, „ty si od tvojho muža oslobodená, teraz ale, pokiaľ se nevrátim a tvoju sestru oslobodím, do cesty sa hotuj, potom vás k vášmu otcovi zavediem.“ — Kněžna mu ďakovala, a on bez meškání k třetímu zámku se ubíral. — Ten byl nejkrásnější, všechno se od zlata třpytilo, takže nemohl oči na něm dost napásti. — Světnice byla ale nejkrásnější. Kněžna smutně se po ní

procházela. Jak Valibuka spatřila, div že nepadla od radosti a žalu.

„Ach, človeče,“ zvolala, „načože si ty sem prišol? Utěkaj, ak len muožeš, muoj muž, drak s dvanásti hlavami, hneď sa vráti a sožerie t'a!“ — Tak ho s pláčem napomínala nebol jí bylo mladého líto. Ale Valibuk jí řekl: „Eh, kňážna, lenže sa nětráp, veď sa já tvojho muža nělakám!“ — Vtom se zem zatřásla; drakův budzogan před zámkem dopadl. Prudce letěl, neboť ho drak na sto mil daleko zalúčil. — Valibuk vyskočil ven, budzogan zdvihl, po dvakrát jím nad hlavou zvrtnul (zatočil), potom ho na dvě stě mil daleko hodil. Tak v povětrí zahučel, jako nejhroznější bouře když se žene. — Drak se musel zpátky pro budzogan vrátit; proklínaje hodil si ho

na plece a rozjeděn domů pospíchal. Všecek rozsršen vstoupil do světnice. Kněžna Valibuka ukryla, ale drak ho hned zapáchl. „Fuj, človečina, fuj!“ zařval jako vůl a na ženu se obořil. „Koho tu máš, vyvadluj ho, sice ta prehltněm!“ Kněžna div neomdlela.

„Cože mám robit, už ti len pravdu poviem, prišol ma muoj brat navštívit. Ach, ale ta prosím, ukrot' svoj hněv a neublíž mu“ — pravila mu kněžna. „Dobre, tvoj brat je muoj švagor. Len ho prived' sem, chcem si s ním povečerať!“ — Valibuk prišiel. „Vítaj, švagre“ — pravil mu drak hromovým hlasem, „či si ty to, čo si mi muoj budzogan zahodil, že som sa za ním musel vracat' a na pleci ho vláčiť domov?“ „Já som!“ řekl Valibuk.

„Ty si chlap!“ řekl drak, „počul som

i od Loktibrady o těbe, že ma prijděš navštívit. Sem tvoju pravú ruku, nach ta statočně privítam.“ — Stiskli si ruce; Valibukovi krev zpod nehtů vystříkla, ale drak měl kosti v prstech rozmačkané. Zapíštěl bolestí. „Ej,“ povídá, „či to dakdo slýchal, že si ty taký chlap! Ale si len zavečeraľme, potom sa opáčíme, kdo sme, čo sme. Lebo by to len velká potupa bola, keby tvoja jedna hlava nad mojmi dvanástmi panovať mala!“ — Přinesl drak ocelový chléb a mosazný nůž a pobízěl Valibuka, aby jedl.

„Něpotřebujem sa celovat,“ řekl mu Valibuk, „mňa mať moja za deväť rokov na veki ocelovala a Boh ma zahartoval — na tom prestaněm. — Ale po tvojich prstoch poznávam, že si sa ty ešte dost nězahartoval, no tedy sa

len naoceluj!“ — V draku kypělo jako v kotli. Opatrná kněžna viděla, co se děje, i donesla Valibukovi od svého jídla, a prsten mu dala, který mu síly za sto chlapů přidal. Valibuk jí poděkoval, občerstvil se a potom šli s drakem na prostranné humno. Na ocelovém humně do boha se hotovili. — Drak začal dvanácti chvosty okolo sebe šibati, pukati, svíjeti se, řval a plameny šlehal z úst; kam stoupil, všecko pod ním praštělo, a jak zařval, všecko se třáslo.

„Hoj, čože,“ začal se najednou zdúvať, „či já mám s takou muchou bojovat, hanba a večná pokuta mi budě, že sa s tebou babrím. Ale nič to preto vdýchni tvoju dušu, komu chceš, lebo keď ta raz ulapím, viac nĕdýchneš.“ „A ty, Harfa“ — (Harfa

byl jeho kůň, s dvanácti křídly, na kterém se nosíval) – „něhraj, a ty, ptáku, nežpievaj, pokiaľ ho zo sveta něsněsiem!“ – Po těch slovech uchytil Valibuka, mrštil jím, až se po pas do ocele zaryl. – Valibuk ale hbitě vyskočil, popadl draka a tak prudce ho do tvrdého ocele vrazil, jako skálu do vody, že se mu hned dvě hlavy otrásly a zemdlely. – Valibuk skočil, chytil cep a ostatní hlavy mu posrážel jako jablka. – Potom si chvíľku oddechl. – Křídlatý kůň zmizel a pták odletěl. – Valibuk se vrátil ku kněžně do zámku.

„Krásna kňážna,“ oznamoval jí radostně, „už som moju prácu dokonal. I těba i tvoje sestry som od vašich pekelníkov šťastlive oslobodil. Teraz k vášmu otcovi vás odvediem, ale najprú, čo sa ti páči, so sebou

pober!“

„Velký Boh ťa požehnaj!“
odpověděla kněžna. „Já na tvoju lásku
nikdy nězabudněm. Já nie len něktorie
veci, ale celý zámok so všeckými
poklady lahko odněsiem. Mám jeden
prútik, keď tým na zámočnú bránu
uděřím, celý zámok sa na zlaté jablko
obráti.“ —

Tak se i stalo. Jak ze zámku vyšli,
kněžna bránu zavřela, uhodila na ni
proutkem, a zámek proměnil se v zlaté
jablko, které si kněžna schovala. — Šli
k druhé sestře, a i ta měla proutek,
kterým si svůj zámek v zlaté jablko
proměnila. — Tak i třetí. Potom, když
už všechny svoje zámky při sobě měly,
vedl je Valibuk k onomu otvoru, kudy
byl dolů přišel. — Potom je připravil, a
jednu po druhé vytáhli chlapci

nahoru; nejmladší, od které měl Valibuk prsten na prstě, naposled. — Přišla řada na něho; ale on byl šuhaj opatrný, myslel si, aby ho od polovic dolů nespustili; přivázal místo sebe velký kámen na provaz, aby zkusil, zdali jsou poctiví.

„No,“ povídají si ti nahoře, „to už je Valibuk taký těžký!“ Jak byl asi v polovici, tu náhle provaz přerézali, a kámen s velkým hřmotem dolů spadl a na drobné kousky se roztřískal. „No, hla, tak by som já bol pochodil!“ — řekl si Valibuk, když to viděl. — Rozžalen chodil v podzemním světě sám a bloudil tam po celých sedm roků. — Jak se tam potuloval, pozoroval, že na jedné skále každý rok jakýs veliký pták vejce snáší, ale že ani jediné mladé vychovati nemůže. Vždy

mu je cosi sežralo. Ten pták bol Kmochta pták, a co mu mláďata žral, byl veličizný had. Když to Valibuk vyzkoumal, na hada lasoval, a jak chtěl zase do hnízda lézti, zabil ho.

Za krátký čas přiletěl Kmochta pták a velice se zaradoval, vida tam mládě živé; myslel, že zase zhynulo. Tu spatřil Valibuka.

„Ach, dobrý človeče, ažda si to ty moje mladé od smrti zachoval? Veru ti všetko dám, čo si len zažiadaš!“ — řekl mu pták.

„Veru já,“ pravil mu Valibuk, „tam toho hada zabil. Ale ta prosím, len ma z tohoto podzemského sveta oslohodz!“

„No dobre, i to sa ti muože stat’,“ řekl mu na to pták, „len nasol sto volov a prihotuj sto sudov vody, kut

buděm hore s tēbou letět a z pysku mi plamen budě blčat, tak mi vždy cent masa a okov vody podaj.“ Valibuk s radostí sto volů zabil, nasolil, i vodu pripravil, a když bylo vše pripravěno, na ptáka se vším vysedl. — Letěli dlouho, dlouho, a když ptákovi plamen z úst šlehal, vždy mu hodil cent masa a okov vody mu podal. Než maso již došlo, konec, cesty nebyli, a pták měl hlad. — Tu si Valibuk rychle kus masa z nohy odřezal a ptákovi hodil. — Potom hned na boží světlo šťastně se dostali.

„Ej,“ povídá Kmochta pták, když s něho Valibuk slezl, „či to bolo dobré maso, čo si mi naostatok hodil!“ „Veru,“ usmál se Valibuk, „to bolo z mojej nohy, lebo mi už došlo.“

„No,“ řekl mu pták, „veď já ti to

zahojím, len si smo šťastnĚ vyšli.“ — I dal mu na nohu lístek jakýs, a hned se mu rána zahojila a maso narostlo.

Valibuk se ptákovi pěknĚ podĚkoval a šel do královského města. Celé město bylo červeným sukнем pokryto. —

„Čože tu za novina?“ pŤal se jednoho měšťana. „Veru velmi dobrá; tri královské dcery sa našly, a najmladšia sa dnĚs za jednoho, čo jich oslobodil, vydáva“ — odpovĚdĚl měšťan. — Tu chváŤal Valibuk rychle do královské paloty, kde se hostina strojila. KnĚžna pŤikázala, aby každého, byŤ i žebrák byl, vpustili, a co žádá, aby mu dali. — Valibuk, vejda do pitvora, prosil o pohár vĤna. KnĚžna hned kázala červeného vĤna do svého poháru naliti a jemu podati. Valibuk do polovice vypil a vpustiv do poháru prsten, co

mu kněžna v podzemním zámku na památku dala, pohár kněžně vrátil.

Jak prsten kněžna v poháru spatřila, vyskočila, radostně zvolajíc: „Tento je ten opravdivý Valibuk, čo nás oslobodil, a nie Skalymej, čo má kamenné srdce a povraz Valibukovi odrezal. — Já som Valibukovi tento prstěň darovala a vernosť mu slúbila!“ — Po tých slovech k svému slúbenci priskočila. —

Skalymeje ze zámku vyhnali a Železomej šel s ním. On byl sice s nejstarší kněžnou již sdán, ale ho ona ráda neviděla, neboť i ráno čist byl, až se třpytil, do večera přece vyhlížel jako rzavé železo. Nebyl do stříbrného zámku súci. Valibuk se hned se svou kněžnou sesobášil a dlouho žili v zlatém zámku svém a žijou potud,

jestli neumřeli.

ŠURINA PAN KRÁL A OTOLIENKA *

Žili jednou na světě dva králové. Jeden byl Šurina pan král, a byl dobrý a hodný král. — Ten druhý byl ale strygoň a byl zlý a bezbožný, a každý se ho bál. Největší zlost měl ale strygoň král na Šurinu krále, protože byl dobrý a že dostal za ženu pannu, kterou i on míti chtěl. I mstil se na něm, kde jen mohl, a co nejhoršího mohl, to mu dělal. — Šurina pan král měl synka utěšeného, kterého také Šurina jmenovali, na toho strygoň dávno pásl, jak by ho zkántril. Jednoho dne vyšel si mladý Šurina na polovačky, a jak tu všecek rozjašen za jednou srnou poloval, zaběhl do

hustých, dalekých hor (lesů) a přišel lovcům s očí. Tak náhle to onen strygoň, který vždy na něho pásł, pozoroval, urobil se šarkanem, uchytíl Šurinu mladého krále za pazuchy a do svého království si ho odnesl. Darmo Šurina křičel a vzpíral se, nikdo ho neslyšel, a strygoň na něho nedbal. — Nedaleko svého zámku spustil se s ním na zem a pak si ho tam dovedl. — Všecka družina i rodina sběhla se, smáli se mladému Šurinovi, i dvě strygoňovy princky jmena mu dávaly a naň pokřikovaly, hiba ta nejmladší, Otolienka, útrpně naň pozerala. Šurina to všecko dobře pozoroval. Strygoň král dal ho hned do temnice odvést a přísně zakázal, aby mu kromě vody a chleba ničeho nedávali, a to jednou za den. Otolienka mu ale vždy večer kus

masa a pohár vína donesla, neboť si ho od prvního okamžení zamilovala. Ale její otec, ten zlostný strygoň král, aby ho ještě větší mohl mučiti, kázal ho z temnice k sobě přivést. Když ho přivedli, pravil mu hněvivě: „Znáš ty čo, puojdeš tu poníže domu, tam najdeš jednu cúděnicu, tú skopeš, stromia nasadíš, ale tak, aby do rána i zrástlo i zkvitlo i ovocia malo, a ovocinu mi doněsieš. Hybaj!“ — Otolienka při otcově rozkazu jsouc přítomna, bystře na Šurinu pohlídla, ale on pohledu jejímu nerozuměl a ztrápen odešel. — Kterak mohl dokázati takovou robotu? Viděl, že to nemožno a že on život ztratí. Šel na tu čistinu, dal se také do kopání, ale čím dále kopal, tím většího přesvědčení nabýval, že z jeho práce nic nebude. —

Rozmrzen odhodil motyku a sedl na mez. „Darmo já tu robím,“ pravil sám k sobě, „ved' toto nikdy člověk nėslychal, takú robotu za taký krátky čas spravit!“ — Položil si hlavu do dlaní a seděl všecek ztrápený.

Také Otolienka se po mládenci roztažobila. Králova žena navařila Šurinovi k obědu žab a do hrnka jich vsypala, potom kázala Otolience, aby mu jich zanesla. Otolienka dobře věděla, v čom je vec, — upáčila si čas, když matka z izby vyšla, a tu jí vzala proutek, který matka schovaný měla, neboť byla také stryga. Bylot jí na pomyšlenou nésti mu k obědu žáby, i nesla mu raději svůj vlastní oběd. Tak se vybrala k Šurinovi a našla ho ztrápeného na zemi sedět. „Ej, duša moja, ved' sa mi nětráp“ — volala na

něho zdaleka. „Poslala ti, pravda, královna žaby k obedu, ale som já ich vykydala na zem a dobrý obed ti doniesla.“

Šurina král ukázal děvčeti na udělanou práci. „Eh, za tú robotu sa neboj — hlaže, tuto mám prútik, ak ním pošibnēm túto zem, všeco do rána zrastie, zkvitnē a ovocie donēsie, jako to otec prikázal.“ — Šurina nevěděl ani, jak má dobrému děvčeti děkovati. — Sedli spolu na zem, povídali sobě a jedli spolu, a než Otolienka odešla, pošibla prútikem zem, a tu hned rozličné stromoví ze země vyrůstalo, dorostouc zakvitlo a napokon (naposled) ovoce neslo. — Potom Otolienka odešla, a Šurina přemýšlel, jak je to děvče dobré a krásné. — Druhý den ráno donesl

zlostnému strygoňovi ovoce, čemuž se ten náramně podivil, nebyl by myslel, že to Šurina vykoná. „Nuž a na dnes akú mi robotu dátě?“ — ptal se ho mladík. „Chod' tam a tam na ten briežok, vykolčuj ho, vysaď vinným kmenom a zajtra ráno doněs mi hrozno,“ kázal mu rozsršený král strygoň. Šurina se odebral k určité práci, trochu začal kolčovat, ale si myslel: „Eh, darmo ustávam, hrozno do rána vyhotovit němuožem, ak mi to krásne diouča pomáhat něbudě.“ — Sedl si na zem a čekal ji, ale přece bál se, když dlouho nešla, jestli přijde; bylo by se mu zle vedlo. — Ale Šurina mladý král byl šuhaj pěkný a Otolienka ho měla ráda; jako první den přišla i druhý a zdaleka volala na šuhaje, aby se jen netrápil. „Královna

ti uvarila hady k obedu ale som ich já na zem vykydla; či by si bol hoden jest hady! Nuž, ten prútik som tiež doniesla, a tú vinicu spravíme, len sa mi nětráp, duša moja.“ —

Podala Šurinovi oběd, pošíbľa zem, a hned zmizely staré kmeny, vinná loza vyrůstala ze země, zelenala, kvitla, rostla, a než Otolienka odcházela, visely těžké hrozny na křech.

„Ach, krásne diouča, čímže sa já těbe odslúžim, čo ty pre mňa robíš!“ — pravil jí Šurina. Ale Otolienka se usmála, sebrala hrnček a prútík a odešla domů. — Šurina myslel mežitím na Otolienku.

Ráno donesl strygoňovi hrozno; ten nevěřil ani svýn očím, že by to možno bylo, aby to kdo vykonal mimo něho. — Šurina čekal na nový rozkaz.

„Puojděš dolu dolinou a najdeš tam hromadu skal, ty skaly zomelieš, a zajtra doněs napečeného chleba“ — rozkázal král, domnívaje se, to že jistě nevykoná. — Šurina odešel.

Ale to ovoce a ty hrozny vrtaly královně v hlavě. „Mužu, to něidě po pravdě. To naše diouča je v porozumení s Šurinom, lebo by on to sám od soba něbol vykonal. Musím já to vypáčit, a potom obidvom poplatím. Puojdēm já sama s obedom, mňa veru nik něoklame.“ — „Jaj!“ vykřikl zlostný král, „čože máš rozprávät, Otoliena je dobré dieta, nieto na něj pochyby. Daj ty tomu pokoj, čo máš za nimi lasovať.“

„No, no, starý blázon, veď uvidíš“ — řekla stará stryga a umlkla. — Navařila k obědu Šurinovi jaštěřic a vypravila

Otolienku s obědem. Ale to opatrné děvče zpozorovalo, že se staří o něco smlouvali a že starý král dudral, proto prútík dobře ukryla a s obědem ze zámku pospíchala.

Šurina král nalámal skal, — ale kdeže mouka a chléb! Čekal velmi žádostivě na Otolienku a jak ji zdaleka spatřil, v ústrety jí šel.

„Mala som ti jašterice k obedu doniest, ale by něpadly dobre, doniesla som ti lepší obed. — Moj mať má nás v podozrení, že ti já pomáham; málo chybelo, že ti sama obed nědoniesla, ale ju preca král na lepšie myšlienky priviedol. Keby hola ona došla, boli by smo aj oba o život prišli.“

„Ale by som to za celý svet nědal, že si ty tu, moje krásne sladké diouča,“

zvolal Šurina a uchytil ji za ruce. — Ale ona mu podala oběd, aby jedl; Šurina nechtěl jísti, chtěl se s ní jen shovárat’.

„Ej, my tu rozprávame, a treba múku mlet’ a chlieb piecť,“ zpomněla tu Otolienka, a hned vzala prútik, uhodila na skály, a ty se hned začaly drviti, pošibla zem, a vybudoval se mlýn a mouka sama se mlela, samo se těsto mísilo, chléb se válel, do peci sázel a z peci vyvalil. Jak to bylo uděláno, pravila Otolienka: „My němuožme v tom dome dlho bývat, lebo nás naistě královna, mať moja, dopáči a potom nám budě beda.“

„I já už na to myslel,“ řekl Šurina, „ažda by dobre bolo, keby smo nočnou hodinou zutěkali. Cože ty myslíš?“

„Naistě, lepšie němuožme urobiť,“

odpoveděla Otolienka; „len buď trpezlivý, ešte si to rozvážim.“ — S tým se rozloučili. — Ráno donesl Šurina králi napečeného chleba ze skal. Král se od jedu rozpálil, ale neřekl nic. — „No, vidím, že si všecko urobil, čo som ti rozkázal; dnes si odpočiň, zajtra ti zase robotu dám“ — řekl mu a Šurina odešel. Král ale byl všecek rozvzteklý a umluvil se s ženou, že Šurinu krále mladého uvaří v kotli. Otolienka to všecko slyšela a Šurinovi pověděla, co se v domě děje, i umluvili se, že v noci uteknou. „Keď budem umývat riad a tri razy tanierom cingnēm, hotov sa.“ — Takové mu určila znamení.

I tak se stalo. Půlnoc sa blížila, voda zavierala, a Otolienka měla otce zbudit, ale ona zobudila Šurinu.

„No, len ticho,“ šeptala mu, „a ešte

mi slúb, že ma nikdy nĕzapomenieš!“
— Šurina jí to s radostí slíbil, neboť ji velmi miloval. Potom vzala Otolienka prútík, šla k ohnisku, kde voda vřela, udělala na jedné hlaněnce kolečko prútíkem a do toho kolečka plivla. — Pak spravila sebe holubičkou, Šurinu holubem a ven oknem uletěli. — Zanedlouho potom probudil se i strygoň král. „Otolieno,“ volá, „či ta voda vre?“ — „Vre, vre,“ odpovídá slina na hlaněnce. — Po chvíli zase volá otec: „Otolieno, či stávaš?“ „Stávam, stávam,“ odpověděla zase slinka. — V tom prebrala se i královna. „Otolieno, podaj mi kintěš a rub“ — volala na dceru, a slinka z hlany zase „hněď, hněď“ — odpovídala.

„Jaj, čože je to, že sa tak dlho obliekaš, a my tolko musíme čakať,“

po chvíli se zase ozvala královna, a netrpělivá jsouc, vstala s lože, dívá se, a u ohniska nikdo; lůžko Otolienky prázdne a komora prázdna. — „Veď tých dvoch na moju vieru tu niet. Vidíš, starý blázon, ti zutěkali!“ — volala stará. „Aby ich Paromova strela,“ zkríkne starý strygoň a s lůžka se vzchopil.

„To tá tvoja diouka — len jej ver druhý raz, ty starý trulo!“ — Starý se upokořil, vida, že chybil.

„No, a teraz hybaj, sprav sa na biely oblak, a čo muožeš, ich doháňaj!“ — Strygoň se rychle přeměnil a odletěl.

V tu dobu právě povídá Otolienka Šurinovi: „Ej, či mňa lavé líčko páli, obozri že sa, obozri, či dakoho něvidíš?“

„Něvidím, něvidím, hiba jedon biely

obláčok“ – odpoví Šurina.

„No, veď je to dajedon z nich. Postoj!“ I udeřila prútkem o zem, a hned byla ta role zorána, ona se udělala pšenicí, a on ji hlídal, přeměněn v sprostáčka.

Obláček se dolů spustil, starý strygoň k němu přistoupil a ptal se ho: „Človeče, či stě něviděli tu dvoch pocestných íst', jednoho šuhaja s jednou dioukou?“ – “Ba veru som viděl,” pravil mu Šurina, „ale len vtedy, keď som hen túto pšenicu sial; vtedy práve tadialto takých pár ľudí šlo, jakých hladátě!“ – Starý král zlostně sebou škubl, obrátil se v oblak a zpět odletěl.

„Čože si vykonal, ty hlava mužská, že si sa tak skoro vrátil?“ divila se stryga.

„Kto vie, kde sa tí, — já som živej duše neviděl, hiba jednoho varovčíka pri pšenici“ — odpovéděl starý. — „Nuž čože myslíš, veď to boli oni! Eh, takto sa dať oklamať! Či si neveděl vziať jedon klas z tej pšenice, ty starý trúp, ty!“ — zlobila se královna, a starý hned se musel přeměnití v černý oblak a zase uprchlíky honiti.

Otolienka napomenula právě v tu dobu Šurinu, aby se obrátil, nevidí-li někoho za nimi jíti, že ji pravé líčko pálí. — „Vidím tamhla čierny oblak letět,“ odpovéděl Šurina.

Otolienka věděla hned, že to je jeden z nich. „Postoj.“ kázala, „seba urobím kostolčekom a tēba pustovníkom.“ — I udeřila prútkem o zem a stala se kostelíčkem a Šurina byl poustevníkem. Král spustil se dolů a

ptá se poustevníka: „Povedzže mi, bračok, či si něviděl dvůch pocestných, jednoho šuhaja s jednou dioukou?“ — „Já tu odo dávnych čias bývam, ale som nikdy človeka něviděl, iba keď sa ten kostolček budoval, viděl som dvůch lidí tadiaľto ísť.“ — Starý král se hrozně mrzel. „Bodaj ich porantalo, keď som já daromně ustával,“ s tím vrátil se nazpět. Stará královna ho již čekala a když viděla, že jde sám, kypěla. „Nuž, ty starý blázon, zase nikoho něvedie čožě sa tak nadarmo táraš? čo si vykonal, čo viděl?“ — Král povídal jí, co viděl, a tu ona mu za, řekla, že ten kostelík a ten poustevník byli oni. Ta iděm já len sama, však jich já přiženiem,“ řekla a rozprchlená běžela do kouta, obula si velíké čížmy, takové čížmy, že kdo jich obul, jedním

krokem míli cesty ušel. — Tak běžela, až se jí hlava natrásala.

„Ej,“ povídá v tu dobu Otolienka, „či ma obe líčka pála, obozriže sa.“

„No, veru už idě, hlala, jak si vystupuje, pozri len, pozri!“ — Sotva spatřila Otolienka starou královnu, kázala Šurinovi, aby odběhl kousek cesty napřed. Sama pak hned udeřila proutkem o zem a hned se udělalo jezírko a ona sama se udělala kačicou.

„Tu stě,“ zvolala matka. „Paromova strela, už mi něujdětě!“ — I vyzula boty a za kačicou do vody. Ta plavala ustavičně k prostředku, a když až tam stará královna za ní šla, rychle jako střela odploula k břehu, kde stály boty, přeměnila se v pannu, boty obula a rychle za Šurinou spěchala, a stará zůstala oklamaná státi v bahně. Ze

zlosti zaklela Šurinu, aby hned na Otolienku zapomněl, jak by ho jiná, ženská políbila, a Otolienku zaklela, aby s Šurinou sedm let nebývala. — I musela královna dvěstě mil domů pěšky, na cestě všechny kunšty utratila (zapomněla), a starý strygoř se jí ještě k tomu ke všemu vysmál, že se dala oklamati.

Ti dva plní radosti, že jsou již vysvobozeni, šli dále a cestou se radili, kam se nejdřív obrátit. „Najlepšiv sa staně,“ mínil Šurina, keď'puojdēm prosto k mojim rodičom, tam si budeme dla vuole žit.“ - Já puojdēm s tebou, keď' chceš, lebo zostanēm, kde ma naháš“ — řeklo děvče. Ale ještě měli dalekou cestu a přešli mnoho dolin i hor i cest, než přišli k městu, kde sídlil starý Šurina pan král. Když

ale přišli až tam, tu pravil před branou Šurina své milé: „Vieš ty čo, já puojdēm do zámku, zjavím sa mojim poddaným, a keď ma prijmú, sem sa k tebe vrátim. Ty len tu pri tejto studničke zostaň, alebo vyjdi na tento hrubý strom a čakaj, kým sa vrátim.“

„Ale ty na mňa zapomenieš,“ naříkala si Otolienka, zpomenouc na matčinu kletbu.

„Nikdy, moja drahá duša!“ jistil Šurina a líbal ji v líce, a když mu věřiti nechtěla, zapřisahal se jí, že jí nezapomene. Prosila ho ještě, aby se nedal nikomu líbat, a pak ho propustila.

Přijda do města, ptal se Šurina jednoho souseda, co mají nového. „Ach, málo velmi,“ odpoví soused, „starý král Šurina umrel, a dědiča

nemáme, sú to samé pletky teraz.“

I litoval Šurina otce a smuten nad tou zprávou šel do zámku k matce. Matka ho hned poznala i objímala ho a chtěla i bozkat, ale to se jí nedal. — Poznali ho i ostatní, hned se to po krajině rozhlásilo a Šurina mladý princ byl vyhlášen za skutečného krále. Šurina chtěl hned pro svoji ochranitelku si zajet, ale náramné umdlen sedl, by odpočinul, a vtom zadřímá. Tu matka k němu přistoupila a políbila ho; probudil se, ale na Otolienku již nezpomněl, ani o tom nevěděl, co se s ním dělo. — Když Šurina dlouho nepřicházel, věděla Otolienka již, že na ni zapomněl. Hořce si naříkala a plakala, ale kletba matčina stála. — Odešla od studánky, blíže zámku postavila se k jednomu

dvorci a přeměnila se v krásný, vysoký topol. — Zdaleka bylo ten topol viděti, ať se podíval s kterékoli strany, a zrovna se díval na okna v zámku, kde bydlel Šurina mladý král. Každému se ten topol líbil, každý se mu divil, jen mladý král se naň mrzel, že mu zastiňuje výhled na krajinu, a jednou tak se dopálil, že rozkázal topol zkáceti. Prosili lidé, aby ten krásný strom podtíti nedával, ale on zůstal při svém, a tedy topol porazili.

Nedlouho potom vyrostla pod samým zámkem krásná jabloň, a každý se divil, kde se tam vzala. — Ale jabloň rostla, kvetla a jablka nesla jako zlato, že jim v chuti rovných nebylo. — Ta jabloň byla i Šurinovi králi velmi milá, nedal žádnému s ní jablka obírat. — Sám je obíral a vůně i chuti si nemohl

dosti vychváliti. Ale zase mrzela ta jabloň starou královnu, že jí stíní do jizby, a tak dlouho dudrala a pokoj nedala králi, až se jednou král domrzel a jabloň podtíti kázal.

Zanedlouho, když jabloň porazili, ukázala se na jezírku, zrovna pod okny Šuriny krále, zlatá kačice ustavičně sem tam plavala a gágala. I bylo to divno všemu lidu, kde se ta krásná zlatá kačice vzala; Šurinovi to bylo také divné, po dlouhé chvíle stával u jezera a díval se na zlatou kačicu. Aby se lépe na ni podívatí mohl, kázal, by ji chytili; ale cože — chytali ji, lapali, ale ulapiti nemohli. Poslal král po rybáře, po ptáčníky, ale žádný ji dostati nemohl; plavala pěkně po jezírku, jak navzdor všemu namahání se jí ale kdo tknul, jako

střela odfrkla na druhý konec aneb se schovala pod vodu. — Král, když viděl, že ji žádný nemůže chytiti, dopálil se hněvem na kačicu, sedl na lodičku a že ji sám chytne. — Ale kačice prohnala i krále hezky po jezeře, hned se mu chytiti nedala — ale když myslil již, že ani on jí nedostane, tu se k němu sama přiblížila až k samé lodičce, a když rukou po ní sáhl, dala se mu chytiti. „Ej, kačica ty zlá, čože si také figle robila? Teraz ta já viac nepřustím, teraz buděš moja,“ — řekl Šurina král, poláskal kačicu po hrdelci a po hlávce ji pobožkal — a hle, v tu chvíli se přeměnila kačice v Otolienku, a Šurina král se ihned rozpomenul, co se s ním bylo dělo. Sedm roků bylo tomu, co je matka zaklela. — I objímal ji pln

radosti, dovedl k matce a potom slavili
hlučné veselí. Dlouho a šťastně
panoval Šurina pan král s krásnou
Otolienkou.

O TOM ŠUHAI, CO SE NEBÁL *

O tom. co vám já nyní iděm rozprávát', neví ani ta stryga, co už sedmkrát na Tokajském hradovišti na rákoši byla. — Byl jednou jeden otec, a ten otec měl jednoho syna, kterého jmenovali „Něbojsa“ — protože neznal, co je strach. — Jak mu kdo povídal, že tam nebo onde máce, hned tam šel, i byt o půlnoci bylo. — Ať slyšel sebe strašlivější věci povídat, přinichž jiným vlasy hore vstávaly, on se tomu smál; a mohli ho postavit, kam chtěli, do pustých kostelů, do kostnic, k šibenicím, všady šel beze strachu. — Jednou napadlo mu zkusiti světa. „Keď tuto takej veci niet, čo by ma

prestrašilo, puojďem svetom a
něodpočiniem, pokiaľ nĚzkusím, ĉo je
to băt' sa" — povídal si a také hned
úmysl svůj otci oznámil. — Otec syna
svého velmi miloval, a nemilo mu
bylo, že chce do světa odejítí. Báľ se,
aby ho směľost ku zkáze nepřivedla,
protož odvracel ho od cesty. Slíbil mu,
že ho naučí bătí se, aby jen doma
zůstal. — „Tak sa vám to něpodarí,
otĉc," řekl mu NĚbojsa. — „No, kecl ta
něnaučím, potom chod' do sveta;
prepustím t'a." — Zůstalo při tom; syn
ĉekal, kterak ho bude učiti otec bătí se.
Ote šel se poraditi s kostelníkem, co by
udĉľati mĉľ, aby syn bătí se naučil.
Mnoho penĉĉ za to, jestli by se
kostelníkovi podařilo něco vymysľiti,
ĉeho by syn se bál.

„Eh, to já ľahko spravím. Len ho

dněs večer ku mně pošlitě, veď uvidíte, že ho tak nastraším, čo mu hor koncom vlasy stávat budú. Muožťe veriť, že sa mu odněchce do sveta ísť“ — řekl kostelník.

Otec šel potěšen domů a večír pozdě poslal syna ke kostelníku. — Ten zatím vzal mrtvé tělo z kostnice, vylezl na věž a přivázal je na zvonovou váhu; když Něbojsa přišel a kostelníka se ptal, co mu dá za práci, že je Od otce k němu poslán, tu ho žádal kostelník, aby šel místo zvoníka devátou hodinu odzvoniti, že je zvoník chorý.

„Cože by som nie, varu vďačně,“ řekl Něbojsa, a med také do zvonice lezl. — Tma bylo v zvonici, že sotva pod zvony se domakal. — Hmatal po provaze a nahmátl spolu i studené

nohy, a hmataje dále, cítil pod rukama lidské tělo, visící na váze zvonu. - „Kýho Paroma,“ zkřikl Něbojsa, „keď si chorý, prečo něležíš na peci; tu sa ti ešte na váhu vytára a zvon ani len pohnút' němuože. Hybaj dolu!“ — Myslel šuhaj, že to chorý zvoník, když ten ale ani slova nepromluvil, ani se nepohnul, tu se domrzl. Napomenuv zvoníka, aby se držel pevně, začal zvoniti. — Tělo houpalo se a měsíček skrze skulinu zasvítil; Něbojsa viděl ssinavé tělo a přestal zvonit. „No, dolu že Chod' a zvon pust',“ volal naň, „hádam ta i ruky bolia.“ — Když ale zase žádnou odpověď nedostal a tělo se nehýbalo, odešel mrzut se zvonice, řka domnělému zvoníku: „Keď něchceš, zostaň tu, nědbám, hoc sa aj ztrepeš.“

„Čo tam, akože sa ti vodilo?“ – ptal se ho kostelník, jak k němu vešel.

„I horká, čo by sa mi malo vodit', ten blázon zvonár chorý sa na zvon vydriapal a něchce dolů íst'. Tak som sa i kus namrzal a nahal som ho viset'.“

„Dobra, dobre, ďakujem ti za posluženia, ale by si dobre urobil, keby si aj zajtra prišiel, mal by som ti dačo naručiť“ – řekl mu kostelník. Něbojsa přislíbil, že přijde, a odešel domů. Otec čekal ho dychtivě, myslel, že už ví, co je strach, a Něbojsa neměl o strachu ani pojmu. – Druhý večer přichystal kostelník do kostela rakev, svíce a vše, co k mrtvému tělu příslušno. Potom poručil ženě své, aby šuhajovi, až přijde, řekla, by šel hlídati do půlnoci mrtvé tělo do kostela, od půlnoci že bude on hlídat, že si zatím lehl. –

Potom když setmělo se, šel do kostela, zabítil si tvář, zabalil se do bílé plachty a lehl si do rakve. — Nedlouho potom přišel Něbojsa; podíval se na mrtvé tělo, sedl k němu, chvílemi vstal, chodil po kostele a zase sedl. — Tu, když odbila jedenáctá, domnělý umrlec se v rakvi posadil. — „Cože mňa tu nĕpokojíš? Sem lahni na moje miesto, sice zdráv nĕodíděš.“

„Nože no, čože si? Lahni len ty, já s mrtvými nič nĕmám“ — odpovĕdĕl mu Něbojsa; — umrlec ale pomalu vstával, a ruce proti šuhajovi vztahoval. — „Strela ta metala! — Mnĕ sa vidí, že si sa s tým svetom dobre nĕrozžehnal, muožem ti preto pripinok dat.“ — To řka, zdvihl Něbojsa fokoš a třískl domnělého umrlce přes hlavu, že se do rakve

potácel. — Tu bila dvanáctá, a Něbojsa zavřel kostel a klíč donesl kostelníkové. — „Akože sa vám tam vodilo?“ ptala se ho žena. — „Nuž veru dobre, hiba veľmi som sa pohněval na toho mrtvého. Lebo sa raz začal hnieždit, hore sa dvíhal a mňa na druhý svet chcel volať. Tak ma dopajedil, že som ho tresk po hlave, šak sa mu odněchce stávat.“ — Nato odešel Něbojsa domů, a žena běžela do kostela, kde muž omráčen v rakvi ležel; sotva že ho vzkřísila. Odřekl se učiti déle šuhaje báti se.

Když viděl otec, že syn báti se nenaučí a světa se odřící nechce, vypravil ho, jak nejlepší mohl, a Něbojsa dal se na pochod. Kolik dní cestoval už, a vždy jen tmavým, háštrovým lesem; přes grůně a úbočí

lezl, pod ohromné zápole, přes bažiny se brodil, na cúděnice, na polany, na valašské luby přišel, ale o člověku ani památky; jen mrmlání medvěda slyšel a zpěv ptactva. — Stravu, co matka mu s sebou dala, chléb, oštiepky, slaninu, vše již strávil; a musel živiti se čučorietkami, malinami, jako medvěd, když mu je zle. — Již se bál, že bude muset v tom lese snad zahynouti. Tu jednou vyšel na vysokou holu a kol kolem se ohlížel, zdali jakou dědinu, hrad nebo dvorec uvidí. Ale neviděl ničehož. Vyšplhal se tedy na vysoký dub. S toho kol kolem se ohlížeje, v jednom údolí viděl cosi stavení podobného. — I dobře si pamatoval, v kterou to bylo stranu, a když dolů slezl, v tu stranu se dal. Ale musel ještě mnoho pyrtí prolézt, než přišel

do onoho údolí. — Tam ale viděl před sebou pěkný hrad: nerozmýšlel se dlouho i vešel do brány. Ale ve dvoře nikoho — ani v pitvoru, ani v izbách. Všude jako v hrobě. — Celý hrad šuhaj prošel, živé duše nenašel; ale v nejozdobnější světnici našel stolek pokrytý ubrusem a na něm čerstvě vařená jídla a láhev vína. — „I veru že si mi uhovel, ktokolvek si,“ pravil Něbojsa, a zasednuv k stolu, jedl a pil do vůle, a velmi si blábal, že se mu tak dobře daří. — Když se byl najedl, ohlížel se po světnici, a tu viděl, že tam také jedno čisté lože přichystáno; bylo mu to velice divné, a myslel, že přece někdo v zámku být musí, kdo mu takto lahodí a za vuolou idě. A protože ještě jednou pustil se do hledání. — Když tak sem a tam chodil, viděl

dvířka, jež dříve nepozoroval; i otevřel je a před sebou spatřil utěšenou zahradu. — I zachtělo se mu na zahradu se podívati, a také hned šel, by si ji prohlídl; — bylo v ní překrásných květin i stromů, ale jako v zámku, tak i tam nebylo živé duše. — Konečně došel k malému jezeru, a hle! — uprostřed jezera viděl obraz krásné panny, ale bohužel byla po paží ve vodě zamorena a zakleta. Něbojsa nemohl s její tváře očí spustit a pravil k ní: „Krásna panna, pod' von z toho jazera a buď mi v mojej samotnosti za tovaryškyňu!“ — Na to ona mu odpověděla:

„Milý šuhaj, nemožno mi je k тебе příst'.“ — „Nuž a prečo? Či ty už dávno sa tak trápiš? — a čože za príčina, že si na to prišla? — Ktože o

těba starost' má? A prečože v tom zámku ludia něbývajú?" — ptal se jí šuhaj.

Na to zase panna takto povídala: „Muoj otěc bol v tomto kraji králom, a ešte teraz za čiernym morani medzi troma vrchy kraluje. Pokial tu býval, oborili sa na něho druhí královía a všetko mu odobrali, krem toho samotnieho zámku. Nedlho potom dvanást pekelných potvor prišlo, tohoto zámku sa zmocnily a mojich rodičov na zkazu obrátiť chcely; ale že muoj otěc i moja mať královskuo pomazania prijali, tie potvory škodit jim němohly. Len mňa jedinkú ako něpomazanú do velkej kliatby položily. Ach, už dvanást rokov minulo, čo tu trpím, a nik je nie v stave mňa vyslohodit.“

„Ach, něbožiatko!“ pravil šuhaj, „nuž v čomže tá tvoja kliatba záleží? a jakože by bolo možno těba vymeniť a vyslobodiť? Já rád ošanujem pre těba i život svoj.“

S veľkou radostí to Kniaga poslouchala, a hneď mu vyrozpráveľa, čo by k jejímú osvobození vykonať mēl, řkouc mu takto: „Muoj drahý priateľ! Ak mňa ty ztadeťo vyslobodiť chceš, za tri dni každý deň jednu hodinu veľké muky podstúpiť musíš. Ak mňa vymeníš, i zámok od kliatby vyslobodíš, ale ak sa ti něpodarí, ty za ten pokrm a nápoj, čo si užil, vlastným životom zaplatíš, ako sa to i druhým pred těbou stalo. Ale já mám dúfania, že obstojíš, ak len trpezlivo všetko podstúpiš, čo následovať budē. Ak sa na to podberieš, hneď dnēs na večer

všetky tie pekelné potvory k tebe prídu a budú ta najprú pekne vítat, ty ale na jejích reči ani slova neodpovedaj. Keď uvidia, že jim neodpovedáš, chytia sa do teba, budú ta chcieť zkaňtrit, ale sa ty neprelakni, ani slova nepovedz a mečom jich rúb. — Keď uděří hodina, prestanú ta mučiť, odídu preč, a ty na tú postel si lahni, nad ktorou jeden pohár visí. Vezmi si z toho pohárika masti, potri sa ňou, a v tom okamžení uzdravený budeš. A to urob, kolkokolvek ráz ta mučiť budú.“

„Všetko, všetko, čokolvek kážeš, pre teba podstúpim. Boh mi buď na pomoci!“ pravil šuhaj a s tým odebral se od té zakleté kněžny. — Navráťiv se do své izby, sedl k přihotovené chutné večeři a beze strachu jedl a popíjel. Po

večeři zapálil si pipku a čekal na určenou hodinu. Okolo jedenácté strhne se v zámku strašlivý třesk a buchot, jako by se celý zámek propadnouti měl. Šuhaj skočil, připjal si meč, potom čekal, co se bude dále dít. Tu po malé chvíli vhrnulo se do izby všech těch dvanácte potvor, jsouce velikými kyjany ozbrojeny. První měla jednu lví hlavu, druhá, dvě, třetí tři, a tak to šlo výše; ta dvanáctá dvanáct, lvích hlav měla. Nejprv ho pěkně vítaly, všelike otázky mu zavdávaly, ale potom na něho zaskakovat začínaly.

„Či si to ty ten, čo našu moc a naše královstvo podvrátiť chceš? Či sa ty smieš na to dávať, že Kniagu z našich rúk vyslobodíš? Hu hu, hu hu, ty něujdeš, našich rúk, tu tvoje kosti

rozháďzeme a dodrvíme, hu, hu hu!“

Šuhaj oněměl jako ryba. Všechny potvory nad tím mlčením se polekaly, neboť to držely za planý znak. Tu se ale náhle šuhaj rozpajeděn pustil mezi a rúbal do nich, pokud jen vládnul. Konečně ale stlučen od jich kyjanů, umdléval; vtom uhodila dvanáctá hodina, potvory svoji moc ztratily a pryč odešly poberouce s sebou těch, které byl Něbojsa pobil. Šuhaj potřel si tělo mastí z poháru, a jak mu bylo předpovědíno, tak se i stalo, v té chvíli ozdravěl. — Potom lehnuv na lože, usnul a spal do bílého dne.

Sotva ráno svitlo a Něbojsa se prebral, už ho jídl na pokrytém stolku čekalo. Ihned s chutí si zajedl. První jeho myšlenka byla podívati se do zahrady kněžnu navštívit. Velmi se

podivil, vida ji po pas na vodou osvobozenou. Za čas ani promluvit nemohl, ta se do její krásy zahleděl. Její pěkné belasie oči, zlaté vlasy, po bílém hrdle a prsech spuštěné, tak ho omámily, že nevěděl, co má dělati. — I ona se naň podívala mile, a tvář její byla mnohem jasnější než před tím dnem.

„Moja utěšená krása, pod' do mojich rúk, na moje prse!“ — volal na ni Něbojsa.

„To mi ešte nemožno,“ odpoveděla kněžna, „ale ako vidíš, dnës som o vela slobodnejšia, ako posial. Keď ty chceš, aby já z toho miesta k тебе vyšla, ešte dva večery v mukách prežiť musíš.“

„Čokolvek podstúpiť musím pre teba, to milerád podstúpim aj muoj život za teba položím,“ zvolal šuhaj.

Tak hovořili a jeden druhého těšili až do mraku; Něbojsa nechal svou milou kněžnu v jezeře a odešel od ní, jako by mu bylo síly přibylo.

V světnice ho již zase večere očekávala. Rezko povečeřel, ale když se ta nešťastná hodina blížila, začínal býti zkormoucen. Vidělo se mu, jako by po jeho chrbtě mravce hniedzda robili.

Raz se začnou hosté hrnouti, a jako první, tak i druhýkrátě začali němu přívětivě hovořiti a všelicos se ho vyptávali. — On ale stál jako stěna, potom ale, vytáhnuv meč, začal jich česat. — Ani jeden z nich se k němu nepřiblížil, aby jim nebyl odťal nos, ucho nebo hlavu. Čím dále to ale trvalo, tím více i síly jeho slábly; potvory, zpozorující, že ochabuje,

obstály ho, schytly a do jedné velké paloty odvedly. Tam vzaly měch, šuhaje nadúchaly, že se div nerozpuknul, a pak jím mezi sebou metaly a kyjemi ho odrážely, jako by na loptu hrály. Byly by ho jistě i zabily, kdyby nebyla udeřila dvanáctá. Potvory zmizely, zanechavše Něbojsu polomrtvého na zemi ležeti.

„Akože sa já k mojmu poháru dopravím!“ vzdychl si šuhaj — ale přece se pomalu vlácel, až se k svému loži a poháru dovlékl. Jak si rány namazal, hned byl zdráv. Lehl na odpočinek a ráno čerstvý zase vstal.

První jeho chůze byla do zahrady, kněžnu navštívit. Tato uradovaná a veselá rámě proti němu rozpjala; již na samém vrchu vody stála jako na suchu. „Pod', pod', duša sladká, do

mojho náručia!“ zvolal nepretržite.

„To urobiť nemôžem, muoj jedinký priateľ, lebo moje nohy sú ešte na vrch vody prikovanie,“ odpovedala ona. Tu tedy jeden druhému žaloval, jeden druhého potěšoval a napomínal k setrvání až do konce. Kniaga mu nevěděla jak děkovati, že ji svobodí, a Něbojsa nemohl se na krásu její dosti nahleděti do večera.

Do své izby v ustanovený čas šuhaj se navrátil. Na stole přihotovená jídla netěšila ho, duši jeho obklíčoval strach, věděl, že bude zajisté strašně mučen. — S večerem se začalo mračiti, blýskati, a strašná hrmavica se přihnala; celý zámek se třásl jako síto. V jedenácté hodin přihnaly se potvory a veliký rožeň s sebou přivlékly. Něbojsa se ulekl. — Vítaly ho jako

předešle. přívětivě s ním hovořily, na všelicos se ho vyptávaly, ale když jim na vše neodpověděl, jako zběsilé se do něho pustily. — Než i on se udatně bránil a tak meč jeho do nich sekal, jako do kapusty, až se jich hlavy po světnici kutálely. Jak se tak bránil, meč se mu zlomil; tu ho tři největší potvory uchytily, a že ho na ten rožeň napíchnou a upekou. Byly by to i udělaly, ale vtom udeřila dvanáctá, potvory moc ztratily, klíče od zámku oddaly a pryč ze zámku zmizely, by se více nevrátily.

Něbojsa, sláb, ubit, jak se pomastil, na odpočinek odešel a do bílého rána spal. Ráno pak občerstven do zahrady k své osvobozené kněžně pospíchal.

Zdaleka již viděl ji velmi nádherně a slavně oblečenou po jezeře choditi.

Skončil som, čo mi bolo naručené, teraz pod', zabudni na tvoju kliatbu i muky!" volal na ni zdaleka.

„Milerada," odpoveděla Kniaga, a radostně k němu objímala ho a zlíbala. „Do večnieho väzenia som bola odsúdená," pravila dále, „těbe ďakujem za svoje vysloboděnie. Za túto vernú lásku, ktorú si mi dosvedčil, nemám ti čo inšie dať, sama seba sa тебе dávam. Na svedectvo, že já chcem a budem večně tvoja, tento biely ručník, na ktorom moje meno zlatými literami vyšito, ti darujem. Len to mi ešte prislúb, že ma najprú k mojmu otcovi odvedieš, a potom budem na veky tvoja." Něbojsa svoji milovanou kněžnu za pravou ruku uchopil a slíbil jí, že nikdy jinou mimo ji za ženu míti nechce a jen ji že

milovati bude do smrti. — Takto rozmlouvajíce šli do zámku. Tu našli velmi mnoho lidí, kteří též s kněžnou od klatby vysvobozeni byli. Všickni se nad touto proměnou radovali, Něbojsu co svého osvoboditele žehnali a do služby se mu dávali. — Tak se stal Něbojsa velkým pánem, měl zámek, poddané a krásnou sverenicu.

Za nedlouhý čas potom umínil si šuhaj žádost kněžny vyplniti a k otci jejímu ji zvésti. Připravili se tedy a s celým komonstvem na cestu se vydali. — Byli veselí a šťastní — ale že jim to štěstí dlouho netrvalo. Čtvrtý den cesty se končil, a oni přišli na noc do jednoho tmavého lesa. „Eh,“ povídá Něbojsa, „musím ti já lepší místo vyhladat; tu musí byt dakdě voláká čistinka, kdě by sme si alespoň ohníka

naklást mohli. Ty ma len tu čakaj, já sa idem málo poobzerat' a potom ti s výpoveďou prídem.“ S těmi slovy odešel.

Dlouho se toulal po tom lese, až vyšel na sám vrch, odkudž viděl krásnou zahradu; i obrátil se hned k ní, a čím blíže šel, tím se mu krásnější zdála. Viděl v n i překrásné květy, ale bál se dovnitř vejíti. Konečně mu to ale přece nedalo, osměliv se, dveře otevřel a dovnitř se vkradl. — Jak se tam prochází, tu znenadání vidí za sebou tři pěkná děvčata. Nebylo mu ani tak, an tak — jen se rychle do nejkrásnějších hustých růží utulil, domnívaje se, kdyby ho shlédly, že by obstál. — Jak ty děvčata okolo něho šly, praví ni starší: „Hlad'těže, sestry moje, tu volačo musí byť, něvidítě, ako

sa celý ružový ker trasie?“ — „Kto by tu bol, šak tu nikdo nechodí,“ poví druhá.

„Ba veru sa tu dačo hýbe!“ — zvolá tretí. — Rozhrnuly listí a tu našly Něbojsa. Pěkně ho vyvolaly ven vzaly mezi sebe a do zámku si ho odvedly. V tom zámku bydlela Ježibaba, a to byly její tři dcery. Něbojsa i Ježibabě i jejím dcerám se zalíbil, byli člověk pěkné postavy, i uradily se mezi sebou, že ho k tomu přivedou, aby si jednu z nich vzal, a dříve že nepopustí, dokud by se jim nezaslíbil. Začaly ho přemlouvati, prositi, hroziti, ale vidouce, že ničeho s ním nesvedou, zavřely ho do temnice; tam ho žízní a hladem trápily. — Mezitím Kniaga svého ženicha všude hledala a velmi hořekovala; vidouc ale, že se mu zle povoditi muselo,

pustila se světem, kam ji oči vedly.

Třetí den i Něbojsa na svobodu pustily, neboť slíbil, že si jednu z Ježibab vezme. Ale přece mu nevěřily a stará Ježibaba mu porobila tak, že nemohl dále čtvrt hodiny od zámku se vzdáliti, vždy se musel zase vrátit. Zarmoucen přecházel sem tam po dvoře, všech kouty prohlížel, na vše strany hleděl, jestli by přece snad svoji milou někde spatřil. Ale vše nadarmo — srdce ho bolelo, plakával jako dítě. „Puojdēm za ňou, a kdě len vo svetě budě, si ju vyhladám,“ — myslíval si, ale tato mienka nic mu něosožila, když se nemohl od zámku vzdáliti. Jako holub jestřábovi, tak on těm bezbožnicím v drápech vězel, nemoha si pomoci. Od toho ustavičného trápení něborák tak upadnul, že

nohami zaplétal. Byl ho jen stín.

Jednou jde na procházku k lesu a velmi po cestě svoji ztracenou milou oplakává. Tu přijde jedna Múdra žena k němu. „Nuž, človeče, čože sa ty tak smútiš?“ ptá se ho ta Múdra žena.

„Kebystě veděli, stará matka, čo ma trápi, i vy bystě zaplakali nado mnou,“ odpovéděl jí Něbojsa. „Já viem, čo ti chybí,“ pravila Múdra žena, „ale sa len tak nětráp, veď sa to všetko napraví. Nuž, a či by si preca len rád tú tvoju milú vidiet?“

„Ach, akože vy, stará matka, o mojej milej vietě?“ ptal se udivený Něbojsa.

„Ej, čože by to hola za robota, keby ja to němala vedieť čo sa po svetě robí. Len povedz, či by si rád tú tvoju Kniagu vidiet?“

„Eh, len jedinký raz by ju rád vidieť,

potom nědbám, hoc i hněď umrem,“ zvolal šuhaj.

„Ked' je tak,“ praví usmívajíc se Múdra žena,. „tú radost ti já urobím. Hla túto zelinku, vlož si ju do lavej čižmy pod slamu, a chod' prosto na tvoju hospodu. Neboj sa, tvoja gazdina něbudě viac nad tebou vlády mať. Ak náhle do domu příděš, hněď sa Ježibaba na mačku spraví a budě na těba skákat, a ju ty len lavou nohou kopni, pospolu sa na kolomaz rozleje. Potom tvoje veci pober a přid' ko mně, já ti cestu ukážem, kdě sa máš obrátit.“

— Sotva Něbojsa toto naučení vyslechl, hned vše udělal a domů se vracel. — Ještě obdělač byl, už proti němu jedna veliká kočka mroutajíc běžela a hned na něho skákati počala. Ale on ji kopnul a ona se na kolomaz

rozlila. Potom svoje věci pobral a jak mu povědíno bylo, k Múdré ženě se navrátil.

Tato čekala ho a v ústrety mu jdouc pravila: „No, či si tak vykonal, ako som ti kázala?“

„Hej!“ — odpověděl Něbojsa.

„Tak sa nemáš čoho bát’“, odpověděla stará; „tá tam zůstaně rozliata, kým já nápravu něurobím. — Teraz choď touto prostrednou cestou, nevykroč ani napravo ani nalevo, len všude prosto. Príděš k jednomu vysokiemu vrchu. Do toho vrchu uvidíš porobené stupně, a po tých stupňoch puojděš až na samý vrch. Na tom vrchu najděš velikú, krásnu zahradu, a v tej zahradě mnoho pekných kvietočkov. Každý kvietok je ale človečou kostou pritlačený. Ty

všetky tie kuostky do jednej jamy snos a dnu zahrab. Ten skutok ti budě k štastiu slúžiť. Ak ma neposlúchněš, čo ti kážem, něvykonáš, tedy na to príděš, že tvojimi kostmi zase druhie kvety popritískané budú. Pri tejto robotě pristúpi k tebe jedna potvora a budě ta za tvoj skutok chválit, potom sa ta zpýta: Co za to žiadaš, že si tie kosti snosil a pochoval, a kvety od těžkého väzenia oslobodil? Ty ale ničoho si něžiadaš, len aby ti tá potvora povídala, kděby tvoja najmilšia bola. Lebo tá potvora je králom nad všetskými štvornohými zvieratmi.“

Něbojsa slíbil, že všecko tak udělá, jak Múdra žena praví, a s poděkováním odešel od ní pryč. Šťastně se dostal do té zahrady; jak mu bylo praveno, tak i vše bylo. Posbíral s

květin kosti, pochoval do jámy, a kvítky všechny pospolu občerstvily. Když dílo svoje dokončoval, zastihla ho při tom ona potvora; pochválila jeho práci, a konečně se ho ptala: „Cože za to chceš, že si to velké dobroděníe tím kvítkom urobil?“

„Nič inšie, len to, že by si mi dopomohol moju ztratěnú milú vidieť!“ — odpověděl Něbojsa. — „To sa ti po vuoli staně,“ povídala potvora, „já hněď mojich poddaných z celého sveta povolám, tí, ak ju zpáčili, naistě ti oznámia.“ — Po těch slovech uchopil velikou troubu a tak mocně na ni zatroubil, že se zem třásla. Po chvílce rozličná zvířina se ustanovila. Potvora se od největšího až do nejmenšího vyptávala, či neviděli někde takovou a takovou osobu? —

Ale ani jedno nevědělo čeho povídati.
— Nad tím se šuhaj velice zarmoutil.
— „Ach, čože já robiť budem!“ naříkal
si hlasitě. „No, len sa neboj,“ pravila
ona potvora, „a buď dobrej nádeje. Co
moji poddaní něznajú, to muožu znat'
ptáci. Odídi tamto do tej druhej
zahrady, tam najděš mojho brata,
ktorý panuje nad všetkým vtáctvom;
— on ti ukáže, ktorou cestou ísť máš.“

Něbojsa tak udělal, jak mu bylo
praveno. Když přišel clo zahrady
druhé, hned přiběhl k němu bratr oné
potvory, ptaje se ho, co chce? —
Něbojsa předložil mu svoji žádost.
„Rád já to urobím,“ povídal, „lebo sa
to i mně páči, čo si v bratovej zahradě
vykonat!“ — a vzav trúbu, tak mocně
zatroubil, že se zem otrásla. Po malé
chvíli taková síla ptactva přilétala, že

se lesy ód větru křídél jejíč lámaly. — Král se jích hned vyptával, čili neviděli takovou a takovou pannu?

„Něvieme o ničom, ani naj menší chýr nemuožem povedať“ — byla odpoveď.

Něbojsa se všecek zlekl a začal si hrozně naříkati nad svým nešťastným stavem. — Vtom bylo slyšeti nad lesem silný šum — všickni se obrátili v tu stranu, aby viděli, co je — a hle! V povětří se k nim nese veliký starý orel. — Král rozhněvaným pozorom na něho pohlédnuv, strašlivým hlasem ho okřikl: „Ak ty smieš, prekliaty padúch, tak pozdě chodit, keď já zatrúbim?“

— Ulekl se starý orel a pokorně začal se vymlouvati: „Muoj paně králu, já som za čierno more jednu pannu prenášal, tam som sa meškal musel;

něbolo možno mi skorej prísť.“ — „A čo to bola za panna?“ ptal se veselejším hned hlasem Něbojsa.

„Je dcera kráľa čiernomorského“ — řekl orel. „A žije ještě?“ ptal se dále uradovaný šuhaj. „Nie len že žije, ale práve teraz k sobášu sa strojí!“ — pravil orel. — Něbojsa zbledl.

„Beda mně, čože mám robiť, já něšťastný člověk! Kděže sa obrátim? Akže já tú dlhú cestu vykonám? — To budem biedny člověk, ak sa vydá moja sverenica!

Keby já len dák čím najskorej tam byt muohol! Muoj drahý orlíčku,“ pravil Něbojsa, obrátě se ve svém trápení k orlovi, „polutuj ma! Preněs ma za čierno more. Smiluj sa nado mnou!“ — „To urobiť němuožem,“ pravil mu orel, „som starý, já vlády

tolko nemám, aby ta tam odšikoval.“

Ale Něbojsa nepřestal orla prositi, až mu to konečně orel přislíbil, řka: „Ked' je tak, já sa s těbou do cesty pustím; ale ak sa ti na mori dač prihodí, tomu ty buděš vina, nie já.“ —

„Eh, orlíčku,“ pravil mu rozveselený šuhaj, „ked' nás Boh šťastlivo k mojej milej dopraví, já sa ti odslúžim. Do úplnej tvojej smrti ťa verně opatrovať buděm. A ked' zahynieme, nach budě ak budě!“

Po těch slovích poděkoval se Něbojsa králi, sedl na orla a pryč odletěli. — Šťastně přenesl ho orel přes moře, až k městu, kde otec kněžnin bydlel; tam se na zem spustil. Tu Něbojsa srdečně orlovi poděkoval za jeho namáhání a ptal se ho, čím by se mu za jeho lásku nejlépe zavděčil. —

Odpověděl orel: „Dobrým za dobré. Ty mi na světě nič lepšího urobiť nemôžeš, ako to, keď tvoj meč vytiahneš a mně hlavu zotneš.“

Něbojsa ulekl se. „Eh, či by som já to mojmu najväčšiemu dobrodincovi muhol? Zachráň Buoh!“

„A já ta nepřestaněm o to prosit,“ pravil orel, „já od těba větší dobrodění mať nemůžem. Ba i po mojej smrti sa ti za to odslúžiť chcem, a sice takto: keď mi hlavu odtněš, vyňmi zo mňa srdce a na dvoje rozkroj, ale tak, aby sa na jednom kraji ešte spolu držalo. Potom ho slož, a keď budeš žiadať peniaze, zlato, striebro, drahé kamenie, hneď v mojom srdci všetko najdeš, ak náhle ho roztvoríš.“

Po tých slovách orel hlavu sklonil, čakaje, aby mu ji šuhaj st'al, ten ale

nechtěl a nechtěl, až konečně, když ho orel velmi prosil, s velikou bolestí mu to udělal. — Když byl mrtev, vyňal mu Něbojsa srdce a vpolo rozkrojil, jak mu byl orel pravil. Žádostiv ale věděti, zdali pravda, že v něm poklady najde, žádal si sto kusů dukátů, a hle — jak srdce rozevřel, bylo v něm, čeho si přál. — Schoval je a pospíchal do města; přijda tam, šel hned do hostince a k stolu zasedl.

„Čože tu nového u vás?“ ptal se hospodského. „Náš král,“ odpověděl hospodský, vydáva svoju dcéru, ktorá mnoho rokov v jednom zámku zakliata bola. Po celom meste rozkaz vydal, a tento rozkaz i na všetky brány pribit' kázal, že od veľkej radosti všetkých ľudí na svatbu volá, a ktokolvek príde, ten nie len jest', pit' a

tancovat' muože, ale i na každú hodinu dukát dostaně na dar.“ Něbojsa to vyposlechl, a hned šest paríp a pěkný koč(ár) koupiti si kázal. I zaopatřil mu to hospodský hned všecko; bylo to nádherné, a on to draze zaplatil. K tomu najmul si čeled', koupil krásné šatstvo pro ně, i pro sebe oděv nádherný. Jak to měl všecko zřízeno, dal po celém městě ohlásiti, že kdo do toho a toho hostince k jistému pánovi přijde, nejen jíst a píti, tanec a muziku míti bude, ale na každou hodinu darem pět dukátů obdrží. — Jak se to rozhlásilo, mnoho lidí královskou svatbu opouštělo a do hostince k němu přicházelo.

Král zaslechna, co se děje, byl žádostiv pána toho viděti, i poslal k němu služebníky s prosbou, by se k

němu do královského palácu uponížil. Šuhaj Něbojsa králi odkázal, že hned na poklonu přijde. — Mezitím umínil si, že přemění šat a že se nedá svojí milé hned poznati. Oblékna se do šatů svého služebníka, dal mu svoje, řka: „Keď ta budú za pána uznávat a jako pána ctit', tedy medzi rečou pýtaj si od kráľa tú milost, aby tvojmu služebníkovi dovolili s mladou nevestou jeden malý tanec zatancovat.“

Jak do královského palácu vešli, hned panstvo prestrojeného za pána služebníka mezi sebe vzalo, ctili ho a hostili co nejvíce. Naposled i k tanci s nevěstou mu ponúkali. — „Já som na to nie súci,“ povídal služebník, „ale miesto mňa nach dovolia muojmu služebníkovi jeden tanec s mladou nevestou vytancovat.“ — To mu k vůli

udělali. — Něbojsa v sluhových šatech k mladé nevěstě přistoupil a k tanci ji pojal. Po tanci zastali, a tu Něbojsa před ní bílý šátek, co mu byla darovala, upustil. Kněžna se proň shýbla a poznala, že to na něm její jméno zlatými literami vyšívané. Ihned se po svém tanečníku ohlížela, ale ten zmizel i se svým služebníkem, by se opět převlékli. Kněžna ale řekla hned králi: „Nebudě to muoj muž, čo som mu dnes prisahala, ale ten, čo tento ručník ztratil!“ — Tu prišiel Něbojsa do palácu, převlečen v nádherný oblek, a nevěsta, jak ho shlédla, vstříc mu běžela, radostí nemohouc ani mluvit. — Na veky se jen bozkali. — Bylo jásání všude plno, a teprv se slavilo slavné veselí. — Po čase zajel Něbojsa se svou ženou k

starým svým rodičům; ti div že neumřeli na místě radostí, když syna viděli, kterého dávno co mrtvého oplakávali.

„Nuž, synok, či si sa naučil bát sa?“ ptal se ho otec.

„Veru sa, otěc, ani čerta z pekla nebojím, ale sa bojím zlej Ježibaby!“ odpověděl mu Něbojsa. I vzal si napotom rodiče do svého království a žili blaze až do smrti.

MAHULENA, KRÁSNÁ PANNA *

Bylo, kdy bylo; než jednou bylo, co žil kdesi král, a ten měl překrásného syna, kterého velmi miloval. Ale cože — matka mu umřela, otec se oženil a macecha syna nenáviděla; proto chtěl syn odejít do světa. Otec mu v tom ale bránil a pustiti ho nechtěl. Jedenkráte procházel se princ po zámku a tu vidí v jedné izbě za pecí obraz, na němž byla krásná paní vypodobněna. — „Ej,“ zvolal, „kdože muohol dakedy na světě tak krásny byť!“ — „To bola tvoja vlastná mať,“ pravil mu otec, který za ním byl přišel, „volali ju Zlatou pannou a nebolo jej páru na krásu vo světě.“

Mladý synek se dlouho na obraz díval a potom si předsevzal, že půjde do světa takovou pannu hledati, a dokud jí podobné nenajde, že se domů nevrátí. — Otec mu to ale zase vymlouval, aby se té myšlénky vzdal, a slíbil mu, že dá sám takovou pannu ve světě hledati, jako byla jeho matka. I dal svolati dvořany a rádce, by jim to přednesl a do světa je rozeslal pro pannu tak krásnou, jako byla nebožka královna. Po radě rozešli se dvořané na vše strany hledati pannu. Hledali po celém království, za horami, za dolami; přešel rok, a ničeho nenašli.

Znova sešla se rada; radili se co počíti, aby se princovi, který tužbou po krásné panně scházel, vůle vyplnila. — Tu vstal mezi rádci starec a takto pravil: „Vidím, že sa na ničom

usjednotiť němuožetě. Princovi však Zlatú pannu najst' musíme, lebo nám on ľahko do sveta odíde, ľahko sa i pominút' muože; druhého nástupcu nemáme, a tak by naša krajina bez hlavy zostala. - Počujte, bratia, moju radu. Cez naše mesto, jako vietě, veľo ľudí z ďalekých krajín idě, i zametajmeže my všetky studně, len král'ouskú nahajme otvorenú, aby každý, cudzí i domáci, len z tej pili. U studně položeme stráž, aby sa každého, kdo budě chcet' piť, spytovala, či nechyroval o Zlatej panně; a keď sa taký človek najde, aby ho hned pred král'a viedli!“

„Toto veru budě dobre!“ pravili pánové, vyslechše radu starcovu. Zametali všecy studně, jen královskou nechali otevřenou a

postavili k ní stráž. Tu se lidé začali hrnouti k té studni, cizí a domácí, an byla ta jediná. - Každý dostal sice vody, ale musel odpověditi na otázku, zdali ví co o Zlaté panně. - Dlouho se ničeho nedověděli; - až jednou v letě přihnal se k studni poutník, celý prachem zapadnutý, uhořený a velmi smedný. I prosil, aby se mu dovolili napíti. Stráž mu řekla, pod jakými výmínkami vody dostane, a když přivolil pověděti, co ví, podala mu vody. „No,“ pravil poutník, když se byl napil, „teraz vám poviem, čo viem. Ja som veru veľo sveta pochodil, aj som veľo chyroval - tiež to som chyroval: že je voľakde jedna taká krása, čo keď na ňu pozre, nachby jakéhokol'vek tvrdého srdca bol, hneď musí od jej veľkej krásy zomdlet' alebo

i zomret’.”

„Nuž, a či neviete, dobrý človek, kde býva a jako sa volá?“ ptala se stráž.

„Ba veru viem, tam ju l’udia Mahulenou, krásnou pannou, volajú, kde býva, neviem doista, ale by som tam azda potrafil.“

Stráž dovedla hned poutníka ku králi a vše, co řekl, mu pověděla. - „No ale, či je naozaj tak krásna jako tento obraz?“ ptal se král poutníka. „Eh, dva razy krajšia je Mahulena!“ zvolal poutník, „lebo na tú kto nevdojak pozre, hneď zomdleje alebo i zomre.“

Jak to princ uslyšel, hned řekl otci, že si on sám po ni půjde. Otec mu darmo vymlouval, darmo se všickni vzpírali proti tomu, on jinak nedal. Tedy když otec viděl, že musí býti povolen, žádal onoho poutníka, aby

syna sprovázel.

„Ej, páně král'u,“ řekl poutník, „už ja to vďačne urobím, keď ma váš syn budě poslúchat' a všetko urobí, čo mu ja buděm kázat'.“ Na otcovu radu se princ poutníkovi podvolil. Když byli na cestu připraveni, rozžehnal se princ s otcem a vydali se s poutníkem na cestu. - Macecha byla ráda.

Šli dlouhý čas přes tmavé hory, pláně a doly, starými cestami, až přišli jedenkrátě do velmi tmavé hory (lesa): „No čože tu,“ ozval se umdlený princ, „kdeže my tu proti noci puojděme, kdeže tu nocovat', keď tu ani ohňa, ani diery? - Chod'me ažda ďalej!“

„Vydriap sa na tohoto buka, či by si dakde svetielko nězazrel!“ - pravil poutník princovi. - Nerozmýšlel se princ, vydrápal se na nejvyšší buk a

tamodtud se díval na vše strany.

„No, či vidíš dakdě svetielko?“ - volal naň poutník.

„Ba veru vidím, ale je to veľmi ďaleko,“ odpovídal princ.

„No, len si dobre pametaj, puojdeme ta.“

Jak sešel princ dolů, hned se pohnuli dále, ale tma bylo jako v rohu, a dlouho šli, než došli k samotnému domečku, co se v něm svítilo. Vnídu dnuka, tu vidí starce tak šedivého jako holub za stolem sedět a knihy psát’.

„Pánboh daj šťastia!“ pozdravili poutníci starce, ale ten se ani nepohnul, ani se na ně nepodíval, jen psal a psal za tím stolem. Pocestní stáli při dveřích, čekajíce, že jim snad přece něco odpoví, ale ten se na ně ani neohlédl, jen psal a psal. „Veru si

my len políhajme, keď nám ani tak ani tak neodpovedá, veď nám ažda samotný starý človek nič neurobí,“ řekl princ. -Lehli si.

Princ usnul hned, ale poutník neusnul a pozoroval, co bude starec dělati. Starec psal. - O půlnoci přiletěly do jizby tři vrány, z těch udělaly se tři panny, a to byly starcovy dcery.

„Otec, otec!“ vzkřikly, „kdože tu nocuje?“

„Ba veru nocujú tu dvaja pocestní; ale zato nič, len rozprávajte“ - řekl starec.

„No veru my nebudeme rozprávat’, lebo by nás mohli tito ľudia vypočúvať,“ bály se panny.

„Cože by počuli, veď spia, a keď i nespia, lahudně sa oni o to starajú. - Tak povedzže ty, najstaršia, kdeže si

dnes chodila a čo si vo svete počula?“ - Tu začala najstarší povídati: „Bola som, bola v ďalekom, širokom svete a tam som počula, že si jeden mladý princ Mahulenu, krásnu pannu, hľadá.“

„Kdeže si ty, stredná dcéra, chodila a čože si vo svete počula?“ – ptal se starec druhé.

„Chodila som ja, chodila po ďalekom, širokom svete a tam som počula, že princ hľadá Mahulenu, krásnu pannu, a že príde na dve cesty: jedna budě bahnatá, druhá budě dobrá; keď on puojdě tou dobrou, nikdy jej nedostane, keď puojdě bahnatou, muože jeho ženou byť.“

„Kdeže si ty, moja tretia dcéra, chodila a čože si vo svete počula?“ - ptal se starec najmladší.

„Chodila som, chodila po ďalekom, širokom svete a tam som počula, že princ Mahuleny, krásnej panny, nedostane, jak jej hněď do očí pozre, ale len tak, keď jej prvý děň na nohy, druhý děň na driek a tretí děň na tvár pozre, ináče tam zle pochodí.“ Jak to nejmladší dopověděla, ozvaly se všechny tři: „A kdo toto povie, nach sa na kameň obráti!“ - Potom panny odešly pryč, starec si to všecko do knihy zapisoval a poutník si vše zapametoval. - Ráno vstali, starci poděkovali, který si jich zase ani nevšimnul, a šli dále. - Tu přišli na dvě cesty, jedna byla dobrá, druhá ale bahnatá. Princ chtěl se hned na tu dobrou dáti, ale poutník ho odvrátil a pravil, že půjdou tou bahnatou. - „Ej, kdeže by sme sa tam tárali, veď je táto

cesta jako stuol,“ mrzel se princ.

„No už hoc je lepšia, ale mňa musíš poslúchať, a keď nie, Mahulena tvojou ženou nebudě!“ - řekl poutník a princ, ač nerad, musel s ním na cestu bahnatou. - Dlouho šli po té špatné cestě, až div neumdleli, konečně přece došli konce a u města octli se, ve kterém Mahulena, krásná panna, bydlela. - „No, preca sme už raz tu“ - potěšili se pocestní, dokonce princ, kterému by již byla o málo vůle odpadla dále jíti. - Chtěl tedy, jak do města vešli, hned ku králi jíti a Mahuleně panně se představit, ale poutník mu nedal, až by si odpočinul a občerstvil se. - Když ale byl připraven, pravil mu poutník: „Počujže, čo ti budem kázat, a jak sa dl'a toho nebudeš držať, životom to

zaplatíš. Keď prídeš dnu do svetlice, čo je v nej Mahulena, ani slova nepovedz, sklop oči na zem a nepohliadni hore. Ona bude stát' na vysokom mieste, na ktoré sa po schodíkach hore chodí, tak ty hľad' hore po schodíkach - výš a výš, a jaknáhle jej nohy po kolená zazreš, nepozerať ďalej! Budě tam p re těba i jedlo i víno, ale ty nējedz len tretinu zo všetkého.“

Princ odešel do palácu, vešel do svetlice se sklopenýma očima, nepodíval se vskutku Mahuleně panně jen na nohy, snědl třetinu jídla, vypil třetinu vína a mlčky, jak přišel, odešel.

Druhý den dal mu poutník to samé naučení, řka mu, aby se výše nepodíval na Mahulenu než po pas a potom aby snědl polovic jídla a

polovic vína vypil. - Princ to zase vše vykonal, a ačkoliv ho to velmi vábilo oči zdvihnouti výše, přece poutníkovu radu poslechl.

Třetí den pravil poutník princovi: „Dneska je tretí deň, dnes jej muožeš pozreť do tvári, ale len pomaly, nie naraz, lebo zomdlieš. Muožeš aj všetko jedlo zjesť a víno vypiť; aleže sa mi chlapsky drž!“ - Princ pospíchal s nedočkavostí do zámku; - jak ale do světnice vstoupil a na Mahulenu, krásnou pannu, pohlédl, tu se začal svět s ním točiti, a byl by o málo na zem padl, taková jasnota jí z tváře zářila. - Když viděla Mahulena, že princ neomdlel ani neumřel, sešla se svého vysokého místa dolů, podala mu ruku a pěkně se s ním shovárala. - Král, její otec, i všecko dvořanstvo

přišlo a divili se, že princ žije. Král dal princovi Mahulenu za ženu, s tou však výminkou, aby s ní nikdy nejel domů, neboť on byl králem všeho pernatstva, rozuměl ptačí řeči a věděl, že na ně neštěstí čeká, jestli domů se odeberou.

-

Princ nerad k tomu přivolil, ale když se Mahulena na něho podívala, nemohl odpírat. Tedy na to pristal. Slavila se hlučná svatba a princ s Mahulenou bydleli v nejkrásnějším paláci a poutník, princův přítel, s nimi. - Z počátku pozapomínal princ na svého otce, byl velice šťasten, ale potom naléhal ustavičně na Mahulenu, aby otce k tomu přemluvila, by je k otci jeho pustil. Otec nemoha jim říci, co je čeká, nerad je pouštěl, ale když jinak nedali, svolil

přece. I vydali se tedy na cestu manželé a poutník s nimi. -I přijeli zase na noc k onomu starci do té chaloupky. Pozdravili; když ale jako po prvé na ně ani se nepodíval, lehli si; manželé záhy usnuli, ale poutník neusnul. O půlnoci přiletěly zase ony tři vrány, starcovy dcery. — Jako tehdáž, ptal se zase starc nejdrive nejstarší, co ve světě viděla a slyšela.

„Ej, už si ju vezie, Mahulenu, krásnu pannu, mladý princ“ -řekla nejstarší. - Potom se ptal starý prostřední.

„Ej vezie, vezie, ale nedovezie, bo ti to poviem, že ho velké nešťastie čaká,“ - řekla druhá; a třetí zvěštovala dále: „Veru čaká, bo jeho macocha je ježibaba a neľúbi princa, ani Mahuleny, krásnej panny. - Keď sa budú k zámku zbližovať, pošle im taký

pohár vína, že jak ho vypijú, srdca sa im rozpuknu; a takého koňa, čo jak naň princ sadne, hneď s ním do Dunaja skočí; a keď to nie, v noci do svetlice sa im dostane čo drak a zmárni ich. - Akdo toto povie, na kameň nach sa obráti!“

„Na kameň nach sa obráti,“ opakovali dve starší po nejmladší. Starec vše do knihy zapsal, dcery odešly pryč a poutník si to všetko pamatoval. - Ráno vstali, starci poďakovali a odešli. - Kedyž už pred mestem byli, tu jim přicházelo mnoho lidí v ústřety, a to byli ti, co jich ježibaba poslala přivítat prince s tím pohárem vína. - Jak to poutník viděl, povídá princovi: „Ty ani kvapky toho vína něpi, ale daj sluhovi tornu, čo ti ho něsie: poslušni mňa.“ - Kedyž

sluhové přišli a pohár vína princovi podávali, že mu to královna posílá na přivítanou, tu řekl sluhovi, aby on mu připil. Ten nechtěl, ale musel, a jak se trochu napil, srdce se mu rozpuklo. - Tu viděl princ, v čem věc byla. - Když se zase na kus cesty k městu přiblížili, vyslala královna opět sluhův, kteří vedli krásného koně pro prince, ale poutník pravil: „Nesadaj na toho koňa, ale nach sadně sluha, čo ho vedie.“ - Princ poslechl. - Když mu sluha koně dával, že mu ho královna posílá, aby po královsku do města přijel, poručil sluhovi, aby on naň sedl. - Jak ale sluha naň sedl, kůň se vzpjal a prosto s ním do Dunaje letěl. - Už viděl princ, co macecha obmýšlí. - Ale když konečně domů přišli, bylo radosti plné město, otec se nemohl dost natěšiti s

synem a krásnou pannou, ale i macecha tak dělala, jako by velikou radost měla.

I byly hody, jako o svatbě. — Večer, když chtěl jíti princ se ženou spát, povídá mu poutník: „Počuj a poslúchni mňa, veď vieš, že ti dobre radím.“

„Veď ja viem, bračok, nuž čože?“ ptal se princ.

„Dnes ja budem s tvojou ženou spat’.“

„Už to nie, bračok!“ — zvolal princ.

—

„Nuž ak nie, tak nie; ale sa ti zle povodí.“ - Princ si rozmýšlel, jak upřímně a dobře mu poutník vždy radil, že nechybil, kdykoliv ho poslechl, tedy konečně svolil, aby šel poutník s jeho ženou do komory, ale

až ona usne. - Když usnula, odešel princ z komory a poutník tam vešel, maje v ruce břitký meč. - O půlnoci se náhle otevrou dvěře a do komory přivalil se ošklivý drak a hned se táhl k loži; ale poutník máchnul mečem a potvoru na zem povalil. I vydala hrozný ryk, že to v celém zámku zaznělo; poutník tělo její oknem do propasti hodil. Potom ale uklonil se k Mahuleně, krásné panně, by setřel s líce jejího krev, která na ni byla stříkla. Vtom vrazila do komory čeled', princ i otec jeho, kteří byli strašný ten křik slyšeli. - Když viděli poutníka u Mahuleny, na oděvu krev a že má meč v ruce, tu se naň vrhli, myslíce, že chtěl Mahulenu zabít. Král rozkázal,, aby ho do vězení dali, a ráno měl býti usmrcen. Dosti se, chudák, všelijak

vymlouval, že Mahuleně neublížil, vždyť na ní nebylo poskvrny - ale přece mu nevěřili, až princ kázal, aby pověděl pravdu.

„No, keď poviem praudu, skameniem, a keď nepoviem, musím zomreť, nach tedy vietě praudu“ - a tu povídal poutník vše, jak se co stalo, jak nocovali u starce, jak přiletěly ty vrány a od nich jak se všeho dověděl. — Všecko to pověděl, a jak dopověděl, zkameněl. - Tu teprv princ litoval své nedůvěry, objímal a líbal tvrdé tělo věrného přítele. - Starou královnu našli v propasti mrtvou.

Princ byl velmi smuten a každý den slzami obmýval tělo nešťastného přítele, ale kámen zůstal kamenem. Jednou pozdě večer, když se z lovu domů vracel a právě zase na svého

přítele myslel, zašuměly mu nad hlavou křídla a viděl letěti tři vrány. — Jedna povídala: „Eh princ idě domou a něvie, čo sa doma robí.“

Druhá povídala: „Eh něvie, že mu Mahulena, krásna žena, synka porodila s žeravým slniečkom na čele.“ - „Ej něvie, že keby krvou toho diet'aťa kamenné tělo svojho priatel'a pokropil, kliatba by s něho bola vzatá“ - řekla třetí a letěly dále. Princ ale pobodl koně a uháněl k zámku a tu mu již přišli v ústrety dvořané, oznamující, že porodila Mahulena, krásná jeho žena, synka s žeravým slunéčkem na čele. I běžel pln radosti k ženě a k dítěti, a když je políbil, vzal nožík a řízl svému synáčku do malého prstíčku, až mu krev kapala, a když mu jí trochu vykapalo, běžel na dvorec

a tuhé tělo svého přítele ní pokropil. -
V okamžení byla s něho kletba vzata a
jeden druhého objímal. Napotom už
nic štěstí jejich nepřekáželo a žili
pospolu dlouho a šťastně.

VLKOLAK *

Byl jeden otec, ten měl devět dcer a všechny byly na vydaj; – nejmladší byla nejpěknější. Ten otec byl vlkolak. Jedenkráte mu přijde na rozum, či on tolik děvčat naveky má chovat? - a proto si umínil všechny ty děvčata vykántrit'. Jednou chystaje se do hory dřevo rúbat', prikázal jim, aby mu některá jísti donesla. I tak se stalo; přinesla mu jísti nejstarší. „Pánboh daj šťastia, otec muoj!“ - pozdravila ho, přišedši k němu do lesa.

„Pánboh daj aj tebe,“ odpoví otec, „nu čože si mi priniesla, diouka moja, aždaj už jest?“

„Veru to, otec; chcela som sa čo skorej pousilovat', aby stě nám od

hladu dáko nezahynuli!“

„No to si veru statočná, diouka moja, sadni si trocha, nach si zajem.“ Táta sedl, zajídal si a prítom fígle vymýšlel. Náhle vstane a praví své dceři: „Diouka moja, pod' len sem, ukážem ti, jakú som ja jamu vykopal!“

„Nuž, a načože vám tá jama?“ - ptá se dcera.

„Na to, diouka moja, keď pomrieme, dáme sa do nej pochovať, bo chudobný človek nič na tom svete nestojí, ani sa nik oňho něobozre, a ešte keď zomrie, ani tak.“

Dcera poslechla a šla; když přišli k jedné veliké propasti, povídá otec: „Počuj, ztaděto d'alej něpuojděš, ja t'a do tejto jamy strčím.“ - Dívka se ulekla, prosila otce o život, ale vše darmo, otec ji chytil a do propasti

hodil. - Vlkolak ale jak to udělal, šel zase dříví kálat', pokud se nezačalo smrákati. - Před večerem přinesla mu zase druhá jíst, ale stalo se jí jako první, otec jí začal povídat o té jámě, a když s ním šla, hodil ji do propasti. - Děvčata doma pozůstalá domnívala se, že sestry u otce v lese zůstaly, že mu jich tam třeba, a protož druhý den zase jedna po druhé jídlo tam nosily; ale žádná se nevrátila. - I došla řada na tu poslední, nejmladší. - Tato nejmladší byla velmi moudrá, i věděla dobře, že je otec její vlkolak, a to ji velmi mrzelo, že se ani jedna ze sester domů nevrátila. - Konečně ale navařila halušek, sebrala se a do lesa otci je nesla. - Jak lesem šla, slyšela buchot otcovy sekery a uzřela i dým ohně. - U ohně měl otec udělanou postel z

čečiny a nedaleko káhal dříví. - „Pánboh daj šťastia, otec, či ešte žijete, jakože sa máte?“

„Ta len ešte s trápením,“ odpoveděl otec, „hl’a, jako sa musím katovať, aby som živnosť vyhl’adal.“

„No, podťeže si zajest’, doniesla som vám, čo radi jetě!“ Jak se vlkolak najedl, kázal dceři, aby nakládala dříví.

„A kdeže sú moje sestry?“ ptala se otce po chvíli.

„Hl’a, tam pri tej jame drevo ukladajú, podže k nim,“ řekl otec, šel k té propasti a děvče za ním. Když přišli až na místo, povídá otec: „Dalej nám netreba íst’. Zobleč sa, tu život svoj položíš. Do tejto jamy t’a strčím, k твоjím sestrám.“

Toto děvče se neleklo jako její sestry, ale svému otci takto pravilo: „Keďže je

už tak a vy tomu chcete, i smrti sa podám, len vás, otče, o to prosím, aby ste sa preč obrátili, kým sa pozobliekam, bo som ja veľmi hanblivá.“ - Otec obrátil se pryč a děvče, než se otec nadál, chytlo ho a do propasti hodilo. - Potom sebrala se a utíkala, jak nejlépe vládala“.

Vlkolak se nezabil a z propasti bylo se mu lehko nahoru vydrápati. - Jak se vydrápal, tu jako zběsnělý za ní se pustil, a jak ji honil, tak ručal, že se to po všech vrchách rozléhalo. - Dcera jen utíkala, a když se k ní již blížil, strhla šatku s hrdla, hodila ji na cestu, volajíc naň: „Nedohoníš ma, nedohoníš, kým túto šatku neroztrháš, něrozstrapeš, rozstrapanú něspradieš, neutkáš a znovu něušiješ!“ - Jak to vyřkla, utíkala, co jen nohy stačily,

dále. - A vlkolak šatku roztrhal, rozstřápal, rozstřápanou utkal a znova ušil. A na všecko mu nebylo třeba jen chvíle. - Jak byl hotov, skočil, zařičel a za ní se zase hnál. - Skákal jako rozježený medvěd, až všecko pod ním drúzgalo. „Tu si mi!“ vykřikl, jsa jí zase v patách. A ona strhne se sebe kamžu a hodí ji na cestu volajíc: „Nedohoníš ma, nedohoníš ma, kým túto kamžu neroztrháš, něrozstrapkáš, rozstrapanú něspradieš a znovu něsošiješ.“ - Jak to vyřkla, zase utíkala dále a vlkolak trhal, strapkal, tkal a šil kamžu. - Ale měl to hned zase, a jak byl hotov, vyskočil, zařičel a za ní. - Když jí opět v patách byl, hodila oplecko, pak záponu, rub a naposled odvrhla i košili. Zůstala tak, jak ji Pánbůh na svět dal. Neměla již čeho

odmetat', a již zase vlkolak za ní se hnal. Tu octnula se na louce, kde bylo seno v kopkách nakladeno. Nerozmýšlela se dlouho a šuch - vryla se do nejmenší kopky.

Tu přiběhne na louku vyjachtaný vlkolak; - začal kopky na louce rozhazovat a lál, až se ozývalo. - Všecky ty kopy měl již přeházeny, jen té nejmenší se nedotknul. - „Už je darmo, preca ma len oklamala,“ zvolal vztekle, „bo v tej malej kopke len nebudě, kdeže by sa tam skryla!“ - Dívka strachem mřela, ale čušala. Vlkolak ještě jednou strašně zalál a rozjedován odešel pryč. - Dívka, v kopce ukrčená, ani netroufala se pohnout, i když vše utichlo; i druhý den bála se ještě vylézt, ač ji smed i hlad trápil. Třetí den přišel jeden král

se svými kopovými na polovačku do skalního lesa a tam na té louce posadil se k obědu. - Jeden ze psů odešel od tani, a čuchaje po zemi, obcházel louku. Tu vystrčila ona dívka z kopky bílou svou ruku. Pes se na ruku podíval, běžel zpátky na tanu, odnesl kostku a kůrčičku z chleba, položil do té bílé ruky a zase běžel zpět. Pán pozoroval psa, a vida, že kostku a kůrku odnesl, myslel, že to zahrabal, že mu snad nechutná, dal mu kus pečenky; ale pes vzal pečenku, odnesl ke kopce, opět do bílé ruky položil a nazpět přiběhl. Pán se divil a dal mu postruhník; i s tím odběhl ke kopce. Tu šel pán za ním a viděl, jak klade pes postruhník do bílé ruky. —

„Kdo tu v tej kope?“ - ptal se král.

„Ja som mladá diouka, ktorú jedon

vlkolak rozdrapit' chcel," ozval se hlas z kopky.

„Pod' von“ - řekl král.

„Němuožem, ja šiat nemám“ - ozvala se dívka.

Král spustil plášť u kopky a kázal jí, aby si ho na sebe vzala. Když se do pláště zabalila a před krále vstoupila, viděl, že je velmi utěšená, nemohl se její tváři a krásné postavě ani dosti nadiviti.

„Tu nič něnabuděš," řekl jí, „ale so mnou pod'.“

Ona pristala a šla s ním. - Cestou mu svoje neštěstí vypravovala, a čím dále s ní král šel a ji poslouchal, tím více se mu líbila. - Když do zámku vešli, dal ji král obléci v krásné šaty královské a pravil jí: „Drahá duša, velmo sa mi lúbiš, keď vuol'u máš, pod za mňa!“

„Ja za těba něpuojdĕm, lebo si ty král' a ja len chudobná diouka.“

Ale král na to nedbal a tak upřímnĕ ji prosil, aby zaň šla, že se dala nahovorit'; musel jí však král slíbiti, „že nikdy žebráku v zámku noclehu nedá,“ což jí král i slíbil. Potom sesobášili se a žili velmi radostně. Po několika dobách porodila královna dva utěšené a krásné chlapce, které král tak choval jako svoje dvě oči.

Jednou přišel do zámku žebrák a prosil, aby mu dali u sebe přenocovati; čeleď měla záповĕd nedáti žebráku v zámku přenocovati, ale když je velmi prosil, aby ho tam nechali, že hoc i pod metlou nocovat bude, tu mu nocleh dali, mezi sebou se umluvivše, že králi nepovědí. Žebrák se uložil. - O půlnoci vstal, šel do svetlice, kde

královna s dětmi spala, a zařezal oba ty chlapce; nůž krvavý položil královně pod hlavnicu a potom ze zámku skapal. - Král se ráno probudil a hned šel se podívat na svoje děti; ale div leknutím s noh nespadnul, když je viděl zkrvavené. - Žal ho zašel a nevěděl si rady dáti. Tu, jak se ku královninu loži obrátil, viděl krvavý nůž na něm ležeti. Královna spala a nic o tom nevěděla.

„To si ty urobila? Tak musíš i ty zomret’“, vzkřikl král. Královna se probudila a div že hned neumřela, když to vše viděla i slyšela. Darma svoji nevinnost osvědčovala, darma plakala, král jí slyšeti nechtěl. I kázal, aby jí mrtvé děti na hrdlo přivázali a ze zámku ji vyvedli. - Jak rozkázal, tak se i stalo.

Šla nevolná matka s mrtvými svými dětmi přes hory doly a nářek její nebe prorážel. - Tu se s ní střetnul poutník. - „Čo tak hořekuješ, diouka moja?“ - ptal se jí.

„Ach, akže by som ja nevolná nehorekovala v mojom veľkom nešťastí!“ - zaplakala žena a všetko poutníkovi poviedla.

„Nono, len sa spokoj, všetko dobre bude. - Choď týmto chodníkom a prídeš k malej studničke, u studničky najdeš jaštericu a tá bude mať v pyšťoku zelinku. Tú zelinku vezmi, potri ňou hrdlá tvojim deťom, potom ich v studničke poumývaj a ožijú. - Ďalej hore najdeš malý domček a v ňom, čoho ti treba. Tam bývaj a deti svoje dobre chovaj.“ - Potom poutník odešiel a kráľovna šla, by rady jeho

užila. Našla studánku i ještěrku, které vzala z úst bylinku, pomazala ní dětem rány, umyla je a ony jí ožily. - Radost její byla nevýslovná. I nesla si je do onoho domečku, který stál opodál. Tam všecko našla, čeho jí třeba bylo. - Děti rostly, byly krásné a matka učila je pěkné věci rozprávát'; také jí pracovati pomáhaly a tak žily statečně.

Jedenkrátě král, její manžel, aby se zbavil trapných myšlének, vyšel s jedním sluhou na lov. - Lov se jim barz dobře dařil, ale v dychtivosti zašli do tmavého lesa, a když se blížilo k večeru, nevěděli kudy kam. Král kázal svému sluhovi, aby vylezl na vysoký strom a podíval se, zdaž by kde jaké světlo viděl. - Sluha vylezl na vysoký buk, a když byl na vršku, křičel: „Vidím daleko svetielko jako

hviezdičku!“

„No len si dobre pametaj, v ktorú stranu,“ - řekl mu král. Jak sluha dolů slezl, ukázal králi, v kterou stranu světélko viděl; šli oba v tu stranu a přišli k onomu domečku, kde královna se svými dětmi přebývala. - Jak k domečku přišli, zaklepali. Královna otevřela, a vidouc, kdo přichází, vítala jich a ptala se, kde se tak dlouho zapozdili. — Král jí vypravoval, že byli na lovu a že v horlivosti zašli hluboko do lesa, i prosil, jestli by jim nedala u sebe přenocovati. „Ej vdačně,“ řekla ona, „len sa složte; aj kus večeri vám spravím.“ Ona ho poznala, on jí ne. - Ona šla do kuchyně vařit večeri, on díval se v jizbě na chlapce a vzdychal. - Po večeri uložili se spát. Král si lehl na lože panino, sluha na lavici, paní

sedla k lůžku svých dětí. - K půlnoci vzbudili se chlapci ze spaní, a nemohouce usnouti, prosili matku, by jim připovídky rozprávala. I řekla jim matka: „Veď je o vás pekná rozprávka po světě, ale teraz nie na čase rozprávat'. Ale ty, syn muoj, vylož tamto tvojmu otcovi nohu na postel.“ - Synek skočil a dal králi nohu na lože, která mu byla dolů svisla. - Po chvíli povídá matka druhému: „Id', synok, zdvihni tamto tvojmu otcu ruku, nach si pokojně pospí.“ - Synek skočil a vyzdvihl králi na lože ruku, která mu byla dolů padla. - Sluha nespál a všecko slyšel; král ale spal. - Ráno se pěkně král za nocleh poděkoval a vzdychaje odešel, neboť měl ženu a děti na paměti, když tu matku s dětmi viděl. - Když šli lesem, začal mu sluha

vypravovati, jak v noci nespál a jak slyšel, když matka synky posílala, by zdvihli otcovi jeden ruku, druhý nohu. - Král se tomu náramně podivil a hned si umínil, že tam zase na noc půjde a sám se o tom přesvědčí. - I tak udělal. - Šli zase na nocleh do toho domečku a královna je s radostí přijala, večeri jim zase ustrojila a na lože, jako první noc, jich uložila. Sama sedla k lůžku svých dětí. V noci se zase ti malí šuhajci prebrali a prosili matku, aby jim rozprávala prípoívky. - „Eh moje děti, vy stě samy po světě prípoívka!“ řekla jim a začala vypravovati, jak se za jich otce vdala, jak byla viněna, že je zařezala, a jak ji ze zámku vyhnali a jak jí ten poutník pomohl. — Král nespál a všecko vyslechl. — Jak královna domluvila,

vyskočil z lože, padl před ní na kolena a za odpuštění ji prosil. - Královna ho objímala, bozkala a všecko mu odpustila. — Král nevěděl radostí co počítí, když měl zase svou ženu a své krásné chlapce. - Viděl, že jich matka statečně vychovala, byli pěkní, zdraví a znali o pěkných věcech rozprávět'. Ráno opustili všickni domek a do zámku se vrátili; dříve však musel král ženě poznovu slíbiti, že žádnému žebráku v zámku přenocovati nedá. - Sluha slyšel tuto řeč, vzpomněl na onoho žebráka, kterého čeled' v zámku nechala, a králi se k tomu přiznal; tu teprv královna věděla, kdo děti její zařezal. - Král, jak do zámku přijel, hned dal družinu svoji svolat, a tu bylo radosti po celé krajině, že jsou královna i synové její živi a zdraví. —

Král ale všem ohlásil, aby žádného žebráka v zámku přes noc nechovali, a kdyby ten zase přišel, aby ho hned k němu přivedli.

Vlkolak neměl pokoje. - Přišel opět do zámku podívat se, co dělají, aby jim zase uškodil. - Prosil o nocleh. Ale tenkrátě čeled' poslouchala lépe rozkazu svého pána, chopili se ho a před pána přivedli. -I musel se přiznati, že děti pomárnil. -Když král jeho zlomyslnost poznal, poručil, aby ho přivázali na vozík a po skalách a zápolách do bezedné propasti pustili, že ruce lidské nejsou hodný, aby se s ním marnily. - Tak se i stalo. Nebylo více o vlkolaku vidu ni slychu a král se svou rodinou žil šťastně a pokojně.

BERONA *

Byl jeden král a ten král měl velikou a krásnou zahradu, které snad nikde páru nebylo. V té zahradě byl jeden vysoký a rozrastěný strom, rovný jako jedle, krásný jako lípa. Ať přišel do zahrady, kdo přišel, každý nejprv naň oči uprel (opřel) a nevěděl se naň dosti nahledět. - Pro jeho krásu i sám král často si ho obhlížel se všech stran a nikdy se jeho krásy nasytiti nemohl. - I povídá si jednou: „Už by ja len rád vedieť, ak ťa volajú a či dajaké ovocia nosíš. Sám si dost' hlavu lámem a nič vyhútať nĕmuožem, prečo pri tvojej kráse od toľkých rokou žiadneho ovocia nenosíš! Zavel'a by som nedal, keby mi dakdo oznámil, čo je to, jako

je to s tebou.“

V myšlénkách odešel ze zahrady, ale mu vždy v hlavě vrtalo, jak by se čeho o tom stromě dověděti mohl. Konečně mu přišlo na rozum, či by mu to moudří lidé pověděti neznali.

Dal zavolati z celé krajiny moudrých lidí, zahradníkův i hadačův. Když se sešli, zavedl jich do zahrady k tomu stromu řka jim: „Moji milí ľudie, od veľa rokou tento strom tu stojí, rastie a ovocia nemá; - rád by som vedieť, čo je to za strom a či ovocia donesie?“

Ti moudří lidé, hádači a zahradníci, hýkali nad tou krásou, obzerali ho se všech stran, ale na královu otázku nevěděli odpovídat, až se tu přibelhal jeden starý, na palicu opřený člověk. Ten zpomezi druhých vykročiv, před krále se postavil řka: „Darmo si

rozumy hubíte, to sa uhádnuť nedá, ale ja vám o tom divnom strome dačo poviem.“ - Všickni natrčili uši a stařeček vypravoval dále. „Za mojho malička rozprával mi jeden veľmi starý človek, že tomuto stromu

azda v celom svete páru niet a že také ovocia nosí, jakého ľudie ešte nevidali. Pred polnocou sa pučí, po chvíľke kvitne, a zas po chvíľke zlaté ovocia dozrieva. O polnoci ho dakdo oberá - ja neviem kto.“

Všickni hleděli na starce s podivením, král s vyjasněnou tváří. „Kedže je tak,“ praví na to král, „dám ja na to striehnúť. Strom je muoj, a z môjho stromu muožem aj ovocia oberať, v tom mi azda nik brániť nebudě. Tak urobím.“

Královští tři synove stáli u otce a

čekali, čo ďalej rekne; kráľ ale priamo k nim sa obrátiv, pravil jim: „Moji synovie, ja teraz o tom premyšľujem, kto by sa na to varovanie dať muohol. Vy stě mi najvernejší, stě hodní, rezkí šuhajci, či by sa z vás jedon na to nedal?“

„Ja sa na to podberiem,“ pravil nejstarší; „ažda ho len dostriehněm a na ukážku vám jedno ovocie donesiem.“

„Nože no, synu muoj, keď sa na to podberáš, lenže sa statočne podrž“ - řekl mu otec.

Přišel večer. Nejstarší králův syn nazval si druhův, nabrali si pečene a vína, aby jim veseleji bylo a by také nezaspali; tak připraveni vybrali se do zahrady pod strom. Rozložili si oheň, jedli, pili, smáli se, veselili, takže jim

sen ani na oči nepřišel. - Před půlnocí obzerajú strom, najdou puky; po chvíli se opět dívají, tu se rozvíjí květ, a po chvíli místo květu malé bleskové bobulky viděli. Bobulky navidomočima rostly a krásné, zlaté jablíčka jako hvězdičky po stromě se ligocú (třpytí). Všickni hledí na strom, sotva že dýchají. „Len ešte jako mak čakajme, kým dozrejú,“ - šeptal princ. - Zblížila se půlnoc; každý se k stromu tlačil, by se nahoru vyrieštil a jablko utrhl; - tu - hle - blesk, třesk, vichor, hrmavica a strašlivá leja, tma a mrákota jako v rohu, nejinak to bylo, než jako by se svět převrátiti měl. Varovníci nevěděli, kde sa, čo sa (kde jsou, co jsou) od strachu. Po chvílce se bouřka utiší; leja přestane a na nebi se měsíček s hvězdičkami ukáže.

Varovníci dívají se na strom, o jablkách ani znaku.

„Nože no, či to vidíte,“ pravil syn královský, „keď ich dáka nevôľa do jedného v tej hrmavici obrala. Či to človek slýchal!“ - Ale darmo bažili za jablkami, jablek nebylo.

Ráno vyhlížel král svého syna, sotva se brieždit' počalo. Nemohl se ho dočkat, až ho viděl konečně pomalu přicházeti. - Jak viděl, že nic nenese, tu mu srdce odpadlo. „Kýhože paroma, synok, veď ty nič nĕnĕsieš?“

„No nič,“ pravil syn a všecko otci povĕdĕl. Otec se ho na vše ptal, jak strom kvete, jaké má ovoce, a jen litoval, že mu ani jednoho jablka nenechali a všecky obrali. „Ja by som preca len rád raz v mojom životĕ to utĕšené ovocia vidiet'. Keby sa len

„dakdo našiel, čo by ho dovarovať muohol.“ -Tu se ohlásil stredný jeho syn, že on druhou noc varovať bude. - „Nuž, len to skús, aleže smelo a opatrne, nie ako tvoj brat“ - řekl mu král. Střední syn sotva večera se dočkal. Hned si také dal do zahrady nanositi vína a pečene a s druhy svými se tam vybral, jako jeho bratr. - Nakladli oheň, veselili se, popíjeli, jako mladí lidé. „Bračekouci,“ povídá královský syn, „treba sa nám postarať, aby sme ztaděto (odtudto) darmo neodišli. Ja tomu, čo prvé zlaté jablko odtrhne, tento muoj drahý prsteň dám!“

„Keď je tak,“ pravil jiný, „ja mu dám svoj paloš zlatý.“ - „A ja čiapku s drahým perom“ - pravil třetí. - „Stojí, stojí,“ řekli všickni a složili na

hromádku prsten, palaš i čepici s pérem pro toho, který prvně jablko se stromu snese. Půlnoc se blížila, strom začal pučeti, začal kvésti, odkvete a ukazovaly se blýskavé bobulky. Ty rostly, rostly, a již bylo viděti jablíčka, jak se mezi listem ligocú. Družina se k stromu tlačila. „Počkejte, nach eště jako mačičok dozrú,“ šeptal princ; po chvíli ale sám, nemoha se dočkati, kázal: „No, teraz bračekouci, kdo skorej!“ Všickni jako splašení hnali se ke stromu s rozpjatýma rukama. Tu je zarazí neobyčejná zima, až jim tváře opékaly; pod nohama měli klzký led, že za každým krokem na zem padali, - tma je zavalila a zima je tak pronikala, dobře neskrepněli.

Tato nechvíle dlouho netrvala; - tma pominula, začalo se oteplovati, led

zmizel a na jasném nebi se měsíc s hvězdičkami ukázal. Chlapci dívají se na strom, tu ani jedinkého jablíčka. „Nože, no bračekouci,“ pravil královský syn, „čože z toho má byť? To sa len nikomu nestalo, čo nám. Káže to bieda na nás prišla!“ — Daremné bylo všecko jich ustávanie. Mrmlajúce posbírali svoje věci a odešli ze zahrady. Král jich čekal už. V noci ani odpočinku neměl a najisto myslel, že mu druhý syn žádost vyplní. - „No, čo tam, synku?“ ptá se král syna. „A veru nič,“ odpoví syn; „mali sme na polnoc pre zimu zahynúť a na ľade údy polámať.“

Král nevěděl, kde se od divu podíet - a ustavičně hlavou kýval. Viděl, že je vše namáhání darmo. „Nach si rodí pre koho chce!“ pravil konečně, „ja

vidím, že je vše darmo.“ -Tu se ohlásí nejmladší syn královský, krásný to, utěšený šuhaj, že on půjde varovat'. „Daj si pokoj, synok, veď vidíš, ako sa bratom vodilo,“ - řekl král.

„Keď sa im zle vodilo, ažda sa mně vydarí,“ odpovéděl syn. - Před večerem se vybral do zahrady, ale sám. Nic nevzal s sebou, jen píšťalu, na kterou si obyčejně hrával. Celá rodinka ho provázela a žehnala. - V zahradě nedaleko stromu zastal. Večer byl tichý, že se ani lístek nehýbal. - Začal si pískati, nejprv pomalu, potom rychleji a rychleji; tu si pískal, jako by o něco prosil, tu jako by mu srdce puknút' mělo, tu jako by si smělosti dodával, a zase jak by mu veselost v žilách hrála. Vrchy a doliny se mu ozývaly. - Tu se pojednou blíží půlnoc.

- Strom začne pučeti, kvésti, po květu zjeví se zlaté bobulky a z těch vyrůstají zlatá jablíčka. - Královský synek se díval na strom, ale nepřestával pískat, a čím déle se na krásné ovoce díval, tím krásněji mu píšťalka vyrážela. V půlnoci tu náhle přiletí na strom jedna krásná, zlatá panička (slečna), v bílých šatech oblečena, a s ní přiletělo padesát pěkných děvčat. Začaly sbíratí jablka. — Královský synek hledí, hledí a nemůže s té zlaté paničky očí spustiti - nikdy podobné krásy neviděl! Přestal pískati, ba přestal i dýchat, jen se díval. - Mezitím děvčata a paní jablka sebraly, - a když je měly sebrané, spustila se zlatá paní rovno se stromu k pěknému královskému synkovi. Stál před ní jako začítaný, nevěda, čím že je. Zlatá panička se na něho usmála,

uklonila hlavu a pravila sladkým hlasem: „Ťažká vec to bola vykonať, čo si ty vykonal; tvoja píšťala vyzradila tvoje nevinné, dobré srdce, a len tebe som mohla ustúpiť. Počuj, doteraz ja chodila zlaté jablká oberať, ale teraz prišol rad na ťeba. Ja som oberala o polnoci, a ty ich budeš oberať na poludnie.“

Kráľovskému synu se oči zjiskřily, duše mu strblietala. „A kto si ty a kde bývaš?“ - ptal se jí.

„Beronou ma volajú, v Čiernom meste bývam.“ Rekla a zmizela. — Kráľovský syn stál jako stĺp, nespustiv očí s miesta, kde zlatá panička stála. Žiaľ ho zašiel, kedyž videl, že je sám, a smutně si její slova opakoval. — Kedyž se rozbřeskovalo, upamatoval se, že má jíti k otci. - Rád si videl otce, a

proto se ponáhlel, aby ho potěšil. „Dostriehol som, dostriehol, a všetko viem!“ volal zďaleka.

„A kdeže ti jablká?“ - pta se otec.

„Jablk nemám, ale budem mať každý deň,“ odpovedal syn. „Jedno krásne zlaté diouča, volá sa Berona, ich naveky o polnoci oberalo - ale teraz mi kázalo, aby som ich ja na poludnie oberal.“

Otec hlavu radostne zdvihol, syna po tvári láskal a temer si poskakoval, ako veselý clovek. - Jak zlatá panička rekla, tak bylo; královský syn v každe poledne jablka obíral a otcovi je nosil.

Půl roku bylo, jak bylo, - ale po půl roku začínal býti nejmladší synek královský zamyšlený, práce ho netěšila, jídlo mu dobre nepadlo, nic ho netěšilo, postával rád pod stromem,

myslel na zlaté děvče, myslel o ní ve dne v noci. Dobádal sa, že by dobře bylo, kdyby šel Beronu hledat. Oznámil to otci. „Dobře, muoj syn,“ řekl otec, „ja vidím, že za Beronou banuješ a nikde mesta nemáš. Chod' sbohom, vďačně t'a na cestu vypravím.“ - Synek kázal zbroj připravit, vybral si sluhu, nabrali potravu, sedli na koně a dali se na pochod. - Horami, polemi, vodami, přes mnohé krajiny krížom krážom pochodili svět, ale o Černém městě a o zlaté panně Beroně ani chýru ani slychu. Na dlouhé té cestě se vytravili, takže nic více neměli než každý svého koně a šavli. Tu v té jejich úzkosti, co si dále počnou, přijeli k jednomu zámku. I spěchali k němu, domnívajíce se, že tam někoho najdou, u něhož by se na

Černé město a cestu k němu poptali.

V tom zámku bydlela jedna ježibaba, matka Beronina. -Ježibaba jich viděla, jak do zámku vjížděli, ihned jim v ústřety šla, přívětivě jich vítala a žádala si vědět, proč se prikonali.

„Radi by sme vediet“, řekl královský syn, „či tu neslýchat' o Čiernom meste a o zlatej Beroně.“

„Ba veru chyrovat', děti moje,“ odpověděla ježibaba. „Tu najděte, čo hľadáte. Berona každý deň tu do mojej zahrady na poludnie chodí a tam ju muožete aj vidiet', ak sa vám páči.“

Ježibaba čula, že to bude vohlač, proto se tak pěkně prihovorila; ale více na sobě znáti nedala. Poledne se blížilo a královský syn se do zahrady vybral. — Ježibaba na všecko pozorovala, a jak se trochu vzdálil, zavolala tajně sluhu,

na vše se ho vyptala, a že či je to ten král, co Beronu na zlatých jablkách dostihl. Sluha přisvědčil. „No,“ praví mu ježibaba, „na ty túto píšťalku, a keď prvý raz zazreš Beronu, zapískaj na ňu, aby tvoj pán skuor k něj bežal. A teraz chod za pánom a vykonaj, čo ti kážem.“

S netrpělivostí projížděl se královský syn po zahradě sem i tam, díval se na vše strany, ale nemohl se dočkati Berony. Tu v pravé poledne zahlédl ji sluha mezi stromovím, jásala se jako slunce. Ihned vzpomněl na ježibabin příkaz, vzal píšťalu, zapískal, a v tom okamžení pán jeho tak tuho zaspal, jako by ho zařezal. Zlatá Berona k němu přikročila, dlouho se mu do očí dívala, ale když viděla, že se neprobouzí, odešla. -Jak odešla, pán se

probudil a sluha mu vyprávěl, že Berona při něm byla a právě odešla, než se měl probudit, ale o píš'ale nic neřekl. I nevěděl královský syn, má-li se mrzeti na sebe, že zaspal, či na sluhu, že ho nevzbudil; všecek byl domrzen.

Na druhý den, když královský syn do zahrady přišel, opět ježibaba na sluhu pozor dávala, a vyhlídnouc si chvílku, s ním se radila, davši mu opět píš'alku. Zalíbila se naničhodnému chlapu zlatá Berona; i bylo mu tedy vhod, že pán spí a on že na ni může hleděti. - Sotvaže viděl skrze stromoví její tvář se jásati, zapískal, a pán okamžitě usnul. Berona se zase dlouhou chvíli naň dívala, i muselo ji mrzeti, že ho opět spícího našla, než neřekla nic a odešla. - Jak odešla, pán

se probudil; - ale když mu sluha vše vyprávěl, tu si div vlasy nerval a sluhu div nezbil, proč ho nevzbudil. Ještě se těšil na třetí den. - Ale cože, když i třetí den ježibaba se sluhou se umluvila a ten rád se na to dal pána svého „cez lavičku previest’!“ - Jak Beronu spatřil, zapísknul, a pán i po třetí usnul jako snop. - Berona k němu přistoupila, žalostně se naň dívala a plakala - ale on se neprobudil. - Dlouho se nemohla odloučit, ale konečně přece se od něho obrátila, sluhovi pak ale takto pravila: „Povedz tvojmu pánovi, aby ti klobúk o jeden klinec nížej zavesil, že ma len tak dostane.“ - Vtom zmizela a pán se probudil. Ihned se ptal sluhy, zdali tam zlatá paní byla, a slyše, že tam byla a co mu vzkázala, padl do

hrozného zármutku. Vida, že u ježibaby nic nepořídí, odešel pryč a cestou přemýšlel, co poslední slova Beronina asi znamenají. I přemýšlel dlouho, až mu přišlo na um, že mu sluha na zradě stojí. I tu se rozpálil hněvem, uchytil šavli, máchnul sluhovi po hrdle a mžikem mu hlava odfrkla. Zem tělo jeho prehltila.

Královský syn, nevěrného sluhy zproštěn, sám chodil horami, dolinami, rudnými cestami, kam ho oči vedly. Tu slyší strašný křik, že se až hory ozývaly. Jde za křikem a tu přijde na jednu lúčku, na které se tři čerti o kepeň, papuče a korbáčik hádali.

„Boh daj št'astia; čo sa tak trháte?“ pozdravil rozpajedené čerty.

„Horký sa netrhať, keď ani jedon ustúpiť nechce,“ zvolali čerti všickni

najednou, div ho neohlušili.

„Něškrečtě všetci, jedon rozprávaj a vy mlčte“ - kázal královský synek.

„Nuž, počujže. Tento kepeň, tieto papuče a tento korbáčik sme po otcovi zdédili, a je to vzácne dědietvo. - Kdo sa do kepenčoka zakrúti, toho ani čert neuvidí; kdo papuče obuže, toho hněď ta odnesie, kdě len chce; kdo týmto korbáčikom plesne, hněď je tam, kdě si zamyslí! S týmito vecami by sme sa mali podeliť, ale každý chce mať i kepenčok i papuče i korbáč, a preto sa trháme.“

„Ale stě vy blázni,“ praví jim královský syn, „ja vás naskutku dobre podelím, ak pristanete. V tom je prauda, že by to najlepšie bolo, keby sa to dědietvo jednému z vás dostalo; a keď ich krém toho každý chce mať,

dobre, nachže všetko dostane jedon. Ale jak! - Nuž vynditě tamto na ten vrch, veci tu nahajtě, a ktorý najskuor sem pribehne, dostane všetko. No, či sa vám to páči?“ - Blázni čerti pristali a šli všichni tři na ten veliký vrch.

Vtom chytrý královský syn přehodil kepeň přes sebe, papuče obul, a korbáčíkem švihna, pravil: „Chcem byť pred Čiernym mestom, kde býva zlatá Berona!“ a v tom okamžení ho to do povětří zdvihlo, letěl ponad vrchy, krajiny a vody, až se octnul před branou Černého města. Shodil hned plášť i pantofle a korbáč odhodil. Jedna z těch pěkných padesáti děvčat, co s Beronou přilétaly jablka obírat, právě se tam nedaleko motala. Jak spatřila královského syna, běžela hned své paní to oznámit. — Berona

nechtěla uvěřiti, myslela, že on se k ní nikdy nedostane, poslala druhou, třetí z panen, ale když všechny jednotejně tvrdily, že je to on, tu k němu pospíchala, by ho vítala. - Spolu s ní přihnali se za královským synem i ti tři čerti. „Sto okovaných!“ zarevali jedním hlasem, „sem kepeň, papuče a korbáčik!“ - Královský synek jim to hodil a pěkně jim poděkoval. Bez jejich bláznovské hádky nebyl by se dostal ku zlatému svému děvčeti. Ta si ho zavedla do svého zámku a udělala ho pánem nad sebou i celou krajinou. Kdyby byli neumřeli, mohli žíti ještě!

PETROVA ČEPICE

Když chodil svaty Petr s otcem nebeským po širokém údolí, přišli do jedné dědiny. Když přišli, vešli do jedné chýše a tam slavily se krstiny. Baby se na Petra shrnuly, aby dítěti nadělil, a že neměl čeho dáti, vzala mu babka čepici a chlapečkovi ji na hlavu posadila. — Petr se rozhněval, ale Otec nebeský mu řekl: „Keď to spuosoob, nachže ju má, tú čapicu.“ - Odešli.

Chlapeček rostl a byl neslýchané krásný. Když povyrostl, pásal matčino stádo. - I šel jedenkrátě kolem role, kde chlapec pásal, Petr s Otcem nebeským. - Řekl Petr Otcí nebeskému: „Otce nebeský, tol'ko rokou, čo chodíme po širokom údolí, ale som neviděl takého

krásneho chlapca ako toho pasáčka.“

„To je ten chlapčok, čo smo boli na jeho krstení a čo baba tebe vzala čapicu,“ - řekl Otec nebeský. „Bodaj babu!“ - hněval se Petr a pak prosil Otce nebeského, aby udělal chlapce škaredým. — Otec nebeský mu to k vůli udělal.

Chlapec přihnul ovce domů a šel si k matce pro večeři. Ale matka ho nepoznala, a když jí povídal, že on její syn, vzala naň ohennú metlu, křičíc: „Choj, muoj syn bol švárny, pekný až milá vec, a ty si len ohava!“

Plačící šel chlapčík do hory (lesa). Přišel k jednomu poustevníku; hladov jsa, prosil chleba. Poustevník ptal se ho, odkud je, kam jde, a když mu chlapec pověděl, dal mu chleba. - Poustevník měl malý krdělec ovec, i

ptal se chlapce, nechtěl-li by u něho
sloužiti, - chlapec, že ano. - Sjednali se
tak spolu, že staré ovce budou patřiti
poustevníkovi, ale z jehňat, jež míti
budou, že polovice chlapcova bude. -
Chlapec na to išol. Měl dobrou hřivnu;
staré ovce rodily pěkná jehňata s
dlouhou vlnou. - I šel jednou
poustevník pryč a odevzdal vše
chlapci, aby zkusil, je-li spravedliv.
Chlapec pásł. - Tu šel zase lesem, kde
chlapec pásł, Petr s Otcem nebeským.
Petr divil se pěknému stádu, ale když
mu Otec nebeský řekl, že to stádo
onen chlapec pase a polovice jehňat
jeho že je tu, prosil Petr Otce
nebeského, aby tak udělal, by mu ta
jeho jehňata skapala. - Otec nebeský
mu to k vůli udělal.

Chlapec trpělivě ztrátu snesł. - Když

se poustevník vrátil, pověděl mu pravdu a kůže ze svých ovcí mu ukázal. I radil mu poustevník, aby šel do města, kůže prodal, za stržený peníz zboží koupil a zašil. - Chlapec tak učinil. - Rostlo mu božím požehnáním vše jako z vody a měl tak krásné obilí, že takového viděti nebylo. - Zase šel Petr s Otcem nebeským okolo role a Petr divil se tomu krásnému obilí; když mu ale Otec nebeský řekl, že je to obilí onoho chlapce, co má jeho čepici, prosil Petr Otce nebeského, aby mu naň poslal krupicu. - Otec nebeský mu to k vůli udělal.

Přišlo krupobití a všecko potlouklo; chlapci nezůstalo zhola nic. - Chlapec i tu nehodu trpělivě nesl. - I radil mu poustevník, by šel do města ke králi, že

má tři dcery, aby mu o jednu řekl; – tak že se stane královým synem. – Chlapec šel. - Přijda do města, šel přímo ku králi a žádost svou mu přednesl. - Dovedl ho král k svým třem dcerám a pravil jim: „Či by ktorá z vás mala vuol’u ísť za toho šuhaja?“

„Eh, radšej by som sa na topole obesila, než bych takého strapáka vzala,“ - ozvala se nejstarší s ošklivostí.

„Ja by som radšej do Váhu skočila, než bych šla za takého ohavu,“ - druhá řekla.

„Eh veru, otče, vezmem si ho; keď něni pekný, budě dobrý“ – ozvala se nejmladší a vzala si ho. – Slavilo se veselí. Sel Petr s Otcem nebeským městem a přišli také na to veselí. - Bylit’ vlídně přijati a štědře pohoštění.

- I ptal se Petr Otce nebeského, kdo to

slaví veselí. „Ten chlapčok, čo mu baba dala tvoju čapicu,“ - odpoveděl Otec nebeský. Tu prosil Petr Otce nebeského, aby ho udělal zase tak pěkným, jakým býval. Otec nebeský ho udělal ale dvojnásob tak pěkným, jakým býval, že se až celá jizba od jeho krásy osvítila. — To mrzelo ty nevěstiny hrdé sestry tak velice, že se na topolu jedna oběsila a druhá ve Váhu se utopila. Chlapec ale byl již do smrti šťasten.

TŘI CITRONY *

Starý jeden bohatý král měl jediného syna, krásného jako růže, silného jako dub. - Toho syna vším tím zaopatřiti, od čeho štěstí života závisí, byla jeho jediná žádost. I zavolal si ho jedenkrát a vážným hlasem takto k němu pravil: „Syn muoj, radost' moja! Vidíš, že sa mi hlava zabelela ako vysoká jedl'a, keď ju biely srieň pokryje, a že ako zrelý klas ku zemi sa chýlim. Moja hodina sa približuje - dnes, zajtra oči zatvorím; a ešte neznám, v akom stave t'a zaněhám. Žeň sa, syn muoj, žeň, nach t'a vidím v celom tvojom šťastí a nach t'a požehnám skorej, ako mi oči zatlačíte.“

Otec přestal mluvit, ale syn nic neodpovídal, jen se velmi zamyslíl, neboť mu ženění posud nebylo na mysl přišlo. Zamyšlen otce opouštěl. - Sedmdesát sedm dní od toho času minulo, a mladý král'oučík se ještě neženil. Jestli by si čeho přál na světě, bylo by to vyplnění otcovy vůle bývalo, ale cože, když nebylo děvčete, které by srdce jeho bylo milovalo! Tisíc a tisíc jich znal a krásných jako lilie, a žádná mu po vůli nebyla. I upadl do velkého nepokoje, nechtěl se udělati nešťastným, a přece vůli otcovu vyplniti chtěl.

Jedenkráte seděl v zahradě, hluboko zamořen v myšlénkách. Právě rozmýšlel, či se oženit a vzíti si, co srdce nemiluje, aneb ještě čekat; a již byl skoro hotov vůli otcově se

podrobiti, an tu náhle - kde se vezme, tu se vezme - hrbatá stará žena před něho se postaví. - „Chod' na Sklený vrch, odtrhni tri citrony a budeš mať ženu, ktorú tvoje srdce zaľúbi,“ - propověděla a zmizela, jako by skrsla.

Jako jasná střela proletěla ta slova skrze duši králevice. -To okamžení umínil si, stůj co stůj Sklenný vrch vyhledat a tři citrony odtrhnouti; také hned otci úmysl svůj vyjevil.

Otec zavrtěl šedivou hlavou, dal mu na cestu peníze, koně, stříbrnou svoji šavli a otcovské požehnání.

Hustými lesy, pustými polmi putoval náš králevic velmi dlouho, ale o Sklenném vrchu a třech citronech ani vidu ani slychu. Dlouhá cesta pomalu vytrávila všechny peníze, takže konečně došlo i na drahé prsteny

a koně. Prodal prsteny, prodal koně, jen aby mohl dále putovati, ničeho si nezanechal, jen otcovu stříbrnou šavli při boku. Již byl všecek utrápen od dlouhé cesty a túžby. „Ach bože muoj, bože muoj! Len či ja t'a dakedy najdēm!“ vzdychl si a zemdlen hodil sebou pod širokou lípu do chládku, až mu pritom hlasně šavle při boku zazvonila. - Tu vylítlo dvanácte havranů černých jako uhel z vrchu lípy, vyplašení břinkotem šavle; zakrákali, schytili se na krídla a větrem letěli ponad vysoké stromy, sám Pán Bůh ví kam. „Hm, už som živého tvora dávno neviděl“ - propověděl králevic sám sobě, zdvihna se. „Puojdēm v tú stranu, v ktorú havrani letěli, adaj že sa mi dáka nádeja ukáže.“ -

Tři dni a tři noci pominuly, co nanovo chodil; tu se mu konečně jeden vysoký zámek ukázal a nad zámek viděl kolíbat se dvanácte černých bobulek. „Chvalabohu, preca sa raz k ľuďom dostanem!“ radostně zvolal, a jako by nové síly nabyt, rychle kupředu kráčel.

Zámek byl ze samého olova; okolo něho obletovalo těch dvanácte havranů, před ním stála jedna stará žena, o dlouhou olověnou hůl opřena, a to byla ježibaba.

„Jaj, syn muoj, kdeže si sa ty tu vzal, veď tu ani ptáčka, ani letáčka nevídať, neslýchať, nie že by to človečika“ - povídá ježibaba králevičovi, „utěkaj, jestli ti je život milý, lebo keď muoj syn přídě, ten t'a zje.“

„Ach něstraštěže ma tak, stará

matka, nie!“ prosí králevic, „veď som ja k vám prišiel na poradu, či by stě mi o Sklenom vrchu a o troch citrónoch dač poviedat' nevěděli.“

„O Sklenom vrchu a o troch citrónoch som ja, syn muoj, nikdy neslýchala; ale počkaj, zavolám mojich sluhou, adaj že ti dač budú vediet'.“ Tu vytáhla olověnou píšťalku, třikrát na ni zapískla a dvanácte havranů k ní sletělo. Dlouho mumlala s nimi nesrozumitelná slova, až se pak ku králeviči obrátila řkouc: „Syn muoj, ani oni nepočuli o Sklenom vrchu a o troch citrónoch.“

Králeviče nad touto novinou slze polily, nevěděl, kam se obrátí. Tu povídá mu ježibaba: „Něsmút' sa, přídě syn muoj domou, adaj že ti ten budě vediet' dač poviedat' — veď t'a už len

dáko zachránim. Skryješ sa pod metlu a tam budeš čušať, kým ti nepoviem, aby si von vyšiel.“

Zahučely lesy, zatřásl se zámek a ježibaba šeptala pod koštětem klečícímu králevičovi, že to její syn jde.

„Fi, fi, človečina smrdí - idem ju zest’“, vzkřikl ježibabin syn ve dveřích a velikým olověným kyjákem uhodil o zem, že se vše zatřásl, jako by sto hromů uhodilo. „Kdě je? Co je? Tu musí byť - matka, von s ním! Lebo hneď vás zjem!“ „Ach nieže tak, syn muoj drahý, nie!“ krotila ho ježibaba - „veď to prišiel jeden krásny mládenček, chce sa s tebou o voľačom poradiť.“

„No, nach přídě sem, keď sa chce so mnou poradiť.“ „Veru přídě, syn muoj, ale len keď mi slúbiš, že mu nič

neurobíš.“

„Hm, keď mu nič neurobím, - ved' uvidím, ako budě.“ „Jaj, syn muoj, ja ti ho nezjavím, lebo by si ho zedol.“ „No, nič mu neurobím, len nach přídě sem!“ Králevic se pod koštětem třásl jako osika, neboť viděl mezi proutkami chlapa ozoru před sebou, který jda lesem nejvyšší jedle by převyšoval; — kdo ví, jak by s ním bylo bývalo, kdyby zaň byla ježibaba neprosila, ale když mu ježibaba kázala, aby zpod koštěte vyšel, byl život jeho v bezpečnosti.

„No, ty chrúst, čo sa bojíš?“ vzkřikl naň obr, když z kouta vylézal, a bouchl kyjanem o zem. „Zkadě si? Čo chceš?“

„Ach nuž, čože chcem,“ vzdychl královic, „už sa oddávna v týchto horách potulujem a němuožem nájsť“

to, čo hľadáš; nuž som sa ťa prišiel spýtať, či by si mi nevedel dať povedať o Sklenom vrchu a o troch citrónoch.“

Ježibabin syn sraštil čelo, oči mu líaly ako hromové blesky, jak by vše prohlídnouti chtěl, co kdy viděl. Po chvíli povídá: „O Sklenom vrchu tu nechytovat; ale tajdi k bratovi môjmu na Srieborný zámok, adaj že ti ten bude vedieť dačo povedať. Ale počkaj, lačného ťa nepustím. Matka, sem tie halušky!“

Stará ježibaba postavila velikou mísu na stůl a její ozrutné synsko si k ní zasedlo. „Pod a jedz!“ vykřikl na králeviče a přitom bouchnul kyjem o zem. - Králevič vzal první halušku mezi prsty, nese jí do úst, zahryzne a v strachu ani nepozoroval, že si dva

zuby vylomil, nebot' ty halušky byly olověné. „No, čože něješ?“ ptá se ho obr, vida, že nejí, „adaj sa ti něpáči?“

„Ach, ba sú dobré, ale sa mi teraz nechce.“

„No, keď sa ti teraz nechce, naber si do kapsy, zješ cestou.“ Milý králevič musel volky nevolky olověných halušek do kapsy nabrati. - Potom se odebral a šel dále. Šel a šel po celé tři dni a tři noci, a čím dále šel, tím více do hustých lesů se zatoulal. - Před ním pusto, za ním pusto, ani živého tvora viděti nebylo. „Ach bože, muoj bože! Či ja t'a dakedy najdēm!“ vzdychl zase, oči se mu zalily a hodil sebou pod vysoký javor. Zvuk stříbrné šavle široko se rozlehl. - Tu to zakrákalo nad ním a s vrchu stromu zdvihlo se čtyryadvacet havranů do povětří a

pryč letěli. „Dobrý to znak!“ zvolal králevič a bystře skočil na nohy, „puojdēm v tú stranu, v ktorú havrani letěli.“

I šel on v tu stranu, šel, co mu jen nohy stačily, až se mu tu najednou, ale velmi daleko ještě, vysoký zámek ukázal. Nad ním kolíbalo se čtyryadvacet havranů. - Ještě byl daleko, a již se mu stěny blýskaly, že sotva na ně dívati se mohl, neboť ten zámek byl z čistého stříbra. - Před zámkem stála stará shrbená žena, o dlouhou stříbrnou hůl opřena; králevič hned si pomysll, že to bude paní toho zámku.

„Jaj, syn muoj, kdeže si sa tu vzal? Veď tu ani ptáčka ani letáčka nevídat', neslýchat', nie že by to človiečika!“ zavolala ježibaba, králeviče

vyvalenýma očima od hlavy k patě
měříc. „Ak ti je život milý, utiekaj, lebo
keď muoj syn príde, ten ťa zje.“

„Ach, stará matka, nežje ma, nezje,
keď mu poviem, že ho brat z
Oloveného zámku pozdravuje. Aj vás
sestra vaša pozdravuje!“

„Čo, bol si pri mojej sestre?“

„Ja veru bol. A tu mám ešte aj
halušky, čo mi dali na cestu.“ - To byli
svoji. Ježibaba zavedla ho do jizby a
vyptávala se, co je, odkud je a koho
hledá?

„Jaj, čože hľadáš,“ odpoveděl jí, „už
od toľkého času hľadáš Sklený vrch a
tri citrony a němuožem ich nájsť, nuž
som sa prišiel spýtať, či by stě mi o
nich dač povedať nevedeli.“ -Ježibaba
se zamyslíla, zavrtěla hlavou řkouc:
„Syn muoj, neviem, ale počkaj, adaj

budú moji sluhovia vedieť.“

Zapískla trikrát na striebornou píšťalku a tých čtyryadvacet havranů hned k ní sletělo. Šeptala s nimi, mumlala cosi, a ke kráľoviči se obrátivši, pravila smutně: „Nič, syn muoj, nič; ale príde muoj syn, adaj že ti ten budě vedieť dač povedať. - Skryješ sa pod postel' a neohlásiš sa, kréme keď ťa zavolám.“

Zahučely lesy, zaduněla země, kráľovič věděl již, že jde ježibabin syn domů.

„Fi fi, človečina smrdí, iděm ju zest'!“ - zrevalo (zařvalo) ozrutné chlapisko, ještě jsouc ve dveřích, a strieborným kyjanem tak o zem hodilo, že se celý zámek otrásl. „Kde je, čo je, mamó, von s ním, lebo vás hněď zjem!“

„Ach nieže tak, syn muoj, nie - ved' to prišiel jeden krásny mládenček, doniesol ti pozdravenia od brata z Oloveného zámku a chce sa s tebou poradiť, kde by mal hľadať Sklený vrch a tri citróny.“

„No, keď bol u môjho brata a keď mu ten nič neurobil, ani sa mňa nach nebojí. Nach vyjde von!“ Králevič, který těm řečím již byl přivykl, vyskočil směle zpod postele a před něho se postavil; nebyl mu ani pod kolena.

„No chrust, či si bol pri mojom bratovi?“

„Nuž veru som bol, a tu mám ešte aj halušky, čo mi dal na cestu.“

„No chlap si, verím ti, že si bol, lebo muoj brat také halušky jedáva. Teraz mi povedz, čo chceš?“

„Ach čože chcem? Prišiel som sa ťa spýtať, či by si mi nevedel dať povedať o Sklenom vrchu a o troch citrónoch?“

„Hm, počul som ja o tom dakedy, počul, ale sa mi to len tak ako vo sně marí. To viem, že je ďaleko; ale ti cestu ukázať neznám. Vieš čo? Choď k môjmu bratovi na Zlatý zámok, ten ťa tam upraví. Ale počkaj, lačného ťa nepustím, skuor si kus zaješ, aby si pametal, kedy si bol na Sriebornom zámku. Matka, sem tie halušky!“ - Na veľiké stříbrné míse donesla ježibaba na stůl halušky. „No jedz!“ zvolal obr a hodil kyjanem o zem, až misa na stole odskočila.

Králevič vida, že to jsou halušky stříbrné, povídal, že se mu jísti nechce, ale že si nabere na cestu, jestli mu dá.

„Naber si, kol'ko len chceš, a choď. Pozdrav mi brata aj tetku!“ - Králevič si nabral halušek, čo se mu líbilo, pekně poděkoval a šel ďale.

Již tři dni byly minuly, čo se náš pocestný ze stříbrného zámku odebral a čo v hustých lesích bloudil, a ještě cíl své cesty neviděl. Rozžalil se velmi a začal naříkati: „Bože, muoj bože, len či ťa ja ďakedy najďem?“ - Utíraje si vyznojenuo čelo, hodil sebou pod vysoký buk, aby si trochu oddechl. Zazvonila stříbrná šavle o zem a „kr, kr, kr, kr!“ ozývalo se to se všech stran nad hlavou králeviče a celé hejno havranů se stromů do povětří vlítlo.

„Chvalabohu, Zlatý zámok ďaleko nĕbudě!“ zvolal králevič a potĕšen bral se ďale, kam mu havrani cestu ukazovali. -Sotvaže vyšel z lesa na

stráň, tu se mu ukázala v dolině široká louka. Uprostřed louky stál Zlatý zámek, okolo něho kroužili havrani a před ním stála stará shrbená ježibaba, opřena o zlatou hůl. Bleskot Zlatého zámku nemohly oči ani snést, tak se jásal, jako slunce. Ani nevěděl a stál před zámkem.

„Jaj, syn muoj, čo tu hľadáš? - Ved' tu ani ptáčka ani letáčka nevídat', neslýchať, nie že by to človečika. Ak ti je život milý, utěkaj, lebo keď muoj syn príde, ten ťa zje!“

„Hoj, stará matka, ozaj že ma zje?“ usmál se králevič, „ved' mu něsiem pozdravenia od brata zo Srieborného zámku, a tu mám aj halušky, ktoré mi dal na cestu.“

„Ach, čo ty povedáš? Teda si bol na Sriebornom zámku? Nuž a moja

sestra, čože robí? Či žije?“ „Praudaže žije, dala vás pekne pozdraviť.“ „Ďakujem ti. Ale poď do izby, syn muoj! Keď ťa moja sestra opatřila, opatřím ťa aj ja. Povedzže mi, povedz, čo ťa k nám priviedlo?“

„Ach, stará matka, čože ma priviedlo? Už oddávna putujem po týchto horách a němuožem sa vyzvedieť, kde je Sklený vrch a tri citrony. Upravili ma teda k vám, že mi adaj vy budetě vedieť o ňom dač povedať.“

„Sklený vrch, tri citrony,“ - opakovala ježibaba a potřásajíc hlavou zakašlala, „počula som ja o tom voľačo, počula, ale zkadiaľ by si mal tam ísť, to ti ja povedať neznám.“ I vytáhla zlatou píšťalku, trikrát zapískla a křdel havranů ji začalo

obletovati. Rozprávěla s nimi dlouho potichu; pak havrani jeden po druhém od ní odletovali a ona zůstala sama.

„Tamto za tím vrchom!“ ukazovala králeviči, „čo sa čierni ako maličká bobuľka, tam je Sklený vrch a tri citróny. Ale počkaj, kým príde muoj syn, ten ti poradí, čo máš robiť, aby si ich dostal. Skryješ sa pod stuol a tam budeš, kým ťa nezavolám.“

Zahučely lesy hlasem stohromovým, země se otřásla a ježibabin syn vskočil do jizby. „Fi fi, človečina smrdí, idem ju zest’!“ vzkřikl ještě ve dveřích a zlatým kyjanem tak o zem udeřil, že se zámek zatřásl a zvuk jeho že se až do sedmdesáté sedmé doliny odrazil. „Kdě je, čo je? Tu musí byť! Matka, von s ním, lebo hněď vás zjem!“

„Tichšie, syn muoj, tichšie,“ krotila

ho ježibaba, „veď to prišiel jeden krásny mládenček, doniesol ti pozdravenia od brata zo Srieborného zámku. Ak mu nič neurobíš, hneď ho zavolám.“

„No, keď mu brat muoj nič neurobil, ani mu ja nič neurobím. Ale bēda mu, jestli cigáni.“

Králevič se vytáhl zpod stolu, a před obra se postaviv, zdálo se mu, že stojí pod vysokou věží; ukázal mu stříbrné halušky na znamení, že vskutku na Stříbrném zámku byl.

„No povedzže mi, ty chrust, čo chceš?“ vzkřikl naň obr, „ak ti muožem poradiť, poradím ti - nič sa neboj!“

Tu mu králevič pověděl cíl své cesty a prosil ho, aby mu poradil, kudy by jíti měl na Sklenný vrch a co dělati,

aby ty tri citróny dostal.

„Či vidíš tú bobulku, čo sa tamto čierni?“ ukázal zlatým kyjem, a keď králevič prisvädčil, ďalej pravil: „To jeden vysoký vrch, a tam je i Sklený. Na Sklenom vrchu stojí jeden utěšený strom, čo mu na celom svete páru niet. Na tom strome visia tri citróny, ktoré na sedem mil dookola voňajú. Vyjdeš na ten Sklený vrch, klakneš si pod strom a nadložíš ruky; ak sú ti citróny súdžené, samy ti do rúk odpadnú, ale ak sa ti nie súdžené, neodtrhneš ich, čo by si čo robil. Keď sa budeš navracovať a budeš lačný lebo smedný, rozkroj jeden z tých citronou a naješ sa i napiješ. Tolko je, čo ti muožem poradiť, a teraz choď spánombohom. Ale dočkaj, lačného ťa nepustím, aby si pametal, kedy si bol na Zlatom

zámku. Matka, sem tie halušky!“

V tom okamžení postavila ježibaba na stůl velikou zlatou mísu a syn její uhodil kyjem na zem, že mísa půl hodiny po stole tancovala. - „Jedz, a ak sa ti teraz nechce, naber si do kapsy, zješ cestou!“ - pobídl králeviče.

Králevič nechtě ztratit opět několik zubů, poděkoval se a nabral si halušek jen do kapsy, řka, že je cestou sní. - Poděkoval se za radu i uctění a ubíral se ve jménu božím dále.

„Preci som raz zvěděl o tebe! Co zoděrem ruky po lokte, nohy po kolená, puojdēm, kým t'a nedostanem!“ zvolal vycházeje z brány Zlatého zámku. Bystře kráčel dolinou, z doliny na vrchy a zase dolů, a tak to šlo sedm dní. Tu najednou ho sladká vůně osudných citronů zarazila.

Před ním se leskl Sklenný vrch, hladký jako led, čistý jako oko, a na vrchu se rozchvívaly konáry zázračného stromu. I rozběhl se náš králevič, co mu jen nohy stačily, a nezastavil až pod samičkým vrchem. Tu zastavil se, ale všecek zkameněl. Vrch byl vysoký a hladký - zádrapky nebylo na něm pražádné. Co dělat? Osudné tři citrony se kolíbaly na vrchu, jako by ho k sobě volaly, a tak mocně voněly, že až omdléval. Již byl při cíli své cesty, doufal nabýti pokoje, a zatím byl daleko od obého.

„Poručeno Bohu, už ak budě, tak budě. Keď som už raz tu, aspoň skúsím,“ myslil si a začal se drápati po hladkém skle nahoru. - Šlo mu to ještě tak tak, dokud byl vrch plytší, ale jak přicházel na větší strminu, noha i ruka

se mu smekala a hybaj dolů vrchem, že ani nevěděl, kde je, co je, až se našel na zemi. Po psotě sebral se a smutně se obracel na rozchvěvající se strom i na citrony mu kývající. - Znova se schytil, ale vedlo se mu jako po prvé. - Rozmrzený začal vyhazovati halušky z kapsy, v domnění, že mu ta tíže překáží. - Zahodil první, a hle - haluška se na Sklenný vrch prilipla - zahodí druhou, třetí - všechny tak. Vidí před sebou tři schůdky, na kterých bezpečně zastati si může. To byl výborný nález! Metal halušky před sebou a všude se mu z nich schody dělaly. Nejdřív vyházal olověné, pak stříbrné, naposled zlaté. Po těchto schodech kráčel nahoru vždy výše a výše, až na samý hřeben vrchu.

Tu klekl pod široký strom, a

vzdychna si zhluboka, se strachem ruku nadzdvíhl. A hle! Tři krásné citrony sletěly mu do hrsti samy od sebe. Strom zmizel, Sklenný vrch praskl a též zmizel, a když se králevič vzpamatoval, nebylo stromu, nebylo vrchu, šírá jen rovina se před ním rozkládala. - Pln radosti ubíral se tedy domů; ani nejedl, ani nepil, ani neviděl, ani neslyšel, a to od samé radosti. - Ale třetí den mu počalo v žaludku svítati. Hlad se vzmáhal víc a víc, až i radost přemohl. Tak byl lačen, že by se i do olověných halušek byl dal, kdyby neměl byl kapsu prázdnou. Kapsa prázdná, a kolem dokola jako na dlani. - Tu mu přišlo na mysl, co mu ježibabin syn na Zlatém zámku povídal. I vytáhne z kapsy největší citron a rozkrojí ho. Ale co se nestalo!

Div divoucí! - Z citronu vyskočila krásná dívka, nahá jako palec, uklonila se před ním řkouc: „Či si mi prihotovil jest? Či si mi prihotovil pit? Či si mi prihotovil pekné šaty?“

Králevič všecek ztuhl od leknutí a radosti. Ohlížel se okolo sebe, čím a jak si poradit, ale těžká rada, všude pusto. „Nemám ti, krásna stvora, nemám ani čo dat' jest', ani čo dat' pit', ani čo dat' obliecť!“ - zažελil. Tu krásné děvče plesklo před ním třikrát bílýma ručkama, uklonilo se a zmizelo. „Eh, už ja teraz viem, čo sa to za citrony, - dočkaj, nerozkrojím t'a ja už tak ľahko!“ propověděl králevič sám sobě a pevně si umínil ani jeden více nerozkrojit. Z rozkrojeného se dosti najedl i napil a občerstven chválal dále.

Stálý v úmyslu žádný z citronů nerozkrojití stupal do třetího dne. Ale třetí den ho napadl hlad, třikrát větší než předtím. Přemáhal se, dokud jen sebou vládl, ale když ani nohama pohnout již nemohl a skoro na zem klesal, pravil: „No, poručeno Pánubohu, ještě sa mi jeden zvýši - rozkrojím ho.“ - Vyndal druhý citron, rozkrojil napolo - a hle, ještě krásnější dívka než první se před něho postavila, jak ji Bůh stvořil. „Či si mi prihotovil jest? Či si mi prihotovil piť? Či si mi prihotovil pekné šaty?“ - ptala se ho, pokloníc se před ním.

„Něprihotovil, duša drahá, nepřihotovil!“ - želil králevič. Krásné děvče zatlesklo třikrát ručkama, uklonilo se - a zmizelo. - Z rozkrojeného citronu se pocestný

dostatečně najedl i napil. Zůstal mu jeden. I vzal ho do ruky, obracel na vše strany řka: „Něrozкроjím t'a, něrozкроjím, čo priam tu zahyniem, hiba v dome môjho otca!“ - S tím pevným úmyslem bral se dále.

Dva dni již byly minuly, co se holými pustatinami a divými horami nanovo potloukal, a ještě ho žádný člověk nepotkal, ještě se mu žádné město nezašěřelo. Na třetí den ale, když slunko zpoza lesa vyskočilo, odrážel se jeho blesk od pozlacených věží velkého města, které leželo našemu poutníku před očima. I sebral všecky síly svoje a statně kráčel kupředu, zapomena radostí na hlad i žízeň, která ho trápila, neboť viděl město, a sice město rodinné. Ani nevěřil, že je tomu tak, když se

konečně octnul v otcovském domě, před šedivým otcem a v kole věrné čeledi. - Bylo tam radosti, věru, že nikde od toho času takové nebylo! - Všickni ho drželi za mrtvého, nebylo o něm ani pohádky, a tu najednou, jako by s nebe spadl, k nim přikvitl. Starého otce slze radostí zalily, zdvihl se od královského zlatého stolce, volaje: „Vítaj, syn muoj, vítaj mi na sto ráz!“ i padl mu okolo hrdla a syn ho silným ramenem uchopil a vroucně k sobě přitiskl.

Ten den se nic jiného nedělalo, než ptalo a odpovídalo. Na druhý den se přistrojila velká hostina, panstvo se všech stran bylo sezváno a jídlem a nápojem nejlepších výmyslův světa stoly pokryty byly. Také šatů bylo nachystaných, zlatem, perlami a

drahým kamením vyšívanych. - Panstvo sjelo se; všickni posadili se okolo stolů a netrpělivě čekali, co se bude díti. Tu vytáhne králevič poslední zázračný citron, rozkrojí ho a z rozkrojeného citronu vyskočí dívka třikráte krásnější, než byly dvě předešlé! Tak tu stála přede všemi jako anděl, nahá jako Eva v ráji. Pěkně se před králevičem uklonila, přívětivě se ho tázajíc: „Či si mi prihotovil jest? Či si mi prihotovil pit? - Či si mi prihotovil peknie šaty?“

„Prihotovil, duša moja drahá, prihotovil všetko, čo ti len srdce zažiada!“ odpoveděl králevič a hned jí podal krásné šaty. Oblékla se krásná dívka do drahých šatů, že až všickni jásali nad její krásou. Šťastný králevič přisedl k ní a byla slavná hostina; pak

slavili sobáš a byli svoji. - Již se tedy starého krále žádost vyplnila. Požehnal syna, oddal mu království - a zanedlouho umřel, oplakán ode všech věrných. Mladý král přejal panování, ale s panováním i všechny jeho t'archy. První, co ho po otcově smrti zašlo, byla vojna, kterou sousední král proti němu zdvihl. - Do vojny se vybrati musel a tím musel i od své těžko dobyté ženy se rozloučiti. Miloval ji více než sám sebe. - Aby se jí v jeho nepřítomnosti co zlého nestalo, dal jí v zahradě nad jedním jezerem zlatý trůn vystavěti, na který se žádný dostati nemohl, kromě kdyby komu hedbávnou šňůru sama dolů spustila a nahoru k sobě ho vytáhla. - Jsa takto poněkud uspokojen, odejel do boje.

Nedaleko královského zámku

bydlela stará baba, ta jistá, co byla králeviče pro citrony poslala; ona věděla, že králevič mladou ženu si přivede, a čekala, že ji za to bohatě obdaruje a na svatbu ji pozve za dobrou radu. Když se to ale nestalo, neboť králevič babu neznal, ani na ni nevzpomněl, rozzlobila se velmi a myslela, jak by se mu pomstila. Baba ta měla služku cikánku; i pošle ji baba jednou k onomu jezeru, nad nímž královna po odjezdu královu bydlela, pro vodu. Ta jde, začne a tu vidí ve vodě krásnou podobu. V domnění, že je to její podoba, mrskne nádobou o zem, že se na sto kusů rozbila. „Či by si bola hodna“ - povídá si, „žeby som ja, taká pekná, tebe, starej strige, vodu nosila!“ - Řkouc to zdvihne hlavu nahoru - a hle - nebyla to její podoba,

co ve vodě viděla, ale krásné královny. Zahanbena posbírala střepy a vracela se domů. Baba, již napřed vědouc, co se stane, vyběhla jí s novou nádobou vstříc a jen tak naoko se jí vyptávala. Služka vše jí vyrozprávěla. „No, nič to,“ praví stará baba, „ale vieš čo? Chod' ty ešte k tomu jazeru a popros tú paniu, aby spustila hodbávnú šnúru a aby ťa hore vytiahla, že ju učešeš. Keď ťa vytiahne, budeš ju česať, a keď ti zaspí, zapichni jej túto gombačku do hlavy. Potom sa obleč do jej utěšených šiat a sed tam ako královna.“ - Nebylo třeba služce domlouvati, vzala jehlici, vzala nádobu a v tom okamžení se vrátila k jezeru. Potopí nádobu, naplní a potom ohlídne se na krásnou královnu. „Jaj, akáže stě pekná, ach či stě pekná!“ vykřikuje a prezočivě se jí

do očí nahlíží; „hej, ale by stě eště sto ráz krajšia boli, keby stě sa mi dali učesať, veru by vám tie zlaté vlásky tak pozapletala, že by sa váš pán musel zaradovať,“ - a tak pletla a tak cikánila, dokud ji královna hedbávnou šňůru dolů nespustila a nahoru k sobě ji nevytáhla.

Češe jí špatné děvče zlaté vlásky, probírá je a zapletá, až královna pomalu zadřímá. — Tu vytáhne služka jehličku a píchne ji spící královně do hlavy. V tom okamžení sletěla se zlatého trůnu bílá holubička a po královně ani znaku nezůstalo, mimo krásné šaty, které lstná cikánka na sebe hned oblékla. Oblečena posadila se na trůn, kde královna seděla, a nahlížela do jezera - ale cikánka i v královských šatech cikánkou zůstala. -

Mladý král nepřátely šťastně přemohl a ujednal s nimi pokoj. Sotvaže se do svého města navrátil, pospíchal do zahrady k jezeru podívat se na svoje potěšení, jestli se jí nic nestalo. - Než kdo vypoví jeho zděšení, když místo krásné ženy škaredou cikánku před sebou spatřil. „Ach moja premilá, ako si sa mi premenila!“ vzdychl a slze ho polily.

„Premenila, muoj milý, premenila, lebo ma žiaľ za tebou umoril,“ odpovedľa cikánka a chtěla mu padnout okolo hrdla, ale král rozžalen se odvrátil a všecek zarmoucen odešel. - Od toho času neměla duše jeho pokoje. Hluboký žal zaujal srdce jeho, nebylo, co by ho mohlo potěšiti. Nikde neměl místa, ani stání, nebylo proň dne, ani noci, jen vždy naříkal nad

ztracenou krásou své ženy a přemejšlel, kterak se to jen mohlo stát, aby se v takovou špatu byla mohla proměnit. Tak rozžalen a zamyšlen procházel se po zahradě. Tu najednou slítne k němu s vysokého stromu krásná bílá holubička, sedne mu na ruku a dívá se naň očkem žalostným. - „Ach holubička moja, čože si taká smutná? Či ti adaj holúbok ošpatněl ako mně moja krásna žena?“ povídá králevič, hladě ji po křidélkách a po hlavičce. Tu jí omaká na hlávce malou hrčku, rozfoukne péra - a hle - hlavička to od jehlice. - Lítostí hnutý král vytáhne jehlici - a v tom okamžení se proměnila smutná bílá holubička v jeho krásnou ženu. - Radost obou, že se zase mají, byla nevýslovná! - Vypověděla mu

královna vše, jak ji cikánka oklamala a co se s ní stalo. -

Král rozkázal hned, cikánku i babu aby chytili a upálili beze všeho dlouhého soudu. - Od těch dob již nic štěstí mladých manželů nepřekazilo, žili šťastně a spokojeně, Bůh sám ví, jak dlouho.

KINKAŠ MARTINKO

Byla matka a měla dceru Helenku. Ta byla velmi lenivá. Jednoho dne, když se zase jen tak do božího světa dívala a nic nepracovala, vzala ji matka na jarčok a začala jí prsty kamením naklepávat. - Děvče velmi plakalo. - I jel tamtudy kníže pán z Červeného zámku. Vida, že matka dceři prsty naklepává, ptá se jí, proč dceru bije?

„Eh, ako by som ju nemala biť, keď nevie len z konope zlaté nitky priasť,“ odpoveděla matka.

„Eh, když vie z konope zlaté nitky priasť, nože mi ju predajte“ - řekl kníže.

„Vdačně; čože mi za ňu dáte?“

„Puol kily zlata.“

„Nože si ju vezmite,“ pristala matka a dceru mu dala.

Kníže pán si děvče posadil k sobě vrch koně a do Červeného zámku si ji odvezl. - Když tam přijeli, slezli; pán vzal Helenku za ruku a do jizby jedné ji zavedl, kde bylo konopí vyrovnáno oddola až po sám vrch. Kníže dávaje Helence přeslici i vřetánko, ukázal na konopí řka: „Keď mi to všetko na zlaté nitky popriaděš, budeš mi ženou.“ — Po těch slovech odešel z jizby a Helenku tam zavřel. - Helenka se pustila do pláče a plakala, až jí srdce usedalo. - Tu objeví se na okně malinký mužíček v červené čapce; na nohou měl botky z podivné látky.

„Čože tak nariekaš?“ - ptal se Helenky.

„Ach nevolná ja roba!“ pravila mu Helenka, „akože si ja nemám nariekať, keď mi kážu tieto konope na zlaté nitky spriast’! Neznám ja zlaté nitky priast’!“

„No, keď mi do tretieho dňa meno uhádneš a z čoho botky mám, popriadem ti to všetko, aj ťa naučím zlaté nitky priast’“ - řekl mužíček Helence. Ona k jeho nabídnutí ráda svolila. -

Nato mužíček se ušklíbl, vzal vřeténko a hned se pustil do prádla. Vřetánko celý den po jizbě fučelo, konopí vůčihledě ubývalo a zlatého předuva přibývalo. - Mužíček předl, předl celý den a Helenku učil také zlaté nitky přísti. - Když se svečeřovalo, složil prádlo a zeptal se Helenky, ví-li, jaké jméno a z čeho botky má, a když

řekla, že neví, - oknem zmizel. - Helenka ale sedla k oknu, vložila ruce do klínu a přemýšlela, jak se asi ten mužíček jmenuje a z čeho botky má? Přemítala sem i tam, že by mohly být z té neb oné kůže, ze sítí neb slámy pleteny, ze železa lity, ale mužíčkovy boty nebyly k ničemu tomu podobny. A jméno teprv! Myslela, že se jistě nejmenuje jinak než Janko nebo Imrik, mohl se ale také Jožko nebo Pálik jmenovat! - Nevěděla si rady, i na jídlo zapomněla. Tu ji z přemejšlování vytrhne hlasité vzdychání a nářek: „Ach běda mi! Hladný som, smedný som, a nik ma něpoľutuje, starého!“ Helenka vykoukla z okna a viděla seděti pod oknem starého žebrácká. - I vzala jídlo i pití, co měla, a žebráckovi to všecko podala; - žebráček se posilnil

a Helence velmi děkoval. - Helenka řekla mu, aby přišel druhý den zase; pak si lehla na konopí, a netrápivší se déle uhádnutím jména mužíčkovy, usnula. Druhý den ráno objevil se mužíček zase v jizbě, chopil se vřetánka a předl celý den jako divý. Dost si ho přes den Helenka prohlížela, ale když se jí večer ptal, ví-li jméno, nevěděla. — Zařehtal se a zmizel. Helenka zase k oknu sedla a přemejšlela, kterak se asi jmenuje a z čeho botky má, ale přece jí to na rozum nepadlo. - Žebráček jako první den zase pod okno přišel a Helenka mu opět svoji večeři dala, ale byla smutná a plakala, neboť druhý den měla říci mužíčkovu jméno, a ona je nevěděla; mělat' strach a úzkost, co se bude s ní dít, když to neuhádne. -

Když se žebráček posilnil, povídá: „A čože si tak zasmútnená, dobrá panno?“ — Helenka mu ale nechťela svoji ouzkost povědíti, myslíc, že jí beztoho nepomůže. Když se jí ale žebráček po druhé ptal, co je jí, že by snad rady věděl, tu mu pověděla o mužíčkoví, jak jí sprádá konopí na zlaté nitky, jak učí i ji takové nitky přísti, ale že musí jméno mu hádati a z čeho botky má; druhý den že dopadne lhůta, ona pak že to uhádnouti nemůže. - Když to žebráčkovi pověděla, zakýval hlavou řka: „No, bol som dnes v hore (lese) a tu naraz prídēm k ohnisku. Okolo ohniska bolo dēvať hrnčokou. Okolo hrnčokou obskakovalo chlapčisko v červenej čiapočke a spievalo takto: Ja mam frajerku, v Červenom zámku Helenku, už dva večery, ak mi meno

háda, už tretí budě, už moja budě! A moje meno Kinkaš Martinko, zo všej kože botky mám.“ - Veru to čudno bolo, zapametajže si to!“ - dořekl žebráček a zmizel.

I bylo to Helence velmi divné, ale dobře si pamatovala, co jí žebráček pověděl, a s lehčí myslí šla spát. - Třetí den ráno mužíček zase přišel a rychle se hnál do prádla, neboť muselo býti konopí dle jeho slibu do večera spředeno. Musel znáti, seč jest, neboť do večera bylo vskutku konopí spředeno a zlaté předito se po jizbě svítilo. Jsa hotov, postavil se mužíček před Helenku a vyzýval ji, aby mu jméno hádala a z čeho botky má. Poskakoval a šklebil se, myslel, že to Helenka neuhádne. - Helenka to ale věděla: „Tvoje meno Kinkaš Martinko;

a zo vsej kože botky máš!“ řekla mu beze všeho hádání. - Když to mužíček slyšel, začal se točiti jako vřetenó, trhal si vlasy, tloukl sebou a tak se řehtal, až se jizba otrásala. „Šťastie tvoje, že si uhádla, bol bych ťa rozdrapil!“ - vykřikl konečně a vyfučel z okna jako zlý vítr. - Helenka v duchu žebrákovi děkovala; ráda by se mu byla odsloužila, ale více nepřišel. Když se kníže pán přesvědčil o pilnosti Helenčině, a jak krásné zlaté nitky přede, držel slovo jako muž a Helenku si vzal za ženu. - Měla tolik zlaté příze napředeno, že nemusela sama do smrti přísti, čemuž byla také ráda.

ZTRACENÝ CHLAPEC *

Bylt' jednou jeden pán a ten měl nesčetného bohatství. Ja nuž ale, cože mu ze všeho bohatství, když neměl potomka, kterému by je rád byl odkázal? - A věru byl již spíše stár než mlád. — Něboráček! — Každý od Boha den chodíval i se svojí paní do chrámu se modlívat, aby jim Bůh alespoň jednoho syna požehnal.

Dlouho to trvalo, až pak přece jednou paní jeho se cítila. Naděje ze dne na den rostla, a když se již dítě naroditi mělo, snilo se pánovi, že to bude chlapec, ale že ho musejí varovat' do dvanáctého roku, aby země se nedotknul, sice že se jim hned ztratí.

Dobře. Narodil se chlapec, krásný, utěšený. Pán hned povolal devět pěstúnek, které ho musely řadou chovat, a přísně jim poručil, aby dítěti nedovolily země se dotknouti. - Pestúnky pánův rozkaz statečně zachovávaly; již chybělo chlapci jen několik dní do dvanáctého roku, a ještě se nebyl země dotknul. - Ustavičně ho bud na rukou nosily, aneb v zlaté kolísce kolísaly.

Již pán začal přípravy chystati k nádherné hostině, kterou chtěl vysvobození svého miláčka zpod těžké судьбы zasvětiti. -Tu náhle strhl se na dvoře hrozný křik. - Pestúnka, co právě chlapce na rukou držela, chtěla zvědět, co se stalo - všetečnice — , zapomněla na svoji povinnost, chlapce na zem postavila, sama pak k oknu

běžela, by se dívala ven. Křik se utišil. - Pestúnka chce vzíti chlapce zase na rámě, ale nelze vypověděti její zděšení, když chlapce v jizbě neviděla a na pánův rozkaz vzpomněla. Pustila se do takového nářku a pláče, že se všickni domácí posbíhali. Přihěhl pán, ptal se s strachem, co se stalo, kde je chlapec? - Tu teprv pestúnka, třesoucí se jako osika, s velikou tíží ze sebe vypravila, co se bylo stalo.

Zarmoutil se pán neslýchané, že se mu naděje tak neočekávaně ztroskotala. To okamžení rozposlal sluhy na všechny strany, aby chlapce hledali. Rozkazoval, prosil a zlata sypal jako plev, jen aby mu ho přivedli. - Hledali dost, ale chlapce nalézti nemohli; jako by ho nikdy nebylo bývalo.

Po čase pozoroval zarmoucený pán, že v jedné z jeho nejkrásnějších světnic každou noc, právě o půlnoci, něco hřmotí a žalostně naříká. Pozoroval to po jistý čas, a když to noc co noc hřmotilo a naříkalo, napadla ho vůle přezvědět, co by to as bylo, ba přišlo mu na um, zdali by to jeho ztracený chlapec nebyl. Vyhlásil tedy, že dá tři sta zlatých tomu, kdo v té světnici jednu noc přebude. - Tři sta zlatých pěkný peníz, dokonce pro chudobného člověka! - Našlo se mnoho takových, co se na to vzali. Ale když přišla dvanáctá a začalo hřmotiti, tu se každý polekal a utekl, mysle si: nehodno za tři sta zlatých životem žertovat. I nemohl se tedy pán dovědět, kdo to hurtuje a pláče, či jeho chlapec, či nějaká potvora.

Nedaleko panského dvora bydlela jedna mlynářská vdova se svými třemi dcerami. - Nebožátka byly velmi chudobný a jen se tak po psotě živily. Pověst o hřmotu a pláči i o třech stech zlatých se i do jejich chaloupky dostala. Tu povídá nejstarší dcera utrápené matce: „Matka moja, čože sa máme biediť? Vari probujem št’astie, puojdēm cez tú jednu noc na vartu, adaj volaco dostriehnēm. Tri sto zlatých by sa nám ačak dobre zišlo!“ - Matka zavrtěla hlavou, chvíli se zamyslíla, konečně pomyslí na bídné živobytí, dovolila dceři jíti do dvora přenocovat.

I šla tedy mlynářčina nejstarší dcera k bohatému pánovi a pověděla mu, co chce na se vzíti. — „Ty by si mala vuolu ísť na vartu?“ pravil jí pán. „No

dobře, dieuka moja, sprobuj šťastie.“

„Veru sprobujem; ale by vás pěkně prosila, keby stě mali tú lásku a rozkázali, žeby mi voľačo sebou dali, by si kus večeri navarila, lebo som veru hladná“ — prosila dcera.

Pán hned rozkázal, aby jí přinesli vařiva. V okamžení přinesli vařiva, ne na jednu, ale na tři večere; děvče nabralo si, co potřebovalo, vzalo dřevo, zapálilo voskovou svíčku a pak se odebralo do vykázané světnice. - Tam založila si na kozubku oheň, přistavila hrnečky, prostřela si na stůl, postel si popravila, a tou prací jí tak čas přeběhl, že nevěděla ani jak. Bije dvanáctá. Tu začne cosi po světnici harcovat a jajkat. Děvče se strachem dívá se z kouta do kouta, ale nikde nic, jako na dlani, a jen hurtuje a jajká;

najednou vše umlkne a před ní postaví se krásný chlapec, ptaje se hlasem přívětivým: „Komuže to varíš?“

„Mně,“ odpoví ona. - Zarmoutil se krásný chlapec, a smutně na ni se dívaje, ptal se opět po chvílce: „A komu si to prestrela?“

„Mně,“ byla zase její odpověď.

Krásný chlapec se ještě více zarmoutil a v sivých jeho očích mu slze hráti počaly. „A komu si to odpravila?“ - ptal se naposled.

„Mně,“ odpovědělo děvče jako předtím. Tu krásného chlapce slze polily, zalomil rukama - a zmizel. Ráno vypověděla mlynářčina dcera pánovi všecko, co viděla a slyšela, ale že se chlapec nad jejími odpovědmi zarmoutil, to zadržela pro sebe. Pán jí slíbených tři sta zlatých odčítal, jsa

rád, že ví tolik. Na druhou noc se prostřední sestra vybrala na hlídání a starší dala jí naučení, co dělati a jak odpovídati má. - Ta se dle toho naučení zachovala. - Šla k pánovi, a když jí dovolil, aby ve světnici nocovala, a vařiva jí nanositi dal, vzala, co jí třeba bylo, a odešla do oné světnice. Udělala oheň, přistavila jídlo, prostřela na stůl, odestlala postel a čekala půlnoc. - Když se chlapec ukázal a se jí ptal: „Komuže to varíš? Komu si prestrela? Komu si to popravila?“, - zavždy odpovídala : „Mně, mně, mně.“ - Chlapec jako před tím dnem se rozplakal, zalomil rukama a zmizel. Děvče ráno pánovi všecko vypovědělo, jenže též neřeklo, jak se chlapec nad jejími odpovědmi zarmoutil. - Jako první, dostala i druhá

tři sta zlatých.

Třetí den praví nejmladší: „Ej, sestry moje, keď sa vám tak dobre vodilo, že stě po tri sto zlatých doniesly, puojdēm aj ja šťastie sprobovat’; adaj aj mně Pán Boh ten strach pretrpet’ pomuože!“ - Matka měla tu nejmladší dceru nejradši, ale vidouc, že se starším nic nestalo, dovolila i tu. I ona, jako sestry, nejdřív si vyprosila dovolení od pána, potom něco k vaření, nabrala si, co potřebovala, a odešla do světnice. Tam oheň na kozubu rozdělala, hrnečky přistavila, na stůl prostřela, postel odpravila a v strachu a naději čekala půlnoc. Tu náhle bije dvanáctá a po světnici začne to harcovat a jajkat. Děvče ohlíží se z kouta do kouta, nikde nic, všude jako na dlani, a jen harcuje a jajká. - Náhle

vše utichne, před ní stane krásný, utěšený chlapec a přívětivým hlasem ptá se: „Komuže to varíš?“ - Sestry jí byly povídaly, jak mu odpovědět má, ale když se na krásného chlapce podívala, myslela, že nebude zle, když i jinak odpoví. „No komuže to varíš?“ netrpělivě ptal se zase chlapec. „Mně - ale ak by si chcel, i pre těba,“ odpovědělo děvče. Tu se začalo zasmútěné čelo chlapcovo jasnit. „A komu si to prestrela?“

„Mně - ale ak by si mal vuol'u, aj pre těba.“ - Lehký úsměv přelítl tvář chlapcovu. „A komu si to odpravila?“ ptal se po třetí.

„Mně - ale ak by sa ti páčilo, aj pre těba.“

Tu chlapec celkem uradovaný zatleskl do dlaní řka: „Dobre, dobre,

keď si to všetko aj pre mňa prihotovila. Ale počkaj chvíľku, počkaj, prosím ťa, idem sa ešte skuor od mojich dobrodincou odobrať, čo ma dosial opatrovali.“

Tu zavál po jizbě teplý vetříček a uprostřed jizby se hluboká propast otevřela, do které se pěkný chlapec pomalu spouštěl. - Děvče, chtíc zvědět, kam on to jde, chytilo se ho za končík kabátu a zároveň s ním dolů se spouštělo.

Nový svět se jim před očima otevřel. Na pravé straně tekla zlatá řeka, na levé se zlaté vrchy ligotaly a na prostředku byla krásná zelená louka, tisícero květinami okrášlená. -Chlapec šel popředku a děvče potichúнку, aby jí nezpozoroval, za ním. Na louce shýbal se ku květinám, hladkal je a po

nich se ohlížel. - Potom přišli k zlatému lesu; jak se k němu blížili, vylítlo z něho nevídané množství rozličného ptactva, krásně začalo zpívati a mládenecká obletovati, ba i na plece a hlavu mu sedali. Mládenec k nim mluvil a každého přívětivě pohladil. - Mezitím si děvče ulomilo zlatou haluzku a do šátku si ji zavinulo, aby měla vraj nějakou památku.

Z toho zlatého lesa přišli do stříbrného a mezi stříbrné vrchy. - Sotvaže se tam přibližovali, vyběhlo z něho množství rozličných zvířat, k mládenečkovi se hrnuly, obskakující ho radostně. A on každé zvířátko pohladil a poláskal a s nimi rozmlouval. Mezitím si děvče ulomilo stříbrnou halúzku, neboť jí napadlo:

kto vie, či by mi moje sestry uvěřily, keď im budem rozprávať, kde som bola a čo som videla.

Když se krásný mládenec ode všech svých dobrodinců byl takto rozloučil, navracoval se tím samým chodníčkem, kterým přišel, a děvče zase potichu za ním. Když přišli k otvoru, chytila se mu za končík kabátiku a vyletěla s ním do té světnice, z které byli před nedávném odešli. — Otvor se za nimi zavřel. - „No, už som sa odobral! Teraz si už muožeme aj zavečerať“ - pravil chlapec, a děvče rychle skočilo k ohni a nosilo na stůl, co bylo navařilo. Posadili se a najedli oba do chuti. Když se najedli, pravil mládenec: „No teraz by sme sa vari mohli už uložiť!“ I uložili se pěkně krásně do odpravené postele, ale děvče položilo doprostřed

mezi ně ony haluzky, stříbrnou a zlatou. - Za chvíli usnuli oba.

Druhý den bylo slunce hodně vysoko vystoupilo, ale mlynářčina dcerka se ještě nehlásila. Pán byl již velmi netrpěliv, čekal za dobrou chvíli ještě, ale když ještě slechu o ní nebylo, dostal strach, že se jí snad zle vedlo. I šel se podívat, jak a co je s ní. Ale kdo vypraví jeho radost, když dvěře otevřel a na posteli svého ztraceného syna vedle mlynářčiny dcery ležeti viděl! Jen co se byli právě ze sna probudili. - Otec radoval se jako dítě a všecko vůkolní panstvo dal sezvati, aby se s ním radovali. - Mládenec zhledná při sobě dvě haluzky, s podivením pravil děvčeti: „Či si ty so mnou až tam dole bola? No keď si mi tak verná, znaj, že si ma vyslobodila. Z

týchto halúzok budeme mať dva kaštiele.“ - I vzal ty dvě halúзки, vyhodil je oknem ven, a v tom okamžení vystavily se z nich jeden stříbrný a druhý zlatý zámek, v kterých potom mlynářčina nejmladší dcera s vysvobozeným od ní krásným mladým pánem bývala, a jestli neumřela, dosud bývá.

PECKO SPROSTÁČEK

V jedné dědině žil člověk, o kterém říkali, že je sprostáček; nebyl také nikdy ani dvě míle za pecí, a proto mu říkali i Pecko. Ubohý Pecko sloužil každému za posměch, každý kout ním vytrli, a kde kdo, měli ho za blázna; on ale kuřeti neublížil. - Jednou šel, neborák, do kostela a tu slyší, kterak pan farář káže „kdo kráčí cestou trnovou, že přijde do nebe“. - Sprostáček když domů přišel, pravil ženě: „Žena moja, ja iděm do niba!“ - „Nože id', sprosták, něbuděm sa ja za teba trápit!“ - odpověděla mu žena, upekla mu černou hnětanku a za dvěře ho vyprovodila.

Pecko, pamětliv slov knězových, nešel cestou, kudy jiní šli, ale volil jíti přes kamen, trní a bodláčí, v pevné důvěře, že přijde do nebe. — Lidé se mu smáli, ale on na ně nedbal. — Dlouho chodil, zedrán byl, zemdlen k smrti, a nebe nenašel. - Tu jedenkrát, lačen a žíznv, padl u dveří jednoho kláštera. Vrátník ho našel a dovedl do kláštera. Dali mu jíst i pít a řekli mu, chce-li tam zůstat, nechť zůstane, že může býti topičem. - Sprostáček myslel, vida krásné komnaty, a mnichové že celý den se modlí, jedí, pijí a v pěkné zahradě se procházejí, že to již je v tom nebi. - Zůstal tam. - Když se páni najedli, také Pecko dostal na svou misku; jaktěživ se neměl tak dobře a tak dobrých jídel neokusil. - Jednou zalezl si se svojí miskou do postranní

chodby, kde visel starý krucifix dřevěný. -Pecko sedl si k němu a dlouho se naň díval, a potom pravil útrpně: „Něborák, akýs ty chudý! Prečo ti tuto v tom nebi nedajú dať jest’? Choj a jed’ so mnou!“ - a přistrčiv miskou blíže ku kříži, položil k ní i svoji lžici, aby Kristovi jako hostu přednost dal. - A s kříže sehnul se Kristus a pojedl s ním. -Od té doby Pecko vždy se svou miskou ku kříži přisedl, a dříve než sám byl okusil, jenu podal. Nikdo o tom nevěděl; mnichové se chodili do kostela modlit, pak si hleděli svého, starého kříže a sprostáčka si nevšímajíce. - Jednoho dne hledal vrátný Pecku, a tu našel ho seděti v postranní chodbě pod starým křížem, ale na kříži viděl zářícího Krista a slyšel, jak sprostáčkovi povídá: „Dnes

budeš ty u mňa na hostině.“ - I běžel vrátný k převorovi a povídal mu, co viděl a slyšel. Ustrnutí mnichové pospíchali do chodby, vzali sprostáčka mezi sebe, dovedli do nejpěknější světnice a tam se ho na všecko ptali. - Když jim Pecko vše pověděl, tu poznali, že je člověk Bohu milý a že ho Bůh chce k sobě povolati. - Připravili ho k smrti, a ještě ten den sprostáček pokojně skončil.

CESTA K SLUNCI A K MĚSÍCI

Byli dva mladi lidé a měli se rádi. Ona byla jako holubička, on jako sokolík. - Jeho jmenovali Janík, ji Hanuška. - Hanuščin otec byl bohatý zeman, Janíkův otec byl chudý bača, ale z toho si Hanuška nic nedělala, třebas byl Janík chudý, jen když byl šumný. „Ale čože tomu otec povie?“ - Jednoho dne ustrojil se Janík pěkně krásně a šel k zemanovi zeptati se ho, dá-li mu Hanušku za ženu. - Zeman ho vyslechl a pak mu takto pravil: „Počuj, Janík, keď ty chceš moju dcéru mať, id' sa skorej spýtat' Slnca, prečo nesvieti a nehřeje v noci ako vo dně, a Mesiaca, prečo nehřeje a nesvieti vo

dně ako v noci. Keď ti povedia, prídi nazpak a dám ti moju dcéru i všetko bohatstvo.“

Když to Janík slyšel, posadil si širák na stranu, rozloučil se s Hanuškou a dal se na cestu k Slunci. - Jednoho dne přišel do osamotnělého hradu, a že byl večer, prosil o nocleh. - Dali mu nocleh, pozvali ho ke stolu a ptali se, odkud a kam jde. - Když jim řekl, že jde k Slunci a k Měsíci, prosil ho gazda, aby jim bratrskou službu prokázal a zeptati se nezapomněl Slunce, proč jim nejpěknější hruška po kolik let již nerodí, an dříve vždy nejsladší ovoce rodívala. — Janík milerád slíbil, že se na to poptá. - Ráno šel dále.

Šel zase přes hory doly, pláně a lesy, až přišel do jedné dědiny, kde byla

veliká nouze o dobrou vodu. - Ptali se Janíka, odkud a kam jde, a slyšíce, že jde k Slunci a k Měsíci, prosili, aby se také zeptal Slunce stranu jejich studně, proč tak dobrou vodu nedává, jako dávala. - Janík slíbil, že na ně nezapomene, a šel zase dále.

Po dlouhé cestě přišel konečně k Slunci. - Když k němu přicházel, bylo právě na východu.

„Hej, čakaj, mám sa ťa dač spýtat!“ volal naň Janík.

„No chytro že pod’ - veď musím ja celý svet obchodiť!“ -odpovědělo Slunce.

Janík si pospíšil, a když byl u Slunce, ptal se ho: „A prečo ty nehřeješ a nĕsvietiŝ v noci ako vo dnĕ?“ - „Kebych ja svietilo a hrialo v noci ako vo dnĕ, musela by zem vyhoret“ -

odpovedělo Slunce. Janík ptal se ho ještě na vodu a na hrušku, ale Slunce mu odpovedělo, to že bude vědět bratr Měsíček. -Tak mu povědělo, rychle odcházejíc. - Janík šel zase dále, až se s Měsícem střetnul. „Hej Mesiačok, čakaj, mám sa t'a dač spýtat!“ volal naň zase Janík.

„Nuž chytro vrav, svet ma čaká“ - odpoveděl Měsíček a pozastavil se.

„Prečo ty, Mesiačok, něsvietiš vo dně ako v noci, prečo něhrejaš?“ - ptal se Janík.

„Kebych ja svietil vo dně ako v noci, něbolo by úrody; — ja něhrejem, ale zemi rosy dávam, aby bolo božiho požehnanania,“ - odpoveděl Měsíc a chtěl dále; Janík ho ale zadržel ještě, vyzvídaje, proč v onom hradu hruška ovoce nerodí, jako rodívala.

„Pokým najstaršia dcéra gazdova pannou bola, hruška rodievala, čo som ale videl, že pod ňu svoje dieťa zakopala, hruška nerodí. Nach dieťa vykopy, panně hlavu zavijú, a hruška budě rodiť,“ odpověděl Měsíc a chtěl dále jíti; ale Janík ho zase zdržel otázkou, proč v oné dědině tak dobrou vodu nemají, jako mívali.

„To je preto, že tam, kde voda vyviera, krížia leží a pod tou križlou veliká žaba, ktorá naveky vodu múti a špatí. Nach križlu vylomia, žabu zabijú a budú mať vodu dobrú, ako mávali.“

- Po těch slovech spěchal Měsíček rychle dále, aniž ho Janík více zdržoval. Vědělť již, co věděti chtěl, dal se tedy na cestu k domovu.

Když ho lidé v oné dědině, kde dobré vody neměli, přicházeti viděli,

běželi mu v ústřety, žádostiví jsouce
zvědět, jakou zprávu jim přináší. -
Janík šel s nimi k studni a vše jim
pověděl, co dělati mají; vskutku našli
tu žábu pod križlou seděti, která
dobrou vodu kalila. Zabili ji a voda
byla zase tak dobrá, jako předtím
bývala. - Bohatě ode všech obdarován,
šel Janík dále.

Jak přišel do onoho hradu, gazda s
radostí ho vítal, ptaje se hned, jestli na
jeho žádost nezapomněl.

„Eh pán brat, už to nie, len ale či
vám milo budě počut'. - Pokým vaša
dcéra pannou bola, hruška rodila, čo
ale pod hrušku diet'a zakopala, hruška
nerodí! Keď diet'a vykopete a dcéru
vašu zavijete, hruška budě rodiť, ako
rodievala.“ - Gazda šel se hned
přesvědčit, jestli tomu tak. Bylo tak.

Vykopali dítě, dceru dali pod čepec a Janíka bohatě obdarovali. Dali mu i koníka, aby rychleji domů se dostal.

Hanuška nevěděla, co má radostí počítí, když se jí šuhaj vrátil. Byla již všecka utrápena po něm. Ale otec její nebyl rád, on se nadál, že se s Janíkem více neshledají; proto právě ho k Slunci poslal, myslel, že ho sežehne. - Ale Janík se vrátil zdráv a o mnoho moudřejší; vědělt', proč nesvítí a nehřeje Slunce v noci jako ve dne a Měsíc proč nehřeje a nesvítí ve dne jako v noci; přinesl s sebou bohatství, více než sám zeman měl, i bystrého koně. K tomu byl pěkný, švarný šuhaj; Hanuška nechtěla za jiného jíti, jen za něho. Cože měl starý otec říci? - Neříkal nic a Janík vzal si Hanušku. Bylo hlučné veselí; kaše s medem bylo

tolik, až přetýkalo, a muziky, až se hory ozývaly.

RŮŽOVÁ ANIČKA *

Chudí jedni rodiče měli dvě děti. Jedno utěšené děvčátko a jednoho chlapce, staršího děvčátka. Děvčátko volali Anička, chlapce Janík. Dokud byly malé, hrávaly si, jako děti hrají. Janík behával s chlapci po dědině, Anička sedávala u vody, která tekla okolo zahrady otcovy. V té vodě bývalo dvanácte vodních panen. Jak Aničku ty vodní panny na břehu spatřily, proměnily se vždy v zlaté kačice, na břeh k ní přilítly a do své i její dobré vůle s ní se bavily. Tato zábava byla Aničce mimo rodičů to nejmilejší, nejen dokud malá byla, ale i když dorůstala.

Než Anička dorostla, umřela jí dobrá

matka. Otec se oženil a děti dostaly zlou macechu. Ta macecha měla též dceru, tak starou jako Anička, říkali jí Kata, ale byla nehodná, nedobrá. Rok po roku míjel, děvčata dorostly. Tu macecha všecko jen pro svoji Katu, pěkné šaty, dobrá jídla, pohodlí, i chválu nad chválu; — Aničce jen plátěnou sukničku, hrubou košilku, ovesný chlebík, a k tomu nebylo nadávek, které by jí každý od Boha den nebyla navolala. - Ze dne na den byla na ni macecha horší; co jen mohla napriek jí udělat, to jí udělala. Kde se jen mohla do ní zakousnout, zakousla se, a kde se před cizími mohla o ní zmíniti, pomluvila ji. I tu jedinkou radost, kterou měla se zlatými kačičkami, tu jí bránila, řkouc, že by se styděti měla, tak stará již, hráti si a

nechatí matku prací se mořiti. — Zachovávala sice ten příkaz Anička, jak dalece mohla, ale když měla po chvíli, vždy odběhla k vodě ke kačičkám, by se s nimi potěšila a jim si požalovala. - Jaknáhle ji ale macecha zahlédla, vždy běžela mezi kačice, tloukla do nich a leckterou i poranila, jenže se kačičkám, jak do vody vlítly, rány ihned zahojily. - Anička ale vždy dostala bití a huby.

Rozmazlená Kata se z jizby ani nepohnula a ke kačičkám už dokonce nešla a vystát je nemohla, protože je Anička ráda měla. Medle co se ještě stalo? - Za to, že Anička zlaté kačičky milovala, obrůstala růžemi, a Kata, že je nemilovala, obrůstala trnům. Ačkoli macecha dosti se namáhala s Aničky růže strhat a s Katy trní, - nic to

nespomohlo. Na Aničce růže, Čím více je trhala, tím krásněji se rozvíjely, a na Katě rostlo trní denně pichlavější. Konečně musela nechat tak.

Janík když se byl statečným šuhajem stal, šel za vodu kamsi daleko a tam vyhledal si u jednoho bohatého mladého pána službu. Dávno již, co se byli s Aničkou neviděli, ještě ani růžemi neobruřtala. I vzkázal jí, aby mu alespoň její podobu poslala. - Udělala mu tu radost. Dala se zcela ukradomky, by se toho macecha nedověděla, malovati a obrázek ten bratrovi poslala, též tajně. - Co Janík utěšený obrázek od sestry dostal, stal se mu jedinou radostí. Jak si práci odbyl, vzdálil se od druhé čeládky, odešel do své jizby, vytáhl obrázek a tak se vždy naň zahleděl, že se mu až

před očima měnilo. - Při tom pohledu vždy ho slze polily a hlasitě naříkal: „Ach krásna moja sestrička, keby som ťa ja ešte len raz vidieť mohol! Ach veru, že si sa mi premenila! Ej veru si macochino kliat'a nezaslúžila, ale by si zaslúžila, aby si bola bohatou paňou!“

Takto den po dni naříkával Janko nad krásným obrázkem své sestry. - Druhá čeládka toto naříkání slýchala, ale si je ani hore nevzala; když ale den po dni to trvalo, začala býti zvědavější, střehla Janka, až ho dostřelila a všeho se dověděla. - Jak to čeleď věděla, věděl to i pán. Mlád jsa, byl i zvědav, a protož umínil si, že půjde Janka poslouchat, aby zvěděl, co ve věci je.

Janko když si práci svoji odbavil, odstranil se do své jizby a tam, jak obyčejně, nad obrázkem své sestry

počal naříkati. „Ach krásna moja sestrička, keby som t'a ešte aspoň raz vidieť mohol! Veru si macochino kliat'a nezaslúžila, ale by si zaslúžila, aby si bola bohatou paňou!“ - Jak to pán za dvermi slyšel, vkročil do jizby a ptal se Janka, co pláče; Janko obrázek chytro skryl a odpověděl: „Ach, nuž toto a toto sa mi stalo“ - i všelicos pánovi namluvil, ale pravdu zamlčel. - Pán vida, že se vymlouvá, nechtěl naň doléhati, i zanechal ho, doufaje, že jiným způsobem pravdy se doví.

Druhý den se mu zase tak zvedlo; až třetí den, tu vstoupil tak rychle do jizby, že Janka při obrázku zastihl a krásnou růžovou postavu na něm zahlédl. - I přísně se obořil na Janka, aby mu vše vyjevil a jestli to opravdu jeho vlastní sestra. - Konečně Janík

upřímně mu vše pověděl a že je to věru jeho vlastní sestra Anička. „No, keď je to tvoja sestra,“ pravil mu pán, „zapriahni mojich šest najkrajších paríp do mojho najkrajšieho hintova a dovez mi tvoju sestru za ženu. Ak mi ju nedovezieš, dám ťa za živa v kochu zaúdit’.“

Když pán rozkázal, musel Janík poslechnouti. Druhý den ráno, sotvaže se zory zapalovat počínaly, již šest bujných, krásných hřebců v pozlaceném kočáře zapražených na dvoře dupotalo. Janko vyskočil na kozlík, práskl bičem a hybaj ven branou, jako na tátošech, pro krásnou Aničku, aby ji mladému pánovi za ženu přivezl. I nezastavil se, až před otcovým domkem. Vejde do jizby, a tu radost nad radost! Otec, sestra tak se

nad jeho příchodem radovali, jako by se jim byl znovu narodil, neboť ho dlouho již nebyli viděli. - Jak nejlepší věděli, tak se vítali, a když se uvítali, řekl Janko: „Mně je tu nie do bavenia, lebo ma pán budě čakať; poviem vám teda, načo som prišiel. Muoj bohatý mladý pán ma, sestrička moja drahá, poslal pre těba, aby som ťa jemu za ženu priviezol, slubujúc mi, ak ťa doveziem, veľkú odmenu, ak ťa nedoveziem, v kochu ma za živa zaúdiť.“

Krásná Anička se zarděla, ale vidouc, že jinak být nemůž, obriadila se pěkně krásně a s Janíkem se vybrala.

-

Ale to macechu velmi mrzelo, že by Anička měla býti bohatou paní, a její Kata ne; i nabídla se úlisně Aničce, že

ji nenechá samu jeti, že pojedě s ní. Než se Anička nadálá, seděla vedle ní v kočáře i s ošklivou Katou. Janík nad hlavami koňů bičem zapleskl a ti se zdvihli do větru a letěli, až se za nimi prášilo.

Když ponad vodou přes most letěli, nachýlila se Anička z kočáru, aby se podívala, jestli by kde zlaté kačičky viděla; toho macecha použila, a jak se Anička z vozu nahýbala, dolů do vody ji sotila. Potom svoji strapatou Katu vedle sebe posadila a bohatému pánu za ženu ji vezla. Netrpělivě čekal pán sluhu; jak zaslechl dupot koňů na dvoře, volal zdaleka: „No Janko, či si mi krásnu nevestu dovezol?“ - Ale jak se zhrozil pán, když v kočáře místo růžové Aničky zhlédl trním obrostlou Katu. - „Či je táto netvora tvoja sestra,

ktorej obrázok si mi ukázal a pre ktorú som ťa poslal?“ všeciek zaražen pŕtal se pán Janka, ale macecha rychle odpovĕděla, že to věru Janíkova vlastní sestra.

Janík obrátil se do kočáru, i onĕměl a zdúpnĕl; nemohl pochopiti, kterak se jeho utĕšená růžová sestra mohla v takovou netvoru přemĕniti.

„Tak si sa mňa ty opovážil oklamať?“ vzkřikl rozhnĕvaný pán, „no, čo som ti prisl’úbil, to budeš mať“ - a hned dal Janka vstrčiti do komínu, pod komín dal nastlati a zapáliti mokrou slámu, aby se v dýmu jejím udusil. Strapatou Katu a matku její dal hned v čerty odprášit, aby šly, odkud přišly.

Janko se při dýmu slámy pomalu udil; pán ale nemĕl nikde pokoje,

nikde stání, ani radosti, a to proto, že myslel neustále na růžovou Aničku. - Jednou přijde mu čeleď oznamovat, že když pod Jankem večer slámu zapalují, vždy jakési žalostné naříkání ženského hlasu slýchají, z kterého toliko rozuměti: „Ach bračok muoj drahý, ako nevinne trpíš pre našu zlostnú macochu!“ - a každé ráno že na ohnisku perle nalézají, které komínem dolů padají.

Nad touto novinou se pán velmi podivil. - Když mu to čeleď byla vyrozprávěla, odešla. Tu an ještě v zamyšlení nad tím stál, zašustlo cosi okolo okna, jako by něco bylo přeletělo. - Pán skočí k oknu, dívá se, nikde nic - leč v koutku u okna vidí zlaté pérko. - Vzal si to pérko, položil je na stůl a přikryl krásným pohárem. -

Tu přichází opět čeleď oznamovat, že právě zase naříkání slyšeti a perle že dolů padají. Ihned běžel pán pod komín a shledal, že čeleď pravdu mluvila. Poslouchá a slyší žalostný nářek: „Ach drahý braček, ako ty nevinne, trpíš pre našu zlostnú macochu!“ - Jak to pán slyšel, pomyslíl: „To musí byť ružová Anička, s ktorou plúha macocha dáko šibalstvo vystrojila!“ - Uhodl to pán! Byla to Anička, co nad bratrem Janíčkem naříkala a perle místo slzí plakala. Když ji matka do vody shodila, octnula se mezi zlatými kačičkami, které ji hned také zlatou kačičkou udělaly a mezi sebou nechaly. Ona to byla^ co okolo pánova okna letěla a zlaté pérko potratila.

Od ohniska pospíchal pán do své

jizby a netrpělivě přecházel se po ní, ohlížeje se tu po okně, tu po pérku. - Za malou chvíli zašustí to pod oknem a sladký hlas se ozývá: „Mladý pán, mladý pán, daj mi moje perie.“

„Akuo perie? Ja žiadno perie nemám.“

„Moje zlaté perie, čo si mi vzal s obloka.“

„Tvoje zlaté perie je tu na stole, pod' si preň.“

„Ty si mi ho vzal s obloka, ty mi ho daj.“

„Ja som ti ho vzal, ale si pod' sama preň.“

V otevřeném okně se tu náhle růžová tvář zajásala a pomalu se spanilá ženská postava, nahá, jak ji Bůh stvořil, do jizby všinula. Byla to růžová Anička.

Sotvaže do jizby vkročila, skočil mladý pán, a chytiv ji kolem pasu, zvolal: „Tu si mi, moja drahá, už t'a viacej nepustím!“ - Tu se mu děvče nahada a na všelijaké potvory v rukou přeměňovati počalo, ale on ji z rukou nepustil, aniž se jí bál. Vždy jen volal: „Nepustím t'a, nepustím, kým sa mi koľvek na takú nespravíš, akou si predtým bola.“ - Konečně se mu proměnila na utěšené děvče, jakou byla; padnouc mu okolo hrdla, vděčně mu děkovala, že ji vysvobodil. - Kdyby ji byl pustil, byla by musela zůstat kachničkou.

Ihned dal pán Janíka z komína sňati, Anička ho namazala mastí, kterou si od vodních panen donesla, i ožil hned a krásnějším byl než předtím. - Mladý pán se potom hned s Aničkou

sesobášil a žil s ní šťastně a dlouho. Janka udělal pánem a otce Aniččina vzali k sobě, aby i jemu dobře bylo.

Zlostnou macechu i strapatou Katu dal pán vstrčiti do komína, dal pod nimi pálení slámu, aby se udily; - tož se jim za jich zlost dobře stalo.

O PETRU A OTCI NEBESKÉM

I.

Když chodil otec nebesky s Petrem po širokém údolí, roztrhal si Petr košili. - Přišli k jednomu plotu, na němž viselo několik košil. I řekl Petr Otcí nebeskému, že si jednu košili vezme. Otec nebeský nechtěl mu to dovoliti, Petr ale řekl: „Eh, len preca si ju vezmem,“ a vzal ji.

„Keď si vzal, majže si, ale večer puojděš počúvať, čo budě baba vravet,“ řekl mu Otec nebeský. Petr si košili nechal; když přišla bába večer košile sklízeti s plotu a zpozorovala, že jedna chybí, pravila: „Eh, čo tam, to

tam, nach ju Otče nebeský ternu požehná, čo ju vzal!“

Když to Petr vyslechl, šel a Otcí nebeskému vyřídil, co bába povídala. - Otec nebeský mu ale kázal, aby ihned košili zase na plot pověsil. - Stalo se tak. - Šli dále.

Přišli k druhému plotu a „na tom viselo mnoho košil. Patřily bohatému gazdovi. Řekl zase Petr Otcí nebeskému, že si jednu vezme, že jich je tam mnoho, ale Otec nebeský mu přivoliti nechtěl. Petr si ale přece jen košili vzal. - „No, keď si vzal, majže si, ale večer puojděš počúvať, čo budě baba vravet“,“ - řekl mu Otec nebeský.

Petr šel večer na posluchy. - Když přišla baba sbíratí košile a viděla, že jedna chybí, začala hřešiti: „Bodaj toho čerti do ohenného pekla odvliekli, čo

mně tú košel'u ukradol!" -Když to Petr Otcí nebeskému vyřídil, řekl Otec nebeský, aby si Petr košili nechal. - To přej bylo proto, že baba Petra k čertům posílala.

II.

Jindy zase, když chodili spolu po širokém údolí, poslal Otec nebeský Petra, aby koupil hus pečenou. Petr koupil hus pečenou, a že byl lačen, snědl po cestě jednu nohu. -I ptal se Otec nebeský, když mu Petr husu přinesl: „Kdeže má, Peter, husa druhú nohu?“

„Tá nemala druhú,“ odpověděl Petr.

„Ach či si ty viděl, aby husa len jednu nohu mala?“ - řekl mu Otec nebeský.

„La'la! Otče nebeský, tam stojí husa

o jednej nohe!“ zvolal Petr, ukazuje Otcí nebeskému na krdělec hus pasoucích se, mezi nimiž stála husa právě na jedné noze. - Otec nebeský neříkal tak ani tak a šli dále. Přišli do lesa a tam našli poklad. Otec nebeský peníze zdvihl a rozdělil je na tři díly. Petr se na ty hromádky díval a zeptal se potom Otce nebeského: „Kemuže budě, Otče nebeský, tento tretí díel, keď srno dvaja?“

„Jedon budě mně, jedon tebe a tretí ternu, čo tú nohu zjedol!“ - řekl Otec nebeský.

„No, Otče nebeský, ja som ju zjedol, keď som bol hladný,“ přiznal se Petr.

Otec nebeský se trochu mrzel na Petra, že ho obelhal, ale hned se zase udobřil a dal mu třetí hromádku, neboť měl Petra velmi rád.

III.

Jednou když opět chodil Petr s Otcem nebeským po širokém údolí, nemohli dostati noclehu. - Konečně přišli k jednomu sedláku a ten dovolil jim přenocovati; dal jim i večeři. — Po večeři lehl si Otec nebeský na pec a Petr lehl si k lopatám (před prsk), poněvadž tam tepleji bývá. - Chválil v duchu sedláka, že jim toho noclehu dopřál a ještě i večeři dal, a doufal též na dobré snídání. - Ráno sotva se brieždit' počalo, sedlák vstal a hned také na pocestné volal: „Hore, hore!“ - Petr čekal, až bude-li Otec nebeský vstávat, a když viděl, že se nehýbe, zůstal též ležeti. - Po chvíli křikl sedlák zase: „Hore chlapi, kec! stě mali večeru a nuocku, chojtěže i robit'!“

- a když se Petr zase nehýbal, vzal lopatu, plácl jí Petra několikrát po hřbetě a odešel ven.

To nebylo ovšem Petrovi milé a litoval, že si nelehl na pec. Mysle si, tam že ho nechá sedlák na pokoji, prosil Otce nebeského, aby si lehl k lopatám, on že si vleze na pec. Otec nebeský udělal mu po vůli. - Po nějaké chvíli přišel sedlák zase, a vida Petra ještě ležeti, zahřešil: „Bodaj ťa, veď ti ten spí ako medvied v zime! - A čo ten tam na peci?“ - dodal, ohlídnal se na pec. Petr ani nedutal; to když sedlák viděl, vzal lopatu a opět ho notně plácl, v důmnění, že je to ten druhý. - Když se ale Petr ještě nehýbal, sedlák rozmrzen odešel. - Petr ale, jak ho viděl odcházeti, rychle vstal, a nečekaje na snídání, prosil Otce

nebeského, aby jen rychle ze stavení
toho hugána odešli. - Otec nebeský se
maličko usmál, neřekl tak ani tak a šli
dále.

O TURKOVI A KRÁSNÉ KATARÍNE

Byl jeden selský gazda a ten měl dceru neobyčejně krásnou. Pověst o její kráse daleko široko se roznášela. Jmenovala se Katarína.

Slyšel o ní též jeden turecký pašalik; ten by ji rád byl za ženu dostal, nevěděl ale kterak. - Otec krásné Kataríny zabýval se povoznictvím a měl pěkné koně, o které velmi dbal. -I vyzkoumal Turek, kudy on vždy jezdí, a dal mu do cesty vykopati hlubokou jámu. Gazda jel a přijížděl k tomu místu v soumraku. Jsa povědom cesty, nenadal se nehody, která ho čekala, až tu najednou koně i s vozem do jámy spadli. -Ubohý křičel, volal dobré lidi,

volal Boha o pomoc - ale nikde nebylo človíčka. - Turek zatím čekal v záloze, až když slyšel a viděl, že je gazda v největší nouzi, tu ze zálohy vyjel a ptal se ho, co se mu stalo. - Gazda nařikaje ukázal do jámy, kde sebou koně trhali a se kopali až hrůza, a přece ven dostat se nemohli.

„Nuž, ja ti spomuožem, keď mi sľúbiš dať, čo najlepšieho pri srdci máš!“ - řekl mu Turek. - Gazda se ulekl.

„Ach, akože vám to muožem dať, ved' mi je najlepšia pri srdci moja krásna dcéra“ - odpověděl mu gazda.

„Nuž ved'; tebe bola krásna dcéra a mně budě krásna žena“ - řekl Turek. - Gazda nevěděl, co má dělati, nechtěl slíbiti dceru Turkovi, ale koní a vozu bylo mu též líto; sliboval Turkovi

peníze, pole, ale ten nechtěl nic než krásnou Katarinu. - Vida gazda, že Turek jinak nedá a že mu bez jeho pomoci koně zahynou, slíbil mu konečně svoji dceru. Tu zavolal Turek svoje lidi a pomohli gazdovi z jámy. Když Turek domů přijel, oznamoval matce, že si přivede krásnou Kateřinu za ženu, aby ji dobře přijala, kázal přichystati skvostnou hostinu, a hned sezvali svatebníky.

Když přijel gazda domů a dcera mu vstříc přiběhla, rozplakal se nad ní. I ptala se ho Katarína: „Ach tatík premilý - čože vás tak bolí, či hlava, či ruce, a či driek váš biely?“

„Hlava ma nebolí, ani ma driek biely, ale som ťa predal pohanu Turkovi,“ odpoveděl jí otec. „Ach tatík premilý, čože stě robili, za vozík s

koňami dušu stě predali“ - naříkala krásná Katarína. - Ale ani její nářek, ani otcův zármutek pláten již nebyl, již se nemohlo slovo nazpět vzíti. - Třetí den měl již ženich přijeti. Vskutku také, třetí den jak nastával, viděli zdaleka prach se zdvihati.

„Či sú to mrákavy, či sú čierňavy?“ ptal se otec dcery.

„Ach tatík premilý, nie sú to mrákavy, nie sú to čierňavy, ale sa už hrnú tí Turci pohani.“ - Když otec viděl, že to ženich jede, pravil dceři: „Katuško, dcéro má, poobliekaj šaty, aby sa rovnaly slnku aj mesiaci!“

Katuška šla do své komůrky a hořce, přehořce plakala; těžko jí bylo za Turka se vdáti. Když si dlouhé žluté vlasy česala, žalostně naříkala: „Vlasy, moje vlasy, škoda vaší krásy! - Kdeže

vy puojdětě? Za turecké hory; hlavička ma bolí!“

Turek přijel v krásném kočáře s mnoha panstvem a svatovmi pro svoji krásnou nevěstu, a když mu ji vyvedli, byl radostí všecek omámen. - Když odcházela z domu, bozkala matku třistokrát a pravila jí: „Matka moja drahá, hľadte na mňa, viac ma neuvidíte!“ - Když ji vedli přes práh, zvolala smutně: „Zostávajte zdravy, tieto naše prahy, čo vás prekráčaly moje biele nohy,“ a když ji do kočáru posadili, žalostně zvolala: „Počkajte chvílenku, prední furajtieri, kým sa poďakujem otcovi, matěri. Matěri ďakujem za dobré chovanie, otcovi ďakujem za zlé vydávanie!“

Nechtěla sednout k Turkovi do předního vozu, ale sedla do zadního

mezi družičky. Když kus cesty ujeli, vytáhla si Katarína červené jablíčko, co jí matka na cestu dala. Obrátivši se k družičce, prosila ji: „Turkova družička, podaj mi nožička, ať ja si odkrojím od smedu jablíčka.“ - Ona zamýšlela tím nožem se prekat' (probodnouti). Turkova družička odpověděla, že nemá a nedá nožička. - Jeli dále, až přijeli k Dunaji.

Tu volala zase na předního jezdce: „Turecký furajtier, počkajže namále, pila bych ja vodu z tohoto Dunaje!“ - Družice nechtěly dovolit, aby slezla; pravily, že jí samy vody naberou do zlatého poháru. - „Nie naučená ja zlatému poháru, ale naučená l'ahnút' ku Dunaju.“ — To řkouc s vozu skočila, k břehu běžela, do Dunaje skočila, až se jí vodička nad hlavou

sklopila.

Všickni s vozů poskákali, hledali, volali, ale jen žluté její vlasy viděli po vodě plynouti. - „Rybári, rybári, zakladajte siete, mladoženka moja dolu vodou letí!“ - volal zoufalý Turek. Rybári zatáhli síť jednou, vytáhli rybu, zatáhli po druhé, ale to nebyla již ryba, to byla krásná Katarína. - I zaobalili ji do koberce drahého a smutně jeli domů.

Turkova matka stála na prahu a vyzírala, nemohouc se nevěsty a syna dočkati. - Když viděla, jak jsou všickni smutni, ptala se svatebčanů: „Ej svatovia mojí, čo tak smutní idětě, či vám ju nedali, či vás oklamali?“ - „Veru nám ju dali, nás neoklamali, ale nám zostala pri tichom Dunaji,“ odpověděli svatebníci.

Tu začala Turkyne nad mrtvou
nevěstou hořce naříkati:

Ach něvesta moja,
co si sa tak bála,
či sedem majerou,
či dëvet' kaštielou?

Ved' by si něišla po blátě,
po doskách, ale bys chodila
po měkkých kobercoch.

Ved' by si tu bola
tvrdo nerobila,
len v čipkách seděla,
zlatom, striebrom šila.

Ved' by si tu bola
hladu netrpela,
zfindží krištalových
kávu popíjala.

Kebys bola prišla
do tureckej zemi,
bola bys umrela
v hodbávnej posteli

Místo radosti k veselí přivezl si
Turek do domu zármutek a rodiče
Kateřiny hořem scházeli, až i sešli.

ZLÁ NUOCKA

Když se valaši redikují, nezapomene bača oheň z koliby vyházet a strungy četinou zaklásti; kdyby zapomněl to udělati, měl by zlý duch právo na tom místě rejdy své prováděti.

Jednou redikovali se valaši i zapomněli vatru zahasit a z koliby vymetat a strungy četinou zaklásti. Tu samu noc zabloudil jeden pocestný v těch horách a po dlouhém sem a tam se toulání přišel na tu kolibu a ohník v ní našel. Byl rád. Ohřál se při ohníčku, lehl na lavici a usnul. Okolo půlnoci probudí ho zvonění zvoncův, bečení ovec a houkání valachův. — Slyšel, jak sehnali ovce do košiaru, a potom viděl vstoupiti valachy do koliby.

„A kdo to tu?“ zvolal jeden z valachů.

„A čo těba do něho?“ zakřikl ho bača, „to dáky pocestný ustal. - Nach si odpočinie. Keď odvaríme, potom ho zobudíme a nachováme.“

Pocestný dobře tušil, že na nečisté místo zabloudil, a zimný pot vyrazil mu na čele. Neosmelil se ani jen půločkem pohlédnouti, co se okolo něho děje. - Valaši, chlapi jako buci, zaťali si valašky do srubův, shodili s plecí cedidla, nabili a zapekli si pipky, umyli si ruce a odešli na strungy.

Pocestný si oddechl a zdvihl hlavu, aby se po kolibě ohlédl.

Ale kterak se podivil! V kolibě, kterou byl prázdnou našel, stálo všecko, co jen na salaši třeba. Pod střechou táhl se čistý podišiar, na něm

na kolkách zavěšeny krásné vyřezávané čerpáky. - Nad ohněm na kumháře visel kotel a jen se svítil od vatra. Všecko, co bylo v kolibě, bylo pěkné, krásné, jenže v ní jakýsi nečistý zápach vanul; pocestný čul, jaká to čeládka tam rejdí. Pomodlil se Otčenáš, vytáhl si ze zaňadří růženec a znovu se uložil. — Sotva se uložil, hospodářové jeho přišli. - Dva valaši přivlékli veličiznou geletu mléka a bača sedl si a klágal. Když zakl'agal, ocedil a vyňal hrudu sýra, za půl čtvrtce velikou. Potom dali mléko do kotle a vařili urdu. S úzkostí čekal pocestný, co z toho bude. Když odvarili a ochladili, odlil jí bača za čerpák, odkrojil sýra za ovčí pysk a nesl pocestnému řka:

„No vstaňže, vstaň, už je večera

hotová. Čo máme, to dáme, zajedz si, zapi si s nami.“

„Zaplat' vám Pánbuoh trinásobně,“ děkoval se pocestný, „ustal som, blúdíl som, teraz mi něidě chuť do jedla, najlepšie mi pokoj boží!“ - „Pokoj boží,“ zašklebil se bača, „ba veru je dobrý aj kus syra a čerpák žinčice. Len sa ty najedz a napi, potom muožeš spať aj do súdneho dňa.“ - „Ďakujem vám pěkně,“ odpověděl zase pocestný, „odložte vy mně to len na ráno; potom mi lepšie padne.“

„Dobre padne vtedy, keď jest, a zle, keď niet!“ zařehtal se bača hrozným řehotem a všecka čeládka za ním, jako celé stádo koňů po pastvě rže, až pocestnému vlasy dupkem vstaly. „Len sa ty napi,“ pobízeli bača dále, stříleje po něm očima, „len pi, veď to

vieš, že my valasi to neradi, keď nás dakdo ohrdí, potom sa nám ouce zle daria.“

„Ale čo sa mu toľko ponúkaš!“ zakřikl baču jeden valach vyskočiv od ohně, „čapni mu syrom medzi oči! Nuž my jemu dobre, a on nám zle? Do kotla s ním!“

Bača máchnul rukou a sýr pleskl pocestnému mezi oči; ostatní přiskočili, chtějí hoditi ho do kotla, on ale rychle přežehnal se, uchopil modlitebník a prask - hodil ho bačovi do tváře, že mu hned oheň pyskem i očima vystřelil. - Ostatní odskočili, jako by jich byl vatrál'om po pysku zavalil. Z kotle začala kypět smola hustá, smradlavá pára se z něho kudlila a s parou vystupovaly všelike divné potvory a začaly tancovat „od

zeme“ okolo pocestného, který mezitím byl zase svůj modlitebník uchopil a jím kruh okolo sebe udělal. Již mu bylo na zadušení. - Vtom zakokrhali kohouti daleko v dědině, a v tomtéž okamžení to zahvízdlo - ale to nebylo, jako kdy valach na ovce zahvívá, ale jako kdy se vítr mezi dvě skaliska zasekne a bolestí zaskvěčí — tak to zahvízdlo a před pocestným se vše propadlo, jen zamodralý plamen ze země vyšlehl. Ovce zarachotily zvoncemi, jako kdy vlk mezi ně skočí, a potom se hlasy jejich pod zemí tratily, až se ztratily. Pocestný zůstal bez sebe na zemi ležeti a vysoko již slunce stálo, když se vzkřísil. Rychle vzal svoji kapsu na plece, třikrát se přežehnal, a modle se, utíkal z nečistého místa.

PERAČINA

Jeden valach hledal před sv. Janem Křtitelem ztracenou ovci. Hledal ji dlouho; již se bylo stmilo, déšť se lil jakoby kupami (jako z konví) a valach ovci hledati nepřestával. - Tu najednou zjásalo se mu před očima, jako by se bylo před ním zablesklo, div že neoslepl. Když si oči protřel, tu kam se jen podíval, všude plno zlata a stříbra. Chvíli stál valach nad tím divem jako zkamenělý, když se ale vzpamatoval, sebral se na nohy a hybaj přes paseky a výskyte prosto na salaš.

„Chlapci, nebojte sa viacej biedy!“ volal na ostatní valachy, „tol’ko peňazí som našol, čo ich ani za týždň

něodnosíme. Len berte cedila a hybajte za mnou!“

Valaši nechťeli věřiti, když se jim ale zapřísahal, aby ho za živa v kotli uvařili, není-li to pravda, pochytili valašky a cedidla a na ono šťastné místo se ubírali. „No, len ma trochu počkajte,“ křičel starý valach za nimi, „kým si druhé krpce preobujem, lebo tieto sa mi mokré ako plúca, ľahko by sa v nich aj zabil!“ - Netrpělivě čekali valasi, než se onen skrpecoval, konečně šli, on napřed, oni za ním, na ono místo, kde se mu byla ta světlost ukázala. Přišli na místo, ale kde nie tu nie! - Sem tam chodil Kuba, hledal zúkol vúkol, jestli se nemýlil, ale o zlatě ani památky. Valachům začaly valašky v rukou svrběti a nebyl by Kuba zprázdna odešel, kdyby ho

nebyli znali, že je chlap spravedlivý a lichého slova že nepromluví. Vidouce, jak on sám zmaten, neřekli tak ani tak a smutně vraceli se na salaš. Kuba nemohl celou noc zaspát, vždy se mu to zjevení v hlavě pletlo a co to asi bylo. Ráno umínil si podívat se na ono místo. Vstal a bera si s kumhárů staré krpce, které si tam byl večír, aby mu uschly, pověsil, cože to v nich vidí? — Peračinový květ. Byl se mu v noci, když za ovcí chodil, do krpce zadrhl. Tu poznal Kuba, co to bylo! „Eh ja starý blázon, že som ja tie krpce nenechal na nohách!“ začal si láti. Ale darmo, květ byl již suchý a moc se z něho ztratila.

SLUNCOVÝ KŮŇ *

Byla jedna krajina, smutná jako hrob, temná jako noc, neboť v ní nikdy slunce nesvítilo. Byli by ji lidé sovám a netopýrům zanechali, kdyby nebyl měl na štěstí král koně se sluncem na čele, z kterého se jako z opravdivého slunce jasné paprsky na vše strany sypaly. Aby lidé v té tmavé krajině bydleti mohli, dal král toho sluncového koně po krajině voditi, od jednoho konce k druhému. - Svítilo se od něho na všechny strany jako za nejsvětějšího dne všude, kde ho vodili, a když s ním zašli, stala se noc.

Tu pojednou sluncový kůň zmizel. Stala se tma, jako v nejčernější noci, a neustále trvala. Nevýslovný strach

pojal všecek lid; chodili jako slepí. Nemohouce pracovati a vydělávati, padali do bídy a z toho povstávala nespokojenost a zmatek takový, že se vše hore dolem obracelo. Byl strach, aby se celé království nerozpadlo. Aby nebezpečenství tomu předešel, vypravil se král s celým svým vojskem koně sluncového hledati. - S velikou tíží se tou tmou na hranice dostali, kdež viděli skrze tisícůvěké stromy lesů trochu svítati. Ale kam se obrátili, všude les a les. V lesích těch dorazil král na osamělou chyži. I vešel dovnitř, aby se poptal, kde se nalézá a kudy dále. Za stolem seděl muž, před ním ležela velká rozevřená kniha, z níž pilně četl. Když se mu král poklonil, poděkoval mu a vstal. Bylť vysoké postavy, zamyšleného pohledu, a král

hned viděl, že to není člověk jako ostatní lidé, ale takový, co se s neobyčejnými věcmi zabývá. Člověk ten krále takto oslovil: „Práve som o tebe čítal. Teda si slncového koňa ideš hľadať? Nėkonaj sa ďalej, lebo ty ho nedostaneš, lež spoľahni sa na mňa, ja ti ho vyhl'adám. Vráť sa ty domou, tam ťa treba, vezmi si aj vojsko, mně vojska netreba, len mi jedného človeka k posluhe zanechaj.“

„Ej veru sa ti, dobrý človek, po kráľousky odmením, jestli mi ho dovedieš,“ - odpovėděl mu král.

„Ja žiadnej odmeny nežiadam. Choď domou a mňa zanechaj v pokoji, nach sa na cestu pripravím,“ řekl mu člověk onen. Král se dal hned s celým vojskem na zpáteční cestu, zanechaje jednoho statečného šuhaje onomu k

posluze. Když se král odebral, sedl věstec - neboť to byl opravdu věstec - opět ku své knize a Četl do samého večera. - Druhý den se vybral se sluhou na cestu. Cesta jejich byla dlouhá, neboť přešli jsou už byli šest krajin, a ještě dále jíti měli. V sedmé krajině při královském palácu zastali.

Tři vlastní bratří nad touto krajinou panovali, majíce za ženy tři vlastní sestry, jejichž matka striga byla. Když před palácem věstec se sluhou zastali, pravil věstec sluhovi: „Počuješ, ty tu zostaň, a ja idem dnu prezvediet', či sa kráľovia doma, lebo u nich je kuoň so slncom. Najmladší sa na ňom nosieva.“ - Řka to udělal se zeleným ptáčkem, a vylétnuv na okno nejstarší královny, tak dlouho doň zobal a křídla třepal, dokud mu neotevřela.

- Ráda ho pustila a jako dítě s ním se těšila, neboť byl pěkný a znal se jí zaliečat’.

„Ach ptáčisko, veru, že si miluo, keby muoj muž doma bol, aj jemu by si sa zapáčilo, ale ten nepřídě, hiba na večer, išol tretiu čiastku krajiny prehladat’,“ takto hovořila k němu královna, zahrávajíc s ním. Vtom náhle vpálila do jizby stará striga, a zahlédnuvši ptáče, vzkřikla na dceru: „Zadrhni to prekliato ptáča, síce t’a skrvaví!“

„Ach čože by ma skrvavilo, veď je také nevinné, milé,“ odpověděla královna.

„Nevinné pluhaustvo! Sem ho, nach ho zaškrťím!“ vzkřikla zase striga a letěla po něm. Ale ptáček se na člověka obrátil a chytro dveřmi ven,

ani nevěděly, kam se děl.

Věštec se opět na zeleného ptáčka proměnil, a vlétnuv na okno střední sestry, zobal doň dotud, dokud mu neotevřela.

Když ho vpustila, sedl si na její bílou ruku, poletoval kolem ní a velmi krotkým se dělal. Chutně rozesmála se královna zvolajíc: „Ach obludka, ver, že si milá! Ver by si sa aj muojmu mužovi zapáčila, keby doma bol, ale ten nepřídě, hiba zajtra na večer, išol druhú tretinu krajiny prehladať.“

Vtom vpálila stará striga do jizby: „Zaškrť, ta zaškrť to prekliato ptáča, lebo t'a ešte skrvaví!“ vzkřikla na dceru, sotva ptáka v jejích rukou zhlédla. „Ach čože by ma skrvavilo - ved' je také nevinné, milé,“ odpověděla dcera.

„Nevinné pľuhaustvo, sem ho, nach ho zaškrťm,“ křičela striga a již po ptáčku jela, ptáček se ale královně vysmekl, udělal se člověkem a zmizel. Jak byl vně, opět se udělal zeleným ptáčkem, vyletěl na okno nejmladší královny a tak dlouho doň dobal, dokud ho královna nevpustila. Když ho vpustila, začal jí poletovat okolo hlavy, sedl na rameno, na ruku, jako by ji k hráni vybízel. „Ver si l’úby, ty ptáčku malý,“ zvolala radostně, „keby muoj muž doma bol, veru by si sa i jemu zapáčilo, ale ten nepřídě, len napozajtra večer, ta išol všetky tri čiastky svojho král’oustva prezerat’.“ - Vtom opět vryzla do dverí stará striga. „Ta zaškrť to prekliato ptáča,“ vzkřikla ve dverích, „lebo t’a skrvaví.“ - „Ach čože by ma, mati moja, skrvavilo, veď

je, vidíte, krásne, nevinné!“ - pravila královna a ptáčka na ruce houpala.

„Krásne pl'uhaustvo, sem ho daj, nach ho zaškrťím!“ - a již by byla stará ptáčka ulapila, ale ten chytro dveřmi ven a nikdy více ho neviděly. Věštec chtěl vědět, kde jsou králové a kdy přijdou, a toho se od královen takto dověděl. - Přiběhl k sluhovi, kázal mu na tři dni potravu nakoupit a ven z města za ním pospíšiti si; sám šel hned z města do lesa, kde na sluhu čekal. Když sluhu dočkal, šli strmým krokem dále, až přišli k jednomu mostu, přes nějž králové, jedouce domů, přejížděti museli. - Pod tím mostem čušali až do večera.

Když se večer blížil, bylo slyšeti koňský dusot blíže mostu; nejstarší král vracel se domů. Před mostem

potknul se mu kůň na břevnu, které věstec tam byl převálil. „Ej čože to bol za oplan, čo to brvno tu prevalil, že sa mi muoj kuoň na ňom potknúť musel!“ vzkřikl rozhněvaný král.

Tu vyskočil věstec zpopod mostu, a že jak on se mu opovažuje oplanů nadávat, chce-li se do něho zadrapiť? - A tu hned vytrhl meč a hnál se po králi. I král vytrhl meč k obraně, ale nemohl se silným ranám věstcovým ubrániti. Po krátkém bránění padl mrtvý s koně. - Mrtvého krále přivázal věstec na koně a pošíbl ho, aby domů si ho nesl. - Potom se vtáhl opět pod most a čekal do druhého večera.

Když se druhý den k večeru chýlilo, přijížděl k mostu druhý král; vida zem, krví zbrocenu, zvolal: „Istě tu dakoho

zabili. Kdo sa osmelil v mojom kráľoustve taký zločin spáchať?“ - Tu vyskočil zpopod mostu vëštec, vytrhl meč, zvolaje: „Bráň sa, keď sa znáš, lebo si syn smrti!“ - Vytáhl i kráľ svoj meč a začal se brániť, ale i on podlehl síle vëštcově. - Jako prvního, uvázal vëštec i tělo druhého krále na koně a pošíbl ho, by mrtvé tělo pána svého domů donesl. - Potom se zase vtáhl pod most, čekaje na druhý večer.

Třetí den samým večerem letěl nejmladší kráľ na koni sluncovém k mostu, letěl tuho, nebo se byl někde opozdil. -Zahlédl krev. - „Hej, kdo sa opovážil v mojom kráľoustve človeka zabit?“ - zvolal rozhněvaný. Sotva to dořekl, stál tu vëštec před ním s obnaženým mečem a hrozně naň dorážel, aby vytáhl i on meč a bránil

se, je-li v stavu, že mu do poctivosti vstoupil. „Neviem ako, hiba ak si to ty ten zločinec!“ - odpoveděl mu král, vytáhl meč a začali se potýkati.

Prvních dvou bratrů přemoci nebylo věštcevi těžko, s tímto, který byl ze všech nejmnocnější, nebyl lehký boj. Dlouho se bili, a přece nebylo vítězství na žádné straně, až se jim meče polámaly. - Tu povídá věstec: „Už s meči nič nevykonáme, ale vieš ty čo? - Urobme sa na kolesá, potom sa spustíme hen s toho vrchu; ktoré koleso sa poláme, ten podľahne.“

„Dobre,“ odpoveděl král, „ja budem vozárskym kolesom a ty len takým ľahším.“

„Ach nieže,“ odpoveděl rychle věstec, „ty budeš ľahším a ja budem vozárskym.“ - Král k tomu přivolil. - S

těmi slovy vyběhli oba na vrch, tam se udělali kolmi a dolů vrchem se spustili. Vozárské kolo se rozletělo a třesk - do lehčího, že se celé rozsypalo. Z kola vozárského se udělal hned věstec i zvolal: „Už si tam, moje je vít'azstvo!“

„Ach nie, páně brate,“ vykřikl král, postavě se před věstce v pravé podobě, „to som si ešte len prsty polámal. - Ale vieš ty čo, spravme sa my na plameně, a ktorý plameň druhý spáli, ten budě vít'az. Ja sa spravím na červený a ty sa sprau na belasý.“

„Ej nie tak,“ skočil mu do řeči věstec, „ty sa sprau na belasý a ja sa spravím na červený.“ - Král přivolił i k tomu. - Sběhli s mostu na cestu, a proměnice se v plameny, začali jeden druhého nemilosrdně páliť. - Dlouho se páliť,

ale jak nic, tak nic. - Vtom kde se vezme, tu se vezme jeden starý žebráček s dlouhou šedivou bradou, s plešivou hlavou a velkou kapsou přiboku, kulhaje o velké silné holi. - „Starý otec,“ povídá mu ten modrý plamen, „donesť vody a ulejtě ten červený plameň, dám vám grajciar.“

„Starý otec,“ vzkřikl červený plamen, „ja vám dám groš, ak tú vodu na ten belasý vylejetě.“

Žebrákovi se groš ovšem lépe líbil než krejcar, a proto když vodu donesl, vlil ji na modrý plamen. - Bylo po králi. - Červený plamen proměnil se ve věštce, uchytil sluncového koně za uzdu, vysednul naň, zavolał sluhu, a poděkovav se žebrákovi za prokázanou službu, rychle odjížděl.

V královských palácech byl

rozhostěn hluboký smutek nad neslýchanou smrtí všech tří králů. Vše bylo černým sukem zastřeno. - Všecko plakalo a truchlilo. Nejhuře si počínala stará striga; jako běsná běhala z jizby do jizby, z kouta do kouta, oči jí sršely zlostí a hroznou pomstu strojila v duši na věštce. - Tu jak po palácu sem tam běhá, náhle se zastaví, dupne nohou o zem, pěstí o dlaň a oči se jí zajiskřily. - Rychle chytne ohrablo, svoje tři dcery vezme pod paží a hajde do povětří, ponad stromy, ponad vrchy.

Věštec se sluhou zatím velký kus cesty urazili, neboť spěchali, aby se dostali ze striginy moci. - Šli samými lesy aneb holými pustinami již mnoho dní. Co si byli v posledním místě nakoupili, to se jim již minulo. Začal

jich, zvláště sluhu, hlad trápiť, a k ukročení jeho nebylo ani jen té plánky. Tu jak sem tam se ohlíží, vidí nedaleko cesty jabloň; tolik na ní jablek viselo, že se letorostě až k zemi pod tíží jejich schylovaly. Byly krásné červené, voněly, zdaleka samy se nabízely.

„Chvalabohu,“ zvolal uradovaný sluha, „ver že si chutně zajem z tých jablk; a dobre budě nimi sa i na cestu zaopatrit’.“ Již naměřil k jabloni, když věštec naň vzkřikl: „Něskús z nich trhat’! - Dočkaj, ja ti sám odtrhnem.“ - Ale místo že by byl chtěl jablka trhati, vytáhl meč a silně do jabloně zaťal. Krev červená z ní vysrkla. „Hl’a, vidíš, tak bol by si vzal skazu, keby si bol z tých jablk jedol, lebo tá jabloň bola najstaršia kráľovná, ktorú jej mať na to, aby nás so sveta zniesla, takto sem

postavila.“ - Znevidelo se sluhovi, že mu zuby jen tak naprázdno kleply, zachránění života ho ale přece ještě více těšilo. V naději, že se jim jiného něco nahodí, stupal s věštcem.

Ani mu nebylo třeba dlouho čekat, nebtě za malou chvíli přišli k malé studničce. - Voda v ní vyvierala čistá jako krištal, div že nepřetékala. Vábila k sobě pocestné. „Ach,“ pravil sluha, „keď němuožem dač tuhšieho dostať, aspoň sa z tejto dobrej vody napijem, adaj že s ňou aj hlad dáko oklamem.“

„Neopovažuj sa z něj napit’,“ vzkřikl naň věstec, „ale dočkaj, sám ti z něj načriem.“ - Ale věru vody nenačeřil, než vytáhnuv meč, doprostřed vřídla jím ťal, takže se hned voda v krev proměnila a silnými vlnami z ní vyvěrat počala. „To je srednia

kráľovná od matere svojej strigy na to sem postavená, aby nás so sveta zniesla,“ - pravil vëštec sluhovi, a sluha dëkoval mu, že ho vysvobodil od smrti, kráčeje volky nevolky o hladu a žízni za ním. Tu se jim nahodil na cestë ružový keř. Jen se červenal od samých utëšených růží a vůně jejich naplňovala celé okolí. - „Ach či to krásne ruže,“ zvolal sluha, jak spatřil keř, „veru som takých vari v mojom životë ešë nevidël. Ej, idem si ja ich dakol'ko utrhnúť, aspoň sa s tými potëším, keď si hlad ani smed uspokojit' nëmuožem!“

„No, nëopovážže sa z nich trhať,“ zase naň vzkřikl vëštec, „ja ti sám utrhnem!“ - a s těmi slovy zaťal mečem do kře, že hned červená krev vystříkla, jako kdyby človëku žíly

přet'al. - „Táto je najmladšia kráľovná, ktorú striga, jej mať, na to sem postavila, aby nás trhajúcich ruže zničila a tak sa na nás za smrť svojich zaťou pomstila.“ - Jeli dále; a kedyž tak jedou, povídá vëštec k sluhovi: „Počuješ ty, už sme, prauda, hodně nebezpečenstva prestali?“ - „Hej, veru sme“ - prisvëdčil sluha.

„No ale ešřě viac vystát' musíme, lebo je ten kuon ešřě nie náš.“

„Hej, nuž ako by to bolo? - Ved' by to už potom nebolo s kostolným riadom,“ odpovëdël sluha. „No len no,“ povídá vëštec, a sotva to dopoví, kde se vzalo, tu se vzalo, běží malé chlapče po cestě, nesouc v ruce uzdu. Jak tu podle koně přeběhlo, zazvonilo uzdou a v tom okamžení byl vëštec se sluncového koně dole a to malé

chlapče na něm dále cválalo.

„Či som ti nepovedal?“ - řekl věstec.

„Ej tak, ej tak, nuž ale čože je to za chlapčisko? Kdože by si bol také figliarstvo o ňom pomyslel - ach keby som ho muohol dostať.“

„No len ho ty nahaj, veď ja idem za ním. Len choď cestou, veď t'a potom dakdë vyhl'adám.“ - Po tých sloveh věstec sluhu zanechal a pustil se za malým čarodějníkem. Zanedlouho dohonil ho, a vezma na se podobu obyčejného pocestného, pomalu za ním šel. - Chlapče se ohlédlo, a vidouc pocestného, ptalo se: „Dobrý člověk, zkadě stě?“

„Z d'alekej krajiny,“ odpověděl pocestný.

„Z d'alekej krajiny, a kdeže idětě? „

„Nuž, idem si dáku službu hl'adat'.“

„Službu hľadat? A či sa okolo koní rozumiete?“

„Ej už, akože by som sa nerozumel!“

„Mohli by stě teda príst' ko mně, hľ'a - tohoto koňa opatrovať. Ved' vám ja dobre zaplatím.“

„Cože by som něišol, veru puojďem, len si ma prímítě.“

„Primem, primem, len podťě,“ řekl konečně chlapec a věštec stal se sluhou čarodějníkovým. — Přišli domů. — Věštec obstarával sluncového koně statečně, a čarodějník byl s ním spokojen. Příležitost k útěku se mu posud nenaskytla. -Čarodějník vyváděl svoje čarodějstva a jedině na to myslel, kterak by dostati mohl jednu kněžnu, která bydlela v zámku, jenž byl na vysokém topolu; topol ten vyrůstal z moře. — Zkoušel to všelijak, po

dobrôtky i po zlotky, ale se mu nic nepodařilo. „No,“ povídá jedenkrátě sluhovi (nemusel on býti velkým čarodějníkem, když ani nevěděl, kdo jeho sluha je), - „no, chôdze ty k moru. Tam na mori uvidíš jeden velmi vysoký topol’ a na tom topoli jeden pekný zámok. V tom zámku býva jedna kňážná; ak mi ju dovedieš, dobre sa ti odmením, ak ju nedovedieš, zle budě s tebou.“ - Pán rozkázal a sluha musel jíti. Vzal si tedy loďku, nakoupil mnoho krásných stužek a drahých věcí a hajde - co kupec plul po moři k zámku, na topolu postavenému.

Když se k zámku blížil, povyvěšoval si po lodi krásné šátky a pentle, aby jich ze zámku viděti bylo. - Kněžna dívala se z okna a loď, ověšená krásným zbožím, oči její vábila.

Zavolala služku. „Služka moja,“ pravila jí, „choďže ty ta dolu do tej lodi a spýtaj sa, či by mi z tých pekných ručníkou a z tých pekných stužiek nepredali?“ - Sběhla služka dolů a zeptala se.

„Ozaj že predali“ - odpovėděl kupec, „veď sa na to; len nach sa kňaznej páči dolu príst, aby si sama podľa vuole vybrala.“

I sešla kněžna dolů, vešla do lodi a začala se přebíratí v drahých, krásných těch věcích, a přebírající nepozorovala, že chytrý kupec loď od topolu odstrčil. Teprv když chtěla ven, viděla, co se děje. - „No,“ povídá, „veď ja dobre znám, kde ma vezieš. Znáam, že ma vezieš tomu malému čarodějníkú, čo sa už toľko za mňa darmo namáhal.“ Věštec vida, že kněžna chuti nemá za

čarodějníka se dostat, začal se k ní důvěrně chovati, aby si ji získal. Doufal, že její pomocí koně sluncového dostane. Tak dlouho se smlouvali, až se konečně sřekli, že kněžna na čarodějníku vyzví, v čem jeho moc záleží.

Když sluha pánovi kněžnu dovedl, byl nevýslovně potěšen, a když se kněžna k němu ještě i laskavě chovala, byl všecek pomaten radostí. Vše by jí byl udělal k vůli, všecko dal, jaký div, že na její žádost i největší tajemství svoje jí vyjevil. „Tamto v tej hore,“ pravil jí, „je velký jeden strom; pod tímto stromom pasie sa jeden jeleň. V tom jeleňu jedna je kačka a v tej kačke jedno zlaté vajce a v tom vajci je moja moc, lebo to je moje srdce.“

Jak to čarodějník kněžně vyzradil,

ona to vše vypověděla věštci. Věštci více třeba vědět nebylo. Ozbrojl se a hned odebral se do onoho lesa. - Našel vysoký strom a pod ním jelena se pasoucího. - Namíří, strelí, a jelen na zem se svalil. I přiskočil rychle k němu, kačici z něho vypáral, z kačice vejce, to vypil, a bylo po síle čarodějníkově, všecka se přelila do věstce. - Když přišel domů, zvěstoval kněžně vysvobození z moci čarodějovy, dal jí loď, aby se domů vrátila, sám pak vzal sluncového koně, a nechaje čaroděje čarodějem, letěl na něm ku králi, kterému přínáležel.

Kus světa přeletěl, než se dostal na hranice tmavého království, kde sluhu svého dohonil. - Když hranice překročili, rozlítly se blesky s koňového čela široko daleko, osvítily

krajinu dlouho tmou zahrnutou a lidstvo potěšily. Všecko ožilo, krásné kraje se zajásaly, novým květem zajarabely. Lidé vítali svého dobrodince a s nekonečným díkem ho ku králi provázeli. - Tu při světle viděl teprv král, co se ve tmě dělo, jaký to nepořádek panoval a do jaké bídy lidé upadli. Nevěděl ani, kterak věštci dosti děkovati má, aniž znal, kterak se mu dostatečně odměniti by mohl. - Nabídl mu polovici království, ale věstec mu pravil: „Ja žiadnej odmeny nežiadam, tým meněj pol kráľoustva. Ty si kráľom, panuj nad celým kráľoustvom, a ja sa vrátim do môjho osamotnělého domčeku na pokoj!“ Odevzdal jim koně, pozdravil a odešel.

O BAČOVI A ŠARKANU

Byl jeden bača; když byl bača, musel bývat vysoko v horách na salaši, kde vše řídil. Také někdy ovce pásal. Když ovce pásal, obyčejně si při nich pískal na píšťalu, anebo ležel na zemi, dívaje se po obloze, po horách, na ovce a na zelený pažit.

Jednoho dne, bylo to v jeseni, v tu dobu, „keď idú hady do zeme spať,“ - ležel milý bača na zemi, hlavu maje opřenu o loket, a díval se před sebe po hoře dolů.

Tu najednou se podivil! Veliké množství hadů přilézalo se všech stran ke skále, která bačovi přímo před očima stála; když ke skále přilezli, vzal

každý had na jazyk jakousi zelinku, která tam rostla, zelinkou dotknul se skály, ta se otevřela a hadi jeden po druhém ve skále zmizeli.

Bača zdvihl se se země, poručil psovi Dunajovi, aby ovce zavracel, sám pak šel ke skále mysle si: „Musím ja pozriet, jaká to zelinka a kamže ti hadovia lezů.“ - Byla to zelinka - neznal jaká; když ji ale utrl a skály se jí dotknul, skála i jemu se otevřela. - Vešel dovnitř a octnul se v jeskyni, jejíž stěny třpytily se od zlata i od stříbra. A prostřed jeskyně stál zlatý stůl, na stole v kotouček svinut ležel velikánský starý had. -Spal. - Okolo stolu leželi sami hadové. Všickni spali, ani se nehnuli, když bača vešel.

Báčovi se jeskyně líbila, dokud si ji několikráte neobešel, pak mu ale

začala býti dlouhá chvíle, vzpomněl na ovce a chtěl jíti zpátky mysle si: „Viděl som, čo som chcel, idem nazpak.“ - Bylo snadno říci „idem“, ale kudy ven? Skála se za bačou zavřela, když do jeskyně vešel, co by ale dělati měl, co říci, aby se mu skála otevřela, to bača nevěděl, a protož musel v jeskyni zůstat.

„Eh, keď němuožem von, budem spať,“ řekl si konečně, zaobalil se do huně, lehl na zem a usnul. - Nezdálo se mu, že dlouho spí, když ho jakýsi šust a šum probudil. Dívá se kolem sebe, myslí, že spí v kolibě; tu vidí nad sebou, kolem sebe třpytící se stěny, zlatý stůl, na stole starého hada, kolem stolu množství hadů, kteří zlatý stůl lízají, ptajíce se přes chvíli: „Už čas?“

Starý had je nechává mluvit, až pak

konečně zdvihne pomalu hlavu řka:
„Už čas!“

Jak to vyřknul, natáhl se od hlavy do
chvostu jako prut, slezl se stolu na
zem a ubíral se ke vchodu jeskyně.
Hadi všickni lezli za ním.

Bača se pořádně protáhl, zívnuł si,
vstal a šel za hady mysle si: „Kadě oni
puojdu, puojdēm i ja.“ - Snadno řici
„puojdēm i ja“ - jen jak?

Starý had dotknul se skály, ta se
otevřela a hadi jeden za druhým vyšli
ven. Když byl i poslední had venku,
chtěl bača také ven, ale skála se mu
před samičkým nosem zavřela a starý
had naň hvízdajícím hlasem zasyčel:
„Eh ty človiečku, musíš zostat' tu!“

„Eh čo by som tu robil? -
Gazdoustvo nemáte a spat' naveky
něbudēm. Pust'te mňa von, mám ouce

na salaši a doma zlú ženu; budě ma hrešiť, kebych včas nepřihnal,“ - pravil.

„Ty skorej odtial' nepřuojděš, dokial' nesložíš trojnásobnú přísahu, že nebudeš vravet', kdě si bol a jak si sa k nám dostal,“ zahvízdl had.

Co měl bača dělati, rád se trojnásobnou přísahou zavázal, že nic nepoví, jen aby přišel ven.

„Něbuděš-li přísahu držat', veru sa ti zle povodí,“ hrozil had bačovi, když ho ven pouštěl.

I Jaká to změna venku; bačovi začaly se od leku nohy třásti, když viděl, kterak se čas změnil, že místo jeseni panuje jaro.

„Běda mně!“ naříkal, „ja člověk sprostáček, čo som to urobil! - Ved' som ja zimu prespal vo skale! Jaj ouce

moje, kde vás najdem! Jaj, žena moja čo budě vravet!“ – takto smutně naříkaje, kráčel ke kolibě. U koliby viděl ženu, že tam cosi dělá. Nejsa ještě na její výčitky připraven, schoval se do košiaru. Když v tom košiaru seděl, viděl, že tu odkudsi k ženě přistoupil pěkný člověk jakýs, a slyšel, jak se jí ptá, kde má muže?

Báčova se dala do pláče a vypravovala tomu člověku, kterak v jeseni jednoho dne bača s ovceami odešel do hory a víc že nepřišel. Pes Dunaj že ovce přivedl, báči ale - že od té doby není. – „Snád’ že ho vlci zožrali, lebo ho bosorky na kusy po hore rozvláčily,“ doložila bačova. - „Ej neplač, žena moja,“ volal na ni bača z košiaru, „veď som ja živý! Nězožrali ma vlci, ani ma bosorky po hore

něrozvláčily, ale som ja zimu v košiaru prespal!“ - To se ale s dobrou bača potázal.

Jak bačova slova jeho zaslechla, nechala pláče a začala ho nečistě hřešiti. „Bodaj ti sto hromovitých bohů do duše udu, ty pochabo, ty pl'uhó! Si ty statočný chlap? - Či si ty bača! Poručí ouce do vuole božej, l'ahne do košiaru a spí jako had v zime! Či to kdo slýchal?“

Bača dával ženě v duchu za pravdu, že ale pravdu pověditi nesměl, mlčel, ani nedutal. Ten pěkný člověk povídal ale jeho ženě, aby se upokojila, že její muž nespál v košiaru, že byl někde jinde, a když mu bača poví, nač se ho tázati bude, že mu dá mnoho peněz. Bačova se ještě více jedovala, že jí muž obelhal, a chtěla dokonce vědět, kde

byl. Kdo ví, co by se bylo dělo, ale pěkný pán jí slíbil peníze, aby jen mlčela, a domluvil jí, aby šla domů, sám pak si vzal baču na starost. Když bačova odešla, vzal pěkný pán na se svoji přirozenou postavu, a tu viděl bača před sebou černoknižníka z hor. - Poznal ho hned, protože má černoknižník v čele třetí oko. — Černoknižník je člověk velice mocný, on se umí spraviti na jakoukoli postavu, a kdo by se mu chtěl protiviti, toho hned udělá třebas beranem. - Bača se černoknižníka velice ulekl, měl ještě před ním větší strach než před ženou.

Černoknižník ptal se ho, kde byl, co viděl? - Bača se přenáramně ulekl té otázky. Co měl říci? - Báł se starého hada a zrušení přísahy, a

černoknižníka trojokého se také bál. - Když se ho ale černoknižník po druhé — po třetí — a již hrozným hlasem ptal, kde byl a co viděl, když jeho postava před ním - jak se mu zdálo - rostla, tu zapomněl bača na přísahu. Přiznal se, kde byl, i co ve skále viděl a jak se tam dostal.

„No dobře,“ řekl černokněžník, „tedy pod' so mnou, ukáž mi tú skalú i tú zelinku.“ - Bača musel jíti.

Když přišli ke skále, utrl bača zelinku, položil na skalú a skála se otevřela. - Černoknižník ale nechtěl, aby tam bača vešel, aniž on dále šel, vytáhl jen jakousi knihu a začal z ní říkati. Bača strachem bledl.

Tu se najednou země zatřásla, ze skály ozývalo se syčení, hvízdání a ven vylezl ukrutný šarkan, na nějž se

byl starý had přetvořil. Z tlamy mu šlehal oheň, hlava byla hrozitánská, chvostem tloukl nalevo napravo, a který strom zasáhl, ten přerazil.

„Hod' mu tú ohláuku na hrdlo!“
rozkázal černoknižník, podávaje
bačovi jakousi pásku, přitom ale oči s
knihy nespouštěl. - Bača vzal pásku,
ale bál se k šarkanu přistoupiti; teprv
když mu to černoknižník po druhé i
po třetí rozkázal, byl volen
uposlechnout. Avšak běda bačovi! -
Jak mu ohlávku na krk hoditi chtěl,
šarkan se po něm zatočil, a než se bača
čeho nadál, seděl šarkanu na hřbetu a
ten zdvihl se s ním ponad hory (lesy).
V tom okamžení udělala se čirá tma,
jen oheň, co šarkan z tlamy a očí
vyšlehoval, svítil jim na cestu. Země se
otřásala, kamení sypalo se s vrchů

dolů. Zlostně mrskal si šarkan boky, který buček, kterou jedlinu zasáhl, zlomil jako proutek, a vody tolik na zem chrlil, že tekla po vrchách dolů jako Váh. - Hrůza hrůzoucí to byla.

Bača byl polomrtev. Pomalu se přece hněv šarkanův mírnil, nemrskal více chvostem, přestal vodu pouštět, z tlamy nešlehal mu oheň. — Bača přicházel k sobě, myslel, že se šarkan spustí dolů. Ale na tom nebylo dosti, šarkan jako by ho chtěl více vytrestati. Pomalu, pomalinku zdvihal se výš a výše nad hory, vždy výše, až se zdály bačovi vysokánské vrchy a hole jen co mraveneční hromádky; a ještě výše vystupoval šarkan, a když neviděl bača nic než slunce, hvězdy a mraky, zůstal s ním šarkan v povětří viset.

„Jaj bože, čože si počnēm? Tu visím

v povetrí; skočím-li dolu, zabijem sa, a do něba lietat' němuožem!" tak si naříkal bača a dal se do hořkého pláče.

- Šarkan nic. - „Šarkaně, velkomožný páně šarkaně, zmilujte sa," prosil šarkana po chvíli, „slet'těže zase dolu, prisámbohu vás do svojej smrti nepohnevám." - Kámen by se byl slitoval nad ubohým bačou! Šarkan funěl a frkal, a neřekl ani my ty, ani se nehnul. - Tu najednou se donáší k uším bačovým hlas skřivánka. Bača se zaradoval. Blíže a blíže přiletoval k němu skřivánek; když se již nad ním vznášel, prosil ho bača: „Škovránku, ptáčku Bohu milý, prosím t'a, dolet'že ty k Otců nebeskému a vypovedz mu moju biedu. Povedz mu, že ho pozdravujem, že volám o božiu pomoc!"

Skřivánek odletěl k Otci nebeskému a vyřídil bačovu prosbu. I slitoval se Otec nebeský nad bačou, napsal cosi zlatým písmem na blánku březového listu, dal listek skřivánkovi do zobáčku, nařídil mu, aby ho spustil šarkanu na hlavu.

Skřivánek letěl do povětří, a sletěv nad šarkanovu hlavu, pustil na ni březový, zlatem popsaný listek; v tom okamžení spustil se šarkan s bačou na zem.

Když se bača vzpamatoval, viděl, že stojí u své koliby na salaši, viděl, jak pes Dunaj zavrácuje ovce, - viděl na vrbě zvonec a pohádce je konec.

CHLAPEC A VLK

Byl jeden malý chlapec sirota a ten šel k jednomu sedlákovvi, co měl jen jednoho koně, sloužiti za koniara. Sedlák ho přijmul a dal mu toho koně pást, přikázal mu ale, když ho na pašu vedl, aby naň dobrý pozor dával, by mu ho vlk nesežral. Chlapec když na louku přišel, dal si koně do pŭtka, uvázal si ho k noze, potom zavolal do lesa: „Vlčku, vlčku, prosím t'a, nězjedz mi mojho koníčka!“ -, a když tak zavolal, lehl na břicho a usnul. - V noci přišel vlk a koníčka celého snědl. Když se chlapec probudil a poutko prázdné viděl, dal se do pláče a plačící šel domů.

„Kdeže ti kuonň?“ ptal se ho sedlák.

„Jaj, běda mně, přišol vlček a všetkého mi zjedol!“ - naříkal chlapec.

„No dobre, keď zjedol vlček koníčka, nach zje i těba!“ - řekl sedlák. - Bylť on člověk zlý a skúpý.

Večer dovedl chlapce na louku, přibil ho klincemi na čtyry koly a šel domů. - Chlapec žalostně plakal a volal k Bohu o pomoc. Tu, když kohout půlnoc spieval, šli okolo té louky zbojníci. - Chlapec, jak slyšel lidské hlasy, začal volati: „Kdo stě z Boha, uretujtě krest'anskú dušu!“ - a zbojníci slyšíce to žalostné volání, šli k němu a s kolu ho vzali.

„Nu, a čože s ním urobíme?“ ptali se potom jeden druhého.

„Nu čože, nach nám opeká pečene a prikladá na oheň!“ - řekl vůdce. Vzali ho s sebou do hory.

Dlouho byl u nich, měl se dobře, a že jich poslouchal a věrně jim sloužil, měli ho rádi. Jednou usmyslili si do jiné hory jít na zboj, chlapce ale s sebou vzít nechtěli. Že se však báli, aby jich nesledoval, kdyby na svobodě zůstal, zabednili ho do sudu. Dali mu tam na mnoho dní potravy i pití, dali mu i peněz plné kapsy, do sudu udělali velikou díru, aby se nezadusil, potom sud i s chlapcem vyzdvihli na silný, rozsochatý strom a odešli pryč. Chlapec měl sice jídla i pití dost a dost, ale přece mu bylo ouzko, když pomyslí, že je zabedněn v sudu a že tam bude muset snad zahynout, jestli nikdo lesem nepůjde, kdo by ho vysvobodil. Tu když chlapec v sudu smutně o tom přemejšlí, jde lesem vlk, zavoní pečínku a přišourá se ke

stromu; přijda ke stromu, vyleze nahoru k sudu, čenichá okolo otvoru, a když se tam hlavou dostati nemohl, strčil tam chvost. „Aha,“ myslil si chlapec, „viem ja, čože to je!“ — a rychle oběma rukama chvostu se chopil. Vlk, jak ucítil, že ho něco za chvost drží, skočil se stromu dolů, a že ho chlapec nepustil, strhl sud s sebou. Sud se rozbil, polekaný vlk utekl a chlapec byl na svobodě; měl peněz plné kapsy a ještě i jídla a pití dost.

„Ej včulej som dost' mocný a bohatý, včulej něbuděm slúžit' za koniara!“ zavejskl si, potom odešel z lesa do jedné dědiny a stal se z něho dobrý gazda.

Tu přišli do města ti tři princové; když se jim zvěst o té svéhlavé prince, která nechtěla mužského viděti,

donesla, umínili si navzdor tomu
zákazu ucházeti se o ni. Jak si řekli, tak
i udělali. Šli k zámku. Ta prince jak je
zdaleka skrze přezor přicházeti
viděla, hned rozkázala, aby se jich
chopili a do temnice je zavřeli. - Tak se
stalo; - ke dveřím postavili stráž. „No
bračekouci, nič to preto, že nás
zatvorili; napime sa a budme veselí!“ -
řekl Pet'ka, vytáhl čutoru, napil se, dal
bratrům, zavolal stráž, aby se napila,
stráž přivolala druhých, ti třetích a do
vězení se cesta netrhla. Pet'ka dal
každému, kdo jen přišel, vína se napítí,
jakového ani na královském stole
nebylo, - a kdo se ho napil, výskal a
zpíval. - Slyše král výskot napilých
služebníků, ptal se, co se to děje, a tu
mu vypravovali o podivné vězňově
čutoře, z které ustavičně víno leje

nejvzácnější, aniž by v ní ubývalo. - I zabažilo se králi čutory, a vzkázal Pet'kovi, aby mu ji dal. - Vzkázalť Pet'ka králi, že mu dá čturu, když mu dovolí u princeznina lože po celou noc stát. - I podivil se král té žádosti, ale že se mu té čutory tuze chtělo, šel k dceři a řekl jí, co Pet'ka žádá. Princezna nechtěla dokonce tomu přivolit, až teprv když král řekl, že jí dá do jizby na stráž dvanácte mužů, svolila. - Večer dovedli Pet'ku z vězení do princezniny jizby, kde bylo již oněch dvanácte mužů; princezna ležela na loži celá zakrytá a na tváři měla hustý závoj. Pet'ka se postavil k loži, stál tam nepohnutě, stál až do rána, ale nespátl ani jen prstu jejího.

Ráno odvedli ho do vězení, a když si byl naplnil několik nádob vínem,

odevzdal čutoru králi. - Bratří ho za to plísnil; báli se, že budou míti žízeň a píti že nedostanou. - „Len sa vy nebojte, veď máme ešte piť aj jest' dost' - len budme veselí,“ - těšil je Pet'ka, a prostřev ubrousek, přichystal skvostnou, velikou hostinu. Jedli, pili, a kdo jen přišel, dostal jísti dovůle; sbíhalit' se lidé se všech stran. I ptal se král, jaký to shon lidu, a když slyšel o divotvorném ubrousku, zachtělo se mu ho. - „Keď mám piť, aby som mal i jest',“ - myslil si, a vzkázal Pet'kovi, aby mu ubrousek dal. Pet'ka mu vzkázal, že mu ho dá, když ho nechá přes noc u princeznina lože stát. - Král šel k dceři, řekl jí to a slíbil, že jí pošle opět dvanácte mužů na stráž. Princezna se po druhé nezdráhala, an se přesvědčila, že se Pet'ka statečně

choval. - Na noc odvedli tedy zase Pet'ku k princezně, u níž stála již stráž. Jako první noc, tak stál u ní Pet'ka i druhou noc až do rána, aniž by jen prstéčku jejího byl spatřil.

Ráno když ho do vězení odvedli, udělal si zásobu jídel a pak ubrousek králi odeslal. - Bratří ho ještě více plísnili, neboť věděli, že až sami ničehož míti nebudou, hladem že jich mořiti budou.

„Len vy sa zato netrápte, bračekomci; čo by sme aj nemali jest' a piť, máme aspoň strel'bu a muziku!“ - smál se Pet'ka, a posadě si klobúček na levé ucho, způsobil tak líbeznou, utěšenou hudbu, že byl ní každý jako okouzlen. Jestli hrál vesele, pouštěl se každý do kola, a smutně-li, hrály slze lidem v očích. Zapomínali na jídlo, pití

i na všechny obtíže a jen poslouchali. I k uším královým se ty zvuky líbezné zanášely, a všecek unesen poslouchal, nevěda, odkud ta kouzelná hra přichází.

„No, a teraz urobme si inú zábavku!“ řekl Pet'ka, posadil si klobouček na pravé ucho a v tom okamžení strhla se taková střelba, že se zámek otřásal. Lidé z rozkoše tak náhle vytrhnutí mysleli, že svět se boří, a horem patem utíkali, kam který mohl. Král všecek zděšen vyběhl ven, v důmínce, že celé nepřátelské vojsko zámek dobývá, ale tu mu povídá jeden sluha, že si to jen zábavku urobil jeden z vězňů, - a začal vypravovati o divotvorném kloboučku. Když to král slyšel, rozkázal Pet'kovi, aby nechal střelby a ten klobouček aby mu dal. - I

vzkázal Pet'ka králi, že on střelby nechá, ale klobúček že mu dá jen tenkrát, jestli ho nechá přes celou noc u princezniných nohou klečeti. - Když to král slyšel, šel k dceři a povídal jí, co Pet'ka žádá.

„Ej nie, otec, nedám, ja mu svoju děvojskú ložu prznit“,“ odpověděla princezna. Dlouho nechtěla přivolit, když ale otec slíbil, že jí čtyryadvacet mužů dá na stráž, aby se jí nestala potupa, a když vypravoval o divotvorném kloboučku, dala se přemluvit.

Na noc dovedli Pet'ku do princezniny jizby, kde stála již stráž. - Pet'ka klekl si na lože k jejím nohám a nepohnutě se na ni díval. Ležela závojem zakryta, jako by z kamene vytesána byla. - Konečně ale nedalo jí

to; ráda by přece byla zvěděla, co je to za jedon, co tak usilovně o jediný pohled její se uchází, že zaň i největší bohatství svoje dal. Pomalu pomalinku odhrnula závoj tak dalece, co by poloočkem naň pohlédla. - Neznala, co ji čeká! - Jakmile naň poloočkem pohlédla, tu zrazu tak se do doň zalúbila, že hned závoj odhodila a stráž pryč poslala. Divil se král nemálo, když ráno vstal a viděl, že jsou dcera jeho a Pet'ka jedno a že ona za jiného jíti nechce než za něho. Dal jim požehnání. Princové byli hned z vězení puštění a slavilo se hlučné, královské veselí. - Po veselí vrátili se bratří Pet'kovi nazpět do svých království a litovali velmi, že si nežádali od otce též takového dědictví jako on. Oni byli králové a nic více -

ale jeho měl každý rád, kdo se naň
podíval, on měl vzácné dary, krásnou
ženu, a k tomu ke všemu stal se
konečně i králem jako oni.

PAMODAJ ŠŤASTIA, LAVIČKA*

Vdovec jeden měl dceru a ta dcera dle zvyku venkovských děvčat chodívala často k sousedově dceři buď na přástvy, buď s jinou prací. Sousedka byla vdova a lidé si o ní povídali, že je ježibaba. Navzdor tomu se ona ale vždy k sousedovu děvčeti velmi vlídně chovala; když přišla, pěkně s ní mluvila, a napekouc postruhníků a jiných dobrých věcí, vždy ji uhostila. Za to ji děvče velmi rádo vidělo. Jednou, když zase na přástvu přišla, sedly obě děvčata pod preslice a předly. Ježibaba, hamižně se na ně dívajíc, pravila: „Ej, čiže by vám, děti moje, v jednom dome bývat' pristalo!

Ved' by si ty, diouka moja," obrátila se k sousedově dceři, „tvojemu otcovi mohla povedat', žeby si ma vzal za ženu, aj jemu sa pomoc zídě, aj mně, a vám by vedno tak dobre bolo, že len no!" Mladá sousedka nic na to neříkala, než byla by též ráda své družky matku za macechu dostala.

Když přišla domů, pravila chytře k otci: „Otče, ved' by stě sa vy mohli oženit', veru by sa vám pomoc a mně dobrá macocha tá zišla; mohli by stě si vziat' našu súsedu? To by mi bola dobrá macocha.“ - „Ach diouka moja," odpověděl otec, „o našej súsedě ludie hovoria, že je striga; nuž akáže by ti to bola macocha?"

„Eh lenže si ju vy, otče, vezmite, veru mi tá dobrá budě, ved' to l'udie všeličoho natárajú, aj čo nie prauda.“

Takto děvče otce namlouvalo, až ho i domluvilo. Vzal si sousedku. - Ale co se stalo? - Ještě svatba ani hrubě se nedokončila, už macecha k své pastorkyni jinak se chovala, a tak nehodně, že by se toho do ní nebyla nikdy nadálá. Ani jíst, jak se svědčí, jí nedala, jen na miskou s psíkem a posušky z popele jí pekávala k jídlu. Šaty pěkné jí pobrala a jen obnošené vetché šaty od své vlastní dcery jí dávala. Než vlastní dceři křivdu nedělala, ta chodila jako pávice, každý den měla mastné postruhníky a lakotek plné kapsy. Jako se matka zcela přeměnila, tak se i dcera její stala k své dobré družce nehodnou. Pěkně přistrojená chodila za ní a vysmívala se jí řkouc: „Či vidíš, aké ja mám pekne šaty, a ty nič, hiba handry, či

vidíš, aké ja mám postruhníky? - Ale ti nedám - čuč tebe!“ - Ubožátko děvče se vždy rozplakalo, že jí div srdce nepuklo lítostí.

Jednou stála při studnici a přebolestně plakala; i viděl ji otec a přijda k ní pravil: „Vidíš, vidíš, diouka moja, dobre som ti ja povedal, že ti to nebudě dobrá macocha. Ale je už raz tak - už teraz len trpezlivé znášaj, čo ti Pán Boh prisúdil!“ - „Ej veru dobre! No ale nič to, veď si ja dáko spomuožem. Puojdém si hľadat' službičku a tak sa zaopatrím“ - odpoveděla rozplakaná dcera, potěšujíc sebe i otce. - Zanedlouho se také vskutku do služby vybrala. Prosila sice matku, aby ji vypravila do služby, jak se sluší a patří, ale ta se na ni zle osopila, že jak ji má vypraviti,

nemá-li dobré šaty a nemá-li ruce, aby si vydělala. - Nedala jí nic, mimo co na sobě měla, a jen jí několik v popeli vyválených hnětanek dala na cestu. Takto odešla z domu a šla, kam ji oči vedly. - Když tak chodila, přišla k jedné lavičce. „Pamodaj št’astia, lavička!“ poklonila se jí přívětivě. „Pamodaj aj tebe, dioučička,“ poděkovala lavička, „kdeže iděš, kde?“ „Idem si hľadat’ službičku.“

„Ach preložže ma, prelož na druhý bok,“ prosila lávka, „už mi od toľko rokou ľudie po tom jednom boku chodia, a nikto ma nevie preložit’. - Nože ma prelož, veru ti budem na dobrej pomoci.“

Děvčátko lavičku přeložilo a šlo dále. I přišlo zase na cestě k jednomu psíčkovi, který měl chrástu. -

„Pamodaj št'astia, psíčku!“ poklonila se mu.

„Pamodaj aj tebe, dioučička,“ poďekoval psíček, „kdeže iděš, kde?“

„Iděm si hl'adat' službičku.“

„Ach nože ma občist', už veľa ľudí prešlo ztaděto, a žiaden sa nězmiľoval nado mnou. Budem ti na dobrej pomoci,“ prosil psíček, a děvčátko ho pěkně očistilo. Když ho očistila, šla zase dále. I přišla k staré hrušce. -

„Pamodaj št'astia, hruštička!“

„Pamodaj i tebe, dioučička; kdeže iděš?“

„Iděm si hl'adat' službičku.“

„Ach, strasže so mňa tie hrušky, straš, už ich zdržať němuožem, nikto mi nespornúože; veru ti budem na dobrej pomoci!“ - prosila ji hruška, a děvčátko stráslo všechny hrušky, že se

hrušce hodně odlehčilo. - A zase šla dále. Co chvíle přišla k jednomu bujáčkovi (bejčkovi), který se na louce pásł. - „Pamodaj šťastia, bujáčku!“ pozdravila ho pocestná. - „Pamodaj aj tebe, dioučička, kdeže iděš, kdě?“

„Iděm si hl'adat' službičku.“

„Nože ma z tej lúky vyžeň, už sa od tol'ko rokou tu pasiem, a nikto ma nevyháňa. Veru ti budem na dobrej pomoci.“ I vyhnalo děvčátko bujáčka z louky a šlo dále. - Přišlo k jedné peci, v které hořelo. - „Pamodaj šťastia, piecka!“

„Pamodaj aj tebe, dioučička, kdeže iděš, kdě?“

„Iděm si hl'adat' službičku.“

„Ach nože, vyhrab zo mňa ten oheň, už od tol'ko rokou naveky vo mně horí, a nikto ho něvyhrabe, buděm ti

na dobrej pomoci.“ - Při samé peci stálo ohrablo, pocestná je vzala, pec vyhrabala a zase dále se ubírala. Šla dolinami, horami, až přišla jednoho dne do osamotnělého domečku v lese. - Nebylo v domečku nikoho jiného mimo staré babičky; a to byla ježibaba. „Pamodaj šťastia, gazdina“ - pozdravilo děvče.

„Pamodaj i tebe, dioučička, kdeže si sa tu vybehala, kdě?“

„Iděm si hl'adat' službičku, nuž som sa k vám prišla ohlásit', či by stě ma do služby neprijali?“

„Ej veru t'a primem. Či vidíš, nič inšiho robiť nebudeš, hiba týchto jedenást' izieb každý deň vymetať; veď ti tu dobre budě. A tamto je, či vidíš, dvanásta; aleže mi do tej nechod', ani sa podívať neskúšaj!“

„Ako mi rozkážete, nuž vám tak budem robit’“, odpovědělo děvče stařeně, a jak si trochu od cesty odpočinula, hned se do práce pustila. Vymetala těch jedenácte jizeb, vymetala je každý den, ale do dvanácté se podívati jí ani nenapadlo.

Jednou odešla ježibaba kamsi přes pole. Děvče vymetalo jizby, a když vymetlo jedenáctou, přišlo mu na mysl, proč asi nesmí do té dvanácté? Myslela dále, že by snad nebylo tak zle, kdyby tam jen malounko nahlédla, domnívala se, že by to nikdo ani nepoznal. - S tou myšlénkou postavila chvostě do kouta, pomalinku popocházela ke dveřím dvanácté jizby, až je konečně otevřela, ale jen tak, co by jedním okem tam nahlédla. Uprostřed jizby viděla státi tři kádě.

„Ej, čože to muože byt' v tých kadiach?“ - šeptala si a pritom dvéře více otevírala, víc a více, až vkročila dovnitř. Tu v jedné kádi zlato, v druhé stříbro, v třetí července! - I vzkřiklo děvče podivením, a jako by jí to někdo pošeptal, sehnula se a v první kádi hlavu si okoupala, a vidouc, jak krásné zlaté vlasy má, i ruce i nožky si okoupala. - Tu jí ale přišlo na mysl, co řekne ježibaba, až se vrátí, i uznala, že déle zůstatí tam nesmí. I sebrala se rychle a dala se v útěky. Dobře bylo, ale nevelmi. Ježibaba domů se navrátivši a dvéře u dvanácté jizby otevřené, okolo kádi rozlité zlato vidouc, věděla hned, co se dělo. I schytila železné hřebénky, sedla na trlici, a hybaj za děvčetem ! - Byla by ji při té peci i dostihla, ale pec

propustivši děvčátko, jak docházela k ní ježibaba, se rozvalila a oheň na ni vykydla, v kterém jí trlice shořela. Mezi tím časem mohlo děvče hezký kus cesty uběhnouti, a také uběhla, než na louce, kde se bejček pásł, přece by ji byla ježibaba chytila, slyšela již, jak na ni vykřikuje, - ale tu se bejček na ježibabu rozehnal a tak ji naháněl sem a tam, až děvče daleko uteklo. -A co platno, při hrušce byla jí zase v patách. Hruška nechala děvče podběhnout, ale jak ježibaba podběhnouti ji chtěla, celá se na ni svalila, div že jí kosti nerozdrtila. Než se zpod ní vydrápala a dále běžeti mohla, doběhlo děvčátko k samému psíčkovi. Ale což striga, té je vše lehké, byla hned za ní a byla by ji zajisté chytila, kdyby psíčka nebylo. Ten se jí do cesty postavil a tak na ni

šťěkal a ji trhal, dokud děvče daleký kus cesty neuběhlo. U samé lávky se děvče po ježibabě ohlédlo, a hle, ona jí v patách. Skočí rychle na lávku, přeběhne, ježibaba skočí též, ale hej - lávka se přelomila a ježibabisko spadlo po uši do vody. - Sotva že se ven vydrápala. Než dále za děvčetem jíti právo neměla; volala jen za ní rozhněvaná: „Ty naničhodná, máš čas, že som ťa nedostihla, lebo by som, či vidíš, týmito hrebienkami bola zlato s teba dolu driapala.“ - Děvče zlatovlasé se na ni neohlíželo, ale utíkalo až nedaleko od domova. - Když docházela, zazpíval kohout sedící na pante (veřeji) :

Kukuriku
na pántiku!

Naša kňahné
domou tiahne,
pred ňou cink,
za ňou hlink.

Děvče zastalo a myslilo si: či mám domů jít, či ne? - Nešla domů, ale sedla k studničce, u které jindy sedávala a plakávala; seděla tam za drahý čas. - Tu najednou zahlédla ji macešina dcera, a poznavši ji, k matce běžela: „Mamo, mamo, veď tá už zo služby prišla, a keby stě věděli, všetka je zlatá. - Sedí tam pri studničke.“ - Hned tam macecha běžela, a vidouc, že pravda, co jí dcera byla řekla, pěkně se k pastorkyni měla a úlisně zvala ji do domu, aby se jen co nejdříve dověděla, kde se tak ozlatila, a svoji dceru na totéž místo poslati mohla. - Šla tedy

pastorkyně s ní; jak do jizby vešla, všecko se od její krásy osvítilo. Tu ji začala macecha vychvalovat, jako by ji bůhznájak ráda viděla, a svoji dceru haněla: „Tak je to, l'a, kto do sveta idě a kto si zná vyslúžiť, ale ty něvieš nič, hiba doma sediet'. Nože sa vyber aj ty dakdě, aby preca dač z tēba bolo.“

„Eh,“ odmluvila jí dcera, „ved' ja veru puojdēm, čože by som něišla, len nach mi povie, zkadě mám íst'.“

Pastorkyně všecko jí vypověděla, kudy má jíti; macecha jí připravila pěkné šaty, napekla jí mastných postruhníkův a vypravila ji do služby. - Šla tedy macešina dcera tudy, kudy jí pastorkyně jíti radila.

Jde a přijde k té lavičce; ale ani se jí nepokloní, ani nepozdraví, a když ji lávka sama prosí, aby ji na druhý bok

přeložila, pyšně odpoví: „Eh, čože by som sa ja s tebou zapodievala, veď ja mám dlhú cestu pred sebou.“ - Šla dále a lávku nepřeložila. Přišla k psíkovi chrastavému, také ho nepozdravila, a když ji prosil, aby ho očistila, osopila se naň : „Eh čože by som sa ja s tebou, pľuhaustvom, babrat' mala, veď ja budem mať inšú robotu.“ - Když k hrušce přišla a ta prosila, aby ji střásla, že jí bude k dobré pomoci, ani se neohlédla po ní a dále pospíchala. Bujáčík též prosil, aby ho odehnala z louky, ale ona hrdě šla, jako by neslyšela. Přišla k té peci, co v ní ustavičně oheň hořel, byla plna uhlí, pocestná šla kolem, ani si jí nevšimla, a když ji prosila, aby ji vyhrabala, ani se neohlédla. Konečně došla do osamotnělé chyže v lese, kde ježibaba

bydlela. - Vejde do jizby a vidí stařenu seděti za stolem. - „Pamodaj št’astia, gazdina!“ pozdraví. „Pamodaj i tebe, dioučina; kdeže si sa tu vzala, kde?“

„Prišla som sa k vám ohlásit’, či by stě ma do služby neprijali?“

„Ej ba veru t’a primem, veď som len samotná. Ci vidíš, týchto jedenást’ izieb mi budeš každý deň vymetať, aleže sa mi do tej dvanástej izby podívať neskúšaj, lebo beda tvojej koži.“ - „Dobre, gazdina, dobre, veď sa ja už len podľ’a vášho rozkazu budem spravovať,“ odpoveděla dívka a zůstala tam sloužit.

Vymetala tedy těch jedenácte jizeb po jistý čas, až se jí jednou zachtělo podívati se do té dvanácté jizby; - čekala jen na příhodnou dobu, až by ježibaba odešla, by žádost si vyplnila. -

To se jí podařilo. - Stařena jednoho dne odešla někam přes pole, a tu děvče hned odhodilo chvostě a pospíchalo ke dveřím dvanácté jizby. — Otevře, vkročí dovnitř, a tu, hle, tři kádě, v jedné července, v druhé stříbro, v třetí zlato. - Jak to zlato viděla, tu hop doň celučičká, a tak se v něm naplakala, že by ji byl mohl ždímati. Potom vyskočila a hybaj, v útěky se dala.

Ježibaba přišla domů — jizby nevymeteny, zlato po zemi rozvláčeno. - „Počkej, veď sa tebe zlata odněchce!“ vzkřikla a rychle schytivši čižmy, ve kterých na každý krok míli cesty urazila, stáhla na nohy, do ruky železný hřeben, a hajde za děvčetem. - Ta byla zatím doběhla k peci, co v ní ustavičně hořelo, ale pec se před ní svalila a oheň na ni tak kydala, až se

zlatu na ní roztápěti počínalo. - Sotvaže utekla z té, přišla do druhé bídy. Bujačík na louce se pasoucí ji pustiti nechtěl, naháněl ji tak dlouho, až ježibaba přiběhla; ta hned železným hřebenem po ní čísla, že zlato s ní pršelo. - I shýbla se ježibaba, aby je se země sbírala, a co je baba sbírala, děvče utíkalo dále. Přiběhla k hrušce, ale hruška na ni spadla; než zpod ní vylezla, už ji zase ježibaba dostihla a zlato s ní česala. Co je po zemi sbírala, děvče opět utíkalo a doběhlo k psíkovi, ale ten na ni štěkal a vyskakoval a pustiti ji nechtěl, dokud ježibaba opět nepřiběhla. Již jí krev srkala, jak jí baba zlato s hlavy a těla drápala. Zase utekla a byla již na lávce, ale běda, lávka se přelomila a ona spadla do vody; ježibaba za ní s hřebenem a

česala, dokud kousek zlata na ní
viděla. Co hřeben nevzal, to vzala
voda. - Napolo mrtva, umáchaná,
rozdrapána konečně z vody vylezla a k
domovu se pomalu vlékla. -Když se k
domu blížila, zazpíval kohout sedící
na veřejích:

Kukuriku
na pántiku!
Naša kňahně
domou tiahne,
pred ňou plúšť,
za ňou lúší.

Bojíc se jíti do chyže, šla k studničce,
sedla a hořce naříkala : „No, veď som
si ja vyslúžila, veď som ja schodila! -
Len čo mi mať povie, mně
nešťastnici!“ - Matka ji slyšela a po

hlase poznala; - plna radosti volala si ji do jizby: „Nože, pod, diouka moja, dnu, čo sa tam máš okúňať, pod' a rozprávaj nám, ako sa ti vodilo, čo si vyslúžila.“ - Šlo tedy děvče do jizby. - Tu ale když viděla matka její zdrápané, zohyzděné tělo, zmáchaný šat, všecka se zděsila: „No, veď si ty vyslúžila, veď si sa mi zachovala, naničhodné dioučisko!“ - začala dceru hřešiti, a od té doby ani vystáti ji nemohla.

Potom zanedlouho se ta zlatá pastorkyně vdala za mladého, bohatého pána a vedlo se jí velmi dobře, protože byla skromná a dobrá; macešina dcera se jen tak po světě okúněla a žádný ji za ženu míti nechtěl.

CHYTRÝ SYNEK

Meltě chudý otec jediného synka, mladého, bystrého. Řekl mu otec jednoho dne: „Dost' som sa tēba, synku, nachoval, teraz si narástol ako buk v hore, teraz že sa chovaj sám. Id' čím skorej do sveta a uč sa voľáko remeslo, nach je čo je, keď len z něho vyžiješ.“

„No, veď ja idēm, tatko, a budem sa učiť voľáko remeslo,“ řekl synek; Ondra ho jmenovali. Také se hned na cestu vybral. - Když tak sem tam horami bloudě chodil, potkal ho zbojník.

„Kdeže iděš?“ ptal se chlapce.

„Idēm sa učiť voľáko remeslo“ - odpověděl mu tento.

„A či by si sa nechcel učiť zbojníkom?“

„A prečo by som sa neučil, veru sa budem učiť, nach je čo je, keď len z toho vyžijem.“

„Eh veru vyžiješ, keď sa naučíš. - Pod so mnou!“ Synek šel se zbojníkem do lesa a učil se zbojníctví. Po nějakém čase řekl mu vůdce: „No, dneska sa preukáž, či z teba vystane chlap, či nie!“ — Měl lesem jeti jezdec na krásném koni a toho koně měl mu synek ukrásti. - Tu práci uložil mu vůdce co první pokus. - I šel Ondra na cestu, kudy měl jezdec přijeti, zlienil se a vylezl na strom. Jak zaslechl dusot koňský, dal se do naříkání a volání o pomoc. Jezdec příklusaje k němu ptal se ho, co se mu stalo, proč běduje. Naříkaje vypravoval Ondra jezdci, že

ho přepadli zbojníci a všechno mu pobrali. Pán se nad ním slitoval a slezl s koně, chtěje mu pomoci se stromu a k sobě na koně ho posaditi. Sotva ale že slezl, Ondra jako veverka udělal skok na koně, a než se toho jezdec nadál, v lese s ním zmizel.

„No, dobře sa ti zvedlo, hádam, budě z těba chlap!“ pochválil ho vůdce, když mu koně přivedl. - Za několik dní potom uložil mu druhý pokus. Měltě totiž oráči vola od pluhu ukrásti.

Blíže pole, kde oráč s jedním volem a jedním koněm oral, byl les; na kraj lesa v huštině Ondra se skryl, čekaje, až bude oráč dolů brázdou orati. - Jak oráč nahoru dojel a zase dolů obrátil, tu on opatrně ze skrovu vylezl, na konec brázdy rozhodil několik

červeňáků a od pole je roztrousil až na kus do lesa. - Nepozorován od oráče opět se skryl. - Oráč když opět na horní konec dojel, zpozoroval ihned rozházené peníze: „I kýho paroma!“ myslil si, peníze sbíraje, „či som ja vyoral poklad!“ - Hledá a nalézá tu peníz a tam peníz, jde dál a dále, až zajde do lesa, kde doufá najíti domnělý poklad. Jak ho Ondra viděl do lesa zacházeti, rychle z hůstí vylezl a vola vypráhl; než ale s ním do lesa zašel, usekl mu kus chvostu a koni do huby ho vecpal. — Oráč když hlouběji v lese žádných peněz již nenalézal, vrátil se nazpět. Avšak nastojte, jak ustrnul, vida koně samotného a vola nikde! I volá ho, hledá, ale vůl nikde. „Či mi ho vlk schytil, či čo!“ myslil si, vraceje se ke koni, a hle - kus chvostu

vdovského visí od koňovy huby. „Ej bodaj t’a zrádca metala, či to kdo slýchal, aby kuoň vola zožral!“ divil se oráč, a vytáhna koňovi z huby chvost, koně jím notně vyprášil.

Zatím Ondra dovedl vola k vůdci a vyrozprávěl mu, kterak to vyvedl. „No, veru si ty chlap statočný a netreba ti už učit’ sa,“ pochválil ho vůdce, „ale ještě musíš naostatok svoju silu preukázat’!“ - I řekl mu zbojník, že se musí ještě s druhými chlapy stavět, jestli tak daleko jako jeden z nich dohodí kamenem a jestli by s to byl kámen v ruce rozmačkati na prach. Synek se tomu podvolil. - Druhý den ráno šel si do města a koupil tam homolku (syrec) a ptáka skřivánka; - to si nesl domů; když domů přišel, volali ho chlapci, aby šel na házenou. - S

chutí hned k nim přistoupil, a když si všickni kameny pobrali, a který výše hodí, se stavěli, tu on si vzal také do ruky kámen; ale pravou rukou sáhl do kapsy pro skřivánka a rozpráhna se vyhodil. Na místě kamene vylítl skřivánek tak vysoko, že viděla chasa jen černou kuličku v povětří se mihnouti. Vysoko letěl kámen z nejedné ruky, ale chytrému synkovi přiřkli vítězství; jeho kámen tak vysoko letěl, že bůhví kde a kdy země dopadl. - Ještě se jednalo o to, kdo v ruce kámen rozdrtí na prach. Ozval se tu Ondra: „Eh veď je to nie ťažko kameň rozmrviť, ale ho tak rozmačkat, čo by z něho srvátka tiekla, to ťažko!“

„A či ty znáš to urobiť?“ ptal se ho vúdce.

„Veru znám, či chcete vidieť?“ Při těch slovích shýbl se jako pro kámen, zatím ale vytáhl syrec z kapsy. „Ľal’a!“ zvolal a mačkaje syrec v hrsti ukazoval, jak mu syrovátka skrze prsty teče. - Uznali ho za nejsilnějšího, a peníze, o něž se byli stavěli, dostal on všecky sám. Od té doby nebyl již učněm. - Jsa vyučen a maje i peněz, znechtělo se mu býti mezi zbojníky; opustil les a domů k otci se vrátil. - „Eh synku,“ ptal se otec, „čomu si sa naučil vo světě?“ „Chytrosti,“ odpověděl Ondra.

„A či z toho vyžiješ?“

„Eh veru vyžijem, dokiaľ je ľudí sprostých,“ smál se Ondra.

V dědině té byl pánem bohatý zeman a ten měl krásného koně, na kterém mu mnoho záleželo; i museli

dávati naň pozor, aby se mu škoda nestala, a v noci ho hlídati. Když o tom Ondra slyšel, pravil: „Eh, preca by som ho z konice vyviedol, a čo by naňom aj seděli!“ - A lidé se tomu smáli a řekli, že ne, a on, že ano. I slyše o tom zeman, dal si zavolati Ondru a ptal se ho, zdali on tak chytrý je, aby mu toho koně z konírny vyvedl, byt' i na něm seděli! Ondra mu odpověděl, že ano. „No dobre, keď to vyvedieš, dám ti sto zlatých!“ - řekl mu zeman. - Ondra řekl, že vyvede, a odešel ze zámku. Pán poručil čeledi, aby přísně celý den koně střežli, ani se od koně nevzdalovali, a večer aby si na něho šafář sám sedl, jeden čeledín ať mu stojí při hlavě, druhý u chvostu, a kdyby se něco neobyčejného strhlo, aby volali o pomoc. Ve dne ani ptáček

nepřelítl okolo konírny, aby ho nebyli viděli; když se začínalo stmívat, sedl šafář na koně, jeden hlídač stál mu u hlavy, druhý u chvostu. Pán sám se přesvědčil, zdali rozkaz jeho vyplněn, a potom teprv, když byl přísně nařídil, aby dávali pozor, sice že trestu neujdou, upokojen šel na lože, jist, že se chytrákovi kousek jeho nemůže povést. - Když se v zámku vše ztišilo, zaklepal někdo na dvěře konírny a hlas ozval se zvenku: „Otvortě! Či spíte?“

„Eh horký spať - ale kdože to, čo chce?“ ptal se šafář.

Či ma něznáte, no bodaj vás husa kopla, veď som ja zámočná kuchárka; - něsiem vám od pána za kúšť'ok pálenky, žeby stě vraj dobre varovali.“

Na tato slova šel jeden z hlídačů

otevřítí a do konírny se vtáhla velká shrbená ženská postava, nesouc v ruce velký džbán, který v konírně postavila. „Len za pohárik im daj, Zuza, vraj, rozkázal pán, ale som sa nazdala, že vám aj viac dobre padne. Veď ja viem, keď človek musí celú noc hore byť, už sa to zídě. No hla, tu je za hodný čerpák.“ - Tak šeptajíc podala šafáři džbán, a ten se rád napil.

„Eh prisámdušu dobrá,“ pochutnával si šafář po notném doušku, podávaje druhým. „No aleže mi nězadriemajtě.“

„Eh čo sa máte bát, veď stě traja; a či by sa smel opovážit ten loptoš sem príst? - Len pite; už, vraj, kým ti plůži, hovoril naveky muoj nebohý starý otec - Pánbuoh daj mu večnú slávu. Eh bol to statočný človek a skúsil sveta.“

„Eh, veď som ho znal!“ prisvędčil šafár a zase vzal džbán a nachýlil a Zuza kucharka vypravovala o svém otci, co on vše viděl a věděl, a šafár pil a hlídači pili a nemohli si dosti vynachváliti dobrou pálenku. Zuza je napomínala, aby jen pili, a ustavičně pospíchala, a přece s místa se nehýbala. - Konečně zpozorovala, že jsou hlídači na mol opilí a že začínají spáti, i čekala ještě, - až hodně tvrdě usnuli. Jak viděla, že tvrdě spějí, vyšla z konírny, přinesla trlici⁷ a tu postavila na místo koně. Šafáře položila pod ni, jednoho hlídače podepřela k jednomu, druhého k druhému konci, dala jim do ruky po víchu slámy, pak tiše z konírny vyšla a krásného koně s sebou odvedla.

Časne ráno, sotva se rozbřeskovati počalo, pán již vstal, aby se podíval do konírny, zdali čeled' hlídá. Všude bylo ticho; v domnění, že je vše v pořádku, vešel do konírny, ale jaktě ustrnul, vida tam místo krásného koně dřevěnou trdlici a při ní spící hlídače. - Navzdor zlosti obdivoval ale chytrost Ondrovu a myslil si, že mu ještě něco uloží. - Ráno Ondra koně mu sám přivedl a vypravoval mu, jak ho byl dostal. - Pán dáváje mu slíbených sto zlatých, pravil: „Počuj, keď ty dnes v noci vezmeš mojej paněj zlatý prstěň s prsta, dám ti k týmto ešte sto zlatých, keď nie, dáš ty mně sto zlatých; či sa na to podberieš?“

„Nuž veru sa na to podberiem“ - svolil Ondra a ze zámku odešel. Pán ale netrpělivě noci očekával. — Večer

všecko sám prohlídl, každý kout, a pak šel k paní své lehnouti. Jizbu uzavřel, a než lehli, ještě se podíval, má-li paní prsten na prstě. Ulehli; ale pán usnouti nemohl, bylť zvědav, jaké chytrosti Ondra používati bude; že by ale vyhráti mohl, to mu na mysl nepřišlo, vždyť ležela paní vedle něho, prsten měla na prstě a všude bylo pozamykáno.

Když takto bdě na loži ležel, na každé hnutí pozorliv, slyšel u okna šustění; obrátí se rychle k oknu a vidí v okně hlavu, jako by chtěla do jizby nahlížeti. „Eh, veď ti ja dám,“ řekl si v duchu pán, tiše vstal s lože, uchopil valašku, rychle okno rozevřel a bác - valaškou chlapovi do hlavy, že se jako špalek dolů zvrátil.

„Jaj, muži, už si ty ho zabil!“ zvolala

paní, probravši se ze spaní.

„Veru sa nehýbe!“ pravil pán, dolů se dívaje. U okna byl řebřík přistaven a pod ním ležel dole chlap; ležel tam jako drúk, ani se nehýbal. Když zeman viděl, že se ani nehýbá, dostal strach, aby snad přece nebyl zabítý; i řekl to paní, že se jde naň dolů podívati, a hned také ze dveří pospíchal. - Sotva byl venku, slyšela paní, že se zase vrací; i přistoupil k jejímu loži a šeptal jí: „Daj mně radšej ten prstěň, keby ten loptoš preca prišol, aby ti ho nevzal!“ - Paní mu prsten dala a on zase odešel.

Za chvíli přišel pán nazpět a vypravuje paní, že ten chlap nebyl člověk, jen došek slaměný přistrojený a jemu na klam od Ondry na řebřík vystrčený. - „Ale mňa neoklame,“ dodal, a přistoupna k paninu loži,

pravil jí: „Nože mi daj ten prstěň, keby preca ten bolvan prišol, aby si ho ty na prstě němala!“

„Ej veď som ti ho ja dala - len pred chvíľou!“ - jistila paní. - Zůstal pán omámen státi; bylť již zase oklamán, než se nadál.

Ráno Ondra pánovi prsten přinesl a pán mu dal dvě stě zlatých.

„No veru si ty chytrý chlap, no ale sa ešte s tvojou chytrosťou na kus preukáž,“ povídal mu pán; „keď ty dnes v noci ukradneš mojmu správcovi kuchárku a do zámku dovedieš, dám ti vtedy tri sto zlatých.“

„Eh, nielen kuchárku, ale i správcu vám privediem!“ -řekl Ondra se smíchem pánovi a vesele domů se vrátil. - Přišel domů, šel k potoku, nachytl si raků, a když se hodně

setmělo, ustrojil se za anděla, vzal raky, nalepil jim na ocásky svíčky a šel do správceva stavení; tam je rozsvítil a raky po stavení rozpustil. Raci se rozlezli, kde jen mohli, a byla plná jizba světla. To probudilo kuchařku, a vidouc ty pohybující se světýlka, nevěděla, kde se díti od divu. Vtom zjevil se před ní anděl a pravil jí: „Priprav sa, idem pre teba, puojdješ so mnou do něba!“ - Kuchařka tomu ihned věřila a pranic se nedivila, bylatě veliká modlářka, a proto se vždy za lepší jiných lidí držela, za svatou, - ačtě od ní s krajíčkami neběhali. - Pan správce se tomu podivil, že má přijíti jeho kuchařka za živa do nebe; - to se i jemu líbilo. Prosil tedy anděla, aby i jeho s sebou vzal, že on bez ní na světě zůstati

nemůže. I svolil anděl, aby šel s sebou do nebe i správce. Když vyšli z domu, přehodil Ondra přes ně plachtu, naložil je na tratar a vezl je k zámku. I vzdychali a kroutili sebou, neboť jim hlavy jen tak odskakovaly, jak s nimi Ondra po špatné cestě ujížděl, on ale na jejich vzdychání vždy jen odpovídal, „že je do nebe cesta kamenitá“.

Zeman byl vzhůru, čekal, zdali Ondra i třetí pokus vyvede, a hle, tu zarachotí trakař v síni a Ondra strká se do dveří s velikým batohem, z něhož se vysypali pan správce a kuchařka. - Zeman vida je, smál se, až se za boky chytal, oni ale vidouce se v nebi, jakéhož se nenadali, zastyděli se a rychle utekli.

Pán vyplatil Ondrovi tři sta zlatých,

co si chytrostí svojí vydělal, a on vesel domů se vrátil k otci, s nímž napotom poctivě se živil; chytrých kousků prý ale ještě několik vyvedl.

O TŘECH ZHAVRANĚLÝCH BRATŘÍCH *

Byla jedna chudobná matka a měla tři syny a jedno maličké děvčátko; chlapci byli již hodní výrostkové, ale děvčátko bylo ještě maličké, ani neběhalo, ani nemluvalo. Zato nadělali chlapci více křiku; byli svéhlaví a rozpustilí, jakž obyčejně chlapci bývají, matka nestačila jejich pře rozsuzovati a nestačila pozor na ně dávati. Kde jaká škoda, kde jaký křik se strhl, zajisté její chlapci při tom byli; jestli pak je z domu pustiti nechtěla, dům div že vzhůru nohama neobrátili, takové caparty tropili. Ani rady si už s

nimi nevěděla. - Jednou pekla chléb; její tři synkové ustavičně za ní lezli, hněvali ji, za sukni ji tahajíce, aby jim už dala toho chleba. Již ji všecka trpělivost pomíjela; říkala jim, že dostanou, až bude upečen, ale to bylo tak, jako když hrách na stěnu hází, - oni přece škemrat nepřestali a přitom se prali jeden s druhým a pod nohama se jí pletli. - Nevědouc již, co s nimi počítí, vyškrábla z díže kus těsta, rozválela je, jen tak před ohněm v horkém popeli napochytro upekla, a upečenou tu posušku na tři díly roztrhnouc, hodila ji těm chlapcům, řkouc všecka rozhněvána: „Tu ho máte, bodaj stě sa zhavraněli!“ - Sotva ta slova dořekla, chlapci se proměnili v havrany a ven dveřmi uletěli.

Jak to matka viděla, přešel ji všecek

hněv i rozplakala se pláčem usedavým a lomila rukama nad neštěstím svých synů, jež jim těžkým svým zaklením způsobila. - Srdce její začala lítost a bolest hrýzti a nebylo dne, aby nebyla syny svoje oplakávala.

Léta přešly, a o synech ani vidu ani slychu. - V domě bylo sice ticho, ale v duši matčině byl věčný nepokoj a zármutek. - Mezitím vyrostlo malé děvčátko, stala se z ní hodná dívka, krásná, utěšená, bílá jako labuť, červená jako růže, že jí daleko nebylo rovné. Byla veselá - kde se obrátila, vše se usmívalo, byla milá - kam přišla, rádi ji viděli, byla i pracovitá, matčina to pravá ruka. - A že děvče tak spokojené a milé bylo a matku milovalo, ukrývala tato před ní svůj žal nechtíc, aby se dověděla, že kdy jakých

bratrův měla.

Než děvčeti to mnohdy napadlo, proč ona bratra nemá, kdežto jich družky její i po více mají. - Ptala se na to jedenkrátě matky, ale ta si vzdychla, rozplakala se, ale odpovědi nedala. - Ptala se jiných lidí a ti pověděli jí, že měla bratry tři, že se ale jedenkrátě ztratili a od té doby že není o nich památky.

Jak to děvče slyšelo, běželo k matce. „Ach mamka moja, povídá, „ľudia povedajú, že som mala troch bratou; povedzte mi, kde sa poděli?“ - „Diouka moja, tí išli svetom!“ odpoveděla matka a slze ji polily.

„Nuž, a načože šli svetom? Kdeže odišli a kedy? - Či sa viacej neveráťa? Vedže mi už len povedzte, čo i ako sa s nimi stalo?“

„Ach nuž, diouka moja, čo a ako sa s nimi stalo?“ - vzdychla matka a tu teprv vyrozprávala dčvčeti všeko, jací byli a kterak jich v hněvu zaklela, aby zhavranili, a že budou muset světem lítati, dokud jich nevysvobodí, kdo jim po krvi nejbližší.

„Uspokojtě sa, drahá máti,“ pravila dcera matce, „najbližšia rodina som ja. Ja puojdēm, máti moja. puojdēm, vyhl'adám ich a vyslobodím, trebárs by mi to ak ťažko padlo.“

„Ach diouka moja, něstrojže sa tak, něstroj, lebo sa nadarmo strojíš. Ved' ích ty nenajdeš, čo kol'ko krajín pochodíš. Pánboh vie, kde tí lietajú. - Nuž a mňa či by si ba staré dni tak zahanala, bez všetkej ochrany?“

„Něbanujtě, máti, že vás zahanám. Mně je súděnuo bratou mojich

vyslobodit' a ja ich vyhľadat' a vyslobodit' musím, co by hneď v sedemdesiatej krajine lietali," odpovedla dcera matce a nedala se odmluviti, nedala, až konečně matka dost nerada přivolila a po několika dnech na cestu ji vypravila, napekouc jí dobrých postruhníkův.

Děvče si postruhníky svázalo do batošku, ustrojilo se do nových šatů, batošek přehodila si na hřbet, rozloučila se od matky a šla ve jménu božím, kam ji oči vedly a nohy nesly.

Šla dlouho horami, dolinami, pustými cestami, a co z domu vyšla, s člověkem se nepotkala. - I přijde tu ona konečně k Měsíčkové materi. „Pánboh daj šťastia, pani matka," poklonila se jí pocestná.

„Pánboh daj, diouka moja, aj tebe,"

odpověděla jí domácí, „nuž kdeže si sa ty tu vybehala, veď tu neslyšať ani ptáčika, ani toho vrábika, nie že by to človečika.“

„Ach, nuž, kdeže som sa vybehala! Prišla som sa vás spýtať, či by stě mi dač povedať nevedeli o troch havranoch, mojich zakliatych bratoch.“ - „O troch havranoch, tvojich zakliatych bratoch ti ja, diouka moja, povedať neviem, ale dočkaj, kým muoj syn domou přídě, adaj on budě vediet'. Medzitým, aby si dák zle něschodila, skry sa tuto pod koryto, aleže sa ani nepohni, lebo by t'a muohol aj zest', keby t'a viděl.“ - Děvče vtáhlo se pod koryto a seděla tam tiše, ani nehlesla.

Po nějaké chvíli Měsíc domů se vrátil, ale jak dovnitř vstoupil, hned

zvolal na matku: „Mamo fi, človečina tu smrdí, sem s ňou, nach ju zjem!“

„Ach, kdeže by sa ti tu človečina vzala, veď znáš, že k nám nikdo nechodí, to sa ti len tak vidí, že si cez noc tuho svietil. Na, tu máš večeru, najedz sa a potom si oddýchni, lebo si sa dokonal.“

Měsíc matčinými slovy uspokojen, sedl a jedl. Jak se najedl, začal dřímati; - aby čím dříve zaspal, matka mu v hlavě iskala. Zadrímnul - a tu ho matka trochu za vlasy zakrákala. „Mamo,“ probudil se rozmrzen, „čo ma tak kváčetě?“ -A matka mu odpoveděla: „Bola som sama kus zadriemala a tu sa mi snilo, že sa dakdo spytoval, či si troch zhavranělých bratou neviděl?“

„Ej, ozaj že viděl, ale Slunce lepšíe

vidí, to ích muože skuor vypáčiť.“

„Nože no, vedže len spi,“
uchlácholila ho matka.

Když se Měsíček vyspal, šel zase do
cesty a matka radila krásné pocestné:
„Diouka moja, tu sa nĕdopýtaš, ale
choď sbohom ďalej, touto dolinou,
popri tom potoku, tam najdeš
Slniečkovú matku, adaj ti jej syn dač
poradí.“

Šlo děvče onou dolinou, bloudilo
lesem velmi dlouho, až se přece jen k
Sluncové mateři dostalo.

„Pánboh daj št'astia,“ poklonila se jí
pocestná. - „Pánboh daj, diouka moja,
aj tebe! Nuž, kdeže si sa tu vybehala,
veď tu neslyšať ani ptáčíka, ani
vrábika, nie že by to človiečika?“

„Ach nuž, drahá pani matka! Prišla
som sa vášho syna spýtať, či by mi dač

nevěděl povedať o troch havranoch, mojích zakliatych bratoch.“

„O troch havranoch, tvojich zakliatych bratoch či budě vedieť, ti ja povedať němuožem, ale sa ho spýtam. Medzitým, aby si dáko zle nepochodila, skry sa tuto pod koryto, lebo by ťa muohol aj zest', keby ťa viděl.“ - „Ach pani matka, vedže sa už len zmilujte nado mnou, skrytě ma dakdě, kdě by bola bezpečná.“ - Matka ji skryla pod koryto. - Sotvaže ji skryla, prišlo Slunce a hned na matku volalo: „Mamo, človečina smrdí, dajte ju sem, nach ju zjem!“

„Ach syn muoj, kdeže by sa ti sem člověk dostal, to sa ti len tak vidí, čo si tuho svietil cez děň. Tu máš večeru, najedz sa a ľahni, lebo si sa dokonat.“ Slunce dalo se matčinými slovy

uspokojiti, najedlo se a po chvíli začalo dřímati. Aby čím dříve zaspalo, matka mu v hlavě iskala; jak začalo spáti, zakrákala ho matka za vlasy. I probudilo se a rozmrzeno obořilo se na matku: „Ej mamó, čo ma tak kváčetě?“

„Ved' som t'a ja nechcela, ale som bola i ja zadriemala a tu sa mi snilo, že sa dakdo spýtal, či si troch zhavranělych bratou nevidel?“ „Kdeže by som ich viděl, ved' ja do každého kúta něsvietim; ale Vetrík, ten všetko predúcha, ten budě o nich skuor vediet'.“ - Vtom zase Slunce usnulo a spalo až k ránu.

Ráno vydalo se na cestu; jak odešlo, matka vzbudila pocestnou a pravila jí: „Diouka moja, muoj syn nevedel nič povedat', ale sa ti kázal u Vetríka

ohlásiť, že ten budë vedieť. Chod' teda k němu - či vidíš, za týmto vrchom býva.“ -Matka Slunce děvčeti cestu pěkně ukázala, vyprovodila ji a děvče zase přes doly a lesy k Větrové matce pospíchalo, až se k ní naostatek dostalo.

„Pánboh daj šťastia, pani matka!“ poklonila se pocestná.

„Pánboh daj, diouka moja, aj tebe!“ -děkovala se jí Větrova matka. „Vítaj! Kdeže si sa tu vybehala, veď tu neslyšať ani ptáčika, ani toho vrábika, nie že by to človečika.“

„Nuž prišla som sa vášho syna spýtať, či nechyroval dakdë o troch havranoch, mojich zakliatych bratoch?“

„O troch havranoch, tvojich zakliatych bratoch?- Dobre, spýtam sa

ho, keď domou príde, adaj že bude vedieť. Ale čože s tebou urobiť, - aby si dáko zle nepochodila, muohol by ťa aj zest', keď príde.“

„Vedže ma už len, moja drahá pani matka, dáko zachráňte, kde by ma nedopáčil,“ - prosila pocestná.

I „skryla ji matka Větrova pod koryto a prikázala, aby se ani nepohnula.

Větrík přišel domů všecek vydýchaný; - jak domů přifučel, volal na matku: „Mamo, mamó, človečina smrdí, sem ju, nach j u zjem!“

Matka k němu přiskočila, a pěkně se k němu majíc, pravila: „Ach človečina, kdeže by sa ti tu vzala, to ťa len tá ľudská duchota zaráža, čo si veľmi tuho dúchal. Tu máš večeru, čo som ti pripravila, najedz sa a potom si

l'ahni, aby si si oddýchol.“ - Po těch slovích předložila mu upečeného vola a okov vína a Větrík se upokojil. Když se byl najedl a napil, pobídla ho matka, aby si lehl: „Dokonal si sa, synok, pod', l'ahni si, poiskám ti kus, chutnejšie zaspíš.“ - ískala mu, iskala, a když zadřímnuł, potáhla ho za vlasy. Větrík, z dřímoty se protrhnuv, zle se na matku obořil, že ho škube. „No lenže sa utíš,“ řekla mu matka, „veď som bola i ja zadriemala a tu sa mi snívalo, že sa dakdo spytuval, či si troch zhavranělých bratou viděl?“

„Ba viděl som ich, na Sklenenom zámku bývajú, tam ich každý deň vidím obletuvat',“ zabručel Větrík, obrátil se na druhý bok a spal dále.

Když se vyspal, odešel zase dúchat' po světě. Matka jeho zvolala

pocestnou zpod koryta a takto jí pravila: „Diouka moja, ty si sa na velkuo podobrala. Tvoji bratia sú na Sklenenom zámku a Skleněný zámok je hentam za tými horami. Ale neviem, ako sa ty naň dostaneš. No ale dočkaj, upečiem ti jedného ptáčika, toho cestou zješ, aleže si košťaliky z něho dobre poodkladaj. - Keď prídeš pod zámok, z tých košťalikou si urobíš rebrík a po ňom vyjdeš hore ku tvojím bratom.“

Pocestná se za dobrou radu pěkně poděkovala, a když se ptáček upekl, vzala si ho a šla dále. Šla opět hustým lesem, pustými cestami, kudy jí byla Větríkova matka ukázala, a cestou okusovala kostičky z ptáčka a pak je do záponky ukládala. Po dlouhé chůzi přišla konečně na Skleněný zámek. -

Zámek ten byl velký, krásný, byl hladký a průhledný jako oko. Cesty nebylo naň žádné, pocestná by se naň nebyla nikdy dostala, kdyby nebylo kostiček. Ty ona před sebou kladla, jednu nad druhou, a tak po nich nahoru vylezla, jako po žebříku, a oknem se dostala šťastně do zámku.

Vkročivši do krásné světnice, viděla stát uprostřed pokrytý stůl a na stole pro tři osoby připraveno. - „To je večera mojích bratou,“ pravila sama sobě, „už nězadlho musia príst’!“ -

I přikročila k jednomu talíři, trochu z něho odjedla a potom skryla se pod postel.

Za chvíli bylo slyšeti šum křídel, na okno sedli tři havrani, ale v tom okamžení, jak na okno sedli, stali se z nich pěkní tři mládenci, kteří do

světnice poskákali a za stůl se posadili. Jak sedli, zvirtly se všem talíře. „Hop!“ praví nejstarší, „tu musí byt' dakdo z našej rodiny; a mně aj z polieuky dakdo odjedol!“

„Ale čoby to tam, pletky, kdeže by sa ti tu vzal,“ - pravili mu bratří a pokojně pustili se do jídla jako jindy. Nejstarší se sice ještě dlouho přel, že musí někdo v zámku býti, strojil se také, že se po večeři podívá, ale po večeři se mu chtělo spát a ráno zapomněl a po snídání s bratry odletěl.

Děvče zůstalo po celý den ukryto; když se k večeru blížilo, stál tu náhle stůl pokrytý a na něm pro tři osoby připraveno bylo. I přistoupila k stolu, ujedla trochu z jednoho talíře a trochu vína upila z poháru, pak se zase vtáhla pod postel. Za chvíli bylo slyšeti

třepetání křídel, bratři se vrátili, sedli na okno, a v mládence se proměnivše, do světnice poskákali a za stůl posedali. - Jako první den, tak i druhý den se jim talíře zvrty. „Eh,“ povídá střední bratr, „preca si ty, brat, včera darmo nehovoril, že tu dakdo z našej rodiny byt' musí. A l'a'a, veď mi aj z polieuky a vína chybí. Nach sa len najem, veď ho vynajdēm, kdě je a kdo je.“ - Nejmladší mu to vymlouval, ale on si to nedal vymluviti a strojil se, že půjde po večeri po zámku hledati. — Ale po večeri byl umdlen, lehl a usnul a ráno časně odletěli, ani si nevzpomněli. Třetí večer sestra zase z jednoho talíře odjedla, z poháru odpila a po jedné posteli se poválela.

Když se bratři vrátili a k stolu zasedli, opět se jim talíře zvrty. „Ej,“

povídá nejmladší, „už to preca musí byť dačo vo veci. Tie taniere sa každý večer zvrtnú a už teraz mně chybí aj polieuka, aj víno. Veď ho ja vyhl'adám, keď stě vy naveky zabudli.“ - I skočil od stolu, schytil meč, a vtom viděl poválenou postel. „Aj postel mi je pováľaná!“ - zvolal a začal po světnici hledati a mečem do každého kouta píchati. - I pod lože se díval; a tu hle, pod svým ložem viděl ukryté krásné děvče. „Aha, tu si,“ vzkřikl, „pod' von, pod', nach vidíme, či si dobrouo, či zluo!“ - „Ach dobrouo, dobrouo, veď som ja vaša sestra; prišla som vás vyslobodit'!“ pravila jim, vylézajíc ze svého úkrytu.

Bratří poznavše ji, měli velikou radost; i těšili se s ní, posadili mezi sebe, a musela jim povídati o matce a

oni jí zase rozprávěli o svém živobytí a ona jim o své cestě. - Konečně pravila jim: „Keď som sa už až sem zakonala a tol'ko vystála, nože mi povedzte, ako vás mám z tohoto vášho zakliať a vyslobodiť?“ - “Jaj sestra naša,” ozvali se bratři, „čo ti to aj povieme, to ty nevyvedieš, lebo ten, kto nás má vyslobodiť, něsmie za sedem rokou, sedem mesiacou, sedem týždňou, sedem dní a sedem hodin ani slova prehovorit'. Ak len slovo prerečie, všetko nič nestojí a my na večné veky zostaneme zakliati.“

„Ťažko je to, ťažko,“ vzdychla sestra, „ale poručeno Pánu Bohu, ja sa i na to vezmem, keď som sa raz zakonala, a něpuojdēm dotedy domou, kým vás něvyslobodím.“

Když bratří takovýto pevný úmysl

sestřin slyšeli, vůli její nechtěli zlomiti. Aby tedy slib svůj lehčeji vykonati mohla, vyhledali jí v lese dutý strom k obývání, aby se žádným mluviti nemusela. Sedla si tedy do toho stromu, zatarasila se, aby ji nikdo neviděl, a bratří jí jídlem ji zaopatřovali. - Dlouho, velmi dlouho v tom stromě seděla, a nikdy človíčka neviděla. - Jednou ale jel lesem mladý král té země a cesta ho vedla právě okolo toho stromu, kde sestra seděla. Jel čtyřmi koňmi, jako by ho vítr nesl, a tu najednou, jak ke stromu přijíždí, koně jako by se byli zasekli - a nedej bože, s místa pohnouti se nechtěli. Bili jich; frkali, hrabali, vzpínali se, ale od stromu se živou mocí dále pohnouti nechtěli. Tu skočí mladý král s vozu a jde ke stromu. „Už ja to,“ povídá,

„musím prezriet' a vypáčiť', čo je to za strom, že sa pri ňom moje koně tak duria!“ - Prohlíží ho, prohlíží, odhrne hůštinu, jíž byl zatarasen, dívá se dovnitř stromu, a tu hle — vidí krásnou, utěšenou tvář ženskou. - I prosí ji, aby vyšla k němu ven, a pomohl jí ze stromu vylézt. Hábočky její byly již velmi chatrné, ale byla v nich přece tak krásná, že se král všecek do ní zahleděl a si umínil za ženu ji vzíti. Když se jí ptal, odkud je, kdo je, jak se do toho stromu dostala, ani slovíčka neodpověděla, a na všechny jeho otázky leda hlavou pokývala neb zakroutila. Konečně ptal se jí, zdali by nechtěla s ním jeti do jeho zámku, a ona stydlivě oči sklopivši, pokrčila ramenem. Tu si ji radostně pojmul do náručí, do vozu si ji odnesl a na pěkný

zámek vezl, v té jisté naději, že bude mluvit, jak se jen trochu osmělí.

Když do zámku přijeli, dal ji král do krásných šatů obléci; oblečena v krásných šatech byla ještě krásnější. Od toho času se jen vždy okolo ní měl, s ní se bavil a těšil, ale ona na všechny jeho otázky jen znameními odpovídala, a když ji prosil, aby promluvila, lahodně se naň podívala, rameny pokrčíc. I viděl, že je němá. — To však lásce jeho nepřekáželo, a konečně udělal, co si byl z počátku umínil. Dal přistrojiti velkou hostinu, sezval si hosti a slavila se nádherná svatba. Ani při sobáši nevěsta nepromluvila, jen pokynutím hlavy svolení najevo dávala.

Od té doby byli tedy svoji a žili šťastně, navzdor tomu, že královna

nikdy slova nepromluvila. - Než štěstí toto dlouhého trvání nemělo. Spikli se proti králi nepřátelé a on musel táhnouti do boje a krásnou svou ženu doma nechat. I dal ji do ochrany jedné babě, která na zámku bývala, a potom bolestně s ní se rozžehnav, odejel do boje.

Ta baba měla také jednu dceru, ošklivou, ona ji ale přece chtěla královi namluviti; když si ale král krásnou svoji němou nevěstu z lesa přivedl, všechna naděje jí zmehla. - Rozhněvala se na krále, ale více ještě na královnu, a kterak si hněv na ní vylíti, byla jediná její myšlénka. Tuto se jí naskytla příležitost; stavěla se k ní sice, jako by ji po samé nohy snísti chtěla, ale to byly všechno jen plané řeči, a pod beránčí koží číhal vlk. —

Královna byla samodruhá, když král do boje šel; zanedlouho po jeho odjezdu přišla do polohu a měla krásného chlapce se zlatými vlasy a s hvězdičkou na čele. Toho utěšeného chlapce jí ale baba ukradla a místo něho štěně jí podložila. S krásným chlapcem běžela k oknu, chtěíc ho do vody hoditi, vtom ale letěl okolo okna havran, a baba hodila ho za havranem, volajíc: „Na si ho, havran, na!“ - a havran chlapce uchytil a bůhvíkam s ním letěl.

Zlostná macecha hned po celém městě roznesla, že královna štěně porodila, a i samému králi novinu tu psala. Král se, pravda, nad takovouto neočekávanou zprávou zarmoutil, proto však ženu svoji nepřestal milovat. Odepsal, že se všelicos ve

světě přihodí a že aby jen to štěně dobře opatrovali, dokud by on se nevrátil.

Když se vrátil, našel místo syna štěně a zarmoucenou nad tím královnu; ráda by se byla z toho podezření očistila, a nemohla. Proto přece ale mlčela a král miloval ji jako předtím. - Zanedlouho musel král zase do boje a královnu k porodu se blížící pod ochranou zlostné baby opět nechat musel. Co se stalo? - Stalo se to, že baba krásného chlapce se zlatými vlásky a hvězdičkou na čele oknem ven mimo letícímu havranu hodila a paní štěně podhodila. - Potom roznesla opět po městě novinu, že královna štěně porodila, a totéž královi psala. — Ovšemť že to krále velmi trápilo, ale proto se přece na královnu

nehněval, a když domů se vrátil, tak ji miloval jako jindy, aniž že se rmoutí, jí ukázal, vida, jak i ona ustavičně smutná jest.

Musel král potřetíkrát do vojny. I opustil královnu opět samodruhou, a nemaje podezření v babu, královnu jí do ochrany odevzdal. Po třetí porodila královna děvčátko se zlatými vlásky a hvězdičkou na čele. - Baba podhodila jí ale kotě a krásné děvčátko hodila oknem ven mimoletícímu havranu. Potom roznesla hned novinu, že královna mače (kočku) porodila, a králi to odepsala. - Tu již král nemohl se hněvu zdržeti. „Dálej to trpeť něbuděm. Ani nevraví a mesto dětí mi potvory rodí a hiba mňa do posmechu pred svetom uvedie!“ - Umínal si, že ji dá zmarniti.

Když se z vojny vrátil, nechtěl ji ani už viděti a odsoudil ji, aby odpravená byla. - Ona, něbožiatko, aby bratry svoje vysvobodila a na věčné časy aby ztraceni nebyli, raději trpěla, ani slovíčko k své obraně nepromluvila, jen oko její se prosebně k králi obracelo, ale ten se pohledu jejímu vyhýbal.

Vyvedli ji tedy do pole a množství lidu sešlo se na podívanou; mělit' také na ni zlost, za nějakou bohaprázdnou osobu ji držíce. Již strožil se kat, že jí hlavu setne, vtom kde se vezme, tu se vezme, letí havran a zdaleka křičí: „Hop katě, stoj!“ — Kat zadrží a havran položí mu k nohoun chlapečka se zlatými vlásky a zlatou hvězdičkou na čele řka: „Tu máš tohoto pekného chlapca, zabávaj sa s

ním!“ - Potom uletí a kat i lidé i král dívají se na chlapce, až si zase kat vzpomene na svoji práci. - Ale sotvaže ke královně přistoupil, letí druhý havran, zdaleka volaje: „Hop katě, stoj,“ a i ten položí před něho utěšeného chlapce se zlatými vlásky a zlatou hvězdičkou na čele, řka mu, aby si s ním hrál. A kat se s potěšením díval na chlapce, i král, i ostatní lidé, až si kat vzpomněl na svoji práci.

Již meč napřahoval a o málo, že by byl královnu odpravil, která vše vidouc promluvit nesměla, tu najednou letí třetí havran a nese roztomilé děvčátko zlatovlasé s hvězdou na čele. „Hop katě, stoj!“ volá zdaleka, a slítnuv dolů, položil děvčátko před královnu řka: „A teraz, sestra, vrať!“

V té chvíli sedm roků, sedm měsíců, sedm týhodnů, sedm dní a sedm hodin minulo, co královna svobodění bratrů od kletby započala, - a v té chvíli se proměnili tři havrani v krásné mládence a padli sestře kolem hrdla, děkující jí za vysvobození.

„Už som si bratou vyslobodila,“ promluvila královna, - „už ti teraz, najmilší muoj, rozpoviem, prečo som nehovorila a ako ťa ježibaba oklamala, podhadzujúc mně štěňa a mača mesto krásnych dětí, ktoré som ja porodila a ktoré ona von oblokom vyhádzala.“ -I vyrozprávala vše králi od počátku až do konce a bratří jí zase pověděli, že oni děti její, když je baba ven vyhazovala, pochytili a na Skleněném zámku opatrovali a nyní že je sestře přinesli.

Krále polévaly slze lítosti a radosti a pokorně prosil ženu svoji, aby mu hněv jeho a ukrutnost proti ní odpustila, že zklamán nemilosrdně s ní nakládal. - Ona mu mileráda odpustila a na všecko trápení zapomněla; vždyt' měla svoje krásné děti, svoje bratry i milého muže zase.

Král dal velikou hostinu přistrojiti a mnoho panstva na ni pozval. Před hostinou držel ale súd nad ježibabou, a když hostům předložil otázku, co by zasloužil takový člověk, který chtěl čtyry lidi zmarnit, tu všickni usoudili, že by se takový člověk měl zabezniti do sudu a s vysokého vrchu spustiti do propasti. - Takovýto soud byl' i také na babě zlomyslné vykonán. - Od toho času žil král se svojí krásnou ženou a dětmi spokojeně a šťastně; ti tři bratři

jeli potom pro starou matku, přivedli ji na králův rozkaz do královského domu a všechněm se dobře vedlo do smrti.

V jednom variantu této pohádky vypravuje se takto: Když sestra z domu odešla, bratry svoje vysvoboditi, přišla do lesa a potkala stařečka. Pozdravila ho přívětivě, a když se jí ptal, kam jde, všecko mu vyrozprávěla, ptajíc se ho na radu. Stařeček řekl jí, že jsou její bratři na Skleněném zámku, a dal jí radu, aby až ku Skleněnému zámku dojde, knoflíčky od kožíšku si utrhala a před sebe kladla, že se jí z nich udělají schůdky, po kterýchž se nahoru dostane. (Ten stařeček byl anděl, který měl ty bratry pod ochranou.) - Sestra dostala se šťastně do Skleněného

zámku, našla tam pokrytý stůl, jídla na něm a postele popopravené. Ujedla jednomu polívky, druhému upila vína, třetímu postel pocuchala. Bratři přišli, poznali, že tam někdo byl, hledali a našli sestru. - Ona si umíní, že jich vysvobodí, a vůle jí neodpadne, ani když jí bratři řeknou, že nesmí sedm let, sedm měsíců, sedm týhodnů, sedm dní a sedm hodin ani jediné slovo promluvit. - Jde do lesa pro lehčí zadržení slibu a tam bydlí ve stromu a kořínkami se živí. Král přijde do toho lesa na polovačku, najde ji, vezme s sebou na svůj zámek a tak ji miluje, že si ji konečně za ženu vezme. Na to má zlost jedna ježibaba, která v zámku bydlí a svoji škaredou dceru králi dáti míní. Uvrhne velkou zášť na mladou královnu, a když král do vojny jíti

musí a královna zatím do polohu přijde, podloží jí psíčka a králi píše, že ho královna porodila. Dítě zařezané v jedné věži ukryla. Tak se to stane po třikráte. Po dvakráte to král odpustí královně, poněvadž ji velmi rád má, po třetí káže, aby ji ze zámku vyhnali. - Vyhnali ji a ona šla zase do onoho lesa a tam žila jako předtím od kořínků. - Po nějakém čase tam král zase lovil a našel ji. Při pohledu na ni cítil velikou lítost a milost k ní a začal ji odprošovati, a v té chvíli minulo právě oněch určitých sedm roků, sedm měsíců, sedm týhodnů, sedm dní a sedm hodin určeného mlčení. Bratří byli vysvobozeni a ona směla promluvit. I začala tedy králi všechno vypravovati, jak a co se stalo, že ježibaba krásné její děti zařezala, že

ona si jich ale zase vzkřísí jistou bylinkou, kterou jí had jeden přinesl. — Všecko trápení se obrátilo v radost. Zlou babu dal král usmrtit a potom žili již šťastně do smrti. Vysvobození bratři nabravše si ze Skleněného zámku hodně bohatství, k své matce se navrátili a statečně se živili. Podobná těm je česká: O sedmi krkavcích.

O DVANÁCTI MĚSÍČKÁCH

Byla jedna matka a měla dvě dcery; jedna byla vlastní, druhá pastorkyně. Svoji velice milovala, ale na pastorkyni ani hleděti nemohla, jedině proto, že byla Maruška krásnější než její Holena. - Dobrá Maruška neznala svoji krásu, nemohla si pomyslit, kterak to je, že se máteř tak velmi na ni hněvá, kdykoli na ni pohlédne. Všecku práci sama podělati musela: poklízela v chyži, vařila, prala, šila, předla, tkala, trávu nosila i kravičku samotinká obstarávati musela. Holena se jen strojila a na zasíní si hověla. Než Maruška všecko ráda pracovala, byla trpělivá, snášíc láni, hřešení sestřino i

matčino jako beránek.

Nebylo to však nic platno, ony byly den ode dne horší, a to jedině proto, že se Maruška stávala čím dále tím krásnější a Holena škaredější.

I pomysllla matka: „Načože by mně to bolo, abych si ja nechávala peknú pastorkyňu v dome; keď prídu chlapci na ohľady, zalúbia si Marušu a něbudú chcet' lúbit' Holenu.“ - Od toho okamžení hleděly macecha i dcera její, jak by se ubohé Marušky zprostily; hladem ji mořily, bily ji, než ona trpěla a při tom všem stávala se den ode dne krásnější. Takových utrpení si na ni vymyslily, že by statečnému člověku ani na um nepřišly. Jednoho dne, bylo to v polovici ledna, zachtělo se Holeně vůně fialek.

„Choj, Maruša, donesieš mně z hory kyticu fialiek, chcem ich mať za pásom, aby som mohla k nim číchat,“ - rozkázala sestre.

„Jaj bože, sestro milená, čože ti to prišlo na um; či to kto slýchal, aby rostly pod snehom fialky?“ - pravila ubohá dívka.

„Ty švandro, ty gryňo, ty, čože máš vravet, keď ti ja rozkážem? - Chytro choj, a jak nēdonēsieš z hory fialiek, zabijem t'a!“ - zahrozila jí Holena. Macecha ale Marušku uchopila, vystrčila ze dverí a dvēre za ní pevně zavřela. - Děvče šlo hořce plačíc do hory. — Sněhu leželo vysoko, nikde nebylo stopy. Děvče bloudilo, bloudilo dlouho; hlad ji mořil, zima ní třásla, prosila Pána Boha, aby ji raději vzal z toho světa. - Tu zhlédne zpozdálí

světlo. Jde po záři, i přijde až na vrch hory. - Na vrchu hory hoří veliká vatra (ohně) a okolo vatry leží dvanácte kamenů; na těch kamenech sedí dvanácte mužů. - Tři jsou bělovousí, tři jsou mladší jich, tři ještě mladší, a ti tři nejmladší jsou nejkrásnější. Nemluvili, jen tiše seděli a do ohně pohlíželi. - Těch dvanácte mužů bylo dvanácte měsíců. Velký sečen (leden) seděl hore, ten měl vlasy i vousy bílé jako sníh a v ruce držel batyk (kyj).

Maruška se ulekla; zůstala chvíli v udivení státi, pak ale osmělivši se přistoupila blíže, prosíc: „Dobří ľudie boží, dajte sa mi zohriat' pri vatre, zima mňa triase.“

Velký sečen pokývna hlavou, otázal se děvčete: „Načože si prišla, diouka moja, čo tu hľadáš?“ - „Idem na

fialky“ -odpověděla Maruška.

„Nie je čas chodiť na fialky, veď je sněh!“ - řekl Velký sečen.

„Ej, veď ja viem, ale mi sestra Holena a macocha prikázaly doniesť fialiek z hory. Keď ich neďoněsiem, zabijú mňa. Pěkně vás prosím, báčikovie, povedzte mně, kdeže ich najdēm?“ — Tu se zdvihl Velký sečen, popošel k nejmladšímu měsíci a dal mu batyk do ruky řka: „Bračeku (Brezne), posadni hor!“ - Měsíc Březen sedl hor na kámen a máchl batykem nad vatrou. V tom okamžení vzplanula vatra výše, sněh začal roztávati, stromky začaly pučeti, pod bučkami zelenala se travička, v travičce růžověly se poupátka chudobek a bylo jaro. Pod křovím uschovány pod lístky rozkvěťaly

fialky, a než se Maruša nadálá, bylo, jak by modrou plenu prostřel. - „Chytro sbíraj, Maruša, chytro!“ - kázal jí Březan. Maruša radující se trhala, až měla velikou kytici fialek.

Potom měsíčkům pěkně zaděkovala a vesele pospíchala domů.

Divila se Holena, divila se macecha, vidouce Marušu, že přináší fialky; šly jí dvěře otevřít a vůně fialek po celé chýži zavanula. - „Kdeže si ich natrhala?“ ptala se urputně Holena. - „Nuž vysoko tam v hore rostú, pod kríčkami; dost' ich tam veru,“ pravila Maruša. Holena vzala fialky, dala si je za pas, voněla k nim sama, dala matce přivonět, ale sestre neřekla: „Privoň si!“ - Druhý den hověla si Holena u pece, i zachtělo se jí jahod. - I zavolala si hned na sestru řkouc jí: „Choj,

Maruša, a dones mně z hory jahuod!“ - „Jaj bože, sestro milená, kdeže najdēm jahody? — Či to kdo slýchal, aby pod sněhom jahody rostly!“ - pravila Maruša.

„Eh ty švandro, ty gryňo, ty, čo budeš vravet', keď ti ja rozkážem. - Chytro choj, a jak nědoněsieš jahuod, zabijem t'a!“ - zahrozila zlá Holena. Macecha chopila Marušku, vystrčila ji ze dveří a dvěře za ní pevně zavřela. - Děvče šlo hořce plačíc do lesa. Sněhu leželo vysoko, nikde stopy nebylo. Bloudilo děvče, bloudilo dlouho; hlad ji mořil, zima ní třásla. Tu vidí zpovzdálí to samé světlo, co viděla před tím dnem. S radostí se k němu pustila. — Přišla zase k té veliké vatře, okolo níž sedělo dvanácte měsíčků.- Velký sečen seděl hor. „Dobří l'udie

boží, dajťe sa mi zohriať pri vatre, zima mňa triase,“ prosila Maruša. Velký sečen pokývna hlavou, tázal se jí: „A načože si zase prišla, čože tu hľadáš?“

„Idem na jahody!“ - odpoví Maruška.

„Eh veď je zima a na sněhu jahody nerostů,“ pravil Sečen.

„Veď ja viem,“ smutně povídá Maruša, „ale sestra Holena aj macocha prikázaly doniest' jahuod; jak ích nědoněsiem, už ma zabijú. Pekne vás prosím, báčikovie, povedzte mi, kdeže ích najdēm?“ - I zdvihl se Velký sečen, popošel k měsíci, který mu seděl naproti, dal mu batyk do ruky řka: „Bračeku (Červne), posadni hor!“ - Měsíc Červen sedl nahoru na kámen a máchnul batykem nad vatrou. Vysoko

vyšlehla vatra; žářem jejím roztál sníh
ve chvílce, země se zelenala, stromy
obalily se listem, ptáčekové začali
prozpěvovati, rozmanitých kvítků po
lese rozkvétalo - a bylo léto. - Pod
bučkami bílých hvězdiček, jak by našil.
Vůčihledě se ale měnily ty bílé
hvězdičky v jahôdky, skokem zrály a
zrály, a než se Maruška nadálá, bylo
jich, jako by krve rozlil. „Chytr
sbieraj, Maruša, sbieraj!“ rozkázal
měsíček Červen. - Maruša radující se
sbírala, až měla plnou zástěru. Potom
pěkně měsíčkům zaděkovala a vesele
domů pospíchala.

Podivila se Holena, podivila se
macecha, vidouce, že nese Maruša
vskutku domů jahody, plnou zástěrku.
- Běžely jí dvěře otevřítí a vůně jahod
hned po celé chyži zavanula. - “Kdeže

si ích nasbierala?“ ptala se urputně Holena.

„Vysoko v hore, dost' ich tam rostie pod bučkami,“ pravila Maruša.

Holena vzala jahody, najedla se dosyta, i macecha se najedla, ale Marušce neřekly: „Vezmi si jedinú!“ - Zmlsala se Holena na jahodách a třetího dne zachtělo se jí červených jablek. „Choj, Marušo, choj do hory, dones mi červených jablk!“ - rozkázala sestře.

„Jaj bože, sestro milená, kdeže by sa v zime jablká vzaly?“ - namítala ubohá Maruška.

„Ty švandro, ty gryňo, čo budeš vravet', keď ti ja rozkážem. Chytro id' do hory, a jak nědoněsieš červených jablk, veru, že t'a zabijem!“ - zahrozila zlá Holena. - Macecha uchopila

Marušku, ze dveří ji vystrčila a dvěře za ní pevně zavřela. - Děvče pospíchalo hořce plačíc do lesa. - Sněhu leželo vysoko, nebylo stopy. Děvče ale již nebloudilo, upřímo pospíchalo na vrch hory, kde veliká vatra hořela, okolo níž dvanácte měsíčků sedělo. Seděli tam, seděli, Velký sečen seděl nahoře.

„Dobří ľudie boží, dajte sa mi zohriať pri tej vatre, zima mňa triase,“ prosila, přistoupíc k ohni. Velký sečen, pokývna hlavou, tázal se jí: „A načože si prišla, čože tu hľadáš?“

„Idem pre červené jablká!“ - odpověděla Maruška.

„Zima je; nerostů v zime červené jablká“ - odpověděl Velký sečen.

„Veď ja viem,“ odpověděla smutně Maruška, „ale mně sestra Holena aj

macocha prikázaly, aby som doniesla z hory červených jablák. Keď ich neďoněsiem, zabijú ma. Pekne vás prosím, báčikovie, povedzte mně, kdeže ich mám hľadat’.”

Tu se zdvihl Velký sečen, popošel k jednomu ze starších měsíčků, dal mu batyk do ruky řka: „Bračeku (Září), posadni hor!” - Měsíček Září sedl hor na kámen i máchnul batykem nad vatrou. Vatra rudě zahořela, sníh se ztrácel, ale stromy neobalovaly se listem; jeden lísteček po druhém opadával a chladný větřík je roznášel po zažloutlém pažitě, jeden sem, druhý tam. Neviděla Maruška tolik rozmanitých kvítků. Po stráni kvetla turanka, červenaly se klinčoky, v údolích jesenka, pod bučkami rostlo vysoké kapradí a hustý zimozelen.

Maruška se dívala jen po červených jablkách a tu vidí vskutku jabloň a na ní vysoko mezi ratolestmi červená jablka.

„Chytro, Maruško, ráňaj, chytro!“
rozkázal měsíček. - Maruška radující se zatřásla jabloní; spadlo jedno jablko. Zatřásla po druhé, spadlo druhé. „Chytro, Maruška, spiechaj domou!“ - volal na ni měsíček, a Maruška hned poslechla, sebrala spadlé dvě jablka, měsíčkům pěkně zaděkovala a vesele domů pospíchala. - Podivila se Holena, podivila se macecha, vidouce, že nese Maruška domů jablka. - Šly jí rychle otevřít a Maruška jim dvě jablka podala. - „A kdeže si ich natrhala?“ - ptala se Holena. „Vysoko v hore rostú tam, a dost' ich tam. ešte,“ pravila Maruška.

„A prečože si ich viac nĕdoniesla? Či si ich zjedla na cestě?“ - osopila se na ni Holena.

„Jaj, sestra milená, nezjedia som ja ani len kúšť'ok. Keď som najprú stromom zatriasla, spadlo jedno, keď som podruhýkrát zatriasla, spadlo druhé a viac mně triasť nedali. Volali, abych išla domou!“ - pravila Maruška.

„Bodaj t'a parom ubil!“ - hřešila Holena a chtěla Marušku bít. Maruša se pustila do hořkého pláče, prosíc Pána Boha, aby ji raději vzal k sobě a nedal od zlé sestry a macechy ubíti. - Utekla se do kuchyně. Holena mlsná nechala prozatím hřešení a začala jíst jablko. Jablko zdálo se jí tak lahodné, že jistila, takovou dobrotu že jaktěživa neokusila. I maceše zachutnalo. - Snědly obě a zachtělo se jim více. -

„Daj mi, mamó, kožušok, idem sama do hory!“ řekla Holena, „tá švandra by nám ich zase po cestě zjedla. Však ja najdēm to miesto a všetky ich zráňam, čo by ma aj volali!“ - Darmo matka odmlouvala, Holena vzala kožíšek, plenu na hlavu a pustila se do hory. Matka stála na prahu, pohlížejíc za Holenou, jak se jí to jde. - Sněhu plno, nikde stopy; Holena bloudila, bloudila dlouho, mls ale poháněl ji dál a dále. — Tu viděla vpozďálí světlo. - Pustí se k němu. Přijde na sám vrch, kde hoří veliká vatra, okolo vatry na dvanácti kamenech sedí dvanácte měsíčků. Holena se zalekne; hned se ale vzpamatuje, přistoupí blíže k vatře a vztáhne ruce ohřáti se. Neptá se měsíčků: smím se zohriať či nesmím, ani na ně nepromluví.

„Načo si prišla, čože tu hľadáš?“ mrzutě zeptal se jí Velký sečen.

„Načože sa ma spytuješ, ty starý blázon, ty, netreba ti vedieť, kde idem,“ odsekla urputně Holena, odvrátila se od vetry a šla do lesa. - Velký sečen sraštil čelo a batykem máchl nad hlavou. — V tom okamžení zachmuřilo se nebe, vatra nízko jen hořela, sněh začal se sypati, jak by cíchu rozsypal, ledový začal duti vichr po hoře. Holena nevidí na krok před sebe; bloudí, bloudí, padá do závějí, oudy jí slábnou, křehnou. - Ustavičně sněh se sype, ledový vítr duje, Holena hřeší na Marušu, na Pánaboha. - Oudy jí v teplém kožichu mrznou. - Čeká matka Holenu, vyhlíží z okénka, vyhlíží z předdveří, nemůže se dcery dočkati. - Ubíhá hodina za hodinou,

Holena nepřichází. - „Či jej tak jablká zachutnaly, že sa jej od nich nechce - či čo? Musím ja sama opáčiť, kde je!“ - pomyslila si konečně macecha, vzala kožíšek, plenu na hlavu a za Holenou se pustila. - Sněhu plno, nikde stopy. Volala Holenu, nikdo se jí neozýval. - Bloudila, bloudila dlouho, sněh se sypal, ledový vítr dul po hoře.

Maruša uvařila oběd, spravila kravičku, Holena ani macecha nepřichází. - „Kdeže sa tak dlho zabávajú!“ - povídá si Maruška, sedajíc k přeslici. - Již je plné vřetánko, již se v jizbě setmělo, a Holena ani macecha se nevrací. - „Jaj bože, čože sa im prihodilo,“ - stýská si dobré děvče a úzkostlivě ven okénkem se dívá. — Nebe se třpytí, zem se svítí — člověka neviděti. Smutně zavírá okénko, udělá

křížek a modlí se za sestru a matku. -
Ráno čeká se snídání, čeká s obědem,
ale nedočeká se ani Holeny ani
macechy více. — Obě v hoře zmrzly. -
Zůstala dobré Marušce chyžka i
kravička i kousek pole, našel se k tomu
i hospodář, a dobře bylo jim oběma
žítí, v pokoji.

ČERNOKŇAŽNÍK *

Byl jednou jeden starý člověk a ten měl jednoho synka; že byl ale již velmi starý a přitom chudobný, nemohl synka svého déle živiti. - Jedenkrát, když se nad svojí psotou rozt'ážobil, oslovil svého synka takto: „Synku, muoj synku, vidíš, že som ja už velmi starý, robiť viac nevládzem, žobrat' sa hanbím a zagazdovaného nič nemám. -Ty si už odrástol, musíš si ty sám už do sveta poživnosť hľadat' a u dakoho slúžiť.“

„No veru, muoj drahý otče,“ odpoví mu syn, „to ja uznávam a dávno som už na to myslel. Vďačne ja puojdēm do služby, lebo krém toho by som rád do sveta ísť.“

Po krátkém čase vybral se starý otec i se synkem na cestu. Jakkoli stár, chtěl přece synka svého přes hory a lesy do té služby dovést. I šli tedy spolu, až přišli jednoho dne do hustého lesa, ke skále, na níž viděli jednoho samotného člověka seděti a čísti z veliké knihy. - To byl černokněžník.

„Pánboh daj št'astia!“ pozdravili ho pocestní.

„Pánboh daj i vám; kdeže iděť, starý otče?“

„Vediem tuto synka do sveta a rád by som dáku službu mu vyhl'adal, aby sa dač naučil,“ odpoveděl starý.

„Kdeže buděť synka vodit' do sveta, nahajtě ho pri mně“ -pravil mu černokněžník.

„A či ho prímetě?“ s radostí zvolal stařec.

„Ej veru ho primem, budě mi posluhovať. Ale čože mi za to dáte, keď ho aj učiť budem?“

„Ach čože by vám dal, veď som ja chudobný otec, nemám sám, čo bych do úst položil,“ - pokrčil ramený starý.

„No vietě čo,“ řekl černokněžník, „za sedem rokou ho buděm u mňa držat' a buděm ho učiť, ale o sedem rokou prídětě, ak si ho poznáte, budě váš, ale ak nie, tak si ho ja na večnosť zadržím!“

„No dobre,“ praví starý otec, „keď je už tak, nach budě“ -ale sám u sebe si myslil: „Cože by to bola za robota, aby som si o sedem rokou syna nevěděl poznat'?“ Nechal tedy synka ve službě u černokněžníka a sám se odebral domů. — Doma se mu to ovšem v hlavě rozleželo a ustavičně si myslel,

jak on synka pozná a proč by ho neměl poznati, a konečně ho napadal strach, že ho snad přece nepozná. No ale nechme ho, stařečka, a ohlédněme se po synkovi.

Černokněžník se prvně synka ptal, zná-li čítat', ale věru mu synek pravdu pověděl, řka, že nezná.

„No, keď neznáš, dám ti robotu!“ řekl mu černokněžník a zavedl ho do jedné jeskyně. - V jeskyni byly dvě jizby; v jedné viděl synek pokrytý stůl pro dvě osoby a jídlo připravené, v druhé jizbě bylo plno kněh: „Tuto, či vidíš tieto velké knihy, budeš ich od prachu obmetat'. - Keď sa ti dakedy táto robota zunuje, zazvoň na tento zvonček, a pribehnú ti chlapci s tebou hrať. Oni ti budú písať, spievať, veselé kúsky vyvádzať, a muožeš s

nimi hrát do vuole.“ - Po těch slovech sedli spolu ke stolu, a když se najedli, černokněžník odešel někam na daleké cesty a synek pustil se do vykázané mu práce.

Když ten milý synek ty knihy den jak den od prachu čistil, bývala mu ovšem dlouhá chvíle — a tu on nezazvonil na zvoneček, ale rozevřel jednu knihu po druhé, díval se do nich a pomalu učil se číst, až se i naučil. - Jak uměl číst, tu si potom z kněh vyčítal všechny černokněžníkovy čarodějstva.

Když po roce černokněžník domů se vrátil a knihy v pořádku viděl, pochválil ho za jeho pořádnost a daroval mu dukát. - Synek ale prosil, či by směl na krátký čas bídného otce navštívit a ten peníz mu donést. -

Odpustil ho černokněžník, aby otce navštívil. - S radostí běžel milý syn k svému starému otci a našel ho doma na lavici seděti, velmi zamyšleného. - „Eh otče muoj, čože tak dumáte?“ ptal se ho.

„Oj muoj synku,“ odpoví mu stařec, „akže by som nĕdumal, veď sa ja bojím, že t'a za sedĕm rokou nepoznám!“

„Eh zato sa netrápĕte; keď ma prídĕťĕ poznávať, tak ma černokňazník na holuba spraví, ale ja si sadnem s druhými holubami na strechu a budĕm v tret'om radĕ sedieť. Tak len dobre pozorujte, keď uvidíte, že má dajedon holub krídlo ovesenuo, to muoždĕ vedieť, že to ja budĕm, a len na toho ukážte.“

Starý otec se tedy uspokojil a synek

zase nazpět k černokněžníkovi se odebral. - Sotvaže se navrátil, černokněžník odešel opět na cesty a on zůstal při knihách sám. Čistil je jako předtím, přitom pilně v nich čítaje. - Černokněžník byl po každé, když ze světa se vrátil, se svým sluhou velmi spokojen.

Minulo sedm let: starý otec vzal si do ruky vatrál a šel kulhaje k černokněžníkovi pro svého syna. - „No, prišol som si pre syna!“ pravil, príjda na miesto.

„Nože no,“ odpoví černokněžník, „sedem rokou minulo, prauda; no tak si ho vezmite, ak si ho poznáte, tamto, hľ'a, sedí na streche! Ale ak si ho na prvý raz nepoznáte, zostaně pri mně.“ - Starý otec opřel se o hůl, hledí na křděl holubů na střeše sedících, hledí a

poznává syna, a hle, už ho poznal.

„Aha“ - ukazuje radostně vatrálem na střechu, „tamto je muoj syn, ten krajný v tret'om radě, čo to krídělce ovesil!“

„Prauda, prauda, uhádol stě“ - mrzutě propoví černokněžník. - Když si ale otec syna prosil, aby mu ho tedy dal, tu se začal všelijak vymlouvati, že je holubem, že ho nemůže hned na člověka spraviti, a že ho za krátký čas domů pošle. Muselť tedy starý otec bez syna domů odejíti, jakkoli mu to těžko bylo.

Černokněžníka to velmi mrzelo, že má dáti synka nazpět, a kdož ví, co by byl s ním dělal, ale chytrý již syn vyhlídl si čas, a jak černokněžník z domu odešel, tu vzal mu knihu, v níž měl všechny čarodějstva

zaznamenaný, a dal se v úteky domů
za starým otcem. Dohonil ho na cestě.

„Nuž muoj synku, či si sa
vyslobodil?“ zvolal radostně starý
otec.

„Ej veru som už tu na slobodě, a ešte
som mu i knihu vzal!“

„No len, synku, aby si za ňu draho
nezaplatil,“ pravil otec starostlivě.

„Oj, čože by zaplatil, veď som ja
večší černokňazník ako on sám. Ale
vietě čo, otče, strava nám vyšla, a ja sa
preca len bojím, že ma ten
černokňazník budě naháňať, tak sa j a
urobím na peknú paripu a vy si na
mňa sadnite a choďte ma tam do tej
osady predávať. - Keď ma už predáte,
vezmitěže mi dolu kantár, lebo keď ho
na mně zabudnětě, nikdy sa viac
nenavrátím.“

Spravil se tedy synek krásným koněm, otec si na něho vysedl a jel na něm do blízké osady, kde byl právě trh. Hned se kupci okolo něho sběhli a ptali se ho, za jakou cenu by koně toho chtěl dát; on jim řekl: „Za čtyři sto zlatých!“ - Ale se přece jen ten kůň zdál kupcům drahým býti, až tu přijde černokněžník; jak se na koně podíval, hned věděl, jaký to kůň.

„Čože stojí tá paripa, starý otče?“ ptá se hned.

„Oj veru ju od čtyři sto zlatých nedám,“ odpověděl starý, který černokněžníka nepoznal.

„Ale či nespustíte nič?“

„Oj veru ani babku,“ ujišťoval starý otec.

„No, keď je tak, je tak, tu máte čtyři sto zlatých!“ - a černokněžník hned

starci peníze do ruky položil. - Starý otec pustil se do počítání peněz, nevzpomněl na slova synkova, a černokněžník uchopil ho za uzdu, vyšvihnul se naň a ten tam ujížděl. — Byl náramně rozlícen a přímo zamířil do nejbližší osady ke kovárně. „Kováču, kuj dvacentové podkovy a rozpálené přibíjaj tejto paripe!“ rozkazoval černokněžník, když byl u kovárny s koně slezl a za uzdu ho u studnice uvázal. - Kovář hned šel chystati si železo a černokněžník také šel do kovárny přihlížeti, aby se vše pořádně stalo. — Kuň zůstal venku sám a rád by se byl uzdy zprostil. Tu vyběhla z domu dívčina se džbánem pro vodu k studnici.

„Pěkně ťa prosím, dioučička, povolže mi trochu kantár, buděm na

těba všetkým dobrým pametat“ -
prosil kůň dívčinu.

„Eh vdačně ti to urobím,“ pravila
dívčina, postavila džbán a uzdu mu
povolila. - Jak mu ji povolila,
sešuchnul si ji o sloup docela s hlavy,
přetvořil se v holuba a mžikem zdvihl
se do povětří. Děvče u studnice s
podivením se ohlíželo po koni, ale
černokněžník věděl již také, co se stalo,
a dobře viděl holuba v povětří letěti. I
udělal se jestřábem a za ním. - Ubohý
holub, o málo, že by ho byl jestřáb
ulapil, vtom viděl ještě včas v
královském domě u okna seděti
královskou dceru a co krásný zlatý
prsten pustil se jí do lůna. - I
zaradovala se velmi královská dcera
nad tím prstenem, neboť byl
překrásný, a hned běžela k svému

chorému otci ukázat mu, jaký to prsten do lůna jí spadl. - Chorý král se tomu divil, ale také se z toho těšil, kvůli své milé dceři. - A co spolu o tom prstenu hovoří, oznamuje sluha, že se hlásí jakýs cizí lékař, který praví, že chorému králi zdraví navrátí. - Král dal hned toho lékaře k sobě zavolat a statečně ho přivítali, a to byl ten černokněžník. - Královská dcera hned se ho ptala, zdali by jí otce vyléčil.

„Veru by ho vyliečil,“ pravil černokněžník, oči nespouštěje s prstenu, který měla královská dcera na prstu, „veru by ho vyliečil, keby stě mi dali ten prstěň, čo máte na malom prstě.“ - Králova dcera nechtěla ho zprvu dát, ale že otce svého milovala a že se bála, aby v té chorobě neumřel, slíbila, že mu ho dá, jestli jí otce vyléčí.

Černokněžník nepotřeboval mnoho léků, netrvalo to dlouho a král se cítil jako zdravý; černokněžník žádal o prsten. -

Tu jak mu ho z vděčnosti podávala, vypadl jí z ruky a v okamžení se na drobné zrnka prosové rozsypal. — V té chvíli se ale černokněžník v holuba přetvořil a začal zrnka zobati, jedno ale královská dcera pristúpila, a jak holub u její nohy se octnul, udělal se z toho zrnka jestřáb, holuba chytil a na kusy roztrhal. — Bylo po černokněžníku a jeho kunštech.

Z jestřába se ale udělal krásný mládenec, který se královské dceři poklonil a jí děkoval. - Král, který byl vše to s podivením pozoroval a vše si od něho vyprávěti dal, pravil mu konečně: „No, keď si ty věděl

černokňazníka previesť a zmámiť, ja ti túto moju dcéru za ženu prisľubujem a po mojej smrti celé kráľoustvo ti nahám.“

Tak se i stalo. Synek vzal si kráľovu dceru za ženu, starého svého otce si vyhľadal a k sobě vzal, a tak žili dlouhá léta pospolu šťastně, a když jim otcové odumřeli, kralovali sami dále v svatém pokoji.

O HLOUPÉ ŽENĚ

Byl jeden muž, který měl ženu hloupou zrovna dost. Jednoho dne ptala se muže: „A načože ti tá múka hore na padláši a tolko braučoviny a slaniny v kochu?“

„Či vieš, ženička,“ odpoveděl muž, „tú múku, až budě treba, zamiesiš a tá braučovina a slanina budě na kapustu.“

„A čože to máš v tom starom hrnčoku pod ložom?“

„Ej to sú tekvicové jadrá; až pojede ztaděto hrnčiar, vyčaríme ich za nový hrnčok“ - řekl muž. Byly to ale peníze. - Muž ale znaje, že nemívá žena jeho všech pět pohromadě, nechtěl jí to říci. - Druhý den ráno, když odcházel do

práce, kázal, aby mu vyčistila šaty a všecko do pořádku uvedla, večer že se vrátí.

„Vyčistím, mužičku, všetko, nestaraj sa“ - ujišťovala žena. — Muž odešel, a sotva byl pryč, jel okolo chalupy hrnčír s plným vozem hrnců. - Žena jak ho spatřila, uchopila rychle zpod lože starý hrnec s domnělými jádry, a vyběhnouc před dvěře, volala na hrnčíře: „Hej, človiečku, človiečku, čakajtě! Iděm s vami na čary.“

„A načože, ženička, chcete čarit?“ ptal se hrnčír.

„Tuto na tekvicové jadrá, dlho už ich muoj muž pre vás nahával, aby stě nám dal za ně nový hrnčok.“ — Hrnčír vida místo jader peníze, věděl hned, jakého to má před sebou kupce. - I chválil jádra, že jsou pěkná, a složil

ženě rychle s půl vozu hrnců, nad čímž se ona velmi potěšila. Hrnčír s penězi odjel a žena hrnky nastrkala na kůly u plotu, jeden vedle druhého. - Jeden maličký se jí tam nevešel, i začala volati na ostatní hrnky: „Pošiňte sa, pošiňte, či nevidíte, že nemá ten maličký mesta?“ - a když nechtěly hrnce uhnout, vzala palici, a jak mlátila, tak mlátila do nich, až střepy daleko lítaly. - Když je všecky rozbila, nastrčila na kůl ten maličký a velmi si libovala, kterak dobře to vyvedla. - Potom šla do kuchyně, sundala maso z komínu, vzala i slaninu, všecko odnesla do zahrady a pokladla tím hlávky zelí. - Netrvalo to dlouho, přišli psi a sežrali maso i slaninu. I rozlítla se na ně žena, vzala kyj a ze zahrady je vyhnala, ale svého vlastního chytila,

dovedla do sklepa a přivázala k čepu u sudu. Pes se trhal, až vytrhl čep a utekl, žena ale, vidouc, jak se víno ze sudu valí, běžela na půdu pro mouku a všecku ji do toho zamísila. - Když to všecko tak dobře vyvedla, vzpomněla si ještě, že má mužovi šaty čistit. Šla tedy do komory, vynesla všecko jeho šatstvo, kabáty, nohavice, čapky, kde co bylo, naházela to do necek, svařila vodu, namydčila a pěkně spařila. - Když to všecko pěkně vypařila, vyprala a vyplakala, pověsila to na plot. Zanedlouho přišel muž domů. - I šla mu hned vstříc a začala, vypravovat, co přes celý den dělala a jak všecko pěkně do pořádku uvedla. - Mužovi ovšem při jejím vypravování vlasy vstávaly - i nevěděl, co jí má udělat, má-li ji zabít, nebo vyhnat, či

co s ní.

„Ej ženo, parom ti do duše, veď si ty sprostá ako baraní roh!“ - zvolal pln zlosti a začal jí vykládat, co udělala, - „ale už darmo“ - doložil po krátkém rozmyšlení - „teraz len chytro choj, či dohoníme toho hrnčiara. Ty id' na ľavý, ja idem na pravý bok; jestli ho uvidíš skorej, zavolaj na mňa, jestli ja ho skorej uvidím, zavolám na teba.“ - Rozešli se. - Za malou chvíli začala žena křičeti: „Hej, hej muži, chytro pobež, už ho mám, toho pl'uhauca!“ - Muž běžel o překot, a když přiběhl k ženě, viděl, že drží obejmutého hastroše, který v zelí stál. „Jaj bože, už to do porazenia s tou hlúpou ženou! Cože ja budem s ňou robiť?“ - Když si tak vzdychal, napadla mu dobrá lest. — „Ženička,“ pravil jí hlasem zcela

pokojným a upřímným, jako by se nebylo nic stalo, „ženička, či si nepočula, že budě vojna s Turkom a že musia aj ženy do ohňa?“

„Jaj běda, mužičku - a či naozaj?“ zvolala žena, plna strachu.

„Nuž veru naozaj - a či by si sa bála ísť na Turka?“ „Bodaj skapal pohan - veru by som sa bála.“ „Nu, neboj sa, veď t'a ja skryjem, že t'a nenajdu.“ „Ach, skryže ma, skry, mužičku,“ prosila žena a muž vzal ji za ruku a šel s ní do lesa. V lese vykopal hlubokou jámu, ženu do ní dal a zahrabal až po krk, takže jí jen hlavu viděti bylo. — Muž ale natrhal mechu, nasbíral listí a pěkně jí hlavu obložil a zasypal. - Potom prikázav jí, aby se tiše a pokojně chovala, odešel domů. - Žena, něborka, seděla jako peň, ani nehlesla;

přišla noc a ona vždy trpělivě seděla, myslíc, že to tak musí býti. Tu najednou slyší hlasy a vidí světlo se míhat a blíž a blíže přicházeti. Byli to zbojníci, vracející se z zboje. — Když přišli až k ní, zastali a vůdce pravil: „Tuto sme istí a tu muožme aj peniaze rátať. Dajteže to svetlo na ten pařez!“ Ten parížek, na nějž si zbojníci světlo dali, byla ale ženina hlava. - Chvíli hodnou to trvalo, zbojníci měli před sebou hromádku zlatých peněz ležeti, an se tu nedaleko nich ozývá. bolestné: „Jaj, jaj, jaj!“ I popadl je všecky strach, zhasli světlo, peníze rozházeli a pryč utíkali, co pára stačila. Jajkání to přicházelo od zakopané ženy; světlo, které dohoří válo, začalo jí páliť hlavu, a nemohouc se déle zdržeti bolesti, vzdychla si, což

zbojníky tak polekalo, že se dali na útěk a více se nevrátili. - Muž časně ráno vstal, nedalo mu to pokoje, co ta žena v lese dělá, bylo mu jí přece líto, i vzchopil se a šel do lesa. - Když ho viděla žena přicházeti, volala radostně: „La mužičku, či som ti nevyrobila viac peňazí, než som dala za hrnčoky?“ - a tu mu povídala, jak se s ní dělo. - Muž vida hromadu zlatých peněz, odpustil ženě vše, rychle ji vyhrabal a domů odvedl. - Koupili si zase mouku, víno, vepřovinu a slaninu, koupili si i nové šatstvo a novou chalupu -, a že měli hodně peněz, měli, jak se samo sebou rozumí, také napotom oba dva dost rozumu.

VARIANTY

O dvanácti měsíčkách

Pohádka slovenská z okolí
trenčínského

Byla jedna matka, a měla dvě dcery; jedna byla vlastní, druhá pastorkyně. Svoji milovala velmi, na pastorkyni ani hledět nemohla, jedině proto, že byla Maruška krásnější, než její Holena. - Dobrá Maruška neznala svoji krásu, nemohla si pomyslit, kterak to je, že se matera tak velmi na ni jeduje, kdykolvěk na ni pohlédne. Všecku práci sama podělat musela: poklízela v chýži, vařila, prala, šila, předla, tkala, trávu nosila i kravičku samotinka

obstarati musela. Holena se jen strojila a na zasíní si hověla. Než Maruška všecko ráda pracovala, byla trpělivá, snášíc láni, hřešení sestřino i matčino jako ten beránek. -Nebylo to však nic platno, ony byly den ode dne horší, to jedině proto, že se stávala Maruška čím dále tím krásnější a Holena škaredej ši. I pomyslila matka: „K čemu by to bylo, abych si nechávala pěknú pastorkyni v domě, když není moje dcera taká. Přijdú chlapci na ohledy, zamilujú si Marušu, nebude se jim Holena líbit’.“ Od toho okamžení hleděly, jakby se ubohé Marušky sprostily; mořily ji hladem, bily, ale ona trpěla, a stávala se den ode dne krásnější. Takových trápení si na ni vymyslily, že by statečnému člověku ani na um nepřišly. — Jednoho dne,

bylo to v polovici velkého sečena (ledna), zachtělo se Holeně vůně fialek. „Jdi mi Marušo, jdi mi donést s hory (lesa) kytici fialek, dám si je za pas, budu k nim čichat“ rozkázala sestře. - “Jaj Bože, sestro milená, cože ti to přišlo na um; neslyšela jsem, aby rostly pod sněhem fialky!” pravila ubohá dívka. - „Ty švandro, ty gryňo, ty budeš odmlúvat, když ti já rozkážu? Hned půjdeš do hory, a jak nedoneseš fialek, zabijú tě!“ zahrozila Holena. - Macecha chopila Marušku, vystrčila ze dveří, pak dvěře pevně zavřela. - Děvče šlo hořce plačíc do hory. Sněhu leželo vysoko, nikde nebylo stopy. Děvče bloudilo, bloudilo dlouho; hlad ji mořil, zima ní třásla, prosila Pánaboha, aby ji raději vzal z tohoto světa. Tu vidí z povzdálí světlo. Jde po

záři, i přijde až na vrch hory. Na vrchu hory hoří veliká vatra (ohněň), okolo ní leží dvanácte kamenů, na těch kamenech sedí dvanácte mužů. Tři jsou bělovousí, tři jsou mladší jich, tři ještě mladší, a ti tři nejmladší jsou nejkrásnější. Nic nemluvili, jen tak tiše do ohně pohlíželi. -Těch dvanácte mužů bylo dvanácte měsíců. Velký sečen (leden) seděl hor; ten měl vlasy i vousy bílé jak sněh. V ruce držel patyk (kyj). Maruška se ulekla, zůstala chvíli v udivení stát, pak ale osmělivši se přistoupila blíže, prosíc: „Dobří ludi boží, nechte mne ohriať se pri vatre, zima mnu třese.“ -Velký sečen pokývnuv hlavou, táže se: „K čemu jsi prišlo děvče sem, čeho tu hledáš?“ - „Jdu na fialky,“ odpověděla Maruška. - „Není na čase, chodiť na fialky, když

je sněh,“ řekl velký sečen. - „Vím to, vím,“ pravila smutně Maruša, „ale sestra Holena i macecha přikázaly, donést' fialek s hory; jak nedonesu, zabijú mne. Prosím vás pěkně bačíkové, povězte mně, kdeže jich najdu?“ — Tu se zdvihl velký sečen, popošel k nejmladšímu měsíčku, dal mu patyk do ruky, řka : „Bratčeku březne, posedni hor!“ - Měsíček březen sedl hor na kámen, a máchl patykem nad vatrou. V tom okamžení zahořela vatra výše, sněh začal roztávat, stromky začaly pučet, pod bučkami zelenala se travička, v travičce růžověly se poupátka, chudobky a bylo jaro. Pod křovím uschovány pod lístky rozkvétaly fialky, a než se Maruše nadálá, bylo jich, jakby modrou plenu prostřel. „Chytro

(rychle) sběraj Maruša, chytro!“
rozkázal březen. Maruša radující se
sbírala, až měla velikou kytici fialek.
Pak měsíčkům pěkně zaděkovala, a
pospíchala vesele domů. - Divila se
Holena, divila se macecha, vidouce
Marušu, kterak nese kytici fialek; šly jí
dvěře otevřít, a vůně fialek po celé
chýži zavanula. - „Kdeže jsi jich
nasbírala?“ ptala se urputně Holena. -
“Vysoko v hore, tam rostú pod
kríčkami, dost jich tam,” pravila
Maruša. - Holena vzala fialky, dala si
je za pas, voněla k nim sama, i matce
dala přivonět, sestře neřekla ani:
„přivoň si.“ - Druhý den hověla si
Holena u pece, i zachtělo se jí jahod. -
„Jdi mi Marušo, jdi mi donést’ s hory
jahod!“ rozkázala Holena sestře. - „Jaj
Bože, sestro milená, kdeže najdu

jahod. Neslyšela jsem, aby pod sněhem rostly jahody,” pravila Maruša. - „Ty švandro, ty gryňo, ty budeš odmlúvat’, když ti já rozkážu? Chytro jdi do hory, jak nedoneseš jahod, věru že tě zabijú!” zahrozila zlá Holena. — Macecha chopila Marušu, vystrčila ze dveří, pak dvéře pevně zavřela. Děvče šlo hořce plačíc do hory. Sněhu leželo vysoko, nikde stopy nebylo. Bloudilo děvče, bloudilo dlouho; hlad ji mořil, zima ní třásla. Tu vidí z povzdálí to samé světlo, co před tím dnem. S radostí se k němu pustila. Přišla zase k té veliké vatře, okolo níž sedělo dvanácte měsíčků. Velký sečen seděl hor. „Dobří ludi boží, nechte mne ohriat’ se pri vatre, zima mnú třese,” prosila Maruška. - Velký sečen pokývna hlavou táže se: „K čemu jsi

opět přišla sem, čeho tu hledáš?“ - „Jdu na jahody,“ odpoví Maruša. - „Není na čase, chodit’ na jahody, když je sněh,“ praví velký sečen. - „Vím to, vím,“ smutně povídá Maruša, „ale sestra Holena i macecha přikázaly donést’ jahod; jak nedonesu, zabijú mne. Prosím vás pěkně bačíkové, povězte mně, kdeže jich najdu?“ - Zdvihl se velký sečen, popošel k měsíčku, který mu seděl naproti, dal mu patyk do ruky, řka: „Bratčeku červne, posedni hor!“ — Měsíček, krásný červen sedl hor na kámen, máchnul patykem nad vatrou. V tom okamžení vyšlehla vatra vysoko; žárem jejím roztál sněh ve chvílce, země se zazelenala, stromy obalily se listem, ptáčkové začali prozpěvovat, rozmanitých kvítků po lese rozkvétalo

a bylo léto. Pod bučkami bílých hvězdiček, jakby našil. Vůčihledě se ale měnily ty bílé hvězdičky v jahôdky, skokem zrály a zrály, a než se Maruška nadálá, bylo jich v zeleném pažitě, jakby krve rozlil. - „Chytro sběraj Maruša, chytro!“ rozkazoval červen měsíček. Maruša radující se sbírala, až měla plnou zástěrku. Pak pěkně měsíčkům zaděkovala a pospíchala vesele domů. Podivila se Holena, podivila se macecha, vidouce, kterak nese Maruša v skutku jahody, plnou zástěrku. Běžely jí dveře otevřít, a vůně jahod po celé chýži zavanula. — „Kdeže jsi jich nasbírala?“ ptala se urputně Holena. - „Vysoko v hore, dost jich tam roste pod bučkami,“ pravila Maruša. - Holena vzala jahody, najedla se do sytá, i macecha se do

sytá najedla, Marušce neřekly ani:
„vezmi si jedinú.“ - Zmlsala se Holena
na jahodách, zachtělo se jí třetího dne
červených jablek. „Jdi Marušo, jdi do
hory, dones mi červených jablek!“
rozkázala sestře. - „Jaj Bože, sestro
milená, kdeže by se v zimě jablka
vzala?“ namítala ubohá Maruška. -
„Ty švandro, ty gryňo, ty budeš
odmlúvat', když ti já rozkážu? Chytró
pospěš do hory, jak nedoneseš
červených jablek, věru že tě zabijú!“
zahrozila zlá Holena. - Macecha
uchopila Marušku, vystrčila ze dveří,
dvěře pak pevně zavřela. Děvče
pospíchalo hořce plačíc do hory.
Sněhu leželo vysoko, nebylo stopy.
Děvče ale nebloudilo, šlo zpříma na
vrch hory, kde hořela veliká vatra, kde
sedělo dvanácte měsíčků. - Seděli tam,

seděli, velký sečen seděl hor. - „Dobří ludi boží, nechte mne ohriat' se pri vatre, zima mnú třese,“ prosila přistoupíc k ohni. - Velký sečen, pokývna hlavou, táže se: „K čemu jsi opět prišla, čeho tu hledáš?“ - „Jdu pro červená jablka,“ odpověděla Maruška. - „Není na čase,“ řekl velký sečen. - „Vím to, vím,“ pravila smutně Maruška, ale sestra Holena i macecha přikázaly donést' s hory červených jablek; jak nedonesu, věru mne zabijú. Prosím vás pěkně bačíkové, povězte mi, kdeže jich mám hledat?“ - Tu se zdvihl velký sečen, popošel k jednomu ze starších měsíčků, dal mu patyk do ruky řka: „Bratčeku září, posedni hor!“ - Měsíček září sedl hor na kámen, i máchnul patykem nad vatrou. Vatra rudě zahořela, sněh se ztrácel, ale

stromy neobalovaly se listem; jeden lísteček po druhém opadával, a chladný větřík je roznášel po zažloutlém pažitě, jeden sem, druhý tam. Neviděla Maruška tolik rozmanitých kvítků. Po stráně kvetla turanka, červenaly se klinčoky (karafiatky), v údolích jesenka, pod bučkami rostlo vysoké kapradí a hustý zimozelen. — Maruška se dívala jen po červených jablkách, a tu vidí v skutku jablono a na ní vysoko mezi ratolestmi červená jablko. - „Chytro Maruško zatřes, chytro!“ rozkázal měsíček září. Maruška radující se zatřásla jabloní; spadlo jedno. - Zatřásla ještě jednou; spadlo druhé. „Chytro spěchaj domů Maruška, chytro!“ rozkázal měsíček. Maruška poslechla, vzala dvě jablka, zaděkovala pěkně měsíčkům a

pospíchala vesele domů. - Podivila se Holena, podivila se macecha, vidouce, kterak nese Maruška jablka. Šly jí otevřít. - Maruška jim podala dvě jablka. „Kdeže jsi jich natrhala?“ - „Vysoko v hore, rostú tam, a dost jich tam ještě,“ pravila Maruška. „Proč jsi jich více nedonesla? Či jsi je po cestě snědla?“ osopila se na ni Holena. - „Jaj sestro milená, nesnědla jsem ani kouštíček; zatřásla jsem stromem, spadlo jedno, zatřásla jsem podruhé, spadlo druhé, více mi trást' nedali. Volali abych šla domů!“ pravila Maruša. - „Bodaj tě Parom ubil!“ - hřešila Holena, a chtěla Marušku bít. Maruška se pustila do hořkého pláče, prosíc Pánaboha, aby ji raději vzal k sobě, aby ji nenechal od zlé sestry a macechy ubit. — Utekla se do

kuchyně. Holena mlsná nechala hřešení, začala jíst jablko. Jablko zdálo se jí tak lahodné, že jistila, jaktěživa takovou dobrotu že neokusila. I maceše zachutnalo. Snědly, i zachtělo se jim víc. - „Daj mi mámo kožíšek, půjdu sama do hory,“ řekla Holena, „ta švandra by nám je zase po cestě snědla. Však já najdu to místo, a všecky je sklátím, ať si kdo volá nevolá.“ - Darma matka odmlouvala, Holena vzala kožíšek, plenu na hlavu, a pustila se do hory. Matka stála na prahu, pohlížejíc za Holenou, jak se jí to jde. - Sněhu plno, nikde stopy; Holena bloudila, bloudila dlouho, mls ji poháněl dál a dále. - Tu viděla z povzdálí světlo. Pustí se k němu. Přijde na samý vrch, kde hoří veliká vatra, okolo vatry na dvanácti kamenech

dvanácte měsíčků sedí. Holena se zalekne; hned se ale zpamatuje, přistoupí blíže k vatře, a vztáhne ruce, ohřát se. Neptá se měsíčků: smím se ohriat', či nesmím, ani na ně nepromluví. - „Čeho tu hledáš, k čemu jsi sem prišla?“ ptá se mrzutě veliký sečen. - „Co se ptáš, ty starý blázne, ty; není ti treba vědět', kam jdu,“ odsekne urputně Holena, obrátíc se od vatry do hory. Velký sečen stáhne čelo, i máchne patykem nad hlavou. V tom okamžení zachmuří se nebe, vatra nízko plane, sněh začne sypat se, jakby cejchu rozsypal, ledový vítr duje po hoře. Holena nevidí na krok před sebe; bloudí, bloudí, padá do závějí, oudy jí slábnou, křehnou. - Ustavičně sněh se sype, ledový vítr duje, Holena hřeší na Marušu, hřeší na Pánaboha. Oudy jí v

teplém kožichu mrznou. – Čeká matka Holenu, vyhlíží z okénka, vyhlíží ze dveří, nemůže se dcery dočekat. Ubíhá hodina za hodinou, Holena nepřichází. „Snad jí tuze jablka chutnají, a nechce se jí od nich,“ pomyslí macecha, „musím se za ní podívat.“ - Vezme kožíšek, vezme plenu na hlavu, pustí se za Holenou. Sněhu plno, nikde stopy. Volala Holenu, nikdo se neozýval. Bloudila, bloudila dlouho; sněh se sypal, ledový vítr dul po hoře. Maruška uvařila oběd, spravila kravičku, Holena ani macecha nepřicházely. „Kdeže tak dlouho se zabývají,“ povídá si Maruška sedajíc k přeslici. - Už je vřetenko plné, už se v izbě setmělo, a Holena ani macecha se nevrací. „Jaj Bože, cože se jim přihodilo!“ stýská si dobré děvče,

dívajíc se okénkem ven. Nebe se třpytí, zem se svítí, člověka nevidí; smutně zavírá okénko, udělá kříž, a modlí se otčenášek za sestru i matku. Ráno čeká se snídání, čeká i s obědem, ale nedočeká se ani Holeny ani macechy. Obě zmrzly v hoře. Zůstala dobré Marušce i chýže, i kravička i kousek pole, našel se i hospodář k tomu, a dobře bylo jim žít v pokoji.

O Báčovi a Šarkanu

Pohádka slovenská z hor Trenčinských
od Štěpána Danieliho

Byl jeden báča; když byl báča, pásł ovce. Když ovce pásł, obyčejně si při nich pískal na píšťalu, anebo ležel na zemi, díval se po obloze, po horách, na ovce a na zelený pažit.

Jednoho dne, bylo to v jeseni, v tu dobu „kdy jdou hadi do země spát,“ ležel milý báča na zemi, hlavu maje opřenou o loket, a díval se před sebe po hoře dolů. -

Tu najednou se podivil! Veliké množství hadů přilézalo se všech stran ke skále, která zrovna báčovi před očima stála; když ke skále přilezli, vzal každý had na jazyk jakousi zelinku,

která tam rostla, zelinkou dotknul se skály, ta se otevřela, a hadi jeden po druhém ve skále zmizeli.

Báča zdvihl se ze země, poručil psovi Dunajovi, aby ovce zavracel, sám pak šel ke skále, mysle si: „Musím já pozřít, jaká to zelinka, a kam ti hadi lezou.“ - Byla to zelinka - neznal jaká; když ji ale utrhl a skály se ní dotkl, skála i jemu se otevřela.

Vešel do vnitř a octnul se v jeskyni, jejíž stěny třpytily se od zlata i od stříbra. Uprostřed jeskyně stál zlatý stůl, na stole ležel v kolečku svinut velikánský starý had. Spal. Okolo stolu leželi samí hadové; všickni spali, ani se nehnuli, když báča vešel.

Báčovi se jeskyně líbila, dokud si ji několikrát neobešel, pak mu začala být dlouhá chvíle, zpomněl na ovce a chtěl

jít zpátky, mysle si: Viděl jsem, co jsem chtěl, půjdu. - Bylo snadno říci „půjdu“ - ale jak ven? Skála se za bačou zavřela, když do jeskyně vešel; báča nevěděl co dělat, co říci, aby se mu skála otevřela, i musel zůstat v jeskyni.

„Eh, když nemohu ven, budu spát,“ řekl, zaobalil se do huně, lehl na zem a usnul.

Nezdálo se mu, že dlouho spí, když ho jakýsi šust a šum probudil. Dívá se kolem sebe, myslí že spí v kolybě; tu vidí nad sebou, kolem sebe třpytící se stěny, zlatý stůl, na stole starého hada, kolem stolu množství hadů, kteří zlatý stůl lízají, ptajíce se přes tu chvíli: „Již čas?“

Starý had je nechává mluvit, až pak zdvihne pomalu hlavu a povídá: „Již čas!“

Jak to řekl, natáhl se od hlavy do chvostu jako prut, slezl se stolu na zem, a ubíral se ke vchodu jeskyně. — Hadi všickni lezli za ním.

Báča se pořádně protáhl, zívnuł si, vstal a šel za hady, mysle: „Kudy oni půjdou, půjdu i já.“ - Bylo snadno říci „půjdu i já“ - ale jak?

Starý had dotknul se skály, ta se otevřela, a hadi jeden za druhým vyšli ven. - Když byl poslední had venku, chtěl báča ven, ale skála se mu před samičkým nosem zavřela, a starý had naň hvízdajícím hlasem zasyčel: „Ty človíčku musíš zůstat zde!“

„Eh, co bych tu u vás dělal? — Gazdovstvo nemáte, a spát vždy nebudu. Pust'te mne ven, mám ovce na salaši a doma zlú ženu, hřešila by mne, kdybych nepřihnal v čas domů,“

pravil báča.

„Nesmíš dříve odtud, dokud nesložíš trojnásobnou přísahu, že nepovíš nikomu, kde jsi byl a jak jsi k nám se dostal,“ zahvízdal had.

Co měl báča dělat; rád se trojnásobnou přísahou zavázal, jen aby přišel ven.

„Nebudeš-li ji ale držet, zle se s tebou poděje!“ hrozil starý had, když baču ven pouštěl. -

Ale jaká to změna venku, báčovi začaly se od leku nohy třást, když viděl kterak se čas změnil, že místo jeseně panuje jaro.

„Ó já člověk sprostáček, co jsem to udělal, prospal jsem zimu ve skále! - Jej, kde najdu moje ovce, co řekne žena!“ Tak si naříkal, smutně kráčeje nahoru ke kolybě.

Viděl zdaleka ženu, že tam cosi robí. Nejsa ještě připraven na její výčitky, schoval se do košjaru. Když v tom košjaru seděl, viděl že přistoupil k ženě pěkný člověk, a slyšel jak se jí ptá, kde má muže? -

Báčova se dala do pláče, a vypravovala, kterak v jeseni jednoho dne báča vyhnal ovce do hory a víc nepřišel. Pes Dunaj že ovce přivedl, báčy - že od té doby není. „Snad že ho vlci sežrali - snad bosorky na kusy po hoře rozvláčaly,“ doložila žena.

„Neplač, volal na ni báča z košjaru; „jsem živ, nesežrali mne vlci ani mne bosorky po hoře nerozvláčaly, přespal jsem zimu v košjaru.“ Ale to se s dobrou potázal báča.

Jak báčova jeho slova zaslechla, nechala pláče a pustila se do hřešení:

„Bodejž ti sto hromovitých bohů do duše udeřilo, ty pocho! Jsi ty statečný chlap? Jsi ty báča? Poručí ovce boží vuoli, ulehne do košjaru a spí jako had v zimě!“

Báča dával v duchu ženě za pravdu, že ale povědět nesměl, kterak se s ním dalo, mlčel, ani nedutal. - Ten pěkný člověk ale povídal báčové, že její muž nespál v košjaru, že byl kdesi jinde, a když mu báča poví, nač se ho tázat bude, že mu dá mnoho peněz.

Báčova se hrozně jedovala na muže že ji obelhal, a chtěla dokonce vědět kde byl. Pěkný pán ji ale poslal domů; slíbil jí peníze, aby mlčela. Sám pak vzal si baču na starost.

Když báčova odešla, vzal pěkný pán na se svoji přirozenou postavu, a tu viděl báča před sebou černoknižníka z

hor. Poznal ho, protože má černoknižník v čele třetí oko. Černoknižník byl člověk velice mocný, on se uměl spravit na jakou postavu chtěl, a kdo by se mu protivil, toho by hned udělal třebaš beranem.

Báča se černoknižníka velice ulekl, měl ještě větší strach než před ženou. Černoknižník ptal se ho, kde byl, co viděl? Báča se přenáramně ulekl té otázky. Co říci? - Báł se starého hada a zrušení přísahy, a černoknižníka trojokého se také báł.

Když se ho ale černoknižník po třetí - a to již hrozným hlasem ptal, kde byl a co viděl, když jeho postava před ním, jak se mu podobalo, rostla - tu zapomněł báča na přísahu. Přiznal se, kde byl i kterak se do skály dostal.

„Dobře,“ řekl černoknižník, „tedy

pojd' se mnou, ukaž mi tu skálu i tu zelinku.“ Báča musel jít.

Když přišli ke skále, utrhl báča zelinku, položil na skálu, a skála se otevřela. Černoknižník ale nechtěl aby tam báča vešel, ani on nešel dále, vytáhl jakousi knihu a začal z ní říkat. Báča strachem bledl.

Tu se najednou země zatřásla, ze skály ozývalo se syčení, hvízdání, a ven vylezl ukrutný šarkan, na nějž se byl starý had přetvořil. Z tlamy mu šlehal oheň, hlava byla hrozitánská, chvostem tloukl na levo na pravo, a který strom zasáhl, ten přerazil.

„Hod' mu tu ohlávku na krk,“ rozkázal černoknižník, podávaje báčovi jakousi pásku, při tom ale oči s knihy nespustil. Báča vzal pásku, ale bál se k šarkanu přistoupit; teprv když

mu to černoknižník po druhé i po třetí rozkázal, byl volen uposlechnout. A však běda báčovi! - Šarkan se po něm zatočil, a než se báča čeho nadál, seděl šarkanu na hřebetu, a ten letěl s ním nad „hory“ (lesy). - V tom okamžení udělala se čirá tma, jen oheň, co šarkan z tlamy a očí vypouštěl, svítil jim na cestu. Země se otrásala, kamení sypalo se s vrchu dolů. Zlostně šlehal šarkan chvostem s levého boku na pravý, s pravého na levý, který bůček, kterou jedlinu zasáhl, zlomil jako průtek - a tolik vody chrlii na zem, že tekla po vrchách dolů jako Váh. Hrůza hrůzoucí to byla: báča byl polomrtev.

Pomalů se přece zlost šarkana mírnila, nemrskal víc chvostem, přestal pouštět vodu, z tlamy nešlehal oheň. - Báča přicházel k sobě, myslel že

se spustí šarkan dolů. Ale nebylo na tom dost, šarkan chtěl ho ještě více vytrestat. Pomalu, pomaličku zdvihal se výše a výše nad hory, vždy výše, až se zdály báčovi vysokánské hory a hole jen co mraveneční hromádky, a ještě výše stoupal šarkan, a když neviděl báča nic než slunce, hvězdy a mraky, zůstal s ním šarkan v povětří viset.

„Jaj bože, co si počnu, tu visím v povětří; skočím-li dolů, zabijú se, do nebe vletět nemohu,“ naříkal báča a pustil se do hořkého pláče. Šarkan nic. - „Šarkane, velmožný pane šarkane, smilujte se!“ prosil šarkana; „slet’te zase dolů - do nejdelší smrti vás nepohnevám.“ Kámen by se byl nad ubohým bačou ustrnul. Šarkan funěl a frkal, neřekl ani my ty, ani se nehnul.

Tu najednou donese se k uším báčovým hlas skřivánka. Báča se zaradoval. Blíže a blíže letěl k němu skřivánek; když se už nad ním vznášel, prosil ho báča: „Skřivánku, ptáčku bohumilý, prosím tě, doleť k Otci nebeskému, vypověz mu bídu mojí! Vyřid', že ho pozdravují, že volám o boží pomoc.“

Skřivánek odletěl k Otci nebeskému a vyřídil báčovu prosbu. I slitoval se Otec nebeský nad bačou, napísal cosi zlatým písmem na blánku březového listu, dal lístek skřivánkovi do zobáčku, a nařídil mu, aby ho spustil šarkanu na hlavu.

Skřivánek letěl do povětří, pustil březový, zlatem popsaný lístek šarkanu na hlavu, a v tom okamžení spustil se šarkan s báčou na zem.

Když se báča zpamatoval, viděl že stojí u své kolyby, viděl psa Dunaje, kterak mu zavrakuje ovce - viděl na vrbě zvonec - a pohádce je konec.

Peračinový květ

(Slovenská pověst)

Peračina také *rebričina*, *paprut* - zovou Slováci *kapradí*. V Čechách i na Slovensku domnívá se lid, že bylina ta jen v noci před sv. Janem křtitelem květe, a sice květem zlatým. V Čechách se v pohádkách povídá, že kdyby panna v tu hodinu, když rozkvěte, bílý šat podeň podstřela, ryzí zlato by jí naň spadalo. Na Slovensku též se říká, kdo by ten květ našel, že by šťasten byl, neboť by mu takovou moc dal, vidět poklady, kdekolivěk v zemi ukryté by byly. -Vypravuje se cosi o jednom valachovi (pastýři ovec): Sel večer před svatým Janem hledat ztracenou ovci. Hledal ji dlouho, již se

bylo stmilo, déšť se lil *jakoby kupami*, (jako z konve) a valach ovci hledat nepřestával. - Tu najednou *zjasalo* se valachovi před očima, jako by se nejvíc zablesklo, tak že div neoslepl. - Když si oči protřel, tu kam se jen podíval, všude plno zlata, stříbra. - Chvíli stál valach jako zkamenělý, pak se ale sebral na nohy, a hybaj přes paseky a výskyte (jámy od vykolčených stromů) prosto na salaš. - „Chlapci!“ zvolal na ostatní valachy, „nebojtě sa vjacej bjedy, tolko peňazi som našol, čo ich ani za týden něodnosíme. Len berte ceditla (vlněné tašky) a hybajtě za mnou.“ Valaši nechtěli mu věřit, ale když se jim zařekl, aby ho za živa v kotli uvařili, jestli jim lže, sebrali ceditla a valašky, a na ono šťastné místo se ubírali. „No, len ma troška

počkejte, nah si druhé krpce preobujem, lebo tjeťo sa mi mokrije ako plúca, lahko by sa v nich aj zabil“ - volal valach za nimi. Netrpělivě čekali ostatní, co si Kuba jiné krpce obouval. Konečně šli, kde se mu to světlo ukázalo, on napřed, druzí za ním. Přišli na místo, ale kde nic tu nic - sem tam chodil Kuba, hledal, jestli se nezmejlil, ale o zlatě a stříbře ani památky. Valachům svrběly valašky v rukou, a kdyby nebyli Kubu znali, že jen tak na prázdno nemluví, byt' by byl něco dostal, ale tak vidouce, jak on sám zmaten a smuten domů se vrací, mlčeli a nechali ho. Kuba nemohl celou noc ani oka zamhouřit, vždy se mu to pletlo, co to jen bylo. Ráno časně vstal, a umínil si, že půjde ještě jednou na ono místo, vzal si staré

krpce, které byl večír než s valachy
odešel nad oheň zavěsil, by mu uschly,
a tu co v nich vidí? - *Květ peračinový!* -
Nyní již viděl, kterak to mohl vidět ten
poklad, když měl květ ten v krpčích. -
Zpomněl si, že se mu něco na nohu
uvázalo, když houštinou lezl, hledaje
ovci. - Že ty krpce nenechal přece jen
na noze, že se přezouval! Div, že si
vlasý z hlavy nerval! - Ale už nebylo
nic platno, květ byl uschlý, a takový
prý už žádné moci nemá.

Božena Němcová

Slovenské pohádky a pověsti I

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.1 z 30. 8. 2012